

**Abant İzzet Baysal Üniversitesi Bolu Halk Kültürünü Araştırma
Ve Uygulama Merkezi Yayınları No: 13**

BEN GİDİYORUM BOLU'YA ŞAİRLERİN GÖZÜYLE BOLU

Yrd. Doç. Dr. Nazlı Rânâ GÜREL

BOLU 2015

Yrd. Doç. Dr. Nazlı Rânâ GÜREL

**BEN GİDİYORUM BOLU'YA
ŞAİRLERİN GÖZÜYLE BOLU**

ISBN:
978-975-321-042-3

I.BASKI
Aralık 2015

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Bolu Halk Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi
(BAMER) Yayınları No:13

Editör:
Azize AKTAŞ YASA

Kapak Fotoğrafları: Fatih PEKER
Baskıya Hazırlayanlar: NİMET ÇELEBİ – EMEL MERCAN
AİBÜ Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü – AİBÜ Basımevi

Kapak Tasarım: Nimet ÇELEBİ

Baskı: Orka Matbaa / Kayseri
500 Adet

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
İzzet Baysal Kampüsü
14280 Gölköy-Bolu
Telefon:03742541000
Faks:03742534506
E-Posta:bilgi@ibu.edu.tr

SUNUŞ

Bu gün, bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de öncelikli gündem maddelerinden biri kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasıdır. İçinde yaşadığımız yüzyılın hızla küreselleşen dünyasında bilgisayar, telekomünikasyon teknolojileri ve bunların bileşimi olan enformasyon sistemindeki olağanüstü gelişmeler, kültürel çeşitliliği yok etmekte, üniformize olmuş, çeşitlilikten doğan zenginliği kaybetmiş yeknesak bir dünya tehlikesi yaratmaktadır. Bu gelişmeler tepkisiz kalmakta, küreselleşmenin olumsuz yönlerine karşılık kültürel mirasın bütün insanlığın ortak malı olduğu, dolayısıyla bunlara insanlık adına sahip çıkmak gerektiği bilinci giderek yaygınlaşmakta, böylece evrensel kültür gerçek anlamına kavuşmaktadır. Evrenselliğe ancak milli ve yerel kimliğini koruyabilmiş, orijinal değerler katkı sağlayabilir aksi takdirde evrensel kültürü zenginleştirmek yerine onun içinde bir hiç olarak kalmak kaçınılmazdır.

Hiç şüphesiz toplumları ve canlı birer organizma gibi olan şehirleri orijinal kimlikleri ile var eden, yüzyullar boyunca deneyimlenen ve kuşaktan kuşağa aktarılarak insanların ortak hafızasında yer edinen geleneksel yaşam kültürüdür. Bu kültür; geçmişten günümüze uzanan, görenekleri, halk etimolojisini, âşık ve tekke edebiyatını, tarihi, halk hikayelerini, efsaneleri, destanları, halk hekimliğini, halk meteorolojisi ve takvimini, inanışları, halk oyunları ve müziğini, giyim-kuşam ve süslenmeyi, geleneksel halk sanatlarını, beslenme alışkanlıklarını ve halk mimarisini kapsar. İşte, kültürel mirasın maddi ve manevi bütün bu unsurları toplumların orijinal kimliğini ve kültürel birikimini ortaya koymaktadır.

Yerele ait bilginin her geçen gün biraz daha değerlendirildiği günümüzde, geleneksel yaşam kültürü, hayatı daha doğru anlamlandırmamızı imkan verdiği gibi, karşılaştığımız sorunların çözümünde kullanmamız için de bilgiler sunar. Ortak hafızayı oluşturan bu değerler ve davranışlar bütünü bir yandan toplumların sürekliliğini, yeni kuşakların toplumla bütünleşmesini sağlarken öte yandan özellikle gençlerin kendi kültürlerine yabancılaşmasını önler. Nitekim 2003 yılında UNESCO tarafından kabul edilen “Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi”de geleneksel yaşam kültürlerini insanlığın ortak kültür mirası, kültürel kimliğin temel ögesi ve küreselleşme çağında sürdürülebilir kalkınmanın güvencesi olarak kabul etmektedir.

2008 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı olarak kurulan Bolu Halk Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi (BAMER) de, Bolu'nun halk kültürü zenginliklerini korumak, tanıtmak ve gelecek nesillere iletmek; Bolu ve çevresine ait tarihi, kültürel ve edebi kaynakları

yayımlayarak kültürümüze hizmet etmek görevi üstlenmiştir. Faaliyetlerine 19. Yüzyıl sonlarında inşa edilen ve mahsülü olduğu devrin hayat tarzını, estetik zevklerini yansıtan, Bolu'nun Milli Mücadele Devrine tanıklık etmiş, o devrin sembol yapısı Gülezler Konağında devam eden BAMER, böylece bir kültürel miras örneğini de korumakta ve onu çağdaş yaşamla bütünleştirerek geleceğe taşımaktadır. Bolu'da Üniversite ile halk arasında köprü kurarak bu milli ve evrensel sorumluluk etrafında birleşme ve bütünleşmeyi hedefleyen BAMER, bu alanda faaliyet gösteren, düşünen, yazan, arşiv ve koleksiyon yapan kişi, dernek ve kuruluşlar ile işbirliği yapmakta, yayınladığı kitaplar, düzenlediği, sempozyum, çalıştay, panel ve konferanslar ayrıca sergi, defile ve konserlerle Bolu kültür ve tarihinin farklı yönlerini ortaya koymaya çalışmaktadır. Çabalarımız Bolu'nun; Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu halkı, yerel yönetimler, kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin elbirliğiyle, 21. Yüzyılda da orijinal kimliğini koruyan, bunun için de halk kültürü unsurlarına bilinçli bir tavırla sahip çıkan ve onları özenle yaşatan örnek bir şehir olarak varlığını sürdürmesi içindir. Muhakkak ki Bolu, kendisi olarak kalabildikçe, zevkle yaşanan ve herkes için de görülmeye, tanınmaya ve tanıtılmaya değer bir şehir kimliğine sahip olacaktır.

Bolu kültürüne, tarihine ve edebi hayatına ışık tutacak kaynak eserleri, bu konuda akademik çalışma yapanlara, ilgililere ve meraklılarına ulaştırmayı amaçlayan BAMER, bugüne kadar 2'si Göynük ve Gerede Belediyeleri ile ortak olmak üzere 12 Kitap yayımlamıştır. Söz konusu eserler arasına katılacak olan Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü emekli Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Nazlı Rânâ GÜREL tarafından hazırlanan "Ben Gidiyorum Bolu'ya. Şairlerin Gözüyle Bolu" adlı eser, yayın hayatlarını Bolu'da sürdüren ve Bolulu diyebileceğimiz şairlerin ya da hayatının bir döneminde yolu Bolu'ya düşmüş ve Bolu ile ilgili kalem oynatmış şairlerin şiirleriyle bunlara ilişkin bazı anekdotlardan oluşmaktadır. Şiirler ciddi olarak seçilmiş, olaylar birbiriyle ilişkilendirelerek ele alınmıştır. Bolu haliyle Bolu'nun kültür ve edebiyat tarihini yazacak kimselerin kolay kolay elde edemeyecekleri, mutlaka görmeleri gereken edebi ve kültürel malzemeyi içermektedir. Türk kültürü ve edebiyatı ile birlikte Bolu kültürüne de katkı sunacak olan bu eserin basılması konusunda desteğini esirgemeyen Sayın Rektörümüz Prof. Dr. Hayri COŞKUN'a, şükranlarımızı sunar, kitabın yazarı Nazlı Rânâ GÜREL ile katkılarından dolayı Okt. Hamdi BİRGÖREN'e teşekkür ederiz.

Dr. Azize AKTAŞ YASA

BAMER Müdürü

ÖNSÖZ

Gönül hasretini çeker her zaman,
Seben dağlarını bürümüş duman,
Su değil gümüştür, pınardan akan,
Yaylalar, ormanlar yoludur Bolu.

Esentepe’de yaz tatlı bahardır,
Çamları kol açan sevgili yarıdır,
Her yerden seslenen bağlama sazıdır,
Köyleri ozanlar doludur Bolu.

Oynanır Köroğlu, ünlü meşeli,
Yaylalar yemyeşil çimen döşeli,
Çok olmuş Köroğlu dağlar aşalı,
Yiğitler, efeler ilidir Bolu.

Mengen’de her evin tatlı aşısı var,
Ünlü aşçıların orda başı var,
Gözlerden dökülen hasret yaşı var,
Hünerli insanlar elidir Bolu.

Abant’ta binlerce nazlı nilüfer,
Gören gönüllerde dağılır keder,
Eşsiz bir güzellik, tablolar serer,
Buzlu pınarların yeridir Bolu

Bolu Coğrafyası isimli bir eser de yazmış olan Tarık Ziya Işın Bolu’ya Sesleniş isimli şiir kitabında Bolu Türküsü başlığı altında şiir diliyle Bolu’yu böyle anlatıyor (Işın,24).

Bolu; “Benden selam olsun...” diyerek haksızlığa ve zulme başkaldırmış Koç Yiğit Köroğlu’nun diyarı... “Telli sazıdır bunun adı...” diye cahile seslenmiş Âşık Dertli’nin, Âşık Figâni’nin ve daha nice gönül eri, gönül dili olan şairlerin şehri.

Bolu; hükümdarlara bilgisiyle ışık olmuş Akşemseddin’in, Ümmü Kemal’in ve daha nice, asırları birbirine bağlayıp millî tarihi bütünleştiren, nesiller arasındaki devamlılığı sağlayarak bir milleti geçmişi ve geleceğiyle birleştiren insanların, âlim ve ulemanın, gönül dostlarının şehri.

Bolu, yeşilin deniz olup, gök mavisıyla buluştuğu, nazar boncuğu gibi boynunda duran Yedigöller, Gölcük, Abant’ı ile gözleri kamaştıran şehir. İnsanların zevk ve huzurla coştukları bu şehrin içinde barındırdığı nice yaylalar, köyler, göller, dereler, tepeler, ovalar vardır ki saymakla bitmez. Bir bakıma bu eşsiz tabiat güzellikleri ile yeryüzündeki Cennet gibidir Bolu...

Bolu, aşıcılar diyarıdır. Aşıcıları ile insanlara sayısız damak zevkini tattıran Bolulular, içinde barındırdıkları, yetiştirdikleri âlimleri, sanatçıları, zanaatkarları ile de beyinlerde, gönüllerde yer etmesini bilmiştir.

Dış etkenlerin ve içinde yaşanan koşulların insanlar üzerindeki olumsuz etkisiyle günümüzde kültür değerlerinde hızlı bir yok oluş ve yabancılaşma

yaşanmaktadır. Bu yıkımdan, Boluluların geçmişlerini, kendilerini ve sahip oldukları kültürel ve sanatsal değerleri tanınmaları ile en az zararla kurtulmaları mümkündür.

Bolu, kültürü ve tarihi, bütün yönleri ile araştırılmış ve keşfedilmiş, kayıt altına alınmış bir şehir değildir. Bu nedenle henüz sahip olduğumuz değerlerin ne olduğu, ne kadar olduğu ortaya konmuş olmadığı gibi; bugüne kadar böyle bir çalışma yapılmamış, yok olmasına, unutulmasına ve tarihin tozlu sayfaları arasında kalmasına göz yumulmuştur. (Bolu Türküleri, 2008:3)

Son yıllarda Abant İzzet Baysal Üniversitesi bünyesinde kurulan BAMER Bolu Halk Kültürü Araştırma Nerkezi ile Bolu Belediyesi bünyesinde kurulan BAM Bolu Araştırmaları Merkezi yaptıkları yayınlarla Bolu tarihine ve kültürüne dair hizmetlerini sürdürmektedirler. Ama hâlâ; Bolu'yu tarihi, kültürü, sosyal yapısı, adet ve gelenekleriyle,

Bolu ağzının dil özellikleriyle, yetiştirdiği abide şahsiyetleriyle, tabiat güzellikleri, yer altı ve yer üstü zenginlikleriyle dün-bugün-yarın çizgisinde kucaklayacak bir BOLU KÜTÜĞÜ veya BOLU ANSİKLOPEDİSİ hazırlanıp yayımlanabilmiş değildir.

Biz bu çalışmamızda şairlerin gözüyle Bolu'yu bir kitap halinde ilgililerin, yetkililerin ve meraklılarının dikkatlerine taşımaya çalıştık. Bizim bu çalışmamızın benzerlerini yıllar önce pek çok ilimiz gerçekleştirmişti:

Tokat'ın yetiştirdiği araştırmacı, eğitimci, yayıncı, şair ve yazar iki arkadaşı Osman Baş ve Emin Ulu'nun birlikte hazırladıkları **Hey Onbeşli Onbeşli Tokat Şiirleri Antolojisi** (Tokat 1998, 180 s., Tokat Valiliği Yayını)

Yozgat araştırmaları veya Yozgat kitapları deyince akla ilk gelen isim olan Ertuğrul Kapusuzoğlu'nun hazırladığı **Yozgat Şiirleri Antolojisi** (Ankara 2000, 438 s., Yozgat Belediyesi Yayını, Yozgat Halk Kültürü Serisi –II)

Akademisyen Yrd. Doç Dr. Muhammet Sani Adıgüzel'in hazırladığı **Şairlerin Gözüyle Kastamonu** (3. bs., Kastamonu 2010, 124 s., Kastamonu Belediyesi Yay.)

Bu üç antolojinin de ortak olan tarafı topladıkları/tespit ettikleri şiirleri şairlerin adlarının ilk harflerine göre alfabetik sırayla vermeleridir. Kapusuzoğlu, soyadına göre alfabetik sıralama yapmıştır. Kapusuzoğlu'nun hazırladığı antolojinin bir diğer özelliği de şiirlerin çoğunu bizzat şairlerin kendilerinden ve yakınlarından temin etmiş olmasıdır. Bizim çalışmamız ise tamamen yayın taramasına dayanmaktadır. Hem kitapları hem de süreli yayınları taramak suretiyle sizleri Bolu şiirleriyle buluşturuyoruz. İnternet ortamından ise fazla faydalanmadığımızı da belirtmeliyiz. Ancak şehirlerimizle, Bolu ile özellikle Mudurnu ile ilgili pek çok şiiri bulunan eşi de (Tayyibe Atay) şair olan Abdullah Atay'ın şiirlerini izni üzere (ww.antoloji.com/abdullah-atay) adresinden kitabımıza aktardık.

Tokat Valisi Mehmet Gündoğdu'nun önsöz yazdığı Tokat şiirleri Antolojisi'nde kitabın son sayfalarında (10 s.) Tokat türküleri nota ve güfteleriyle birlikte verilmiştir. Biz de böyle bir yol izleyebilirdik. Ancak Siyami Palazoğlu ve Taner Can'ın birlikte hazırladıkları **Benden Selam Olsun Bolu Türküleri** isimli kitapta (2008) Bolu türküleri güfte ve notalarıyla birlikte verilmiştir. Meraklıları bu kitaptan istifade edebilirler. Yeri gelmişken şu hususu da belirtmeden geçmemeliyiz: Bolu coğrafyası geçmişte tütün ekiminde ve tütün üretimi ve ticaretinde önemli yerlerden biridir. Böyle olunca da “Tütün”le ilgili bir hayli türküsünün de bulunması

gerekir. Bu kıymetli çalışmada Ayhan Kerse'den alınmış “Sigaramın Dumanı” (s.136–137) ile Reşat Eker'den alınmış “Tütünün Mülayim mi?” (s.142) türküleriyle bu konu örneklenmiştir. Hâlbuki sosyal tarih araştırmacısı Mudurnulu Mehmet Tunçkol, Pertev Naili Boratav'ın Folklor ve Edebiyat – Mudurnu Türküleri (1982) adlı çalışmasından hareketle tütünle ilgili üç adet türküye daha işaret etmektedir:

1.
Tütün virdim keseyle
Yola çıktım tasayıla
Beş yüz atlı bir paşayıla
Beyler habarınız olsun
Vara vara vardık bağa
Arkamızı virdik dağa
Golcu da başı Hacı Mehmet Ağa
Beyler habarınız olsun
Golcubaşı dağ başında
Ne bakarsın köprü başında
Annesi ağlar başucunda
Beyler habarınız olsun
(...)
İnce tütün gıyılacak
Aman Kütahya'ya varılacak
Golcu da başı vurulacak
Beyler habarınız olsun
Kütahya'nın köprüsü daştan
Sen çıkardın beni baştan
Hem anadan hem gardaştan
Beyler habarınız olsun.

2.
Sırçalı'yı gara duman bürüdü
Beşyüz atlı silahlandı yürüdü
Mapushaneye de soba guruldu
Saat beşte mahkemeye duruldu
(...)

3.
Beybazarı'ndan çıktım tütün satmaya
Gırat başladı da düşüp galkmaya
Golcu başı durdu fişek atmaya
Beypazarı'dır meskenimiz yolumuz
Kim bilir de nerde galır ölümüz (Tunçkol, 2007:26–29)

Edebiyat, malzemesi dile dayanan bir sanattır. İnsanlar üzerinde bıraktığı etki bakımından da dilin en etkili ve kuvvetli aracı da şiir olsa gerektir. Namık Kemal

diyor ki: “İnsan topluluklarının gelişmesi, her şeyden önce dil ve edebiyatlarının ilerlemesine bağlıdır.”

Biz bu çalışmamızda meraklısına, Bolu, Bolu'nun ilçeleri, kasabaları, köyleri, dağları, yaylaları, gölleri, tabiat ve kültür varlıkları, tarihi ve abide şahsiyetleri üzerine yazılmış bir birinden güzel şiirler sunuyoruz.

Girişte, “Bolu Güldestesi” başlığı altında Bolu için yazılmış olan şiirlerle ilgili bir değerlendirme yaptık. Bu değerlendirmeyi yaparken kullandığımız şiirleri yeni bir tekrar olmasın diye mümkün merteye kitabımızın ana kısmında da ayrıca almamaya çalıştık.

Girişte yaptığımız değerlendirmede Köroğlu ve Şeyh Şaban-ı Velî şiirleri üzerinde yoğunlaştığımız görülecektir. Biz isterdik ki, Bolulu her bir şahsiyetle ilgili bu türden çalışmalar yapılsın.

Çalışmamızın birinci kısmında “Şehir ve İnsan” başlığı altında genel olarak Bolu'yu anlatan şiirleri topladık, ilçelerimizle ilgili şiirleri bir araya getirdik. Bunu yaparken mevki, mahalle ve köy ağırlıklı şiirleri de ayrı bir başlık altında toplamayı uygun bulduk.

İkinci kısımda abide şahsiyetler için yazılan şiirleri bir araya toplarken erenler, şair ve yazarlarımız, öğretmenlerimiz gibi alt başlıklar kullandık..

Üçüncü kısımda tabiat ve kültür varlıklarımızla ilgili şiirleri bir araya toplarken de dağ, göl gibi alt başlıklar kullandık. Enteresandır, kültür varlıklarımız içinde yer alan tarihî yapılarla ilgili fazla bir şiirin olmadığını da gördük. Yine bu kısımda gelenek ve göreneklerimizi, bayramlarımızı, millî ve dinî günlerimizi konu alan şiirleri de bir araya getirmeye çalıştık

Dördüncü kısımda tabii afetler, afetler başlığını kullandık. Birinci derecede deprem bölgesi üzerindeki Bolu'da depremle ilgili pek çok şiirin olabileceğini düşünmüştük ama sonuç pek de beklediğimiz gibi olmadı. Galiba Bolu felaketleri gündemde tutmak yerine yönü geleceğe dönük insanların diyarı... Dr. Alemdar Dinç'in deprem sonrasında Sazıyla Sözüyle Bolu Bilim Sanat Kültür Araştırmaları Dergisi'nde (Ağustos 1999 ve sonrası) yazdığı “Deprem Günlüğü” başlıklar ve şiirler okunmadan bu işin sosyal ve psikolojik vehameti galiba zor anlaşılacaktır.

Beşinci kısımda kurum ve kuruluşlarımızla ilgili şiirleri bir araya getirmeyi düşündük. Meselâ her okulun bir marşı olmalıydı... Şairlerimiz yayın organlarımız dergi ve gazetelerimizle ilgili şiirler kaleme almış olamıydılar. Sivil toplum örgütlerimizin yaptıkları çalışmalarını konu alan şiirler olmalıydı...

Öncelikle kaynak taraması yaparak oluşturduğumuz bu antolojide her hangi bir kıstasla şu veya bu şairi veya herhangi bir şiiri dışarıda bırakmadık. Hangi şiiri hangi kaynaktan almışsak mümkün merteye bu kaynağı şiirin altında belirtmeye çalıştık. Kitabın sonunda ileri okuma yapacaklar için geniş bir kaynakca sunduk.

Dizinde ise yer ve şahıs adlarını verdik. Böylece kullanım kolaylığını amaçladık.

Önceliğimiz Bolulu şairlerin şiirleriyle Bolu'yu anlatmaktı. Ama gördük ki Bolulu olmadığı halde Bolu için çok güzel şiirler yazanlar da var. Bunları böyle bir antolojiye almamak haksızlık olurdu.

Gönül isterdi ki, Bolu şiirleri, üniversitemizin resim bölümündeki öğrenciler tarafından resimlendirilse, fotoğraf sanatçılarımız tarafından fotoğraflarla zenginleştirilseydi. Belki de kitabın yeni baskısında Bolu Şiirleri Resimleme ve

Fotoğraflarla Zenginleştirme Yarışması açılır ve sonuç böyle bir kitaba da yansır... Neden olmasın? Hatta Bolulu ressamlar diğer ressamları Bolu'ya davet ederler onlarla bir Bolu Buluşması gerçekleştirirler tuvale ve kâğıda yansıyan güzellikleri de biz kitabın yeni baskısına alırız.

Abant Şiir Akşamları adıyla uluslararası bir etkinlik başlatılır. Başta bütün bir Türkiye ve Türk Dünyası olmak üzere bütün dünyadan şairler Bolu'da buluşurlar ve biz kitabın yeni baskılarında bu şairlerin de Bolu şiirlerini bir araya getiririz.

Bolu şiirlerinin bizim bu kitaba aldıklarımızla sınırlı olmadığını da biliyor ve ilan ediyoruz. Eleştirel okuma yapacak olanların eleştirilerine açık olduğumuzu ve bu eleştirilerle kitabın yeni baskısını şekillendirmeye de hazır olduğumuzu belirtmek isteriz.

Bu antolojiye aldığımız şiirleri yazanlara ve bu güzellikleri dergi ve gazetelerinde, sitelerinde yayımlayanlara da hasseten teşekkür ediyoruz. Şairlerimiz bu güzellikleri anlatmasalar yayıncılar yayımlamasalardı bu kitap şimdi sizinle buluşamazdı. Şairlerimize ellerinde kalemleriyle uzun ve hayırlı ömürler dilerken aramızdan ayrılmış olanları da rahmetle anıyoruz.

Bu antolojinin Bolulularca, öğrenci ve öğretmenlerimiz tarafından, Bolulu olmayıp da Bolu'yu şairlerin gözünden tanımak isteyenlerce ilgi ve merakla okunacağına inanıyoruz. Ayrıca Bolu'nun tanıtımına da katkı sunacağını da biliyoruz.

Hayra ve güzelliklere, sevgi ve dostluğa vesile olması dileğiyle...

Bolu – 2012

Yrd. Doç. Dr. Nazlı Rânâ GÜREL

**Bu çalışmamı, mensubu bulunmaktan her zaman Şeref duyduğumuz
Abant İzzet Baysal Őniversitesi'nin 20. Kuruluş yılına armağan ediyorum.**

Nazlı Râna GŐREL

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	iii
ÖNSÖZ.....	v
TEŞEKKÜR.....	xi
İÇİNDEKİLER.....	xiii
GİRİŞ.....	1
I	
ŞEHİR VE İNSAN	72
İLÇELERİMİZ	112
II	
ŞAHSİYETLER	186
III	
TABIAT VARLIKLARI.....	281
IV	
TARİHİ ESERLER VE KÜLTÜR VARLIKLARI	302
V	
TABIİ AFETLER, AFETLER.....	323
VI	
KURUMLAR.....	329
SONSÖZ YERİNE	338
KAYNAKÇA	339

GİRİŞ

BOLU GÜLDESTESİ

Bir gün gelir başka yerler gezersen,
Gönlünde bir yabancılık sezersen
Annesinden ayrı düşen bir yavru
Gibi sızlar küçük kalbin; işte bu
Vatan sevdasıdır; bu söze inan:
Hepimizin annesidir bu vatan.

Uzaklardan dönüyorken vatanda
Rüzgâr bir hoş koku getirir sana;
Dalgaların lisanından anlarsın;
İstersin ki gemi uçsun, yaklaşsın.
Bir minare gözüdürken sislerden,
Kalbin taşar içimdeki hislerden.

Mavi gökler, yeşil sular, şehirler;
Bize şeref fısıldayan nehirler,
Uyan diye uğuldayan korular...
Düşün yavrum bu yerlerde neler var?
İşte senin bu mübarek memleket,
Annen gibi onu sev de hizmet et.

Bir fena söz işitirsen iyi bil,
Beğenmeyen bizi Türk değil,
Bir yabancı gelir seni kandırır,
Eğer derse bu memleket, fenadır,
Darıl yavrum, onu sakın söyletme,
Toprağını hainlere çiğnetme. (Gövsa, 2010:34)

İbrahim Alaettin Gövsa'nın "Vatan" başlıklı bu şiirini, Fazıl Hüsni Dağlarca'nın "Vatan Türküsü"(Dağlarca, 1983:88–89), Orhan Şaik Gökyay'ın "Bu Vatan Kimin?"(Gökyay, 1955:55), Namık Kemal'in "Vatan Şarkısı" (N.Kemal:1970:70–71), Coşkun Ertepinar'ın "Kutsal Vatan" (Ertepinar, 1973:25), Halit Fahri Ozansoy'un "Vatan Destanı"(Ozansoy, 1931:496–497, Nurettin Özdemir'in "Vatan" (Özdemir,1981:77), ve Ziya Gökalp'in "Vatan" (Z. Gökalp,1976:11) şiirleriyle birlikte okumak... Okumak ve düşünmek!... Milletimizin tarihî macerası ve misyonuyla birlikte derinliğine ve genişliğine düşünmek!... düşünmek için okumak... Vatan Türkiye'yi Atilla İlhan'ın şiiriyle kucaklamak ne güzel, ne kadar anlamlı!...

Türkiye Türkiye dağlarını duman almış
 Üzümler memleketi, tütünler memleketi
 Türkiye Türkiye çok gülmüş çok ağlamış
 Sabırlı bağı yanık insanlar memleketi
 Bulut gibi köpürmüş topraktan bereketi
 Pehlivan dağlarında şafaklar büyümüş
 Ve o nehirler derilip gür gür gelirler
 Bir şarkı gibi dağlardan denize yürümüş

Sen Türkiye'sin sağdıcım kirvem Türkiye
 İnsanların insanların ah senin insanların
 Morca gözlerinden öpsem namuslu gözlerinden
 Asiye'm işveli Hatice fıstanı dal işlemeli
 Sen kırk köyün içinde şanlı Zeyneb'im
 Şaban'ı vurdular yirmi yaşında, köprü başında
 Gel yılmaz Mahmud'um gel Bilaloğlan
 Arabamın atları, deh deh deh aman da
 Ha burası Karadeniz gemiler yatar limanda
 Deryalar aslanı şems-i bahri Kamil reis
 Bu insanlar senden gelir sana gider
 Tarlaya savrulmuş buğday gibi Türkiye

Sen Türkiye'sin ekmeğim tuzum Türkiye
 Omzumda mavzer koynumda çevresin
 Ve kıl heybemde taze lor peyniri
 Gök rengi süt karanfil rengi şarap
 Batan güneş gibi bakır taşkömürü
 Ve rüzgârlara vermiş saçlarını nefti ormanlar
 Ve köylere karşı sarışın harmanlar
 Ferik elması kavun karpuz dut ve kayısı
 Fındık da sende ceviz de sende badem de sende
 Alnımın teri gözlerimin nuru Türkiye
 Sen Türkiye'sin evim barkım köyüm obam Türkiye
 O sensin çifte çarşılı harp görmüş şehirlerin
 Sahilde Mersin yayla türküsü Konya.
 Adana'nın yolları taştan yola çıkıp Maraş'tan
 Ezanla birlikte vardık bir akşam Urfa'ya
 Bursa'nın ya Bursa'nın ufak tefek taşları
 Uçan yıldızı dondurur Ardahan'ın kışları
 Erzincan'da bir kuş kanadı gümüş pul pul
 Ve göğe kılıç gibi çekmiş minarelerini
 Şehirler padişahı canım İstanbul

Türkiye Türkiye ay'lı yıldız'lı Türkiye
 Sen Mehmed'sin omuzların Anadolu yaylası

Aladağlar Toroslar dev gibi gövden
 Sen şehid oğlu şehid babası
 Sana selâm olsun dünyadan hürriyetten (İlhan,1977:63–65)

Vatan Türkiye... Şiirlerle Türkiye'yi dolaşmak; Türkiye'min şiirin beldesi Bolu'da bir ayran içimi mola vermeden önce, Atatürk Yüksek Kurumu Başkanı Prof.Dr. Sadık Kemal Tural'ın şu tespitlerini dikkatlerinize sunmak isteriz:

“**Vatan sevgisi imandandır** hükm-i katisi, müşahhas unsurlarla insanın gönlüne nakşolunmazsa, iman da, vatan da münakaşa götürür hale gelir.

Dağı, bağı, yaylası, bayırı, kel tepeleri, çorak özleriyle, bizim olan bu vatan; söğüdü, kavağı ve serçesiyle bizim olan bu memleket; kekiği, çiğdemi, madımağı ile bizim olan bu ülke, bakanlar için değil, görenler için çok şeyler söyleyebilir. **Şair, bakan göz değil, gören gözdür. Şiir gönlün özüdür.** Denizi, ırmağı, çayı; çamı, ardıcı ve mahcup, mahzun ve mahkur bu vatanın, şairin gözünden ve dilinden tanınması ve sevilmesi daha kolaydır.

Çam kozalaklarıyla da, alıçla da sevilir vatan... Mazıyla, yazıyla da sevilir vatan... Cevizi, dağ ardıcı, dağ eriği, üzümüyle de sevilir vatan. Dutu, armudu, çamuru, tozu ve toprağıyla da sevilir memleket.

Ol mahiler ki derya içredir, deryayı bilmezler.

Güzelliklerin birçoğunu görmeyen gözlere anlatmak şairin işidir. Yokuşuyla, yarıyla; yağmuruyla, karıyla; halayıyla, barıyla sevilesi, uğruna ölünesi bir memleket olan Türkiye'nin yeni yetişen nesillere gösterilecek çok güzellikleri vardır.

Her bakan gözün görmediği bir gerçektir. **Şair, gören gözümüz, mısralaşan sözümüzdür.**” (Tural, 1995:XVI-XVII)

Tarihin, tabiatın, Türk'ün eliyle yoğurarak dokuz yüz yıllık bir muhassıla haline getirdiği bu ülkeyi; bu ülkenin şirin ve anlamlı bir beldesi Bolu'yu nazmın imkânlarından istifade edip sevdirmeye çalışan şairlerimizin şiirleriyle baş başa bırakmak istiyoruz sizi. (Gürel:2008:147–150)

Bolulu olmamakla birlikte “Bolu Üçtepe Şairleri” arasında adı geçen, Göynük'de “Akşemmseddin Anma Etkinlikleri”ni başlatan ve Bolulu şairlerden Ahmet Çankaya ve Servet Yüksel'in şiir kitaplarına sunuş yazısı yazan, zaman zaman gelip Bolu'da kalan, Bolu radyo ve televizyonlarında programlara katılan, Bolu'nun yerel dergi ve gazetelerinde şiir ve yazıları yayımlanan, Bolu'yla ilgili güzel ve duygulu şiirler de kaleme almış olan Göktürk Mehmet Uytun'un “Türkiyem” şiirini bu girişte dikkatlerinize sunmazsak bir şeyler eksik kalır:

TÜRKİYEM

Sorsam seni uçan kuştan, Lodos'tan,
 Denizlerin sarmış seni üç koldan,
 Zaman akmış, tarih geçmiş bu yoldan,
 İklim iklim, gurbet gurbet Türkiye'm.

Dağlarında kışla bahar el ele,
 İş yerinde çalışanı gör hele,
 Destan oldun, seni seven her dile,
 Kale kale, kümbet kümbet Türkiye'm.

Irmakların büküm büküm bükülür,
Kayalardan berrak sular dökülür,
Kötülükler birer birer sökülür,
Süngü süngü, mızrak mızrak Türkiye'm.

Doyum olmaz baharına, yazına,
Selâm gelir kızanına, kızına,
Dokununca dertli şair sazına,
Türkü türkü söylenirsin Türkiye'm.

Evlialar diyar diyar seslenir,
Hür gönüller Kur'an ile beslenir,
Camilerde minareler ses verir,
Şafak şafak, yağmur yağmur Türkiye'm.

Bağlarında salkım salkım üzüm var,
Toprağında, geçmişinde özüm var,
Sana daha söylenecek sözüm var,
Sancak sancak, bayrak bayrak TÜRKİYE'M. (Uytun,1994:9)

1935 yılında dünyaya gelmiş olan ve aslen Tunceli Çemişgezek'li olan Göktürk Mehmet Uytun'un ağabeyi Nurettin Uytun da bir şair. Bu iki kardeş bir ara Cumhuriyet Türkiyesinin ilk Çocuk Gazetesi'ni de çıkartmışlardı. Nurettin Uytun'un da Bolu için –özellikle Göynük için güzel şiirleri var. 1999 yılında Osmanlı Devletinin kuruluşunun 700. yıldönümü münasebetiyle Göynük'te düzenlenen etkinliklerin ardından yazmış bu şiirlerini. Bu bilgiyi burada vermemizin sebebi, Bolu'da da bu tip etkinlikler düzenlense dünyanın dört bir tarafından şair, yazar ve ressamlar diğer sanatçılar Bolumuza davet edilip ağırlansalar kimbilir Bolu'nun hangi güzellik ve özelliklerini bütün bir dünyaya tanıtan eserler meydana getirirlerdi.

Göktürk Mehmet Uytun'un Türkiyem şiirinin arkasından da; Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nin yetiştirip vatan hizmetine gönderdiği öğretmen şair Kenan Çarboğa'nın "Anadolu" şiiriyle BOLU GÜLDESTESİNE giriş yapmak istiyoruz.:

ANADOLU

Sen Anadolu'yu gördün mü gardaş?
Tozlu yolarına vuruldun mu hiç?
Sen torbanda kuru ekmek, yavan aş
Gurbetten gurbete sürüldün mü hiç?

Uyandın mı şöyle ezandan erken?
Seher rüzgârında mahmurluk varken
Sen taşlı tarlada ekin biçerken
Tırpana şevk ile sarıldın mı hiç?

Konuştun mu şu karşıda duranla?
Kirmen çevirenle, kirkit vuranla
Dolunay altında sap savuranla
Bir yer yatağına serildin mi hiç?

Yaylalar beyaz kar, serin havalı
Orda ozan sazı, çoban kavalı
Evler bilir misin kerpiç sıvalı?
Taşına, tozuna karıldın mı hiç?

Emlik kuzuların içli sesinde
Geçtin mi suları at terkisinde?
Düğün gecesinin arifesinde
Yurt için cepheye verildin mi hiç?

Evdeşin ellere gelin oldu mu?
Muradın koynunda yarım kaldı mı?
Tek oğlun askerden şehit geldi mi?
Diz dövüp, saç yolup yoruldun mu hiç?

Yemen'in yasını tandır başında,
Dinledin mi bir nenenin döşünde?
Hele yoksulluğun kara kışında
Veremden, tifodan kırıldın mı hiç?

Türküler duydu mu, yandı mı için?
Türküler ağıdı giden her göçün
Delik pabuç, yırtık mintanın için
Makamda hor, hakir görüldün mü hiç?
Az Kaldı, Ank. 2008, s.9 -10

1999 yılında Göynük'te düzenlenen Osmanlı Devletinin 700. yılı etkinliklerine katılanlardan biri de Celal Ogan'dır. Onun da Göynükle ilgili çok güzel bir şiiri var. 1998 Nüzhet Erman Şiir Ödülü alan Celal Ogan da bir Bolu dostu şairimiz. Tarih, yolların ve yeşilliğin bulunduğu yer Göynük için de çok güzel bir şiir yazmış. Onun **Gönüllere Merhaba** adını taşıyan bu kitabından bir dörtlülle biz de okuyucularımıza merhaba diyelim:

Gönüllere dostluk fidanları dikenlere
Dikenleşmiş kalplere gül ekenlere
Güzellik ve iyiliğe boyun bükenlere
Canı gönülden merhaba... (Ogan::2001:6)

İstanbul'la Ankara'nın arasında tipik bir Anadolu'dur BOLU...
"Köroğlu diyarı" diye adlandırdığı Bolu'yu bir gurbet olarak düşünen

Kaplani, bu gurbette sevgilinin yolunu gözlemektedir ve onu Bolu'nun tabiatında aramaktadır. Bunun en güzel örneğini de “Bahar Gözlüm” başlıklı şiirinde görmekteyiz:

Bahar gözlüm, bahar geldi sen yoksun,
Bahar dallarının gülünde misin,
Köroğlu Dağı'nın, Çele Beli'nin
Ilğıt, ılıt esen yelinde misin

Semaya mı çıktın kuş kanadında.
Hasretini yüreğime kodunda.
Kendini mi yaktın sevda odunda,
Kerem'in Aslı'nın külünde misin.

Bu gönülden merak, arayış ve özleyiş yankı bulmuş olacak ki sevgili yola çıkmış gelmektedir. İşte o zaman Kaplani, “Duy Sesimi” diyerek yine Bolu coğrafyasına ve ona komşu tabiata seslenir:

Duy sesimi Mengen, Devrek, Çaycuma,
Güzeller güzeli yârim geliyor:
Yeniçağa Gölünde oynaşan suna,
Güneşten koparak nurum geliyor.

Dorukan Tüneli selama dursun.
Serçeler, eğleyip hatrım sorsun.
Yaprağını dökmüş neme de görsün,
Yüreği yangınım narım geliyor.

Bartın'a varınca verilsin mola.
Dostlar haber salsın sağa sola.
Bülbüller gül döksün geçtiği yola,
Gönüller sultanı pirim geliyor.

Ulus yaylaları bal versin O'na
Kök nar, kayın, ladin dal versin O'na
Pirim Hacı Bektaş el versin O'na,
Hiçliğim, yokluğum, varım geliyor

Çakraz çark eylesin aşka boyansın.
Tutuşup gönüller yandıkça yansın.
Börtü, böcek tüm canlılar uyansın,
İnancım, direncim, erim geliyor.

Yıkılmasın gönlümdeki sarayı.
Zaman kabuk bağlatır mı yarayı
Kara Deniz ak eylesin karayı,
Onurum, Şerefim, Ar'ım geliyor.

Ulaştı menzile gayrı gam yemem
Sağlığından başka bir şey dilemem
Kaplani'yim gerisini söylemem,
Yanında çiğdemim, karım geliyor.

Bir de türkü sözleri var. Bunlarda da Bolu dile gelmekte, o türkülerle Bolu bütün bir Türk kültür coğrafyasında bilinip tanınmaktadır. Akhoca adıyla tanınan Mehmet Aköğretmen (15.03.1329–18.10.1971)nin “Büyüksu’yun Söğüdü de bunlardan biridir.

Büyüksu’yun söğüdü
Kimden aldın öğüdü

Arif'im Türküsü adıyla da bilinen bu türkü, 1948 yılında Muzaffer Sarısözen, Halil Bedi Yönetken, Rıza Yetişken tarafından mum plaklara kaydedilerek derlenmiştir.

Akhoca'nın oğlu Hüseyin Aköğretmen de bugün Bolu'nun halen yaşamakta olan kaynak kişilerinden biri olarak dikkate şayan çalışmalara imza atmaktadır. Müzik eğitimcisi ve folklorist İsmail Hakkı Akyoloğlu'nun Hüseyin Aköğretmen'den derleyip notaya aldığı “Mudurnu Dedikleri” başlıklı türkü bu çalışmalara bir örnektir:

Mudurnu dedikleri bayırlı düzlü
Bir güzel sevdim içinden ben yeşil gözlü
Dediler o güzel ellere sözlü
Bağlantı: Bakma böyle bakma ben yaralıyam
Sen allar giydin ben karalıyam
(...)

Bolulu Dertli'nin şiirlerinde çok enteresandır, Bolu ve çevresiyle ilgili yer adına pek rastlanmaz. Halbuki Dertli, Bolu'dan ayrılmak zorunda kaldığı zamanlarda memleketini çok özlemektedir. Bakınız bir koşmasında bu özlemini nasıl dile getiriyor:

Dertli, ölüm haktır, âsân demişler
Ölümden beterdir hicrân demişler
Hubbû'ı-vatan mine'l-îmân demişler
Gönül o sebepten vatan arzular

Dertli, hem kendi memleketinde hem de dışarıda bulunduğu yerlerde yanlış anlaşılmaktan dolayı da muzdariptir. Nefes tarzı bir şiirinde bu yanlış anlaşılmayı alenen dile getirmiştir:

Makbûl ü merğûb-ı Mevlâ olursun
Aşk ile dökersen eğer gözden yaş
Giderek ârif-i dâna olursun
Tevekkülde karâr edersen kardaş

Bize cevır eyleyen devr-i felektir
Münâfık derûnu demirden pektir
Renkte bir cevherin zâtı gerektir
Sürh ile la'l olmaz her bir kara taş

Ko, cefâ eylesin habip Dertli'ye
Tek dermân etmesin tabip Dertli'ye
Miskin Beypazarlı, garip Dertli'ye
Kimi Akkülâh der, kimi Kızılbaş

Bu Dertli, Mithat Kemal Bey'in **Ayanlar Devrinde Bolu** adlı eserinde ve Zekai Konrapa'nın **Bolu Tarihi** adlı kitabında adı geçen meşhur K r M ft  Said Efendi öldüğünde onun mezar taşı için sem i tarzında bir Őirle Őoyle tarih düşmüştür:

Hüve'l-Bâkî
Eski m ft  Muhammed Said Efendi'nin tarihi

Ölüm Şarabını elbet içer bunda gelen insan
Sadece Allah b k  kalır, bütün varlıklar helâk olur

Hani atalar ve dedeler, hani nesepler ve cetler
Ge iciden el çekip gitti nice cândan kardeşler olan

Özellikle ki bu eski m ft  zamanında idi
Bu derece ilim ve fazilet ile ona da kalmadı zaman

Hemen sen fâtiha oku, samimiyetle gelip bunda
Ki temiz ruhuna Lutfî, Allah rahmet ede her  n

 ıkardı bir adet buldu tamam t rihhini cansız
Bekâya azm edip gitti Saîd Efendi vey y r n

ÂŞık Dertli Divanı'nı yayına hazırlayan Hamdi Bir Gören ebcedle tarih düŐürülen bu beytin hesaplamasını yaparak m ft  Saîd Efendinin  l m tarihini Hicri 1259-1=1258 Miladi 1842/43 olarak tespit etmiştir.

Bu örnekten yola çıkararak Bolu'da da genel Türk-İslâm geleneğine bağlı kalınarak ebcedle tarih düşme geleneğinin var olduğunu söyleyebiliriz. Bu konu araŐtırılarak örneklere çoğaltılmalıdır diye düşünüyoruz.

Orhan Veli Kanık'm Bolu ile ilgili geçmişi hakkında net bir bilgiye ulaŐamadık. Ancak Bolu'da merkezde Kardelen Meydanı yanında bir "Orhan Veli Parkı" var. Bu ismin buraya konmasına sebep nedir? Diye sorsanız size cevap verecek birini bulamıyorsunuz. Ama biz size Orhan Veli'nin "Yol Türküleri" başlıklı Şiirinde Bolu'yu nasıl anlattığını bir hatırlatalım isterseniz:

(...)

“Benden selam olsun Bolu Beyi’ne
Çıkıp şu dağlara yaslanmalıdır;
Ok gıcirtısından, kalkan sesinden,
Dağlar seda verip seslenmelidir.”
Hey, hey!
Hey dağlar, hey dağlar, Bolu’nun dağları hey!
Savulun geliyorum, hey Bolu beyleri!
Böyle olur yüksek yerin rüzgârı;
Böylesine söyletir insanı.
Yokuş çıkar, döne döne;
İsa Balı’nın ardından
Hanoğlu Kocabey çıkar;
Ayvaz çıkar, Hoylu çıkar;
“Hemen Mevlâ ile sana dayandım,
Arkam sensin, kal’am sensin, dağlar hey!”

Kır Ata nal mı dayanır?
Dağlar uykudan uyanır,
Yer gök kızıla boyanır.
Bu dağlardan geçmedinse,
Bu sulardan içmedinse,
Yaşadım deme be, ahbap,
El dayanmaz, diz dayanmaz pınar başlarında
Kavaklar yatar boylu boyunca.
Ovaya kereste indiren arabalardan
Ses gelir, inceden ince:

“Arabalar yük indirir ovaya,
Arabacı değnek vurur düveye,
Başın döner, bakamazsın havaya.”
Arabacı nasıl kıyar düvesine?
Varı yoğu bir çift öküzü,
Gelinlik bir kızı,
Üç tane kuzu;
Her şey ateş pahasına.

Korozman yaptık yolda posta ile.
Canım posta gülüm posta,
Selâm götür eşe dosta.

Şehirliden vilâyete ilâm verilmiş,
Belediye meydanına radyo kurulmuş;
Verdiğimiz haberlerin özeti...
Falan, filan;
Bir teneke benzin aldık karaborsadan,

“Dayan!” dedik.

Gerede'nin yolu,
Reşadiye gölü,
Bir göl ki...
İnsanın şair olup şiir söyleyeceği geliyor.

“Akşam oldu yine bastı kareler.”
Oturdum sırtın üstüne,
Geçmiş günleri düşündüm.
Askerdim, Adilhan köyündeydim;
İçimde yine İstanbul hasreti,
Dalmış düşünmüştüm:

“Bu dağlar koru dağları değil,
Bu köy Adilhan köyü değil;
Ne şu değirmen Ferhat ağanın,
Ne de bu türkü hazin;
Ne açım, ne susuz,
Ne de gurbet elde yalnız,
Hele güneş bir çekilsin,
Gideceğim bir ahçı dükkânına
Bu akşam da orda içeceğim;
Hele şu Haliç vapuru
İskeleye yanaşsın,
Yolcular çıksın hele;
En güzel saati şimdi Eyüp'ün.”

(...) (Kanık, 1954:94–98)

Bir de Nazım Hikmet'in Bolu günleri var. O, “Memleketimi Seviyorum” başlıklı şiirinde okurunu Türkiye coğrafyasında dolaştırırken memleket sevdasına dayanak örnekleri tek tek sıralarken sözü Bolu'ya getirince de şöyle der:

Memleketim:
develer, tiren, Fort arabaları ve hasta eşekleri,
kavak
söğüt
ve kırmızı toprak,
Memleketim:
Çam ormanlarının en tatlı suları ve dağbaşı
göllerini seven
alabalık
ve onun yarım kiloluğu,
pulsuz gümüş derisinde kızılıtlarla
Bolu'nun Abatnt gölünde yüzer.(Ran,137)

İstiklâl Harbi günlerinde Nazım Hikmet'in Bolu'da kısa bir süreliğine de olsa öğretmenlik yaptığını biliyoruz. Pertev Naili Boratav, Kurtuluş Savaşı yıllarına dair bir anısında Nazım Hikmet'in Bolu günlerine dair şu bilgileri vermektedir:

Herhalde Sakarya Savaşından sonra idi. Bir gün Türk Ocağı'nın açılışı yapıldı. Nutuklar söylendi, millî marşlar çağrıldı. Genç öğretmenlerle Sultani'nin yetişkin öğrencileri coşkun şiirler okudular. Bunlardan bir tanesinin, kıvrıcık sarı saçlı, mavi gözlü, uzun boylu bir delikanlının okuduğu şiirin adı 'Kırk Haramilerin Esiri' idi: Haydutların reisi, türlü işkencelerden sonra, esirin bir kolunu kestiriyor. Ama yiğit adam cellâtlarına meydan okuyor. O zaman Haramibaşı bağıriyor adamlarından birine:

'Öteki kolu da kes. Öteki kolu da kes.'

Bir anda beklenmedik bir şey oluyor: Birden, balta esirin elinde parlıyor. Şimdi iyi hatırlamıyorum, ama sanırsam, hikâye de böyle sona eriyordu...

Şiir kadar onu okuyanın okuyuşunda da bir güç vardı. Sarışın delikanlı şiiri okumamış, onda dile gelen, ayaklanmış esir Anadolu'nun dramını oynamıştı. Onun kollarının geniş hareketleri, sıçrayışları, dizlerini yere vuruşları hala gözümün önündedir...

Bu şiiri okuyanın, Sultani Mektebi'nin öğretmenlerinden biri olduğunu babamdan öğrendim. Ama şiir kimindi? O sıralarda bu sorunun üzerinde durduğumu hatırlamıyorum. O yaşta ben bir 'şair'i kimbilir nasıl düşünürdüm kafamın içinde? Herhalde şair deyince, koca bıyıklarıyla, düzgün, titiz giyimiyle Fikret'in, sivri sakalı ve tek gözlüğüyle Hamid'in, ya da Namık Kemal'in resimleri gelirdi gözümün önüne; bir şair adının arkasında on dokuz yaşında toy bir öğretmenden başka çehreler düşünmüş olmalıydım.

Ders yılı başında İstanbul'a döndüm. 'Kırk Haramilerin Esiri' bu kez bir yerde basılmış haliyle elime geçti. Şiirin altında Nazım Hikmet adı vardı. Gözlerimin önünde Bolu'daki Türk Ocağı'nın açılış töreni ve kollarını geniş hareketlerle sallayan delikanlı canlandı; benim Nazım Hikmet'le ilk aşinalığımı sağlayan o olmuştu... Sonraları, Nazım Hikmet'in daha birçok şiirini okumak fırsatını buldum; o sıralarda onun şiirlerine okuma kitaplarında da yer verildi.

Ertesi yılın tatil aylarını da yine Karadeniz yoluyla Akçaşehir üzerinden giderek Bolu'da geçirdim. O yazın son haftaları Dumlupınar Savaşı'ndan sonraki zaferlerin çılgın bayramları içinde geçti. Türk Ocağı'nda, Hükümet Konağı'nın meydanında, Karaçayır'da şenlikler, törenler yapıldı. Bana Nazım Hikmet'in şiirini ilk tattıran o sarışın genç öğretmeni aradı gözlerim. O delikanlının Nazım Hikmet olduğunu, Sakarya Savaşı'ndan az sonra Bolu'dan ayrıldığını o zaman öğrendim." (Boratav, 2009:25)

Sosyal Adalet dergisinden (Mart 1965, S.:12) alınarak Mudurnulular Derneği Bülteni'nde yayımlanan bu yazıdan başka Bolu Gündem Gazetesinde de Nazım Hikmet'in Bolu günlerine dair bir araştırma yayımlanmıştır.

"Ben bir insan,
Ben Türk şairi Nâzım Hikmet ben,
Tepeden tırnağa iman,
Tepeden tırnağa kavga, hasret ve ibaret
ben..." (Ran, 149)

Diyen Nazım Hikmet Ran'ı Bolulular çok sevmişler(!). Bolulu şair Bilge Öngöre, "Sevdiklerim" başlıklı şiirinde bu sevdâyı dile getirirken şöyle demektedir:

Yaşamadım Nazım'ın
Bolu'daki yıllarını
Ama biraz da ondan öğrendim
Akıntıya karşı
Dalgaların ortasında kulaç atmayı
Elektrik akımlarından güçlü
Titreşimler hissetmeyi
Ve bir kısrak gibi dörtlüğe
Koşmayı hep ileriye (Öngöre, 2000:12)

Enteresan bir tevafuktur, İbrahim Kıbrıs misafir öğretim görevlisi olarak gittiği Finlandiya'da (2010) memleket hasretiyle kalemi eline aldığında bir şiir yazıyor ve o şiire de Nazım Hikmet konuk oluyor:

NAZIM'A ÖYKÜNME

Bugün Pazar
Ve ben Nazım Usta gibi olmasa da
Hapiste saydım kendimi
Yedi aydır bu mustikkalar ülkesi
Finlandiya'da.

Güneş ilk defa bu kadar sıcak,
Gökyüzü bu kadar mavi
Ve ben ilk kez yakınıp güneşten,
Deniz yastığı kayalıklardan gökyüzünü esenleyen
Bir çam ağacının gölgesine attım kendimi

Bu anda ne ders vermek
Gürültülü bir sınıfta,
Ne yazmak, ne okumak,
Bu anda bir güneş bir deniz
ve bir de ben
Kafiye olsun diye demiyorum
Öyle geldi içimden
Karanlığa kadar kardeşiz

Biz de İbrahim Kıbrıs gibi Türk Dili ve edebiyatı dersleri vermek üzere gittiğimiz Makedonya'da ve orda bulunduğumuz süreçte Finlandiya da dâhil gezip inceleme ve araştırmalar yaptığımız Avrupa'da memleket hasreti ile yandığımız anlarda Nazım Hikmet Ran hep bizimle olmuştur. Nazlı Rânâ Gürel imzasıyla o süreçte kaleme aldığım "Üsküp Akşamları" başlıklı şiirim böyle bir duygu selinin tefekkür âlemi olsa gerektir:

ÜSKÜP AKŞAMLARI

Üsküp'lü şair Yahya Kemal
Beyatlı'nın aziz hatırasına

Vodno Dağı'na bakar
Balkonu evimin.
Gökte yıldızlar...
İçinde bir Hilâl,
Ve Vodno'da Haç!..

Haç da Hilâl kadar
İçten,
Yürekten
İnanca muhtaç...

Usul usul kaybolur
Vodno'nın ardında gün.
Yan komşum Şandor'un
Kemanı dile gelir,
Nağmeler büsbütün
Hüzün

...
Hayalim kanat açar
Macar Ovalarına.
Işıklı, müzikli, renkli
Budapeşte geceleri...
Nerdeyse görürüm
Dans eden çiftleri

Bir geri,
Bir ileri
Tuna gibi...
Dalgaları kulaklarımda
Liszt'in rapsodileri...

Benim çıkmaz âvâzım.

Ve Nâzım!..
Bilmiyorum nedendir?
Memleket hasreti denince
Aklıma şiirin gelir:

“Prag 9 Nisan 58,

Memleketim...
 Memleketim...
 Memleketim...
 Ne kasketim
 kaldı senin ora işi,
 Ne yollarını taşımış ayakkabım.
 Son mintanında sırtımda paralandı
 Şile bezindendi
 Sen şimdi yalnız saçlarımın akında,
 İnfaktında yüreğimin,
 Alnımın çizgilerindesin memleketim,
 Memleketim...
 Memleketim..."
 Bir biçimde, ikimiz de yetim!

Yıl 1963
 Ölmüşsün, doğmuşum ben
 İki beden,
 Slav beldelerinde
 Farklı sebeplerden
 Hasretle devreden.

Kıyısında avuturum gönlümü,
 Üstüne türküler yakılan nehir,
 Vardar!..
 Sen doğduğunda
 Üsküp'tü bu şehir.
 Ben bulduğumda Skopye
 Hâlâ ellerimizde silahlar...
 Doğrultmuşuz birbirimize
 Yer yok artık hayatımızda
 Sevgiye,
 Hoşgörüye,
 Anlayışa...
 Yaşamak neye yarar.

"Memleketim" diyorsun,
 Memleketim diyorum.
 Uğruna ölmek kolay,
 Yaşamak istiyorum!
 Çok diyarlar gezdim
 Yaşanacak başka bir
 Memleket bilmiyorum.

...

“Dört nala gelip Uzak Asya’dan
Akdeniz’e bir kısrak başı gibi uzanan
Bu memleket bizim!
Bilekler kan içinde
Dişler kenetli
Ayaklar çıplak
Ve ipek bir halıya benzeyen toprak...
Bu cehennem, bu cennet bizim.
Kapansın el kapıları,
Bir daha açılmasın
Yok edin insanın, insana kulluğunu!
Bu davet bizim...
Yaşamak bir ağaç gibi
Tek ve hür...
Ve bir orman gibi kardeşesine,
Bu hasret bizim.”

...
Bu hasretle dopdolu da yüreğim,
Şiirlerim konuşur,
Çaresizim,
Sessizim.

Memlekette...
Bir yobazlık yarışı
Bütün kulvarlarda
Birden koşuyor...
Atbaşı...

Ha Nazım Hikmet Ran
Ha Nazlı Rana...
Dülsinelere
Yaranmak uğruna
Yel değirmenleri
İlan etti...
Bizi
Devrimizin
Sahte şövalyeleri. (Gürel, 2008:17–21)

Yeri gelmişken yaşayarak öğrendiğimiz bir hakikati de kamuoyuyla paylaşmazsak tarih bizden hesap sorar: Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde (Daha doğrusu eski Sovyetler Birliğinde) ve Balkanlarda Türkler arasında Nazım Hikmet’in özel bir yerinin olduğu dikkatimizi çekti. Bunun sebebini sorup araştırdığımızda gördük ve anladık ki, Türkiye’deki Nazım Hikmet algısı ile Türkiye dışındaki Türk kültür coğrafyasında Nazım Hikmet algısı çok farklı, hatta bir birine tezat teşkil edecek şekildedir. “Biz Nazım Hikmet’i çok sevmiştik” diyen Bulgaristanlı Türk’e, Nazım Hikmet Kültür Evi’nde yetişen Makedonyalı genç,

Bakü'de Nazım Hikmet Şiir Evi'nde şiir ve sanatla hemhal olan Azerbaycanlıya... Siz siz olun da, Türkiyeli kafasıyla Nazım Hikmet anlatmaya kalkmayın sakın

Makedonya Türk Edebiyatının bütün dünyaca tanınan yazar ve şairi Nceti Zekeriya, kendi yetiştirme oratamını, şiirine ses veren o ortamı sayarken sözü Nazım Hikmet'e getirerek şunları anlatır:

“Henüz on yaşında olduğum zamanlarda, otuz dokuz kırk yıllarında olacak, evimizde merhum babam arkadaşlarıyla birlikte saz ya da dem âlemlerinde Yahya Kemal Beyatlı'dan, ağabeyim de, arkadaşlarıyla ileri görüşlü gençler derneği toplantılarında Nazım Hikmet'ten aynı zevkle, aynı beğeni gücüyle konuşurlardı. Ben iki büyük şair arasında, uçurtmamı havalandırırken, o zamanki anlayışlarımla her ikisini beğenmekten, anlamaktan çok, sevmeye çalışıyordum. Sevdim de. Hem havada 'gelin gibi' duran uçutmama taşan bir kıvançla bakıyor, hem de dudaklarımda, yaprakların düştüğünü seyrederken, bir yandan Yahya Kemal'in;

Kandilli'de eski bahçelerde
Akşam kapanınca perde perde
Bir hatıra zevki var kederde,
(Akşam Musikisi)

Öte yandan Nazım Hikmet'in;

Güzel günler göreceğiz çocuklar
Güneşli günler göreceğiz.
(Nikbinlik)

Mısralarını mırıldanırdım. Aradan aşağı yukarı otuz yıl geçtiği halde, bugün de bu mısraları, büsbütün başka bir şiir anlayışıyla, başka bir şiir tutumuyla, ama gene de aynı zevki, aynı kıvançı duyarak mırıldanıyorum.” (Zekeriya, 1966:25)

Biz Nazım Hikmet'in Moskova'nın emriyle zehirlenerek öldürüldüğünü de Makedonya'da Tito Yugoslavyasında Enformasyon Bakanı olan Fahri Kaya'dan ve Tito'nun tercümanı İlhami Emin'den öğrendik. Bu iki Türk, Nazım Hikmet Ran'ı bizzat tanımış, onunla birlikte olmuş şahsiyetlerdir.(Gürel, 2010:37–38)

Fahri Kaya'nın Nazım Hikmet ile ilgili ciddi çalışmaları vardır. Bu çalışmalardan bazıları Makedonya'da yayımlanmıştır. Nazım Hikmet'in ölümünden sonraki bir süreçte, Fahri Kaya ve İlhami Emin Moskova'ya gidişlerinden birinde Nazım Hikmet'in Rus eşi Vera'yı da ziyaret ederler. Bu ziyareti İlhami Emin'den dinleyen Yavuz Bülent Bakiler, Üsküp'ten Kosova'ya isimli kitabının 2007 yılı baskısında şöyle bir başlık atar: “Üsküp'te Öğrendiğim Bir Acı Gerçek: Nazım Hikmet'i Kim Öldürdü?” Ve işte o acı gerçek:

“Ben Nazım Hikmet'in nasıl öldürüldüğünü, doğrusu ilk defa Üsküp'te öğrendim. Üsküp'te, Üsküp Halklar Tiyatrosu eski Genel Müdürü şair İlhami Emin, Bekir Sıtkı Erdoğan,ın, Beşir Ayvazoğlu'nun, Doç. Dr. Emin Işık'ın, Prof. Dr. Mustafa Erkal'ın, Dr. Nefi Demirci'nin ve Emekli Albay Şadi Polat'ın bulunduğu bir ortamda çok önemli bir açıklamada bulunmuştu. Demişti ki:

25 yıl kadar önce, buradan Moskova'ya gitmiştik. Nazım Hikmet ölmüştü. Evine uğrayarak Vera'yı ziyaret etmek istedik. O görüşme esnasında Vera, yanımıza

bir defterle geldi. Defterin bütün sayfaları el yazısıyla doldurulmuştu. Vera o defteri bana vermek istedi. Dedi ki: Bu defterde her şey olduğu gibi yazıldı. Nazım eceliyle ölmedi. Onu Moskova'nın emriyle bizimkiler zehirlediler. Bu zan değildir; gerçektir. Nasıl diyeceksiniz? Öldüğü günün akşamı, onu bir yemeğe davet ettiler. Böyle toplantılara birlikte giderdik. Nitekim bana. Haydi, kalk hazırlan! Dedi. Fakat gelen adamlar benim gitmemi katiyen istemediler. Sadece Nazım'ı alıp götürceklerini söylediler. Ve birlikte çıkıp gittiler. Döndüğünde ben uyuyordum. Nazım'ın öğürtüsüne uyandım. Banyo lavobasına kusuyordu. Vakit gece yarısını çoktan geçmişti. Çok fenayım! Midem ağzımdan çıkacak gibi! Dedi. Onu yatağa yatırdım. Biraz sonra, şiddetli öğürtülerle tekrar kusmaya başladı. Midesi adeta isyan halindeydi. Bir ara ben dalmışım. Sabahleyin uyandığım zaman, onu banyoda buldum; ölmüştü. Hâlbuki hiçbir rahatsızlığı yoktu. Nazım'ı zehirlediklerine samimiyetle inanıyorum. Otopsi yapmadılar. Alın bu defteri beraberinizde götürün. Burada, Moskova'nın onu niçin öldürmek istediğini uzun uzun yazdım.

Şair İlhami Emin Dedi ki: Ben Vera'nın defterini almak istedim. Fakat bizim eski bakanlarımızdan Fahri Kaya şiddetle itiraz etti. Sakın alma, dedi. Rus polisi üzerimizde yakalarsa, başımıza bin bir belâ gelir.! Sakın alma! Ben de doğrusu korktum ve almadım. Vera, o defteri daha sonra başkalarına vermiş. Onlar da sosyalizmin ve Rusya'nın aleyhine olur düşüncesiyle, Vera'nın açıklamalarını ört-bas etmişler.

Vera, Nazım Hikmet'in galiba beşinci karısıydı. Tanıştıkları zaman Vera 28, Nazım Hikmet 58 yaşındaydı. İki de evliydi. Vera'nın bir kızı, Nazım'ın bir oğlu vardı. Nazım, Vera'ya âşık oldu. Onunla evlenmek istedi.” (Bakiler, 2007:206–207)

Bolu Huzurevi'nde yaşayan Ş. Faik Şekeroğlu'nun şiirlerinde de Nazım Hikmet etkisi çok bariz bir şekilde kendini göstermektedir.

“1921'de İstanbul'da doğduğunu, işçi olduğunu ve başından pek çok badirenin geçtiğini öğreniyorum Faik Şekeroğlu'ndan. Faik Şekeroğlu'nun sevgi seli çok geniş bir yelpazede, onu fark ediyorum. Bütün mesele “İnsanları sevmek ve sevebilmek”de diyor Şekeroğlu.

Seni seviyorum vatanım
Doğup, büyüdüğüm İstanbul
Sen coğrafya bakımından dünyanın en güzelisin
Beş kıtada eşin benzerin yok
Cengâver ataların bu güzel vatanı elde etmiş
Bizans'ı haritadan silmiş ve bin senedir vatan yapmış
Bu güzel vatanı sevelim kardeşçe yaşayalım
Dış ülkelerin oyunlarına gelmeden
Ülkeyi vatan yapalım
Seni seviyorum
Görerek, düşünerek, bilerek yaşamak
Bir orman gibi kardeşcesine,
Bir ağaç gibi tek ve hür olarak
Yaşamak...

Bu şiirden sonra Şekeroğlu'na ister istemez soruyorum: “Galiba Nazım Hikmet’i çok okuyorsunuz?” Cevap anlamlı: “Okuyor ve seviyorum.” Faik Şekeroğlu'nun şiirlerini okumaya devam ediyoruz. “İlkbahar” başlıklı şiirinde de Nazım Hikmet’ten iktibaslar dikkatimizi çekiyor. Şiirinin girişinde “Bahar geldi sevelim” diyor ve Nazım’ın dizeleriyle devam ediyor:

Dört nala gelip Uzak Asya’dan
Akdeniz’e bir kısrak başı gibi uzanan
Bu memleket bizim
Bilekler kan içinde ayaklar çıplak
İpek gibi halıya benzeyen toprak bizim (Gürel,2008:95–97)

Bolu Huzurevi’nde kalan şairlerimizden bir diğeri de Sedat Taymaz. Sedat Taymaz,1968’de Türk Hava Kurumu’ndan emekli olmuş. 1996 yılında İzzet Baysal Huzurevi’ne yerleşmiş... Bolu’yu çok sevmiş olmalı, şiirlerinden bunu çıkartıyoruz. “Yeşil Cennetim” dediği Bolu’yu bir şiirinde anlattıktan sonra bir başka şiirinde de Bolu Huzurevi’ni konu ediyor. Çocukluğunda gölgesine sığınacak bir ağaç bulamayan Sedat Taymaz’a Allah Ahir ömründe bir mekân vermiş ki adeta bir orman okyonusu. O, bu mekânı şöyle anlatmaktadır:

Sen Bolu’yu bilir misin?
Çakmaklar çamlığının havasını
Ciğerine çekerek soluyabilir misin?
Şu doğanın olmasını
Kuşlar gibi okuyabilir misin?
Havasını içine çekerek solu
Alıştın solumaya nefessiz durabilir misin?
En güzel hava burada burası Bolu.

Bilge Öngöre’nin “Sevdiklerim” başlıklı şiirini konu etmiştik. Söz Nazım Hikmet’e gelince ister istemez Bolulunun diğer şairlerinin de Nazım Hikmet şiiri ile olan alakasına temas etmek durumunda kaldık. Bilge Öngöre, “Çılgının Rengi” isimli kitabındaki aynı şiirinin baş tarafında Bolulu Köroğlu’nu sevme gerekçesini anlatırken de şunları yazmıştır:

İlk Köroğlu’nu sevdim
Sazını, sözünü tanıdım
Ve öğrendim ne için dövüştüğünü
Çamlıbel’de özüksedim türküsünü
Henüz yedi yaşındaydım
Sonra Spartaküs’ü tanıdım
O güçlü direnişi, inatçı ve cesur yüreği
İçime işledi
O zaman olsa olsa on üçündeydim
Sonra hep onlar gibilerini sevdim
Gençliğimin ateşini beslediler
Bilincimi biletiler. (Öngöre, 2000:13)

Değişik zamanlarda verdiği konferanslarının metinlerini “Yolumuz, Hâlimiz, Çâremiz” adıyla bir kitapta toplayan (İst. 1977) Necip Fazıl, “Edebiyatımıza Dair” başlıklı konferansında, Türk toplum hayatında önemli rol oynadığını düşündüğü fikir ve sanat adamlarının bir listesini verirken Köroğlu’ndan da bahsetmektedir. Necip Fazıl Kısakürek’in çıkarttığı bu listeye her biri ayrı meziyet sahibi toplam yirmi bir isim girer. Türk-İslâm toplumunu çeşitli açılardan temsil ettiğini düşündüğü bu isimleri sayarken “Kim?” ve “Niçin/neden?” sorularına da cevap verir:

Bu cemiyetin:

Dinî mizacı Süleyman Çelebi’de...
 Derinlik ve olgunluğu Mevlânâ’da...
 Mâverâ humması Yunus Emre’de...
 Nükte ve hicvi Nasreddin Hoca’da...
 Kahramanlık hayali Battal Gazi’de ...
 Aksülâmel ve isyan psikolocyası Köroğlu’nda ...
 Halk duygu kumaşı Karacaoğlan’da ...
 Hassasiyet cevheri Fuzuli’de ...
 Edâ ve (estetik) ruhu Bakî’de ...
 Kuru mantık ve aklı Nabî’de ...
 Belâgat ve hırçınlığı Nefî’de ...
 Şive ve zerafet, Nedim’de ...
 İrfan ve inceliği Şeyh Galip’te ...
 Usûl ve sistemi Kâtip Çelebi’de ...
 Tarih ölçüsü Naimâ’da ...
 Nas ve kalıp bilgisi Ebussuud Efendi’de ...
 Görgü ve merakı Evliyâ Çelebi’de ...
 Mâverâ görüşü İbrahim Hakki’da ...
 Dekor zevki Yesari’de ...
 (Pilâstik) fikri Sinan’da ...
 (Fonetik) fikri Dede Efendi’de... (Kısakürek, 1977:182)

Necip Fazıl Kısakürek, bu konferansında, her ne kadar Türk toplumunun kahramanlık hayalini, Battal Gazi’nin; aksülâmel ve isyan psikolojisini Köroğlu’nun temsil ettiğini söylese de, yazdığı Köroğlu şiiri, Çile’nin ancak “Kahramanlar” bölümünde kendine yer bulabilmiştir. (Adıgüzel, 2008:215)

Mert dayanır, namert kaçır,
 Meydan gümbür gümbürlenir.
 Şahlar şahı divan açar,
 Divan gümbür gümbürlenir.

Ok atılır kal’asından,
 Hak saklasın belâsından,
 Köroğlu’nun narasından,
 Dağlar gümbür gümbürlenir.

Kimdir bu Köroğlu? Nerede, nasıl yaşamıştır? Bu soruların o kadar çok cevabı var ki; insanın aklı karışıyor. Aslında akıl karışacak bir durum yok. Türk'ün kültür coğrafyasında her yerde bir Köroğlu ile karşılaşmamız gayet normal. Çünkü Köroğlu bir ALP tipi olarak bizim kültürümüzün özünde var. Köroğlu diye biri yaşamasaydı bile bu kültürün çocukları bir Köroğlu yaratırlardı. İnsani zaafların olduğu yerde Köroğlu'suz olur mu? İtibar edilir kaynaklar Köroğlu'nun Bolulu olduğu konusunda birleşiyorlar.

Biz bu yazımızda Köroğlu'nun kimliğini tartışmaktan ziyade tesiri konusunu gündeme getirmek istiyoruz. Cahit Öztelli Köroğlu için şöyle diyor:

“Halk Köroğlu’nu o denli sevmiştir ki, zamanla ortaya bir Köroğlu geleneği çıkmıştır. Köroğlu halkın gözünde mert bir insan, çetin bir bahadır. Zalimlere karşı amansız, yoksullara karşı koruyucu ve şefkatlidir. İyilik etmeyi sever, zayıflara dokunmaz. Halkı ezen derebeylerini karşısına alır, onlarla savaşır, sevimli bir kahramandır.” (Öztelli, 1984:18)

Bu kimliğe itirazı olan var mı? İşte bu kimlikte gizlidir Köroğlu'nun ölümsüzlüğü. Pek çok şair onu zaman içinde yaşatan şiirler yazmışlardır. Aslında o, bizim içimizdeki Köroğlu'dur.

Coşkun Ertepinar, “Bolu Dağları ve Köroğlu” şiirinde Köroğlu’nu vesile edip ne anlamlı bir haykırışta bulunuyor:

Köroğlu'nun kır atı
Bu dağlarda kişnemiş...
Bu dağlar Bolu dağları

Yurdumun çam kokulu dağları...
Çıkmış yücesine de Köroğlu
Gök gürlüncesine ünlemiş:
Çamlıbel'den esen rüzgârlar gibi
İnsanoğlu hür olmalı!
Adı neye yarar ölümlü Bolu Beyi'nin,
Bu güzel diyarda kötülüğe dur olmalı

Köroğlu ve Bolu Dağlarını anlatan bu şiirin ardından Necip Fazıl'ın kahramanlardan saydığı Köroğlu için yazdığı şiiri hatırlamamak mümkün mü? Bu şiirin 1923'te yazılmış olması da ayrıca manidardır. (Kısakürek, 2002:386)

Sırmalı cepkeni attı koluna,
Tek elle dizgini gerdi Köroğlu,
Tozlara atılıp dağın yoluna,
Yeşil muradına erdi Köroğlu.

Dağlar, omuz omza yaslanan dağlar,
Sular kararınca paslanan dağlar,
Azatlık ufkunda rastlanan dağlar;
Bu dağlara gönül verdi Köroğlu.

Dağların ardınca kalınca çile
 Köroğlu yeniden gelmişti dile;
 Ak saçlı anadan geçilse bile,
 Dağlardan geçilmez derdi Köroğlu...

Atatürk Kültür, Dil-Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığının Abant İzzet Baysal Üniversitesi Rektörlüğüyle birlikte düzenledikleri “Kültür Hayatımızda Yerel Dergiler ve Yerel Dergi Yayıncılığı Bilgi Şöleni” için Bolu’da bulunanlarla birlikte 9 Haziran 2002 tarihinde Yedigöller’e yaptığımız gezide Köroğlu hiç yanımdan ayrılmadı; onun yaşadığı dağlarda dolaşmanın heyecanıyla baktım hep etrafıma.

Bir ara bir piknik masasının etrafında sayın rektörümüz ve misafirleriyle sohbet ederken; o gün bize eşlik eden Bolulu yerel sanatçılardan Köroğlu havası çalmalarını istedim. Öyle ya Köroğlu diyarında Köroğlu dinlenirdi, belki de hep beraber

Benden selâm olsun Bolu Beyine,
 Çıkıp şu dağlara yaslanmalıdır..
 Ok gıcirtısından, kalkan sesinden,
 Dağlar seda verip seslenmelidir

Düşman geldi, tabur tabur dizildi,
 Alnımıza kara yazı yazıldı,
 Tüfek icat oldu mertlik bozuldu
 Eğri kılıç kında paslanmalıdır

diye dağlara doğru seslenir de sesimize sedâ ararız diye düşündüm. Ama düşündüğüm gibi olmadı. “Bas bas paraları Leylaya”yı çalan, “Konyalı”yı, “misketi” çalan ve bunlara oynayan ekip hiç de beklemedikleri bir tavırla karşılaşmanın şaşkınlığı ile sustular, hareketsiz kaldılar ve yandaki bir masaya geçip oturdular.

Bizim masada artık konu Köroğlu idi. Köroğlu’suz Bolu olur muydu? Ankara’da yakın zamanda düzenlenen Şehirler Kültür Fuarında Bolu’nun temsilinde Köroğlu’nun olmayışını yadırgadığımı da söyleyince; sonradan isminin Cevat Alparslan olduğunu öğrendiğim beyefendi de benden heyecanlıydı bu konularda. Cevat Alparslan Paşa, Bolu Kalkınma ve Tanıtma Vakfı’nın Ankara şubesi başkanı imiş. Bir kültür adamı kendisi. Pek çok şey konuşuldu o gün o masada Bolu için... Ankara’daki Bolulu bürokratlar ve akademisyenler de bizimle birlikte Yedigöller’deydiler demek... ne güzel, ne kadar anlamlı bir birliktelik...

Bir ara klarnetçi görüşme rica etti: “Hocam biraz bizim masaya gelebilir misiniz?” dedi. Dert küpüydüler. “Niçin çalmadınız Köroğlu’nu?” dedim. “Hangi Köroğlu’nu?” demesinler mi?.. Kendini Sebenli Cemal olarak tanıtan klarnetçi anlattı ben dinledim. Köroğlu’nu çalacaklar ve oynayacaklar ama ellerinde Köroğlu besteleri ve oyun figürleri yok!..

Köroğlu’suz Bolu... Olacak şey mi bu? Bolu’nun tanıtımı için, kültürel kimliği için en kısa zamanda şehirde bir Köroğlu Folklor ekibi kurulmalı, Köroğlu besteleri derlenip bir kitap haline getirilmeli. Bunun yollarını anlattım onlara. Bir

tarafından da aklıma edebiyatımızdaki Köroğlu şiirlerini getirmeye çalıştım. Birden, Hasan Kaya Manioğlu'nun "Yedigöl yolunda düğüm çözüldü" mısrası geldi. Nükhet Duru'nun sesinden dinlediğimiz parçaydı bu hatırlamaya çalıştım...

Bir destan dolaşır Bolu dağının
Dumanında rüzgârında taşında
Yiğitlerin güzel köylü kızların
Türküünde şenliğinde düşünde

Kanlı çam dalları köknar dalları
Göge kucak açmış çınar dalları
Bahar aylarında dağın yolları
Çiçek çiçek Köroğlu'nun peşinde

Köroğlu destanı burada yazıldı
Yedigöl yolunda düğüm çözüldü
Tüfek icat oldu mertlik bozuldu
Diye ninni dendi beşik başında

Edebiyatımızda Köroğlu şiirleri çok güzel ve anlamlı bir kitap olur. Şiirleri toplayacaksın, üniversitemizin resim bölümü öğrencileri bu şiirleri yorumlayıp resimleyecekler...

Bugün bile Bolu'da yer adı olarak (mahalle), iş yeri adı olarak Köroğlu adı kullanılıyorsa ve bir zamanlar Köroğlu adında bir dergi çıkmışsa... Köroğlu hâlâ bütün ihtişamıyla Türkiye'de ve Türk Dünyasında hâlâ yaşatılıyorsa... Benden selâm olsun KÖROĞLU'na...

Bayrak şairi Arif Nihat Asya'nın Dualar ve Âminler adlı kitabındaki şu anlamlı mısralarıyla yazımı noktalamak istiyorum:

Öldü zannetmeyin!
"Köroğlu" denen
Yola çıkmış, sürüp beyaz atını
O at, koşar, hâlâ!

Zeki Gürel'in "Benden Selam Olsun Köroğlu'na" başlıklı yazısındaki bu tespitlere (Gürel,2008:61–65) elbette ki katılmamak mümkün değil.

Ancak biz, bu çalışmamızda Köroğlu şiirlerinin sayısını biraz daha arttırarak huzurunuzda çıkıyoruz. Şu da bir gerçek ki, Türkiye başta olmak üzere bütün bir Türk Dünyasında Köroğlu hâlâ bütün canlılığıyla ve ihtişamıyla yaşıyor ve yaşatılıyor. Böyle olduğu için de her yeni günde Türk kültür coğrafyasının bir yerlerinde yeni bir Köroğlu şiiri kaleme alınıyor olmalı... Yani Köroğlu şiirleri bizim bu kitaba aldıklarımızla sınırlı değildir...

Meselâ Mehmed Âkif Ersoy "Hersekli Arif Hikmet" başlıklı şiirinde bir yerde Köroğlu'nun da adını geçirir:

“İyiymi, hoştu; fakat meşrebi rindâne idi,
 Lâ'ubâliliği vardı...” deniyor. Dur şimdi,
 Düşünülün bu da bir söylenecek lâf mıdır;
 Lâ'ubâliydi demek Hazret'e insaf mıdır?
 Lâ'ubâliydi, fakat kimlere karşı acaba?
 Kimdi biçâreyi baştan çıkaran ehl-i hevâ?
 Böyle kavmin içine düşmüş olan âdemden
 Tavr-ı ciddî mi bekleyeceksin, daha sen?
 Öyle bir kavm ki dinlerse nevâ-yı ninni
 Gibi dinlerdi onun zezeme-i hikmetini
 Öyle bir kavm ki Âşık Ömer'i ezberler;
 Sonra Kur'an'ı sıkılmaz da yüzünden heceler.
 Öyle bir kavm ki Köroğlu'na peygamber der;
 Sonra peygambere binlerce hatâ nisbet eder!
 Öyle bir kavm ki tahsili tanır da bid'at;
 Kara câhilliğe sünnet gibi eyler hürmet!
 Öyle bir kavm ki her yâveyi bir ilm sanır,
 Öyle bir kavm ki hep meskeneti hilm tanır.
 Düşünülün ki bu merkezde iken hâl-i muhîr,
 Hazret'in tavrını t'alil de olmaz mı basîr? (Ersoy, 2010:698–699)

“Mahalle Kahvesi” Âkif'in çok beğendiği şiirlerinden biridir. Bu şiirini, I. Ve II. Dönem TBMM'de Erzurum milletvekili olarak bulunmuş, mücadeleci kişiliğiyle tanınan, “Kardeşim” diye hitapettiği yakın dostu Hüseyin Avni(Ulaş) Bey'e ithaf etmiştir. Bu şiiri üçüncü bendinin sonuna doğru Köroğlu da şiire konuk olur:

Duvar da eski ocaklar kadar geniş bir oyuk,
 İçinde camlı dolap var ya, raflarında ne yok!
 Birinci katta sülük beslenen büyük kavanoz;
 Onun yanında, kan almak için, beş on boynuz.
 İkinci katta bütün kerpetenler, usturalar...
 Demek ki kahveci hem diş tabîbi, hem peru-kâr!
 İnanmadınsa değildir tereddüdün sırası;
 Uzun lâkırdaya hâcet ne? İşte mosturası:
 Çekerken etli kemiklerle ayrılıp çeneden,
 Sonra bir ipe, boy boy, onar onar, dizilen,
 Şu kazma dişleri sen mahya belledinse, değil;
 Birer mezâra işaret, düşün ki, her kandil!
 Üçüncü katta durur sâde havlu bohçaları.
 Sağında cam dolabın hücre hücre bitpazarı.
 Duvar da türlü resimler: Alındı Çamlıbel'i,
 Kaçırılmış Ayvaz'ı ağlar Köroğlu rahmetli!
 Arap Üzengi'ye çalmış Şah İsmail güzü;
 Ağaçta bağlı duran kızda işte şimdi gözü.
 Firaklıdır Kerem'in “Of’!” der demez yanışı,
 Fakat şu “Âh mine'l-aşk’a kim durur karşı?

Gelince Erzaka Bânu denen acûze kadın,
 Külüngü düşmüş elinden zavallı Ferhâd'ın!
 Görür de böyle Rûfâ'î'yi: Elde kamçı yılan,
 Beyaz bir arslana binmiş; durur mu hiç dede can?
 Bakındı bak Hacı Bektaş'a: Deh demiş duvara!
 Resim bitince gelir şüphesiz ki beyte sıra.
 Birer birer oku mümkünse, sonra ma'nâ ver...
 Hayır, hulâsası kâfi, yekûnu ömre sürer:
 Bedâhетен kusulan herze-pâreler ki düşün,
 Epey zaman daha lâzımdı herze olmak için!
 (Ersoy, 2010:170–171)

Bolu'da Halk Kültürü ve Köroğlu Uluslararası Sempozyumu'nda “Çağdaş Şiirimizde Köroğlu Olgusu” başlıklı bir bildiri sunan İbrahim Oluklu, Köroğlu olgusunu, Mehmet Emin Yurdakul'un Türkçe Şiirler adlı kitabını yayımladığı 1899 yılından Varlık dergisinin Ekim 1997 tarihini taşıyan 1081. sayısına uzanan, aşağı yukarı yüz yıllık süreç içinde değerlendirirken şu şiirler etrafında tefekkür ederek Köroğlu'nu gündeme getirir (Oluklu, 1998:315–323):

“Köroğlu” ne? Anadolu dağlarında görünen,
 Hep evleri, yapıları çamurlara bürünen,
 Köycüklerde renc-berlerin yurtlarında okunur
 Bir kitap ki ya bir yetim keçisini çaldırtır,
 Öyle şeyler belletir ki akıllara dokunur

Mehmet Emin YURDAKUL

Köroğlu Geliyor
 Bilir misiniz nereye gider
 Ak yolları dağların
 Her evde duyulan adımlarıyla
 Bilir misiniz nereye gider
 Çamlıbele Çamlıbele

Ayvaz nerde güller hani
 Dönmedi nice yiğitler
 Toprak boydan boya sancı
 Kim kurmuş bu zındanları
 Bolubeyi Bolubeyi

Şavkıyan ne gök bitiminde
 Uğultuyu veren ormanı
 Konaklara korku salan
 Şavkıyan ne ırmak gibi
 Nal sesleri nal sesleri

Yaralı omuzlarında al cepkenleri
Kımıldanan halk mı deniz mi
Gümbürdüyor güneşin davulu
Halk niye bayram ediyor
Köroğlu geliyor Köroğlu geliyor
BAŞARAN

Nasıl severim bir bilsen
Köroğlu'yu,
Karayılan'ı,
Meçhul Askeri...
Sonra Pir Sultan'ı ve Bedrettin'i.
Sonra kalem yazmaz.
Bir nice sevda...
Bir bilsen,
Onlar beni nasıl severdi.
Bir bilsen Urfa'da kurşun atanı,
Minarenden, barikattan,
Selvi dalından,
Ölüme nasıl gülerdi.
Bilmeni mutlak isterdim,
Duyuyor musun?
Ahmet ARİF

Zaman içre geri çekilen
Köroğlu'na verdiği bizden esirgeyen
ve gizleyen kendini toprağın utancına
bu toprakların rengiyle örtünmeyen bayrakların kanadına
bayraklar ki rüzgârlarda kanatlanmayan
her ülkenin anaları vardır
bunlar ki esirgeyendir
koruyandır
dağlardır
ve radarlardır
mardin kal'asının alınına düşen leke
dağlardan izinsiz, nurdan murâkıp-
güneşten hükümsüz dört kanadını salıp dört yöne
ve arsız dönüp duran dev çelik aygıt
bakıp utancından ışıyan geceye
kini usul bir mayın gibi bırakıp çekilirse
yanlıştır hüznün, yanlıştır yas
Dadal'ın, Köroğlu'nun muhabbetlisi dağlar
epey devrandır ki yitirmiştir önemini Banaz
buyruk verir geceye
bir maden ki yitirmiştir ilk adını
yeni şekli metaldir

ve mutasavvıf bir sayfadır artık tarihimizde Sarı Anastas
Köroğlu'ndan tarihin esirgediğiye Kapital'dir
çürümüştür ağıt. Feodaldır.

Murathan MUNGAN

YUNUS KI SÜTDİŞLERİYLE TÜRKÇENİN...

Oralarda sevgili bir küfür gibi
Son yükselişi gibi bir sesin
Demirin taşın yergisiyle dolu
O çimenleri yeşerten nârâ
Anamın içi gibi ovalara
Ve indi mi birdenbire inen
Sıcacık bir şafak gibi dağlar
Sütbeyaz Ayvaz Kankırmızı Köroğlu

...

Sen işte bunlarla severdin Türkçeyi
Bunlarla gelen giden obayı sevdi

Gülten AKIN

RÜZGÂRLARIN YALAR

Bir dağdık bir zamanlar
Doruğumuza erişemezlerdi.
Bir Köroğlu'yduk
Topuğumuza sürünürlerdi.
Bir korkuyduk
Bir silah deposu
Bir bitirilmeyen kavga
Ayrım ayrım ayırdılar
Böldüler
Kıvrım kıvrım kıvırdılar
Güldüler

Mehmet KEMAL

AYDINLANMIŞ BİR SESİN SÖYLEDİĞİ TÜRKÜLER

Türküler dinlerdik
Sesinden
Dağ olurduk yücesinden
Ova olurduk çöl olurduk
Denizlere akardık birlikte
Sular olur
Türküler dinlerdik
Sesinden
Duvar yıkılırdı kendiliğinden
Kimimiz Köroğlu'na katılırdık
Kimimiz Dadaloğlu'na
Yemen'de kalanlarımız olurdu

Türküler dinlerdik
 Sesinden
 Üçümüz oy
 Karacaoğlan
 Beşimiz Pir Sultan Abdal
 Hey
Arif DAMAR

BEN UZAĞA GİDERKEN
DADAL UYKUDA OLACAĞI İÇİN
 İçlenir Ruhi Su türküleriyle
 Köroğlu'nun atı, oklar ve padişahın olmayan dağlar
 Gitsin Bolu beyleri, gelsin Avşar kilimleri
 Adı da türküsüyle birlikte yaşar.
Ergin GÜNCE

KÖROĞLU
 Andıkca içim sızlar
 Çukurmuhallebici'de yediğimiz o sütlâcı
 Suratına çalarım şu sahanı
 Canım benim
 İstakozun üstüne maydonoz ekiyorlar
 Bir öğlen Ali'yle dolaştık
 Ali çerkeztavuşu yiyor ben niye yemeyeyim
 Kaldır önümden şu kapuskayı

Kaldır dedim ulan
 Kaldır dedim ulan
 Kaldır dedim
Metin ELOĞLU

Bolu, Kuzey Anadolu Fay Hattı üzerinde yer almaktadır. Dolayısıyla bir deprem bölgesidir. Her depremden sonra da acıların dile geldiği şiirlerin kaleme alınmış olmasından daha tabii ne olabilir. Hatta Dr. Alemdar Dinç anlatmıştı, Sazıyla Sözüyle Bolu dergisinin bir sayısını 1999 depreminden sonra kurulan deprem çadırında yayına hazırlamışlar. 1999 depremi deyince, Azerbaycan'ın öz evladı şair-yazar-akademisyen-milletvekili Bahtiyar Vahabzade'yi hatırlamamak mümkün mü?

Azerbaycan'ın Ebulfeyz Elçibey'den sonraki Devlet Başkanı Haydar Aliyev'in de dediği gibi biz, "iki devlet bir milletiz." Bahtiyar Vahabzade bu kardeşliği Azerbaycan – Türkiye başlıklı şiirinde şöyle dile getirmektedir:

Bir ananın iki oğlu
 Bir ağacın iki kolu
 O da ulu, bu da ulu
 Azerbaycan – Türkiye

Dinimiz bir, dilimiz bir
 Ayımız bir, yıldızımız bir
 Aşkımız bir, yolumuz bir
 Azerbaycan – Türkiye

Anayurt'ta yuva kurdum
 Ata yurda gönül verdim
 Ana yurdum, ata yurdum
 Azerbaycan –Türkiye

Bahtiyar Vahabzade, birçok şiirinde ve yazısında Türkiye'ye olan sevgisini ve muhabbetini dile getirmekten geri kalmamıştır. Bu iki kardeş ülkenin her zor günlerinde birbirlerinin yanında olduğunu hem Azerbaycan'da hem de Türkiye'de her fırsatta yeri geldiğinde dile getirmekten de çekinmemiştir. Biz Azerbaycan'a yaptığımız ziyaretlerde gördük ki, Bakü'de Şehitler Hıyabanı'nın yanında bir de Türk Şehitliği yapmışlar. !918 yılında Nuri Paşa ve askerlerinin Azerbaycan'ın istiklali için Bakü'ya kadar gelip onlar için nasıl savaşıp şehit olduklarını unutmamışlar. Yeni nesiller unutmasın diye de kendi millî şehitliklerinin yanbaşında bir de Türk Şehitliğini yükseltmişler. Burada şehit olanların adlarını tek tek okuduğunuzda görüyorsunuz ki biz kardeşlerimiz için, Konyalı, Kayserili, Ağrılı, Edirneli, Diyarbakırlı, Selanikli, Üsküplü, Trabzonlu, ... 1918'de Nuri Paşa komutasında Azerbaycan topraklarında Rus'a karşı savaşmışız. Onlar, bütün bir Türk Dünyası da İstiklal Harbi günlerinde bizimle birlikte olmuşlar... Türkistan taburunu, Kazak şairi Mağcan'ın "Alıstaki Bavuruma" başlıklı şiirini, Özbek şairi Çolpan'ın Anadolu'da savaşımlar için yaşadıklarını bize unuttursalar da tarih bunun şahididir.

Bahtiyar Vahabzade'nin 1999 depreminden sonra yazdığı şiirinde bir Türkiyeliden farklı olmadığını gördük ve burada göstermek de isteriz:

DEPREM

İşitince ata yurtta depremi,
 Aktı yaşım, döndü başım Türkiye,
 Her derdimin, her gamımın ortağı
 Can kardaşım, can kardaşım Türkiye.

Var mı kaza, var mı bela bu kadar?
 Seninleyiz biz ki ömür boyunca
 Facianı biz uzaktan duyunca,
 Gözlerimden aktı yaşım Türkiye.

Öz hükmü var her zamanın, her anın,
 Yaman günde yanınızdayız biz senin
 Ana yurtta vatanımsan, vatanım,
 Vatanımda vatandaşım, Türkiye.

Tarih boyu bu ahdimiz sarsılmaz,
Türk milleti har olmamış, har olmaz.
Her beladan Türkün beli kırılmaz.
Sen benim can sırdaşım, Türkiye. (Vahabzade,2000:171)

Türkiye'yi derinden etkileyen bu depreme karşı teessüratını belirten sadece Azerbaycanlı Bahtiyar Vahabzade değildir. Tam da o günlerde biz, karı-koca Türkiye üniversitelerinden tart edilmiş iki akademisyen çoluk çocuk maaile Ana vatanımız Orta Asya'ya Kazakistan'a gitmiştik. Türkiyeli olduğumuzu anlayan ne kadar Türk soylu varsa; Özbek, Kazak, Ahıskalı, Tatar, Kırgız, Cecen kim varsa bize geçmiş olsuna gelmişlerdi. Bu kardeşliğe şahit olmak bizi anavatanımızda hep rahatlatmıştır... Yıllarca bizi birbirimizden koparmak isteyenler utansınlar...

Şimdi burada Yavuz Bülent Bakiler'in şu şiirini okumamak olur mu?

Azerbaycan yüreğimde bir şahdamardır.
Ben Yakup gibiyim uzun yıllardır
Onda Yusuf'un kokusu vardır
Ve hasreti, gönlümde Büyük Türkistan kadardır.
Ayettir kitabımda, bayrağında rüzgârdır
Azerbaycan yüreğimde bir şahdamardır. (Gürel,2004:94)

Diyarbakırlı Ziya Gökalp, ne güzel söylemiş:

Deme bana, Oğuz, Kayı, Osmanlı
Türk'üm bu ad her ünvanı üstündür
Yoktur Özbek, Nogay, Kırgız, Kazanlı
Türk milleti bir bölünmez bütündür.

Kazakistan'ın Çimkent şehrinde tanıştığımız Ahıska Türklerinden İbrahim Türki, "Bismillahirrahmanirrahim" deyip besmele çektikten sonra şu dörtlüğüyle çığırlerimizle dağlamıştı:

Sen nerden bilirsin vatan derdini
Vatanı vatandan gidenler bilir
Uzak yıl vatandan haber bekleyip
Hasret yakasını tutanlar bilir. (Gürel,2004:114)

"Burc-u evliyadır Bolu."

Bolu ve civarı hakikaten de Hakk'ı bulan ve muradını alan gönül sultanlarıyla doludur. Akşemseddin, Hayreddin-i Tokadî, Seyyid Bin Ebû Bekir Aslahaddin, Semerkand-ı Buhâra, Şeyh Kamil Efendi, Sâfi Âmidî Boluvî, Ümmî Kemal, İmam-ı Kurtubî, Ali Hamza, Ömer Sikkînî (Bıçakçı Ömer Dede), Tabak Dede, Geredeli Abdullah, Halil İbrahim Efendi, Şeyh Hacı Halil Efendi, Sarıkız, Fariğ Emine, Babahızır, Hacı Ayvad, Abdurrahman Tırsî, Ramazan Dede, Şaban Dede, Şeyh Muslihuddîn Efendi, Şeyh Sırrı Ali Efendi, Şeyh Eşref-i Sâni , Şeyh Abdullah Efendi, Şeyh Abdülkadir Efendi, İbrahim Şevki, Aktaş Türbesi (Diyarbakırlı Şeyh

Hacı Nustafa, Şeyh Hacı Nasrullah, Kalaycı Ahmed Efendiler yatıyor), Uğurlunaib (Urnib) Tekkesi, Şeyh-ül Ümran, Karaaslan, Himmî Efendi, Davut Halvetî (Davud-i Mudurnî), Filibeli Hacı Tefîk Efendi (Filibeli Hoca), Mudurnulu Şeyh Fahreddin (Fahreddin-i Rûmî), Hafız Emin Efendi, Muhammed Zahid El Kevserî, Gölyüzü Yatırları (Şeyh Kâmil Efendi, Şeyh Hamdi Baba, Şeyh Karamanî, Şeyh Tahir), Şih Şehribani, Kırklar Türbesi, Aşağı Tekke Türbesi, Sungurlar Erenler Türbesi, Sarı Müderris Türbesi, Sünnice Erenler Türbesi, Yozgat Türbesi, Fındıcak Türbesi, Akçakoca Türbesi, Ahmed Dede Türbesi, Erenler Türbesi, Eskiçağa Türbesi, Eroğlu Türbesi, Abdüssamed Efendi Türbesi, Somuncu Baba, Ümmî Sinan Türbesi, Şeyh İsmail Efendi, Aksak Dede, Hacı Hamza Oğlu Kasım Efendi, Taptuk Emre, Yunus Emre, Şeyh Şa'bân-ı Velî...

Şimdi gönlüm ister Bolu,
Çevresinde erler dolu...
Âşık Ahmed bulmuş yolu,
Biz teslimiz erenlere! (Özdamar, 2000:148)

Bolu şiirleri deyince biraz araştırma yaptığımızda karşınıza Bolu erenleri çıkıyor ve tabii ki onlarla ilgili şiirler. Bolu erenleri içerisinde hakkında en çok şiir yazılanın Hayreddin-i Tokadî'nin talebelerinden Şeyh Şaban-ı Velî olduğunu gördük.

Menkıbevi hayatlarıyla ve inanç dünyamıza getirdikleriyle etraflarında menakıbnâmeler oluşturulan velîlerden birisi de Kastamonu'da medfûn Şeyh Şa'ban-ı Velî'dir.

Allah'ın bu velî kulları, yaşadıkları devirde toplum önderi bilge kişiler olarak hizmet halkasını zenginleştirdikleri gibi ölümlerinden sonra da etraflarında bir kültür havzası oluşmuştur. Bu kültür havzasında bulunanlar veya bu halkadan haberdar olanlar yaşanmışlığı ve yaşananları yarınlara aktarmak için kalemi ellerine aldıklarında şiirler yazmış, tiyatro eserleri kaleme almışlar hatta filimler yapmışlardır. Şeyh Şa'ban-ı Velî de etrafında şiirlerin yazıldığı, tiyatro eserlerinin kaleme alındığı, hayatının filme konu edildiği değerlerimizden birisi olarak gündemimizdedir her daim.

Biz burada Şeyh Şa'ban-ı Velî menakıbnâmeleri üzerinde durmayacağız. Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatında ve kültür hayatımızda Şeyh Şa'ban-ı Velî ile ilgili olarak oluşturulan edebiyat eserleri ve sanat çalışmaları üzerinde duracağız. Bu çalışmaları bir kompozisyon bütünlüğü içerisinde değerlendirmeye çalışacağız.

Menakıbnâmeler İslâmî Türk edebiyatında bir velinin hayatı etrafında oluşmuş menkıbe ve kerametleri manzum veya mensur olarak anlatan tasavvufî eserlerdir. Menakıbnâmeler genellikle o velinin müritleri tarafından kaleme alınan/söylenen eserlerdir. Menakıbnâmeler, kerametleri nakledilen velinin yüceliğini öncelikle müritlere anlatarak onların tarikata daha samimi bağlanmalarını sağlamak ve tarikatı yaygınlaştırmak amacıyla kaleme alınmışlardır.

İslâmî Türk edebiyatında bu tür eserlerden pek çok örnek bulunmaktadır. Şeyh Şa'ban-ı Velî menakıbnâmesi de; Halvetiyye silsilesinde Pîr Şeyh Şa'bân-ı Velî'den sonra Dergâh'ta beşinci sırada posta oturan Şeyh Ömer Fuâdî el Kastamonî (1560-1636) tarafından yazılmıştır. Biri muhtasar diğeri de mufassal olmak üzere iki

şekilde yazılan bu menakıbnâmenin mufassal olanı ele geçmiş ve yeni harflerle de 1998 yılında yayımlanmıştır.

Güçlü bir şair olan Ömer Fuadî'nin onun üzerinde eseri bulunmaktadır. Pîr Şa'bân-ı Velî'nin mufassal ve muhtasar tercüme-i hallerini de yazmıştır.

Ömer Fuadî, gerek yazdığı Şeyh Şaban-ı Veli menakıbnâmesi, gerekse şiirleriyle dikkatleri çok çekmiş ve hakkında pek çok inceleme, araştırma yapılmış ve bunlar yayın haline de dönüştürülmüştür.

Şeyh Şa'bân-ı Velî'nin on ikinci halifesi olan Bolulu İbrahim Şevki Efendi, bu kişilikler arasında önceliğimiz olacaktır. Aslen Boluludur. Sülahadan Kabadayı denmekle maruf Mehmed Efendi'nin oğludur. 1833 yılında Bolu'da dünyaya gelmiştir. İyi yetişmiş bir din âlimi ve mutasavvıf şairdir. Bolu'da Gölyüzü mahallesinde Tavi Mehmed Paşa camiinde çalışırken, Kastamonu valisi Abdurrahman Paşa tarafından Pîr Şa'bân-ı Velî'nin makamı kendisine tevcih buyrulmuştur yedi sene kadar da bu makamda kalmıştır. 1896 yılında 63 yaşında iken vefat etmiştir. Mezarı Pîr'in türbesi içindedir. İbrahim Şevki Efendinin Bolu'dan gelerek/getirilerek posta oturmasının sebebi, Şeyh Saîd Efendi'nin 1889'da öldüğünde oğlu Mehmed Atâullah Efendi'nin henüz reşit bulunmamasıdır. İbrahim Şevki Efendi'nin ölümünden sonra da tekkede posta Mehmed Atâullah Efendi (Ata Armay) oturmuştur. Şeyh Şa'bân-ı Velî Dergâhu'nun bu son şeyhinin yetişmesinde Bolulu İbrahim Şevki Efendinin hiç şüphesiz ki önemli bir rolü olmuştur.

İbrahim Şevki Efendi güçlü bir şairdir. Tasavvufi şiirlerinin toplandığı bir divanının üç nüshası Ankara'da Millî Kütüphane'de mevcuttur. Kütahya'da Dumlupınar Üniversitesi'nde Prof. Dr. Ali Torun'un yönetiminde Esmâ Tezcan tarafından bu divanla ilgili bir yüksek lisans tezi yapılmıştır. Bu divanda, Şeyh Şa'bân-ı Velî için yazılmış 11 kaside, 8 medhiye ve 1 mersiye bulunmaktadır.

Şiirlerinde “Şevki”, “Şevkiya” ve “Âşık Şevki” mahlaslarını kullanan şairin bu şiirlerinden örnekler verecek olursak:

On iki aslın esası Pîr-i Şa'bân-ı Velîdir
Hep pîrlerin müctebası Pîr-i Şa'bân-ı Velîdir

Her kim olursa bendesi olur Hakk'ın efgendisi
Şeyh Şa'bân'ın has bendesi şeyhim azîzim efendim

Diye başlayan medhiyesinden sonra:

Kutbü'l-Arifin Hazret-i Pîr Şa'bân-ı Velî
Kuddise Sırruhû Efendimizin Sühâtıdır

Diye başlayan mersiyesinden sonra şu şiirini de dikkatinize sunmak isteriz:

Mehabet bezm-i uşşaka beğim merdâne gelmektir
Verip can tîg-i müjgâna gözüm kurbana gelmektir
Girip meyhane-i dilden, içip vahdet şarabını
Esîr-i aşk olup yâ hû heman mestâne gelmektir

(...)

Eriştir cânanı Hakk'a bu bâzâr-ı mehabette
Soyunup hırka-i ârı bu dem üryâna gelmektir
Eğer sen de diler isen bu sırrın aslına ermek
Tutup bu Şevkî'nin destin Pîr-i Şa'ban'a gelmektir.

Şairin **Şevkî** mahlaslı bu şiirlerinden sonra bir de; tipik tekke edebiyatı şiiri özelliği taşıyan **Şevkîyâ** mahlaslı "Gel Şa'ban-ı Velî'ye" şiir vardır:

Ey muhibb-i bâ-safâ
Gel Şa'ban-ı Velî'ye
Ey mahbûb-ı asfiyâ
Gel Şa'bân-ı Velî'ye

Cümle halkın mir'âtı
Çok durur kemâlâtı
Hep vücûdun halâtı
Gel Şa'bân-ı Velî'ye

Her kim intisâb eder
Hak râha doğru gider
Hakîkati seyr eder
Gel Şa'bân-ı Velî'ye

Tarîkat esrârını
Hakîkat etvârını
Al cevherin dadını
Gel Şa'bân-ı Velî'ye

Bu görünen Hak yüzü
Uyar sırrında özü
Dinler isen bu sözü
Gel Şa'ban-ı Velî'ye

Gâfil olma çek âhı
Bulagör dilde mâhı
Cümle sultânlar şâhı
Gel Şa'bân-ı Velî'ye

Gel ey kemter Şevkîyâ
Olma huzûrdan cûdâ
İster isen reh-nümâ
Gel Şa'bân-ı Velî'ye

Şairin Şevkîyâ mahlaslı bir başka şiiri ise şöyledir.

“ Limaallah" sırrının sultânı Şa'bân-ı Velî
Semme vech" in gevher-i bürhânı Şa'bân-ı Velî

Lâmekân-ı bî-nişânın rahının hem rehberi
Bahr-ı lâhuta beka ummanı Şa'bân-ı Velî

Levhâ-i dil mücellâ nûr-ı irşadı bugün
Mekteb-i kenz-i maarif irfanı Şa'bân-ı Velî

Âlem-i kudsi hakikât rahının seyrângehi
Arş u ferş u kürsinin seyrânı Şa'bân-ı Velî

Membâ-ı nûr-ı hüviyyet mahzen-i esrâr-ı Hû
Merci'-i erbâb-ı aşkın hânı Şa'bân-ı Velî

Meşhed-i nûr-ı velayet mehdi-i Hakk'dır bi'l yakîn
Bahr-ı imkân-ı vücûdun devrânı Şa'bân-ı Velî

Şevkiyâ vahdet-nişîn zâhir-i kesrete
Evliyâ-i kümmelin insânı Şa'bân-ı Velî

Celal Çatal, Boyabat Gazetesi'ndeki köşesinde “Kastamonu Evliyalari”ni anlatirken İbrahim Şevki Efendi'den sonra Pîr'in dergâhında posta oturan Ata Efendinin Şeyh Şa'bân-ı Velî ile ilgili bir şiirine de yer vermiştir:

Ya hazreti kutb-ı cihan
Eyle inayet el'aman,
Et vagıf sırrı- nihan
Eyle inayet el'aman.
Ey gavsî hah rüşen zamir,
Nurinden âlem müstenir,
Acizlere ol destegir,
Eyle inayet el'aman.

Dil hasta vu biçareyim,
Derdile hem pür yareyim,
Bilmem nasıl avareyim,
Eyle inayet el'aman.
Haki deriğ âlem senin,
Mahzun senin, Hürrem senin,
Eyle inayet el'aman
Derdi dile lütfet deva,
İslah ola hali **Ata**,
Ey mahremi bezmi beka,
Eyle inayet el'aman.

Elli sekiz yaşında iken 24 Aralık 1942 tarihinde beyin kanamasından ölen şeyh Şa'bân-ı Velî Dergâhının son şeyhi Ata Efendi şiir ve edebiyata da meraklı birisidir.

Pîr Şeyh Şa'bân-ı Velî'ye hayranlığını her vesilede dile getiren ve yazmış olduğu Sefine-i Evliyâ adlı abide eserinin büyük bir bölümünü Hz. Pîr'e ve ahfadına ayıran Hüseyin Vassaf Bey, incelemeleri sırasında Hz. Pîr'in vefatıyla ilgili olarak devrin şuarâ ve urefasının yazdıkları manzum vefat tarihlerini elde edemediğini belirterek "Eyledi Şa'bân Efendi azm-i dildâr-ı cinân" mısraıyla Nakîbü'l Eşrâf Şeyh Abdülrezzak İlmî Efendinin aşağıdaki manzumesini kaydetmektedir:

Pîr Şa'bân kutb-ı feyz-efzâ
 Pertev-i aşkı âfitab-âsâ
 Gönül âyinesin o kılmış pâk
 Mâsivâ jengi kalmamış asla
 Cünbiş ettikde cezb-i ruhânî
 Etdi efsürde dilleri ihya
 Yek nazarda olurdu irşâdı
 Dilde a'mâları eder binâ
 Kuvvet-i Evliyâ cihânı tutar
 Böyledir şüphe etme ey cânâ
 Keştî-i âlemin heman dümeni
 Dest-i merdân-ı Hak'da subh u mesâ
 Şerîat gülsitanının gülüdür
 O gülle bülbül oldu nağme sefâ
 Hakikat dürrüne odur deryâ
 Âşıkın cânı erdi ma'sûka
 İrcîi gûş-ı cânâ verdi sadâ
 İki mısra'la cevherîn târîh
 Söyledi İlmî bendesî a'lâ
 Pîr-i Şa'bân Velî o merd-i ilah (H. 976)
 Gönlüdür vâsıl-ı cemâl-i Hudâ (H. 976)

Hüseyin Vassaf'ın kendisinin de bir şiirini burada vermek isteriz:
 Server-i ehl-i tarik Hazreti Şa'bân-ı Velî
 Sâlik-i râha hakîk Hazreti Şa'bân-ı Velî.

Hâl-ü kâlinde onun bûy-ı hakikat vardır
 Cümle uşşâka şefik Hazreti Şa'bân-ı Velî.

Misl-i hurşid tulû etti cihâna ol Pîr
 Bahr-i envâra Garîk Hazreti Şa'bân-ı Velî

Halveti bağma bir bülbül-i revnak-efzâ
 Meslek-i feyzi vesîk Hazret-i Şa'bân-ı Velî

Âşık-ı sâdık-ı cânân-ı hakîkidir ki
Fıkr-ı irfanı amîk Hazret-i Şa'bân-ı Velî

Dahil-i zümre-i pîrân-ı izam olmuştur
Hakk Teâlâ'ya sâdık Hazret-i Şa'bân-ı Velî

Evliya rehberidir hem urefânın mahzeni
Pîr ü bürhân-ı tarîk Hazret-i Şa'bân-ı Velî

Bülbül-i bağ-ı edeb mefhar-ı erbâb-ı erib
Hiss- i âlîsi refik Hazret-i Şa'bân-ı Velî

Mazhar-ı fevz-i fütûh zât-ı şerifi memdûh
Âşık feyz-i refik Hazret-i Şa'bân-ı Velî

Sensin ummân-ı kerem bülbül-i gülzâr-ı İrem
Remz-i akvâli dakîk Hazret-i Şa'bân-ı Velî

Ol Hüdâ aşkına Vassâf'ına bezl et keremi
Ey müridâna şefik Hazret-i Şa'bân-ı Velî

Şiirlerinde “eş Şeyh Sâdık el Halveti eş Şa'bânî” imzasını kullanan şair ise
“Seher Vaktinin Yeliyiz” başlıklı şiirinde şunları yazıyor:

Seher Vaktinin Yeliyiz

Seher vaktinin yeliyiz
Sırr-ı hakikat diliyiz
Mecnûn'a Leyla eliyiz
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Bize gelen irfan olur
Hayvan iken insân olur
Sırr-ı cana canan olur
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Yaktık aşka can u teni
Komadık dilde gümânı
Hakk'tır bugün dil mihmânı
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Varlığımız yoktur bizim
Meydânımız pâkdir bizim

Didârimiz Hakk'tır bizim
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Şerîatsız yol değiliz
Ma'rifetsiz kul değiliz
Hakîkatden dür değiliz
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Kırklarla halvete girdik
Yedilerle sohbet ettik
Üçlerle birliğe yettik
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Halveti'dir şöhretimiz
Vahdet kıldık kesretimiz
Mahviyettir maksadımız
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Döneriz biz yane yane
Aşk meyine kane kane
Mestlikte erdik bu deme
Biz Şa' bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Sanmasınlar biz mülhidiz
Hem müminiz hem müslimiz
Mucid değil muvahhidiz
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Pirimizdir Şeyh-i Şa'bân
Erkândır mahz-ı Kur'ân
Yolunda canımız kurbân
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Sayılmayız parmak ile
Tükenmeyiz kırmak ile
Bir acayip dilhanemiz
Biz Şa'bânî bülbülüyüz
Vahdet bağının gülüyüz

Derviş Sâdık harabattır
 Özü Hakk'a müstağraktır
 Zikri fikri zât-ı Hakk'tır
 Biz Şa'bânî bülbülüyüz
 Vahdet bağının gülüyüz

Bolu'nun Gerede ilçesinin Sarıkadılar köyünde 1637 yılında doğan ve 1715 yılında Hac dönüşü ölen ve Şam'da Muhiddîn-iArabî Türbesi civarında defnedilen İsa Mahvî Efendi'nin de bir şiirini sizlerle paylaşmak isteriz:

ŞA'BAN DEDE

Anladım bir bahr-i bî-pâyân imiş Şa'ban Dede
 Küntü kenzün gevherine kân imiş Şa'ban Dede

Mürde-diller bulur enfâs-ı Mesîhinden hayat
 Cân-ı âlem iss-i devrân imiş Şa'ban Dede

Hak marîz-i cehl olana şerbet-i irfân virür
 Çâresizler derdine dermân imiş Şa'ban Dede

Hak Teâlâ dâim eyler kalb-i pâkine nazar
 Her nazarda manzar-ı Rahmân imiş Şa'ban Dede

Hükm ider gayb u şehâdet kişverine serteser
 Her dü-âlem mülküne sultân imiş Şa'ban Dede

Zâil eylerse şeb-i kesret-i zalâmın ta'n mıdur
 Burc-ı vahdette meh-i tâbân imiş Şa'ban Dede

Âlem-i ulvîde her dem Mahviyâ seyrân ider
 Himmeti a'lâ aliyü'ş-şân imiş Şa'ban Dede

Doğum ve ölüm tarihlerini kesin olarak bilmediğimiz Şeyhî Mehmet Efendi, 19. yüz yılda Kırşehir Mucur Geycek köyünde yaşamıştır. Asıl adı Mehmet, şiirlerinde kullandığı mahlasları ise “Şeyhî” ve “Şevkî” dir. Şeyhî Mehmet Efendi'nin şiirlerinden onun Şeyh Mustafa Çerkeşi'ye intisab ettiğini anlıyoruz. Şeyhî Mehmet Efendi'nin şiirlerinin yer aldığı el yazması tek nüsha divanı torunlarından Yrd. Doç. Dr. Hidayet Özcan'da bulunmaktadır. Bu divanda Şeyh Şa'ban-ı Velî için de bir şiir bulunmaktadır. Şeyhî, Pîr'in ziyaretine gelmiş ve ondan himmet etmesini istemiştir:

Bende-i biçâreyim dergâhına geldim bugün
 Kutb-ı âlem pîrimiz Şabân Efendi himmet et
 Gerçi avarayım amma âh ederim dün ü gün
 Kutb-ı âlem pîrimiz Şabân Efendi himmet et

Kastamonu ehlinin kulübünü ihyâ eden
Halvetî tarîkının erkânını icrâ eden
İns ü cinnin mürşidi olduğuna imân eden
Kutb-1 âlem pîrimiz Şabân Efendi himmet et

Boynumu eğdim elimi açtım sana Allah için
Ben tehi dest gitmezem dâd eyleme fi'llâh için
Ver Muhammed Mustafâ'nın aşkına Allâh için
Kutb-1 âlem pîrimiz Şabân Efendi himmet et

Pişvâ-yı sâlikân olduğuna hiç var mı söz
Hâk-1 pâ-yı dergâhına gelmişim sürmeğe yüz
Bu tarîk-1 nâzenînin biz bir bendesiyiz
Kutb-1 âlem pîrimiz Şabân Efendi himmet et

Ser-firâz-ı evliyâdan olduğunu bilirim
Bir inayet eylesen devletli ben bay olurum
Sevdiğim malûmun olsun kim ıraktan gelirim
Kutb-1 âlem pîrimiz Şabân Efendi himmet et

Bu cihânda ben de bir kalb-1 zayıf mahzûnunum
Cân u dilden severim Mevlâ bilir meftûnunun
Çok vakitden hayli zamandan beri Mecnûn'unum
Kutb-1 âlem pîrimiz Şabân Efendi himmet et

Var benim küstahlığım affeylemendir çâresi
Yüzüme vurma boyar cihânı yüzüm kâresi
Şeyhî dersin gün-be-gün artar yâresi
Kutb-1 âlem pîrimiz Şabân Efendi himmet et

Osmanlı'nın payitahtı İstanbul'u işgale yeltenen emperyalistlere karşı duruş sergileyen büyük edebiyatçılarımızdan Süleyman Nazif, Hazreti Pîr için: "Huzûr-1 Pîr'e yüz sür i'tilâ isterse vicdanın" diyerek övgüde bulunmuştur:

Bu Şa'bân-1 Velîdir ki
Muktedâ-yı feyz ü irfânın
Huzûr- 1 Pîre yüz sür
İ'tilâ ister ise vicdânın

Geredeli âşık Figani'nin çırağı âşık Naili'nin çiraklarından Âşık Yorgansız Hakkı/Hakkı Bayraktar (1895–1964) Kastamonulu olması hasebiyle Halvetilik terbiyesi de almıştır. Hece ve aruz vezniyle şiirleri bulunan şairin şiirlerinde lirizm ve içten söyleyiş hâkimdir. Yaşadığı hayat tarzı itibariyle Şeyh Şaban-ı Velî'ye karşı mahcuptur. Bütün samimiyetiyle ona şöyle seslenmektedir:

HAZRET-İ ŞABAN DEDE

Menba-ı fahr-i risâlet Hazret-i Şa'ban Dede
Melce-i izz ü saadet Hazret-i Şa'ban Dede

Kutb-i aktâb-ı cihandır hem veliler hâtimi
Mazhar-ı lütf-i şefaât Hazret-i Şa'ban Dede

Hem muhibb-i ehl-i beyti hânedan nâm Ali
Bende-i şâh-ı velâyet Hazret-i Şa'ban Dede

Eylesin gelsin ziyaret âşıkânın Kâbesi
Muciz-i bahr-ı hidâyet Hazret-i Şa'ban Dede

Vasfını tavsifte âciz ger bu kemter Hakkıyâ
Mürşid-i sâhib-kerâmet Hazret-i Şa'ban Dede

Günümüz şairlerinden de Şeyh Şa'bân-ı Velî için şiirler yazanlar vardır elbette. Bunlardan biri de Ali Rıza Köseoğlu'dur.

“Erenler ve evliyalar yurdu Anadolu'da gezerken, yolumuz Kastamonu'ya da uğradı. Doğruca Şeyh Şaban-ı Velî Hazretlerinin aşk bahçesinden içeri girdik, muhabbet gülünü kokladık, zemzeminden içtik, halvetinin zevkine erdik, içten içe duygularımızı, gördüklerimizi, Hazretin de lütuf ve himmetiyle bir demet yaparak sizlere sunuyoruz.

Gerçekler bahçesinin bu ilâhi gülünü koklarken, alacağınız zevk, bizim de zevkimiz olacaktır.

Hizmet bizden, himmet erenlerden, başarı ve muvaffakiyet ise Allah'tandır.”

Diyerek, Şeyh Şa'bân-ı Velî isimli bir formalık bir kitabı kaleme alıp yayımlayan Ali Rıza Köseoğlu, bu eserinin başına şu şiirini de koymuştur:

ŞABAN-I VELİ'YE

Eğer sadık dost isen,
Er Şaban-ı Velî'ye
Muhabbetle gönlünü,
Ver Şaban-ı Velî'ye

Hak ehlinin halımı,
Kovanların balımı,
Ahan gülün halımı,
Sor Şaban-ı Velî'ye

İçinde kalmasın dert,
Lokman Hekimdir Hazret
Varlığını teslim et,
Sır Şaban-ı Velî'ye.

Âşık-san durma öyle,
Varlığın Harman eyle,
Her neyin varsa söyle
Yâr Şaban-ı Veli'ye

RIZA ile teslim ol,
Bulasın kendine yol,
Halvet sırrı ile dol,
Pîr Şaban-ı Veli'ye

Şiirlerinin çoğunu beşerî aşk üzerine yazmış olan Taşköprülü Turgut Üner'in Şeyh Şa'ban-ı Veli ile ilgili iki şiiri dikkatimizi çekti. 1962 yılında Kastamonu'da yazılmış olan ilk şiir şöyle:

ŞEYH ŞA'BAN-I VELİ HAZRETLERİ

Çekiyorsun gönülleri kendine
Hak âşığı Şeyh Şaban Velim sen
İlmin, Hakkın ermişin de fendine
Hak âşığı Şeyh Şaban Velim sen

Yaradanla vasıtasın arada
Herkes sende ermek ister murada
Huzur verir halka türben burada
Hak âşığı Şeyh Şaban Velim sen

Halkın sabah hep turbine yönelir
Dua eder, nusret bekler, söylenir
Camiinde sükun bulur eylenir
Hak âşığı Şeyh Şaban Velim sen

Dört bucaktan ziyarete gelirler
Nusret sende, irfan sende bilirler
Meşk içinde, çarpar bütün gönüller
Hak âşığı Şeyh Şaban Velim sen

Kastamonu sevgin ile doludur
Bilirler ki velileri uludur
Senin türben Hakkı bulma yoludur
Hak âşığı Şeyh Şaban Velim sen

Turgut der ki, günahım çok derdim çok
Türben gördüm, muradıma erdim çok
Senden başka tavassutçu kimsem yok
Hak âşığı Şeyh Şaban Velim sen

Şair Turgut Üner'in Mart 1971'de kaleme aldığı şiir ise onun Hazreti Pîr'i aracı kılıp Hakk'a yalvarmasıdır adeta:

Huzurunda yemin ettim ey pirim
Sadakatle Hak yolunda sendeyim
Geç anladım, ben de yettim ey pirim
İçim Hakla dolu ve ben sendeyim

Şefaati esirgeme Fakir'den
Mahrum etme Tanrım sana zikirten
Sakın beni kötü halden fikirden
Hiç ilmi yok, günahı çok bendeyim.

Bir dosya içinde daktilo edilmiş 250 sayfa şiir Zeki Gürel'in özel arşivindedir. Turgut Üner'in büyük ihtimalle kendisinin bizzat daktilo edip bir dosyada topladığı ve yayımlanmak üzere tertip ettiği şiirleri ve varsa başka şiirlerinin de toplanarak bir kitap halinde basılarak okurlarla buluşması gerek diye düşünüyoruz.

Ali Karaca, Ağustos 2001'de Kastamonu'da kaleme aldığı bir şiirinde "Medet Şeyh Şabanı Veli" demektedir anlam yüklü yedi dörtlükte:

Medet Şeyh Şabanı Veli

Gönül her yerden yaralı,
Medet Şeyh Şabanı Veli.
Dertler peş peşe sıralı,
Medet Şeyh Şabanı Veli.

Zaten bende yoktu ana
Baba da yok döndüm sana,
Ağlıyorum yana yana,
Medet Şeyh Şabanı Veli.

Mutlu gündü geldiğim gün,
Kara haber aldım bugün,
En acı günü ömrümün,
Medet Şeyh Şabanı Veli.

Aklım duyguma yabancı,
Acı içim dışım acı,
Sendedir bunun ilacı,
Medet Şeyh Şabanı Veli.

Yol çok çetin vardı zora,
Acı bana düştüm dara,
Garibim geldim huzura,
Medet Şeyh Şabanı Veli.

Huzuruna varanların,
Sana gönül verenlerin,
Hatrı için erenlerin,
Medet Şeyh Şabanı Veli.

Yardım et Şeyhim Ali'ye
Kederden döndü deliye,
Çok muhtacım teselliye,
Medet Şeyh Şabanı Veli.

Yusuf Tuna, Kastamonu Eğitim Fakültesinde öğrenci olduğu günlerde tanıyıp anladığı “Pirler Piri Şeyh Şabanı Veli Hazretleri”ne hitaben kaleme aldığı şiirinde, Pîr'in hayat hikâyesini anlatırken doğum yeri olarak yanlışlıkla “Tosya'da doğmuştu” demektedir. Pîr'in Taşköprü'de doğduğu konusunda şüphe yoktur. Kastamonu Eğitim Fakültesinden 1982-1983 eğitim yılında mezun olan şair Yusuf Tuna'nın şiiri şöyledir:

Kastamonunun manevi sorumlusu eren,
Pirler piri Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri.
Hayrettin Tokadi'den tasavvuf dersi gören,
Pirler piri Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri.

Aldığı ilim ile Halvetide pirleşen,
Beyazid döneminde ilim ile gürleşen.
Seyyid-i Sünneti'nin dergâhına yerleşen,
Pirler piri Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri.

Tosya'da doğmuştu Horasan'dı silsilesi,
Ona bağlı idi Kastamonu ahalişi.
Mürşid-i İns ü Can denen veliler velisi,
Pirler piri Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri.

Hakkı kelam ile onca gönüllere koydu,
Silsile-i Saadatın gönül payesi oydu.
Dünyaya Halvetiye Şabanıyeyi yaydı,
Pirler piri Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri.

Yusuf gönül dergâhında sevgiyle can bulan,
Kastamonu Hisarardı türbesinde kalan.
Erenlere piri pak Mürşid-i Kamil olan,
Pirler piri Şeyh Şaban-ı Veli Hazretleri.

Kastamonu'nun sivri kalemlerinden Araçlı Seyfi Uzunkök, 2011 yılı Şeyh Şa'bân-ı Veli etkinlikleri arifesinde kaleme aldığı şiirinde çoğunluğun söyleyemediği bir hususu dile getirir.

Şeyh Şaban-ı Veli...
Kastamonulu bir veli...
Tanıyor muyuz?
Hayır...
Okuyor muyuz?
Hayır...
Aynen Mehmet Feyzi Efendi'yi bilmediğimiz gibi...

*

“Yok ben biliyorum”...
Birbirimizi kandırmayalım.
Hiçbir şey bilmiyoruz...
Protokol bilgileridir bildiklerimiz.
Yürekte gelen değil, dudaktan gelen...

*

Hız. Pir o kadar Allah aşkı ile dolu bir zat ki,
ağacın gölgesinde ibadet ettikten sonra,
Orayı terk ederken bile ağaç onunla gitmiş...
Yani aşk adamı...

*

Ağacın bile terk etmediği zati
Biz terk etmişiz.
Taşköprü'de doğmuş ama...
Biz sadece sarımsağını bilmişiz oranın.
“Yabancı kızları” oynatmışız sokaklarda,
Ama bir âlimin tek kelimesini yazmamış,
Bir yerde anlatmamışız...
Ölümlü dünyada, üç sarımsağı sergilemişiz ilçe çıkışına,
Bir tane sözünü esirgemişiz...

*

Bakıyorsunuz 1500'lü dönemlere,
ilim sahibi kişilere,
hepsi birbirine saygılı...
Hepsi öğrenme aşkıyla yaşayanlar...
Yani örnek insanlar...
O gün gündem, ilim aşkı...
Bugün ise bizim gündemimiz;
Vs...vs...

*

Neyse bırakalım bunları,
Dev bir organizasyon var:
Şeyh Şaban-ı Veli Sempozyumu...
Katılanları bir inceleyin,
Hepsi değerli şahsiyetler...
Takip edilmesi gereken,
önemli bir toplantı...

Araçlı bürokrat şair Fethi Acar, “Batının Doğusu Kastamonu’dan Sesleniş” başlıklı şiirinde;

Manevi bekçimiz, büyük Şeyh Şaban-ı Velî,
Ruh doldurur yollara yayılan dua seli

Derken, Urfa Bozova doğumlu Türkmen Beydili’nin yiğit evladı rahmetli Emin Baydil Hoca ise Kastamonu için yazdığı güzellemelerin birinde Şeyh Şaban-ı Velî’yi de anmadan geçemez:

Ergenekon bura mı ki
Kayı burada, Salur burada
Bir baksana şöyle dur da
Ne güzeldir Kastamonu.

Benli Sultan, Hazreti Pîr
Ne evliya etmiş zikir
Gece gündüz nur birikir
Ne güzeldir Kastamonu

Taşköprülü eğitimci şair Mehmet Sayan, Taşköprü’yü anlattığı bir şiirinde Pîr’in Taşköprü’de doğduğuna da vurgu yapmaktadır:

Hazreti Pîr’in hanesi
Abdal Hasan’ın Tekkesi
Şeyh Hüsamet’in beldesi
Gelin görün Taşköprü’yü

Türk edebiyatında Pîr Şa’bân-ı Velî şiirlerine son bir örnek olarak halen Kastamonu Belediyesi Başkan Yardımcısı Mehmet Sayan’ın şu şiirini vermek istiyoruz:

ŞEYH ŞABÂN-I VELÎ

Yıl bin dört yüz yetmiş birdi
Taşköprü’de doğdu Veli
O, Anadolu ereni
Adı Şeyh Şabân-ı Veli

Bolu’da buldu mürşidi
Giydi devrişlik giysisi
Sonunda aldı icazet
Hazreti Şabân-ı Veli

Yaşadı o, dolu dolu
Çile çekti ömür boyu

Aydınlattı dünyamızı
Hazreti Şaban-ı Veli

Gönüldeki sır perdesi
Arif olanların hali
Ârifçe belli olur
Hazreti Şaban-ı Veli

Ölmek için hasta olmak
Hasta olunca da ölmek
Gerekmez derdi her zaman
Hazreti Şabân-ı Veli

Bu dünyaya üryan geldi
Bu dünyadan üryan gitti
Sabır, meşakkat demektir
Hazreti Şabân-ı Veli

Allah'ın kahrında lütûf
Allah'ın emrinde hikmet
Gizli olduğunu bildi
Hazreti Şabân-ı Veli

Kemâle erenin hâli
Allah'a havale belli
O, gönüller sultanı,
Hazreti Şabân-ı Veli

Yıl bin beş yüz altmış dokuz
Allah'a kavuştu Veli,
Yaşayacak gönüllerde
Hazreti Şabân-ı Veli

Kastamonu ilim şehri
Kastamonu kültür şehri
En büyük gurur kaynağı
Hazreti Şabân-ı Veli

İlim ve kültür şehri, evliyalar diyarı Kastamonu'nun gurur kaynağı Pîr Şa'bân-ı Veli ile ilgili bir de tiyatro eseri kaleme alınmıştır. 1956 yılında Kastamonu'da dünyaya gelen eğitimci yazar Turhan Yılmaz'ın "Şeyh Şa'bân-ı Veli" adıyla kaleme aldığı iki perdelik bu tiyatro eserinde Pîr, birinci perdede 40-45 yaşlarındadır. Eser Şeyh'in vefatıyla sona ermektedir. Osmanlı Devletinin Kuruluşunun 700. Yılına Armağan olarak Hâcegân yayınları tarafından yayımlanan bu eseri millî Türk sinemasının medarı iftiharını rahmetli Yücel Çakmaklı'nın beyaz perdeye aktarmak istediğini de burada belirtmeliyiz.

Sonuç olarak: Pîr Şeyh Şa'bân-ı Veli ile ilgili olarak yazılan şiirlerin bizim burada zikrettiklerimizle sınırlı olmadığını biliyoruz. Ancak daha geniş bir çalışma bu bildirinin sınırlarını zorlamak olurdu. Araştırmamızda gördük ki, Şeyh Şa'bân-ı Veli için yazılan şiirlerin büyük ekseriyeti Bolulu ve Kastamonulu şairler tarafından kaleme alınmışlardır. Böyle olması da gayet tabiidir. Çünkü, Şeyh Şa'bân-ı Veli'yi yetiştiren merkezî kişi Bolu'dadır. Belki de asıl yapılması gereken bu şiirleri bedîî terbiye açısından tahlil etmek olmalıydı. Eğer bu yapılırsa Pîr Şeyh Şa'bân-ı Veli ve öğretisi hem anlatılmış hem de anlaşılmiş olacaktır.

Şabaniye dergahında bir derviş,
Seneler boyunca hep çile çekmiş;
Nihayet sonunda kemâle ermiş,
Evliyalar şehri can Kastamonu!

Hazreti Pîr'in halvetinin kapısı üzerinde bulunan levhada Konya'da Mevlânâ Dergâhı'nda Tilavet Odası girişinde bulunan Molla Câmî'ye ait:

Ka'bet'ül uşşâk bâşed in makam
Her ke nâkıs âmed incâ şod temâm

Beytinin tercemesi yazılıdır:

Âşıkânın kâbesidir bu makam
Kim ki nakıs gelse bunda olur tamam

Biz de, Allah (C. C.) bizleri, eksiklerini tamamlayanlardan eylesin diyerek Şeyh Şaban-ı Veli'nin Bolu'daki hocası Tokadî Hayreddin'e sözü getirmek istiyoruz. Gönül istiyor ki, Tokadî Hayreddin başta olmak üzere Bolulu her bir abide şahsiyet için bizim Şeyh Şaban-ı Veli için yaptığımız bu araştırma ve değerlendirmeye benzer birer çalışma yapıp yayımlansın.

Ortada çok enteresan bir durum var. Talebesi için bunca şiir yazılmış iken hocası içinse nerdeyse yok denecek kadar az şiire rastlıyoruz.. Bunun en önemli sebebi Hayreddin-i Tokadî Hazretlerinin bir menakıbnamesinin bulunmayışı olabilir mi diye düşünmüyor da değiliz.

Hicrî 9. ve 10. asırdan itibaren gelişerek İslâm âlemine bir irfan denizi halinde yayılan Halvetiye tarikatının kutlu ve ulu velîleri arasında yer alan Hayreddîn-i Tokadî (Vefatı: Hicrî 940- Milâdî 1535) hazretlerinin hayat hikâyesi hakkında kaynaklar pek çömert değildir.

Tokat ve Amasya'da irşat faaliyetlerinde bulunan Çelebi Halife Şeyh Cemâlüddîn-ı Halvetî, davet üzerine İstanbul'a giderken yanında Hayreddin-I Takadî'yi ve Yûsuf (Sümbül) Sinan Efendi'yi de götürür. Burada iyice yetişen Hayreddin-I Tokadî, hocasının irşad için görevlendirmesiyle Bolu'ya gelmiştir. Halvetiyye silsilenâmesi içerisinde Hayreddin-i Tokadî 28. sırada yer almaktadır. Ondan sonra ise devrinin kutbu ve pîri Şeyh Şa'bân-ı Veli gelmektedir. Hayreddin-i Tokadî ile ilgili en etraflı bilgi de Şeyh Şa'bân-ı Veli menakıblarında bulunmaktadır. (Serin, 1995:29-33)

Hayreddin-i Tokadî, Pecevî Tarihi ve diğer eserlerde Hayreddin Efendi olarak bilinmektedir. Hayreddin-i Tokadî, Kanunî Sultan Süleyman şehzade iken onun hocalığını yapmıştır. Bolu'ya şehzade olarak gelen Kanunî, o zamanlar 16 yaşında idi. Bolu sancağına Vali olarak tayin edilmiş idi. Bu tarihten itibaren şehzadeler arasında padişah olabilmek için çok şiddetli mücadeleler başladı. Dedesi II. Beyazıd, bu işi halletmek için 1509 tarihinde torunu, Yavuz Sultan Selim'in oğlu Şehzade Süleyman'ı Kefe'ye tayin etti. Şehzade Süleyman'ın Bolu'dan ayrılmasından sonra diğer şehzade Ahmed'in taraftarları Hayreddin-i Tokadî hazretlerine hakaret etmeye ve Bolu'dan uzaklaşması için tehdit etmeye başladılar.

Rivayete göre, Bolu'nun İmaret mahallesinden Hatip İzzet Efendinin evinde kira ile oturan Hayreddin-i Tokadî, bu tehdit ve hakaretlere tahammül edemeyerek, beşikteki oğlu Mehmed ile birlikte abasını omuzuna attı, yatağını, yorganını ve hanımını alarak; batıya doğru yürümeye başladı. İstanbul yolu üzerinde Borazanlar Köyü çivarına geldiğinde, köylüler Hayreddin-i Tokadî'ye Şehzade Süleyman'ın hocası olarak sahip çıktılar. Bugünkü defnedildiği mekânın kuzeyindeki Borazanlar yaylasına getirdiler. Ortalık yatışınca, müritleri ve halk tarafından Bolu Dağına yakın bir yerde dergah kuruldu. Şabân-ı Velî Hazretleri ve Kandıra Mıntıkasında mescit ve cami yaptıran Şeyh Muslihiddin, Hayreddin-i Tokadî'nin yanında yetiştiler. (Bâb-ı İrfan, 2012:37)

Hayreddin Tokâdî tüter,
Cezbeleri nerden çeker,
Çevresinde reyhan biter;
Açılmış lâle sümbülü!

Bolu Elmalık Köyü sınırları içinde ziyaret edilen Hayreddin-i Tokâdî Hazretlerinin kabr-i şerifi gerçekten de bir reyhan bahçesi gibi türüm türüm tüten bir mekandır. "Kabir ya cennet bahçelerinden bir bahçe ya da cehennem çukurlarından bir çukurdur." Hadis-i şerifini burada çok iyi anlıyor insan. Cennet bahçelerinin hoş kokuları yayılıyor etrafa, Tokâdî Hazretlerinin merkadinde.

Kurtlu Oba'da er yatar,
Ağyâr ile olmuş hep yar,
Öter kuşları her seher;
Bulmuş dost can bülbülü!

Gül Köyü'nün erenleri,
Erer bulur kâmilleri,
Hâzır durur himmetleri;
Hakkı söyler kâmil dili!

Since Arı yücesinde,
Ardıç Arı karşısında
Şeyh Bedreddin Çarşısında,
Burc-u Evliya'dır Bolu!

Erenlerden himmet alan,
Ârif olur mürşid bulan,
Gözsüzlerdir sarpta kalan;
Bulur ancak kâmil yolu!

Gözsüzler, gönül gözleri kör olanlar, doğru yolu bulup Hak yolda yürüyemezler, sarp konulara takılıp kalırlar. Gönül gözleri açık olanlar, hiç bir şeye takılıp kalmadan, Haktan halka, halktan Hakka seyran ederler.

Budur erenlerin hâli,
Hakka doğru gider yolu
Âşık Ahmed-i Divânî;
Hak'dan söyler durmaz dili! (Özdamar, 2000:125-126)

Nakşibendiyye Tarikatının günümüzdeki şeyhlerinden Kıbrıslı Nâzım Âdil Efendi, bir sohbetlerinde Hayreddin-i Tokâdî için şunları söylemiştir:

“Ankara’dan karayolu ile İstanbul’a gelirken, Bolu’nun İstanbul istikâmetindeki çıkışında, sağ tarafta Tokâdî (k.s.) hazretleri vardır. Oradan geçerken o mübarek zat bir ziyâret arzu eder. Onu ziyâret edelim. Yodan geçerken de okusanız o duâ yine ona ulaşır. Ama durmaya ne lüzum var demeyin. Tokâdî (k.s.) hazretleri oradan geçene hal diliyle şöyle der:

Oğlum, sen beni Allah rızası için ziyâret et. Ben seni yolunda oyalamam. Bizim pilotlarımız vardır. Bu pilotlar, mânevî pilotlardır. Sana her zaman yol açarlar. Sen bizi ziyârete gel, rahatla... Sonra yine yoluna devam edersin. Biz sana zaman kaybettirmeyiz.” (Kıbrısî,1987)

Karabük doğumlu (1952) olduğumu bildiğimiz eğitimci şair Şahin Karakaş, orta öğrenimini Bolu Erkek Öğretmen Okulunda yapmış. Belki bu günlerin bir hatırasıdır diyebileceğimiz “Hayreddin Tokâdî” başlıklı bir şiir kaleme almıştır. Ancak şairin diğer şiirlerine baktığımızda onun tasavvuf alemi ile ilgili başarılı şiirlerinin olduğunu görüyoruz. Hayreddin Tokâdî’nin manevî silsilesinden Çerkeşî Hazretleri için yazdığı şiir de bunlardan biridir. Şairin, Bolu’da medfun Hayreddin-i Tokâdî için yazdığı şiir ise şöyledir:

Hayreddin Tokâdî

Tarîk-i Halvetiyye sultanısın
Hakk’a âşık canlar mihmânısın
Meclis-i uşşâkın rahşânısın
Yâ Hazret-i Hayreddin-i Tokâdî

Aşkla on yıl dergâha hizmeti
İstanbul’da çilehâne gayreti
Cemâl Halvetî’den icâzeti
Yâ Hazret-i Hayreddin-i Tokâdî

Sonra nasibi diyâr-ı Bolu
 Dergâhı bir cennet, huzur dolu
 Veliler bahçesi, sürur yolu
 Yâ Hazret-i Hayreddin-i Tokâdî

Keşif sahibi, üstâd-ı pîrân
 Kutupsun, ummanda inci mercân
 Tarîkini bâki eylesin Yezdân
 Yâ Hazret-i Hayreddin-i Tokâdî

Bolu'da irfan, irşad ocağı
 Kalplerden kalbe sevgi bucağı
 Şaban-ı Vefî'nin vuslât otağı
 Yâ Hazret-i Hayreddin-i Tokâdî

Edelim aşkla Hakk'a münâcât
 Âsân olur kullara müşkülât
 Ziyâret eden alır füyûzât
 Yâ Hazret-i Hayreddin-i Tokâdî

22.08.2011

Bolu'lu erenlerden hakkında en çok şiir yazılan ise galiba Yunus Emre olsa gerektir. Ali Yakıcı'nın hazırladığı "Yunus Emre Şiirleri Antolojisi"ni hatırlatmama müsaade ediniz.

Yunus Emre'nin Anadolu'da mezarının bulunduğu on yerden birisi de Bolu'dur. Behcet Kemal Çağlar'ın 1941 yılında Erzurum'da kaleme aldığı "Yunus Emre'nin Tuzcu Köyündeki Mezarında" başlıklı şiiri bu konuda bizi bilgilendiriyor:

Asî gönül azatsız kölendir, gönül bu ya;
 Tuz arayan kuzular gibi düştü Tuzcu'ya
 Tuz yalayan kuzular gibi öpüp taşını
 Taze kekiklerine döküyor göz yaşını.
 Pîrim! Bana "ayân et" ne yüzden erdiğini;
 Gizleme benden sana Tapduk'un verdiğini.
 Gözlerim dolu dolu, göz çevrem halka halka
 Yeter sürünmeyeyim; pîr olayım şu halk'a;
 Bir ses ver; başım hazır, seslenirsen "ver!" diye...
 Biz yaklaşsak bile halk kacıyor bucak bucak;
 Ona kim seslenecek, onu kim anlayacak?
 Onu ürkütmekte,dtir attığımız her adım...
 Seslen, bir daha seslen: -Mürşit hakır!.. Anladım:
 Ezeli gerçek onlar; eğreti, yalan biziz...
 Kim demiş "Çile çeken, beş on dervîştir; Yunus?
 Bu millet, baştan başa çekmiş; ermiştir, Yunus!
 Canından başka şey yok, uzanıp vermek için!...

Evi barkı terk etmek lâzımsa ermek için!...
 Lâzımsa taşlı arpa ekmeği gevelemek;
 Hicret gecelerinde yıldızları elemek;
 Harbin ağzında gülle, bozgunun selinde kum;
 Erdi her “mertebe”ye bu yurt... İşte Erzurum...
 Kim demiş “Çile çeken beş on dervîştir”; Yunus?
 Bu millet, baştan sona, çekmiş; ermiştir, Yunus!
 Rûhun, teninden çıkmış, bu yurda dolmuş senin;
 Bu millet baştan başa “mürîd”in olmuş senin...(Çağlar, 1970:140-141)

Yunus Emre'nin gerçek hayatı ve şahsiyeti hakkında târihî bilgilerimiz yok denecek kadar azdır. 1307-1308 yıllarında hayatta olduğu muhakkaktır. 80 yaşını aşmış olarak 1320 yılında öldüğü, buna göre doğum tarihinin de 1240 olması gerektiği umumiyetle kabul edilmektedir.. Onun Mevlânâ (öl.1273) ile görüştüğü Mevlânâ'nın sohbetinde bulunduğu intibamı veren beyitleri vardır. Ayrıca şîirlerinde Osman Gazi ve Orhan Gazi devri mutasavvıflarından Geyikli Baba ve Balım Sultan'ın da adları geçer. Âşıkpaşaoğlu da tarihinde Yûnus Emre'yi Orhan Gazi devri (1326-1360) ermişleri arasında gösterir. Bütün bu bilgilerin ışığında onun XIII. yüzyıl ortaları ile XIV. yüzyılın ilk çeyreği arasında yaşamış olduğu sonucuna varabiliriz.

Nereli olduğu, nerede, nasıl ve ne seviyede bir öğrenim gördüğü, hatta herhangi bir öğrenim görüp görmediği; ümmî mi, okur-yazar mı olduğu da tartışılan hususlardır. Türkiye’de ve Türkiye dışında Yûnus’un gömülü olduğu iddia edilen bir çok yer vardır. Şüphe yok ki bunlardan yalnız biri gerçek mezar olabilir, diğerleri makam’dır.

Türk milleti, bir ermiş şâir olarak çok sevip benimsediği Yûnus Emre için muhtelif yerlerde makamlar meydana getirmiştir.

Bu konuda daima söylenen: “Onun yattığı yer, bütün Türk milletinin kalbidir”, “Yunus’un hakîkî mezarı onu sevenlerin gönüllerindedir” cümleleri, mes’elenin mânâsına son derece uygun bir uzlaşma noktasını göstermektedir. Nereli olursa olsun, nerede gömülü bulunursa bulunsun, Yûnus’u bir yere, bir beldeye hasretmenin imkânı olmadığı gibi, herhalde kimse de böyle bir niyet ve temennide değildir. Yine nereli olursa olsun ve nerede gömülü bulunursa bulunsun, bütün Türkler, bütün tanıyıp sevenler, ona aynı yakınlıktadır ve böylesine büyük bir şahsiyet yetiştirebilmiş olmanın öğüncü de tabiatıyla bütün Türk milletine aittir. (Gökdemir, 1990:10-11)

İki devlet bir milletiz diye vurgu yaparak andığımız Azerbaycan’ın öz oğlu Bahtiyar Vahapzâde “Bir yerde öldüğü halde niye bin yerde mezarı olduğunu” soruyor ve cevabını da şöyle veriyor:

Her gün kazılır çümkü gönüllerde mezarı:
 Otlarda, çiçeklerde ve güllerde mezarı
 Efsane mi gerçek mi bu insan nice insan
 Varlık sesidir kopmuş o Türk’ün kopuzundan.”

Şu bir gerçek ki Yunus Emre'nin şiirleri yedi yüz yılı aşan bir zamandan beri gönüllerde ve dillerde yaşıyor. Anadolu'nun her yerinde olduğu gibi Bolu merkez ve köylerinde de Yunus Emre şiirleri canlılığını hâlâ koruyor. Hatta Bolu'da bir de kadınlar arasında cönklerden Yunus Emre ilahileri okuma geleneğinin olduğunu halk bilimi araştırmacılarımızın saha araştırmalarından öğreniyoruz. Böyle bir geleneğe Ortaasya'da da rastlamıştık. Kazakistan'da bulunduğumuz süreçte kadınlar arasında (özellikle Özbek Türkleri arasında) Ahmet Yesevî Hikmetlerini okuma geleneğinin hâlâ devam ettiğini görmek ve Anadolu'da Yunus'un da bu şekilde yaşatılması enteresandır.

“Yosunsuz bir Türk kaynağı olan Bolu ve çevresinde ilahi söyleme geleneği bugün de bütün canlılığı ve sürekliliği ile düğün, nişan ve ölüm törenlerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu tespiti, 1948'de Mengen'de halk müziği alan araştırmasında merhum Muzaffer Sarısözen, Halil Bedii Yönetken ve teknisyen Rıza Yetişken arşive kaydetmiştir. 1980 yılından bu yana Bolu, Mudurnu, Mengen, Göynük, Seben köylerinden 30 civarında cönk derlemiş, ihtiva ettikleri ilahiler arasında kıyaslama yapılmış ve bugüne kadar yayımlanmış (Yunus Emre, Emre Dede, Derviş Yunus gibi isimleri ve ilahileri içinde bulundurmayan) şiirleriyle derlendiği köy, kişi ve tarihleri de incelenmiştir.

Bolu merkez Kılıçarslan köyünden 1982'de derlediğimiz hicrî 786 tarihinde Ömer Ağa'nın Hasan tarafından yazılan çok eski bir cönkten birkaç ilahiyi burada zikretmeden önce bize bu cöngü veren merhume Hatice Yavuz'u rahmetle yad etmeliyiz. Çünkü Bolu çevresinde kadınlar cönklere ayrı bir kıymet vermektedirler.

Yunus Emre nedür çaresi
Ta yürekdedür yaresi
Ağlamak oldu çaresi
Ağlan Muhammed'e ağlan.

Akar gözlerimin yaşı
Eridi bağrımın başı
Medine'de şeytan taşı
Atam ağlıyı ağlıyı

Yunus eydür ben de varam
O mübarek nuru görem
Kâbetullah'a yüz sürem
Dönem ağlayı ağlayı

ÖLÜM İLAHİLERİ

Bir gün burcu fenâdan
Göçmeye ferman ola
Kurdla cenk ile ecel
Bir ölü kervan ola

Le gözlerin görmeden
Hem kulağın işitmeden
Ulu beden sarayı
Hâkile yeksan ola

Tatlı cânını bedenden
Ala Azrail gelüben
Soyalar nâzik libâsın
Bu tenin uryan ola

Tahta üzre yatururlar
Bak yuyalar gül teni
Yakasız tona koyarlar
Vahdete seyran ola

Dökesin mal ile mülki
Cümlesini terkidüp
Elveda idüb kamuya
Bir acep cevlân ola

Ağlaşalar yavruların
Yırtalar yakaların
Ağlamaktan hasretile
Gözleri giryan ola.

Bir ağaçtan ata binüb
Götürürler dört kişi
Yerler altında koyalar
Bu tenin mihman ola.

Tağıla kabrin üstünden
Okuyan dostlar kamu
Tenhaca kabir için
Başına zindan ola.

Gele münker nekir anda
Ideler sana sual
Heybetinden hem ze hemler
Cân ala, dil hayran ola.

Ger şekavetle göçersen
Nice olur senin halin
Yidüğün zakkum ile
Giydüğün katran ola.

Ger saadetle göçerse
Lûtf idüb ol güzel mevlâ
Eletüb çirkin yerinden
Hem bağıle bostan ola

(...) derlediğimiz ölüm ilahilerinde görüleceği gibi, Türk halk müziği ve dil özellikleri bakımından Bolu çevresinin Türklük, Müslümanlık ve millî unsurların çok canlı yaşatıldığı bir Oğuz diyarı olduğu anlaşılacaktır.” (Akyoloğlu, 1986:104-108)

Mudurnulu araştırmacılarından Mehmet Tunçkol da Mudurnu'da “Epcennet Şenlikleri”ni anlatırken Türk kültüründeki ateş kültüne ve Yunus Emre'ye dikkat çekmektedir:

“Mudurnu ilçesinde, 1960'lı yılların sonuna değin canlı bir gelenek olarak yaşatılan ‘Epcennet Şenlikleri’; Hicri-Recep ayının ilk Perşembe gününü cumaya bağlayan ‘Regaip Kandili’ gecesi yapılırdı. Bütün Mudurnu halkının katıldığı Epcennet Şenlikleri, akşam karanlığı ile başlatılır ve gece yarısına kadar sürerdi. Evler, caddeler, parklar, camiler ışıklandırılır, dar bir vadi içinde kurulmuş olan kasabanın doğu ve batı yamaçlarında, her mahalle ‘Epcennet Ateşleri’ yakardı. Bütün şehir bir ışık ve ateş selinin aydınlığına bürünürdü.

Çocukların ve gençlerin etkin olarak görev aldığı, mahallenin sözü dinlenen birkaç büyüğünün denetleyip yönlendirdiği Epcennet Şenliklerinin hazırlıklarına, bir ay öncesinden başlanırdı. Kasabadaki dokuz mahalle, hazırlık ve şenlik sürecinde ayrı gruplar halinde örgütlenir ve çalışmalarını yürütürdü. Mahalleler arasında tatlı bir rekabet havası içinde yürütülen faaliyetler sırasında, aynı mahalle grubu içerisinde de tam bir dayanışma ve işbirliği yaşanırdı. İlk çalışmalara, mahalle içindeki evlerin gezilmesi ile başlanırdı. 20-30 kişiden oluşan çocuk grubu evlerin önüne gelir ve hep bir ağızdan ‘Epcennet ilahisi’ni çığırırdı (söylerdi):

Epcennetin ırmakları
Akar Allah deyu deyu
Lâilâhe illallahu!
Cennette Huri kızları
Gezer Allah deyu deyu
Lâilâhe illallahu!
İdris Nebi hülle bicer
Diker Allah deyu deyu
Lâilâhe illallahu!
Uzun çarşı çamur olur
Baklavalılar hamur olur
Ergen kızlar gelin olur
Olur Allah deyu deyu
Lâilâhe illallahu!

Mudurnu ve çevresinde yaygın bir Yunus Emre sevgisi mevcuttur. Köylerimizde yapılan Hacet Bayramlarında, Eren Bayramlarında, Yayla Bayramlarında, kadınlar arasında düzenlenen ‘İllallah Okumaları’nda, Yunus ilahileri, cönkler okuma geleneği, ‘Halk İslâmı’ anlayışı temelinde hala sürdürüle

gelir. Epcennet şenlikleri sırasında çocukların söylediği ‘Epcennet İlahisi’nin de, Yunus Emre’nin ‘Şol Cennetin İrmakları’ ilahisinin kısmen değiştirilmiş ve son bölümüne yaygın olarak bilinen bir maninin eklenmesiyle şekillendirilmiş anonim örnek olduğunu görüyoruz.” (Tunçkol, 2008:58)

Balkanlarda da Yunus Emre’nin çok etkili bir nefes olduğuna bizzat şahit olduk. Hatta öyle ki, Makedonya’nın Kalkandelen şehrindeki Harabatı Baba Tekkesinde Tekkenin şeyhi ve müridlerinden çoğu Arnavut asıllı olmalarından dolayı Arnavutca konuşuyor olmalarına rağmen ilahileri; hem de Yunus Emre ilahilerini Türkçe söylüyorlardı. 24 Ekim 2002 tarihinde bu güzelliği videoya kaydetmiştik. Harabatı Baba Tekkesi’nin içinde beş vakit namaz kılınan bir camisi de bulunan halen faal bir Bektaşî Tekkesi olduğunu da burada belirtmemize müsaade ediniz.

Türk kültür coğrafyasında Yunus Emre’yi tanıyıp da sevmeyen var mıdır? Yunus Emre bizim gönüllerimizi birbirimize açtığımız şifredir aslında... Milletimiz O’na çok şey borçludur.

İnsanlık BİLGİ ÇAĞI’na ulaşmış ama varlığın sebebi sevgiyi yitirmiştir. Yunus, “ete kemiğe büründüm Yunus diye göründüm” dese de O, aslında o herşeyiyle bir sevgidir.. Bugün insanlık,

Ben gelmedim dâvi için
Benim işim sevi için
Dostun evi gönüllerdir
Gönüller yapmaya geldim

Diyen Yunus Emre anlayışına ne kadar da muhtaçtır...

Aşkın yeleli atına
Binip Yunus’a varmalı
Hak’kın keskin Sırat’ına
İnip Yunus’a varmalı

Heybeye doldurup alıç,
Ben’liğe sallayıp kılıç
Ya mürid olmalı, ya hiç
Seçip Yunus’a varmalı.

Aşkı aşkıta bilmek için
Her cihanda gülmek için
Beni benden almak için
Geçip Yunus’a varmalı

Gönül mürşid arar ise
Gafil bir yol sorar ise
Niyet Hak’ka karar ise
Bilip Yunus’a varmalı

Sabır hırkası giyerek
 Hep severek sevilerek
 Hak'dan hakkı dileyerek
 Gülüp Yunus'a varmalı

Ol Taptuğun tapusunu
 Alıp Yunus'a varmalı
 Vahdetin ak kapusunu
 Açıp Yunus'a varmalı. (Kurt; 2001:91)

Bolu evliyalari içinde hakkında şiirler bulunan bir diğeri zat ise Ümmî Kemal'dir. Aslen Dağistanlı bir Kumuk Türkü olan Ümmî Kemal, mahlas olarak kullandığı "ümmî" kelimesinden dolayı ümmî bir zat olarak tanınmış ve tanıtılmış ise de aslında o Azerbaycan'da medrese tahsil etmiş, tahsilinin ardından memleketine dönerek orada kazaskerlik görevinde bulunmuştur. İstanbul'un fethi öncesinde de 70 bin kişilik bir ordunun başında Anadolu'ya gelerek fethi iştirak etmiştir.

Âşık Ahmet Divânî tarafından kaleme alınan Ümmî Kemal Menakıbnamesi bu zatın hayat hikâyesi, ailesi ve tasavvufi kimliği hakkında bilgiler içermektedir. Kendisi de güçlü bir şair olan Ümmî Kemal'in divanından başka eserleri de bulunmaktadır.

Ümmî Kemal'le ilgili olarak Âşık Ahmed'in Sefine isimli eserinde şiirler mevcuttur. Şeyh Şa'ban-ı Velî'nin postnişinlerinden Bolulu İbrahim Şevki'nin divanında da Ümmî Kemal için kaleme aldığı bir kasidesi mevcuttur.

Ümmî Kemal de hocası Şeyh Hamid için bir şiir kaleme almıştır. Bu şiir Ümmî Kemal Divanında mevcuttur. Şeyh Hamid, halk arasında bilinen adıyla Somuncu Baba'dır. Somuncu Baba, hem Ümmî Kemal'in hem de Akşemseddin'in hocası Hacı Bayram-ı Velî'nin hocasıdır.

Aksaray'da, Bursa'da, Kayseri'de, Darendede, Turgutlu'da ... mezarı/makamı bulunmaktadır.

Ümmî Kemal'i ve Hacı Bayram'ı yetiştiren alperen şeyh Hamidüddin-ı Velî (Somuncu Baba)'nın kendisinin de şiirleri vardır:

Senden oldu iki cihan
 Oldum zûhurundan nihân
 Ger bulmayan seni ayân
 Yâ Rab n'ola hâlim benüm

Hâmidi'nin gözü yaşlı
 Doldurdu dağ ile taşlı
 Bilmem n'idem garip başlı
 Yâ Rab n'ola hâlim benüm

Bolu'da da bir Somuncu Baba Türbesi bulunmaktadır. E-5 Karayolunun Bolu-Ankara istikametine gidişte yolun sağ tarafındaki bu kabrin üzerinde "Somuncu Baba 1097 tarihinde Kılıçarslan komutasında Hazar Türkleri Bolu'yu aldıkları zaman

hristiyan olan Bolu halkını İslâma davet etmiştir Ruhuna Fatiha” yazısı yer almaktadır.

Bolu için özel bir kimlik ve şahsiyet İzzet Baysal’la ilgili de pek çok şiir var yayımlanmış. Sağlığında İzzet Baysal için şiir yazarlar olmuş; hatta bunlardan Battal Türksever yazdığı şiiri İzzet Baysal Üniversitesi’nin 1999–2000 Öğretim Yılı’nın Akademik Yılı Açılış Törenlerinde bizzat İzzet Baysal’a hediye etmiştir. İşte o şiirden iki dördlük:

Burada İzzet Baysal yaktı ışığı
Sevgiler sarayı, dostluk aşığı
Garipler babası sallar beşiği
Gel görelim, tanıyalım sevdiğim...

Eğitimde, sağlıkta çeker o başı
Ülkesine hizmet etmektir işi,
Sanki büyük Atatürk’ün kardeşi
Gel görelim, tanıyalım sevdiğim...

İzzet Baysal’ın ölümünden sonra ise zaman zaman İzzet Baysal konulu şiir ve kompozisyaon yarışmaları açılmış. Hatta onun adını taşıyan üniversitede Türkçe Topluluğu, çıkarttıkları “Redif” isimli dergilerinin dördüncü sayısını İzzet Baysal Özel Sayısı olarak okurlarıyla buluşturmışlar. Köroğlu Gazeteciler Cemiyeti’nin 2012 yılı İzzet Baysal Anma Günleri anısına özel bir gazete çıkartması da bir vefa örneği olarak daima hatırlanacaktır. Bugüne kadar İzzet Baysal için pek çok şiir yazılmıştır. İzzet Baysal için yazılan şiirlerden üç tanesi de bestelenmiştir. Erkan Bakım’ın “İzzet Baysal’ım” başlıklı şiirini Raif Kırlioğlu Mahur Makamında ve marş formunda bestelemiştir. Bu beste TRT Repertuarına da girmiştir (TRT Rep. No: 007614). Uğur Gür’ün yazdığı “İzzet Baysal’ın Ardından” başlıklı şiir de M. Şen Sancakoğlu tarafından bestelenmiştir. Güftesi Erdal Mühürücü’ye ait bestesi de yine Raif Kırlioğlu’na ait bir muhayyer şarkı vardır “İzzet Baba” adında.

Mustafa Namdar’ın 18 Nisan 2000 tarihli Bolu Gündem gazetesinde yayımlanan “Ardından Ağlamışsın Ne Çıkar” başlıklı şiir manidardır:

Ben sana yüreğimi açtım
Konuğumsun ömrüm boyunca
Senin için değil gözyaşlarım
Senin için değil inan bana.
Senin ideallerini aktaramazsam,
Senin emanetine sahip çıkamazsam,
Senin yuvanda yetişenlere,
Seni öğretemezsem diyedir derdim.

Bolulu şairlerin birbirlerine yazdıkları şiirler de oldukça dikkate şayandır. Bu şiirlerden Bolu’daki kültür sanat ortamı hakkında bilgi edindiğimiz gibi hoşgörünün de ne kadar önemli olduğunu anlamaktayız. Zira bu şiirler içinde hep övgüler yok yer yer de sataşmalar ve hicivler bulunmaktadır.

Bolulu Dertli'nin çırağı Figani için yazdığı şiirin ise ayrı bir önemi vardır. Geredeli Âşık Figanî, Âşık Dertli'nin en sevdiği bir çırağıdır. Hiçbir usta çırağı için şiir yazmamıştır. Ama dertli, Figanî'nin adının geçtiği ve ona armağan ettiği bir şiir yazmıştır. Bu koşma şöyledir:

Hasret-i kaddinle gurbet illerde
Geçmededir vakt ü zamanım benim
Gâhi beyâbanda, gâhi çöllerde
Kesilmiştir tâb ü tüvânım benim.

Böyle ayrılığa kör olsun sebep
Fedâdır uğruna ser ü cânım hep
“Yâ perî...” esmâsın çeksem rûz ü şeb
Gelmez m'ola kaşı kemânım benim?

Fesâhat yolunda çok çektim emek
Revâ mı biz ânı yâdlara vermek?
“Nerde kaldı DERTLİ DEDEM” diyerek
Acep sorar m'ola Figan'ım benim?..

Yaşayan Bolulu şairler arasında şiirlerinde “Pervane” mahlasını kullanan Tuncay Demir merkezdeki kişi olarak duruyor. Onun yazdıkları ve ona yazılanlar değerlendirildiğinde bu rahatlıkla görülüyor.

Sivas'tan gelip Bolu'ya yerleşen ve burada hayatına yeni bir düzen veren şair Battal Türksever ile Tuncay Demir'in karşılıklı yazışmaları meşhurdur. 1999 depreminden sonra Antalya'ya giden Battal Türksever'i Tuncay Demir bakın nasıl çağırıyor Bolu'ya:

SİTEM

Sn. Battal Türksever'e

Tatlı olur Antalya'nın turuncu,
Benim için bir portakal soydun mu?
Bu ayrılık and olsun ki sonuncu,
Bundan öncesini bir bir saydın mı?

Topladın eşyanı aldın kazanı,
Şiir dünyasının oyunbozanı,
Hiç mi düşünmedin Deli Ozan'ı?
Sana söylüyorum, beni duydun mu?

Senin eski huyun bir yerden kaçmak,
Toplayıp ayâli bir yere göçmek,
Hoşuna mı gider yaralar açmak?
Hasret hançeriyle bana kıydın mı?

Ardına bakmadan düştün yollara,
Bizleri düşürdün haldan hallara,
Öyle bir vurdun ki sarı tellere,
Hüzün dolup bir an başın eğdin mi?

Nasılsa bizlere oldu olacak,
Yaranlar sînemi seni bulacak,
Pervane deseler gözün dolacak,
Şu zalım gurbete sen de doydun mu? (Demir, 2001:57)

Sefil Pervâne için “Cafer” adını verdiği sazı bir dert ortağı, sesini duyurma aracıdır. Ama bir gafil el onu hoyratca harap etmiştir:

Sazım sana hoyrat el mi dokundu?
İnleyip durursun, hâlin hâl değil
Ayaz mı uğradı, yel mi dokundu?
Bülbül kışkırdıran dilin dil değil

“Değil” başlıklı beş dörtlükten oluşan şiirinden başka sazının bu halini anlattığı bir de “Oh Olsun” başlıklı yine beş dörtlükten oluşan bir şiiri daha vardır. Bu şiirin ilk dörtlüğünde sazının başına gelenin müsebbibini de açıklamaktadır (Demir, 2001:92–93). Elinde kırık sazı, gönlünde sızı İsmail Hakkı Akyoloğlu’nun kapısını çalar. İsmail Hakkı Akyoloğlu, müzisyen, folklorist ve iyi bir müzik aletleri yapımcısı, tamircisidir. Sefil Pervâne, sazını ustanın eline emanet ederken hem kendi halini hem de sazın ahvalini yine bir şiirle dile getirir. Hem de sazının ağzından:

CAFER’İN RİCÂSI

İsmail Hakkı Bey, Allah aşkına!
Kırıktır her yanım, sar da gideyim.
Himmet eyle benim gibi düşküne,
Kırıktır her yanım, sar da gideyim.
(...)
Pervâne sazıyım, Cafer’dir adım,
Rastta düzen tutmak idi muradım,
Tekneden burguya bak adım adım,
Kırıktır her yanım, sar da gideyim. (Demir. 2001:98–99)

Tuncay Demir, şiirlerinde çağına tanıklık ederken zaman zaman kalemini sosyal tenkit amaçlı da olsa birilerine batırmaktan geri kalmaz. Bazen adam kayırmaların, haksız tayinlerin isyankârı olup haykırır:

Benim ile Hakkari’ye,
Gitmeyenler gitsin hele.
Her yer vatandır diye,
Gitmeyenler gitsin hele.
(Demir, 2001:142)

Dilekçe vermek vatandaşlık hakkıdır. Verdiği dilekçesine cevap almayan şair, kendi hali üzerinden mevcut duruma şöyle bir eleştiri de bulunur:

(...)

Kıt aklımı korkulara takmışım
Şaşkın şaşkın etrafıma bakmışım
Sigarayı filtresinden yakmışım
Billahi telaştan dilim tutuldu

Pervâneyim, geldim sizi görmeye
Dilekçemin akibetin sormaya
Sıra geldi kapınızdan girmeye
Ayaklar titredi, elim tutuldu (Demir, 2001:123)

Balabey mahlasıyla şiirler yazan şair dostu, Tuncay Demir'e bakın nasıl sitem ediyor:

Sitem

Hep havalardasın, uçak mısın sen
Bilenip durursun, bıçak mısın sen
Üçtepe diyarın terk edip gittin
Söyle ey Pervâne, kaçak mısın sen

Salih Kocayıldız'ın "Enavrep" başlıklı şiirini okuyunca ona laf atmak gereğini duyan Tuncay demir "Cevaplar" başlıklı bir şiiriyle akli sıra bir görevi de yerine getirir:

ENAVREP

Gönül gözüyle görenler için gerekmez gözlük
İster veli ol, isterse deli veya divane
Arapça kelimeleri çözer ancak bir sözlük
Şiirin ateşi yakar seni Pervâne

Anlaşıldı ki incesin, coşku dolu yüreğin
Fani dünyada bilinmez nedir emeğin
Fazla kurcalama dostum, çöker orta direğin
Sonradan başkalarına bolursun bin bahane

CEVAPLAR

-Kocayıldız ve Karal'a-
Şairim diyerek çıkmış meydana
Şairler görendir gerekmez gözlük
Neylesin Pervâne kelam zayıfsa
TDK göndersin size de sözlük
Bu fitilin yağı kudretten gelir

Olur olmaz yelle söndüremezsın
Şair olan edep, erkân, yol bilir
Pervâne ustanı kandıramazsın.

“Otlakçı” başlıklı şiirinde ise halk arasında “otlakçılık” olarak bilinen bir alışkanlığı eleştirmektedir:

Parası yok ise eylemez tasa,
Otlamak hayatta en temel yasa,
Bir bardak çay için dolaşır masa,
İçtiğin burnundan gele otlakçı (Demir, 2001:128)

Meşhur bir laf vardır: “Biz ne hacılar gördük koynundan Haç çıktı” diye. Tuncay Demir de Bolu’da etrafında gördüğü hacıların bu sıfatı hakkıyla taşıyamamalarından şikayetçidir.

Bir ad için hacca giden hacılar
Beytullah’ı tavaf eden hacılar
Ruhtan yoksun, kuru beden hacılar
Hacılar görmüşüm, adıdır hacı
Hacılar görmüşüm, bilmez miracı (Demir, 2001:122)

Tuncay Demir’in eleştirileri topluma yönelik olduğu gibi bireysel sataşmaları da vardır. “Guguk” başlıklı şiirinde kendisini bir canlı yayında programına davet eden yapımcının bir türlü kendisine söz vermeyip de ısrarla konuşmaya devam etmesi üzerine:

Nasrettin Hoca’ya benzettin beni,
Turşu bile dedirtmedin a guguk.
Alıp sazi taşılayayım mı seni?
Turşu bile dedirtmedin a guguk.

Sorulara bir başladın, durmadın,
Cevap için bir dakika vermedin,
Kimsin diye lütfedip de sormadın,
Turşu bile dedirtmedin a guguk.

Sen düşürdün böyle sinsi pilâna,
İkide bir söz takıldı palana,
Bakın ele şu başıma gelene!
Turşu bile dedirtmedin a guguk.

Gelmezdim ya kıramadım hatırı,
Gelişim de sırf hatırdan ötürü,
Lâfa vurdun kırk yerinden satırı,
Turşu bile dedirtmedin a guguk.

Canlı yayındayım, ben ne edeyim?
Başım alıp nerelere gdeyim?
Bu seferlik tezek olsa yudayım,
Turşu bile dedirtmedin a guguk.

Pervâne'yim, bulur sözüm yerini,
Daha gerde sözlerimin derini,
Başa koyduk çingenenin birini,
Turşu ble dedirtmedin a guguk. (Demir,2001:133)

Bu mısraların şairine de elbette sataşmalar olmuştur. Özellikle Hamdi Birgören'in iki şiiri var ki, Sefil Pervâne'yi titretip kendine getirecek cinstendir. Burada güzel ve hoş olan bütün bu atışmaların hoşgörü ortamı içinde kalması ve kırgınlıklara sepep olmamasıdır. Bu da Bolu insanının yaradılışındaki güzelliği diye düşünüyoruz.

Bolu'nun bir de tabiat güzellikleri var. Dağları, kanyonları, yaylaları, mağaraları, ormanları, ... ve tabii ki gölleri. Bu göller içinde hakkında en çok şiir yazılanın Abant gölü olduğuna şahit olduk. Böyle olmasında öncelikle tanıtımın ve ulaşım kolaylığının mutlaka ki rolü büyüktür diye düşünüyoruz. Abant'la ilgili şiirleri bu seçkiye alırken Şükran Akşıray'ın "Abant'ı Hatırlamak" başlıklı şiir gibi yazısını da buraya alıp almamakta tereddüt etmedik dersek yalan olur. Şükran Akşıray, Türkiye'de ilk defa balık ıslah istasyonunu Abant Gölü'nde kuran hidrobiyolog Fethi Akşıray'ın eşidir.

(...)

Abant Gölü'ne benim gidişim
İstanbul'dan ilk ayrılışım.
Abant Gölü nilüferleri, sazları, kamışları,
Etrafındaki yemyeşil alan
Ve çam ağaçları ile bir tabiat karikası idi.
Sabahı, öğleni, akşamı, güneşin batışını seyretmek,
Yaşamak çok güzeldi.
Abant'a gitmeden önce eşim bana anısını,
Ala balıkların hayatını keyifle anlatırdı.
Ben daha Abant'ı görmeden
Alaların (Abant alası) hayatını (ilmi olarak değil)
Pratik olarak öğrenmeye başlamış,
Erkek olanların adını 'janti' bile koymuştum.
Gölün yazını, kışını baharını çok merak ediyordum.
Hamdolsun gördüm yaşadım, keyiflendim. (Akşıray, 2012:46)

Biz daha Abant'ı görmemiştik. Bedri Rahmi Eyüpoğlu'nun Tezek isimli kitabındaki bir yazı dikkatimizi çekmişti: "Abant Çağırıyor." Gerçekten de Abant çağırdı... Şimdi Abant İzzet Baysal Üniversitesinde vazife yapıyoruz ve her fırsatta da Abant'ı ve Bolu'nun diğer güzelliklerini keşfe çıkıyoruz.

On binlerce çam oymuşlar
Ortasına bir gül koymuşlar
Üstüne beş on parça bulut
Sonra bırakıp gitmişler

Çam kütüklerinden süzölmüş
Gül duruldukça durulmuş
İçinde saraylar kurulmuş
Alabalıklar sürmüş sefasını

Nilüferler açmış başım gibi (Eyüpoğlu, 1957:23)

B. Rahmi Eyüpoğlu Abant Çağırıyor başlıklı yazısına bu şiirle bir giriş yapmış. Türk edebiyatında sadece B. R. Eyüpoğlu'nun değil daha başka edebiyatçılarımızın ve seyyahların da Bolu ile ilgili yazıları bulunmaktadır. Meselâ Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Bolu ile ilgili yazılanlar kadar Bozoklu Şakir Efendi'nin Seyahatnamesi'ndeki bölüm ve özellikle de kuru boya renkli resimler de çok önemlidir. **Seyahatnamelerde Bolu** adıyla bir kitap niçin hazırlanıp yayımlanmasın.

Mesela, Evliya Celebi Seyahatnamesinde Bolu ile ilgili enteresan bilgiler var. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ni eski harflerden yeni harflere aktararak yayınlayan Zuhuri Danışman'ın Bolulu olduğunu da burada hatırlatmak durumundayız. Bolu Ticaret ve Anadolu Ticaret Meslek Lisesi yayın organları olan Ticaretlinin Sesi dergisinde (Mayıs 2007, Y.: 1, S.: 1, s. 30) Evliya Celebi Seyahatnamesinde Bolu başlığı altında şu bilgileri kaydetmiş:

“Evliya Çelebi Bolu'yu şöyle anlatır: Bu Bolu nam yer, gerçekten mamur büyük bir şehirdir ki, topraklı bir dağ arasında kurulmuştur. 34 mahallesi ve 34 camisi vardır. (Osmanlı devrinde her mahalle 1 cami etrafında kurulan yerleşim merkezi idi.) Üç bin kadar tahta örtülü güzel evleri vardır.

Bazı zenginlerin evleri ve hanları kiremit örtülüdür. Camilerin en güzeli çarşı içindeki Mustafa Paşa Camii'dir ki, gayet kalabalık cemaatleri olur. Ferhat Paşa Camii de gayet mamurdur; hepsi Süleyman Hanın, koca Mimar Sinan'ın işidir.400 kadar mamur süslü dükkânı vardır. 70 kadar mektebi vardır. 200'den fazla hafızı vardır. Bilginleri pek çoktur. Buranın kadısına yıllık 5 bin kuruş, beyine yıllık 10 bin kuruş maaş verilir. Bu Bolu'nun Oğuz adamları (Oğuz aşireti) vardır. Kadınları hep ferace giyip gezerler, gayet kapalıdırlar. Beyaz kirazı ve bozası öğülmeğe değer.. Şehrin güney tarafı dışında bağlara yarım saat yakın bir yerde küçük eski tarzda bir ilıca vardır. Allahü Teala'nın yarattığı dünyaca meşhur bir sıcak sudur. Son derece sıcak olup, uyuz hastalığına faydalıdır. İçenin mdesini düzeltir. Vücudunu pamuk gibi yapar.

Soğuşu meşhurdur. Soğuk anıldığı zaman; 'Erzurum soğuşu: Beni arayan Bolu'da bulur demiş!' Diye bir darbimesel söylerler. Halk diri, iri yapılı Türk taifesidir. Dik başlı, yaman ve yiğit adamlardır.”

Bu ilginç değerlendirmelerden sonra bir de içerisinde Bolu resimleri de bulunan Bozoklu Şakir Efendi'nin Sefaretnamesi'nden bahsetmek isteriz.

İstanbul'dan hareketle İran'a gitmek üzere 19 Ekim 1810 tarihinde yola çıkan sefaret heyetinin içinde Bozoklu Şakir Efendi de vardır. Bu şahıs heyetin geçtiği yerlerle ilgili kuru boya çok enteresan, tarihi değeri de olan resimler çizmiştir. Daha sonra bu resimleri ve intibalarını anlatan bir sefaretname kaleme almıştır. Bu sefaretname İstanbul'da Fatih Millet Kütüphanesi Ali Emiri bölümünde elyazmaları kısmında 822 numarada kayıtlıdır.

Osman Şakir Efendi'nin de dâhil olduğu heyet İstanbul'dan İran'a giderken Kuzey Anadolu yolunu takip ederek Üsküdar, Kartal, Gebze, Hereke, İzmit, Sapanca, Geyve, Taraklı, Göynük, Mudurnu, Bolu, Köroğlu Çeşmesi, Gerede, Bayındır, Çerkeş, Atkaracalar, Koçhisar, Tosya, Osmancık... yoluyla Tahran'a ulaşmıştır.

İkinci Mahmut döneminde İran'a büyükelçi olarak görevlendirilen, Yasincizade Abdulvahab Efendi'nin yanına tercüman olarak verilen Bozoklu Şakir, İran dönüşünde bir müddet İstanbul Üsküdar'da bir camide imamlık yapmış, 1817 yılında da vefat etmiştir.

Bozoklu Şakir Efendi'nin Sefaretname isimli eserinde bulunan 31 adet resimden bazıları Göynük, Mudurnu, Bolu, Köroğlu Çeşmesi ve Gerede'ye aittir.

Faik Reşat Unat'ın Türk Tarih Kurumu tarafından yayımlanan Osmanlı Sefirleri ve Sefaretnameleri isimli kitabında da bahsolunan bu yazma sefaretname henüz yeni harflere aktararak yayımlanmamıştır. Ancak Mudurnulu araştırmacılarımızdan Güray Önal, "Göynük, Mudurnu, Bolu, Köroğlu Çeşmesi ve Gerede'nin Tarihimize Çizilen İlk Resimleri" başlığı altında bir çalışma ile bu bilgileri ve resimleri Mudurnulular Derneği Bülteninde meraklılarının dikkatine sunmuştur (Haziran 2007, Y.: 1, S.: 2, s. 6-13.)

Şimdi sizler zevk-i selim ve akl-ı selim sahibi insanlar olarak karar veriniz: **Seyahatnamelerde Bolu** isimli bir kitap çalışmasına ihtiyaç var mı ,yok mu?

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Türkçe Topluluğu çıkarttıkları Redif dergisinin üçüncü sayısına "İşaret Taşları" başlığı altında B. R. Eyüpoğlu'nun "Abant Çağırıyor" yazısını almışlar (Y.:1, S.:3, Kış 2002, s. 29-30). Hatta derginin kapağına da bir Bolu manzarasının altında büyük yazılarla "ABANT ÇAĞIRIYOR" diye yazmışlar, iyi de etmişler...

"Abant'ı sevenler, yalnız gölün karşısına geçip durmazlar. Bütün günlerini ormanlarda, dağda geçirirler. Orman içlerinde öyle kaynaklar, öyle gözler bulunur ki insana Abant'ı unutturur." (Eyüpoğlu,1957) Bu tespitlerden de anlaşılıyor ki Bolu'da tabiat güzellikleri olarak sadece göller yok, Bolu'nun dağları ve yaylaları da hakikaten görülmeye, gezilmeye hatta yaşanmaya değer yerler. Ama bugün köylerin çoğu boşalmış, özellikle kış mevsiminde ihtiyarlardan başka kalanlar olmuyor köylerde.

Bayramlar, millî, dinî ve devletlik olmak üzere üçe ayrılır. Nevruz, bizim bayramlarımız içinde millî kültürümüzde önenli izleri olan bir geleneğimizdir. Türk kültüründe geçmişi tâ Ergenekon'dan çıkışa kadar dayandırılan Nevruz'la ilgili Türk Dünyasında oldukça fazla malzeme bulunmaktadır. Türkiye sahasında da Divan Edebiyatında Halk Edebiyatında ve günümüz edebiyatında da Nevruz'la ilgili pek çok şiir bulunmaktadır.

Kültürel değerler, özellikle de bayramlarla ilgili şiirler var mı diye baktığımızda Bolulu şairlerin çocuklukta bayramlara duydukları özlemlerini dile getirdikleri şiirlerin yanı sıra Türk Dünyasının bahara eriş gününü Nevruz gününü

(Ergenekon Bayramını) anlatan şiirlere de rastladık. Bolu Vali Yardımcısı şair, kültür adamı Ömer Eru'nun Sanat Sokağı dergisinde yayımlanan Nevruz şiiri kadar okullarda okuyan çocuklarımızın yazdıkları Nevruz şiirleri de dikkate şayandır.

TC. Kültür Bakanlığının Çocuk Gözüyle Türk Kültüründe Nevruz başlığı adı altında açtığı yarışmalarda dereceye giren şiirleri de burada dikkatlere sunmamak olmazdı.

Büyük Türk-İslâm bilgesi Ahi Evran Şeyh Nasirüddin (1172–1262)'nin kurduğu Ahilik, kültürel değerlerimizin yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla her yıl ekim ayının ikinci haftası bütün Türkiye genelinde Ahilik kültürünün var olduğu illerimizde bir takım etkinliklerle kutlanmaktadır. “Ahilik Kültürü Haftası”nın kutlandığı tek ilçe galiba Bolu'nun Mudurnu ilçesidir. İlçesinde bu gelenek varsa Bolu merkezde niçin olmasın?

“Eline, beline ve diline sahip ol” diyen Ahi Evran'ın öğretilerine göre Ahi; işini iyi yapan, akıl sahibi, güzel ahlakla ahlaklanmış, sadece kendisi için değil, başkaları için de yaşayan millî ve manevî duyguları gelişmiş kanaatkâr iyi bir kuldur. Ahi olmak istersen: Harama bakma, haram yeme, haram içme, doğru, sabırlı ve dayanıklı ol. Yalan söyleme. Büyüklerinden önce söze başlama. Kimseyi kandırma. Kanaatkâr ol. Dünya malına tamah etme. Yanlış ve eksik ölçme/tartma. Kuvvetli ve üstün durumda iken affetmesini, hiddetli iken yumuşak davranmasını bil. Kendin muhtaç iken bile başkalarına verecek kadar cömert ol. Komşusu açken tok yatan bizden değildir!

Sivil toplum örgütlerinin esnaflar arasındaki en eski modeli olan Ahilik geleneğinin Mudurnu'da hâlâ canlılığını koruduğuna şahit oluyoruz. Her Cuma, cuma namazı öncesinde Mudurnu Çarşısında hâlen “Esnaf Duası”nın yapıldığına şahit olursunuz. Ayakta çalışanlar oturarak, oturarak çalışanlar ayakta; Ahi Evran, Selman-ı Pak, Zeynel Abidin, Davud-ı Nebi gibi pirlere dua ederler. Hafta içinde cenazesi olanlar hayır ekmeği ve tatlı dağıtırlar. Mudurnulu eğitimci şair Ali Tunçkol'un yazdığı “Esnaf Duası” isimli şiir aslında bu geleneğimizle ilgili her şeyi anlatmaktadır.

Bolu merkezde de Yukarı Çarşı Derneği, unutulmuş bir geleneğimizi yeniden diriltmek adına kandil akşamlarında lokma ikramına başlamıştır.

Boluyla ilgili şiirleri araştırırken Millî Mücadele Döneminde Bolu ve çevresinde yaşananların şiire nasıl yansıdığını da merak ettik. Ancak bu konuda yeterince şiirin yazılmamış olmasını da bir eksiklik olarak burada belirtmek isteriz.

Bolu ulaşım açısından Millî Mücadele döneminde İstanbul'dan ulusal mücadeleye yapılan yardımların sevk edildiği en önemli geçit noktalarından birisi olmuştur. TBMM'nin açılmasından hemen önce İstanbul'dan Millî Mücadeleye katılmak üzere pek çok heyet İzmit, Adapazarı, Düzce, Bolu, Seben ve Nallıhan yollarını kullanarak Ankara'ya ulaşmışlardır. Örneğin 29 Mart 1920'de son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin başkanı Celalettin Arif Bey ve Miralay İsmet Bey'in de aralarında bulunduğu heyet İstanbul'dan Ankara'ya geçerken bu yolu kullanmışlardır.

BMM'nin açılış sürecinde Anadolu'nun değişik bölgelerinde Millî Mücadele hareketine karşı pek çok isyan çıkmıştır. Bu isyanlar içerisinde Bolu ve çevresindeki isyanlar da Ankara'yı zor durumda bırakan hareketlerdendir. İsyân bölgesi olarak seçilen Düzce ve Bolu bölgesi İstanbul ve Ankara arasındaki bağlantının zaman

zaman kesilmesine ve millî kuvvetlere yardımın bir süre de olsa gönderilememesine yol açmıştır.

Mustafa Kemal Paşa'nın çabalarıyla alınan askerî-idarî ve hukukî önlemlerle isyanlar büyük tahribatlara yol açmadan bastırılabilmiştir. Bolu'da Millî Mücadelenin otoritesi kurulduktan sonra bölge halkı üzerine düşeni fazlasıyla yerine getirmiştir. Özellikle kurulmakta olan düzenli orduya gönüllülerin katılımı ve millî ordu için gerekli olan iaşenin sağlanmasında önemli miktarlarda yardımlar yapmıştır. (Kılıç, 2011:420-428)

Selâmi Erkut 1967 yılında yayımlanan İstiklâl Savaşı'nda Mudurnu adlı eserinde bu isyanları Mudurnu merkezli anlatırken:

“Artık savaş bitmişti. Mudurnu eski sükûnetine kavuşmaya başladı. 16 Mayıs 1920 günü etrafta olup bitenleri araştırmak üzere, savaş sahalarına, gerek Mudurnu halkından ve gerekse millî kuvvetlere mensup askerler arasından gruplar halinde ekipler çıkarıldı. Bunlar, Hisar tepesi eteklerinde, çalılıklar içinde asilerin kurşunları ile şehit düşmüş bir subay ile iki er cesedinin bulunduğunu haber verdiler. Cesetler kasabaya getirildi. Subayın Hurşit Bey adında genç bir teğmene ait olduğu anlaşıldı. Büyük Cami'de cenaze namazı kılındıktan sonra törenle kaldırılan cenazeler, o zaman Yıldırım Bayezit Hamamı ile Büyük Cami arasında bulunan Şeyh Fahrettin türbesinin yanına defnedildiler. Bu hazin cenaze töreninden halk çok etkilenmişti. Ağıtlar yakıldı, gözyaşları akıtıldı ve yedek Teğmen Hurşit Bey için bir de ağıt yakıldı.

HURŞİT BEYİN TÜRKÜSÜ

Heserin üstünde bir dal kestane,
 Çalı gibi gazilere hastane,
 Kellem koptu gaziliğime nişane.
 Atma düşman ben yârimi sevemedim,
 Sevdim amma yavrularımı göremedim.
 Hastane şişeleri parlıyor,
 Cerrah gelmiş yareleri dağlıyor,
 Arkadaşım başucumda ağlıyor.
 Aman düşman ben yarimi sevemedim,
 Sevdim amma, yavrularımı göremedim.
 Gide gide bir meşeye dayandım,
 Dayandım da al kanlara boyandım,
 Gader, kısmet böyle imiş ne çare.
 Atma düşman ben yârimi sevemedim,
 Sevdim amma, yavrularımı göremedim.
 Gulaklı'ya gara duman yürüdü,
 Hurşit Bey alkanlara büründü,
 Atma düşman ben yârime doyamadım
 Yedi yerden kurşun yedim ölemedim,
 Beni vuran düşmanımış bilemedim.
 Heseri de gara duman bürüdü,
 Hurşit Bey de bu dünyada bir idi,

Pek yazık oldu Abazalar şanına.
 Böyü yavrum, suna boyun göreyim,
 Seni de Hurşit Bey'e çete vereyim.
 (Erkut, 1997:26–28)

Mudurnu Kaymakamının oğlu Pertev Naili Boratav'ın arşivinde de bu türküden başka iki tane daha Kurtuluş Savaşı Türküsü vardır:

1.
NAZIM BEY TÜRKÜSÜ

Şu Bolu'nun Camisi de
 Yanıyor mehellesi
 Saf saf olmuş geliyor da
 Nazım Bey'in Çetesi

Küp içinde bulgurum
 Ben bu akşam yorgunum
 İdam etme Nazım Bey
 Ben o yâre vurgunum

2.
 Angara'nın taşına bak
 Gözlerimin yaşına bak
 Yunan bize yesir olmuş
 Şu feleğin işine bak
 Çok şanlıyız.

İstihkâmın dardır yolu
 Yunan dudtu sağı solu
 Biz Yunan'a yesir olmayız
 Yetiş Kemal Paşa golu.
 Çok şanlıyız.

İstihkâma endirdiler
 Ganlı göynek giydirdiler
 Malum olsun garib anam
 Bir oğlunu öldürdüler.
 Çok şanlıyız.

Arı-burnu Yüce –depe
 Düşmanlara olsun güpe
 Yunan bana yesir oldu
 Silahımı öpe öpe.
 Çok şanlıyız.

Ankara'da güneş doğdu
 Ta İzmir'in sinesine
 Kemal Paşa sille vurdu
 Yunanlının ensesine
 Çok şanlıyız.

Bu türküler, Mudurnu'da Kurtuluş Savaşı'nın anılarını yaşatan türkülerdir. Türküde adı geçen Hurşid Bey, İstanbul Hükümetinin oluşturduğu "Kuvva-yı İnzibatiyye"nin Bolu bölgesine gönderilmesi sırasında Düzce ve çevresinde örgütlenip Mudurnu'ya yürüyen ve kasabayı saran Abaza kuvvetlerine karşı savaşmış, Kuvva-yı Milliye çetelerinin başıdır; bu savaşlarda öldürülmüştür. Bu savaşlar sırasında Mudurnu kasabasında kız okulu hastane olarak kullanılmıştı. "Heser" (Hisar) ve "Kulaklı" kasabanın iki tarafındaki tepelerdir. Türkünün son bağlamasındaki sözler, onu ninni olarak da söylenmiş olduğunu düşündürüyor.

İkinci türküde adı geçen Nazım Bey, Halife kuvvetlerine ve onlara katılan, Kocaeli ve Düzce bölgelerinden gelme Çerkez ve Abazalara karşı hareketleri yöneten Kuvva-yı Milliye kumandanıdır. İkinci İnönü Savaşı'ndan sonra Altıntaş'ta şehit düşmüştür.

Kimi dizelerinde kesinlikle Kurtuluş Savaşı'na anıştırmaları içeren üçüncü türkü, öyle sanıyorum ki daha eskiden, belki Birinci Dünya Savaşı'nın askerleri çevresinde yaratılmıştı. Türkü Kurtuluş Savaşı'nın ta başlangıç yıllarında, asker kabilelerinin yollar boyu söyledikleri bir çeşit yürüyüş marşı olmuştur. Mudurnu metninin dördüncü dördlüğündeki "Yüce Depe"nin doğrusu "Kocatepe" olacak. (Boratav, 2009:26–27)

Bu mücadelenin bir destanı yazılmalıydı... Adnan Durmaz'ın (Mudurnu Kuvayı Milliye Destanı I. Bölüm) **Ateş Çiçeği'ni** bir destan denemesi olarak Bolu Güldestmesine aldık. Bu destanı okurken eğer size zahmet olmayacaksa; Adnan Sofuoğlu'nun **Kuvva-yı Milliye Döneminde Kuzeybatı Anadolu (1919–1921)**, Hüseyin Sarı'nın **Millî Mücadele'de Bolu**, Rüknu Özkök'ün **Millî Mücadele Başlarken Düzce-Bolu İsyancıları**, Zekai Konrapa'nın **İsyan Günlerinde Bolu**, Zekiye Tütüncü'nün **Türkoğlu Gazetesine Göre İstiklal Savaşı'nın Değerlendirilmesi...** gibi çalışmaları da görmenizde fayda vardır diye düşünüyoruz.

Mudurnulular Derneği Bülteni'nde de Millî Mücadele ile ilgili ciddi yazılar bulunmaktadır. Mudurnu, 1307 yılında Samsa Çavuş tarafından Osmanlı topraklarına katılmıştır. İstiklâl Harbi yıllarında etrafı isyanlarla çevrili iken Kuvva-yı Milli'nin kalesi olmuş ve Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasına katkıda bulunmuştur. "Atatürk, 'Sevgili Mudurnulular Kurtuluş Savaşı'nın en zor günlerinde Kuvva-yı Milliye verdiğiniz destek ve gösterdiğiniz kahramanlığa teşekkür ederim' diyerek Mudurnu halkını onurlandırmıştır." (Karakaşoğlu, 2006:7)

Şehir ve İnsan başlıklı ilk bölümde son kısımda İlçelerimiz diye bir alt başlık altında, Bolu'nun ilçeleriyle ilgili şiirleri toplamaya çalışırken gördük ki, Gerede ve Mudurnu öne çıkıyor. Hatta bazı ilçelerimizle ilgili olarak matbu yayınlarda (bizim taradıklarımızda) tek bir şiire bile rastlayamadık. Mesela Yeniçağa ilçemiz bunlardandır.

Ailesi itibariyle aslen Balkan çocuğu olan Kırklarelili şair Nevzat Bilgiç (1941–2011), işi gereği yıllarca ülkemizin dört bir köşesinde çalışmış, ülke insanını

yakından tanıma fırsatı bulmuştur. “Sıla Benim Gurbet Benim Memleket Şiirleri” adlı kitabında Bolu’yu da anlatan şiirlerine yer vermiştir:

Bolu Şiirleri- Bolu, Mudurnu ve Seben...

Yıldırım’da huzurla, dua eder Mudurnu,
Vatan aşkıyla yanan, bu yürek hiç soğur mu?
Gelen şahîd narına, söyle bana Türkiyem!
Seni rahatsız eden, dağlanacak bir ur mu?
...

Firiğlerden kalma o tarihi yapıların,
Ve muslar Vadisi’nin, şaşkırtan görüntüsü,
Çayırhan Kuşgölü’ne açılan kapıların;
Sunduğun bu güzellik, Seben’in Amentüsü..

Şair, “Bolu Şiirleri- Atatürk’ün Nefesi” başlığı altında da şunları yazıyor:

Bolu, Seben, Gerede... Göz kalmasın geride,
Hep ileri ileri!.. Usun gücü Eller’de
‘Türk, öğün, çalış, güven!’ demiş soylu Atatürk
Büstü kırılrsa bile; nefesi var her yerde...

Göynük ile Mudurnu, uygarlıkta durur mu?
Verdikleri çabalar, Atatürk’ün gururu,
Bölgedeki yatırım, tüm gençliğin onuru,
Bolu’ya ondan farklı, başka ışık vurur mu?

Şair Nevzat Bilgiç, “Dağlar, anılar ve Köroğlu..” başlıklı şiirinde ikinci dördlükte:

Naldöken ile Çele, Abant, Göl ve Elmacık,
Hiç çekinme kardeşim dağlara huzurla çık!
Köroğlu seni bekler, sana mertlik aşılar,
Sözlerim gerçek inan, asla değil yapmacık...

Dedikten sonra, Bolu’yu “Göller Sultanı” ilan eder bir başka şiirinde:

Göl deyince orda dur! Göl Sultanı Bolu’dur..
O güzelim göllerde, nice ezgi okunur.
Bir yanda Abant Gölü; ova yanar, o bahar
Sakar’daki günahkâr orda serinlik arar

Çubuk, Sünnet ve Çağa; el ele ırgat ağa,
Teri birlikte akar, kutsal olan toprağa,

Sordular varsıl-yoksul; içlerinde son ümit,
Gazi'nin hedefine ne kadar var daha?

Araştırmacı, gazeteci, yazar Nazif Karaçam, Nevzat Bilgiç'i anlatırken onun için; "Karşılıksız yurtsever" tabirini kullanıyor ve ekliyor "Edirne'den yurdu düşünmek Nevzat Bilgiç için bir memleket açılımıdır. Şairin bu yüce ülkü ve emelini selamlamak bize vazifedir." Biz de Nevzat Bilgiç'i bu karşılıksız yurtseverliği için, hasseten Bolu şiiirleri için rahmetle anıyor ve selamlıyoruz.

Mudurnu, ilçelerimiz içinde hakkında en çok şiir yazılanlardan biridir. Abdullah Atay'ın www.antoloji.com'da yer alan şiirlerinde özellikle mani formundaki şiirlerinde Mudurnu'yu tarih olan ve tarihî olan pek çok özelliği ve güzelliğiyle anlatışına da şahit oluyoruz:

Mudurnu şirin ilçe
Dostluk sohbet iç içe
Gönlünüz bayram eder
Siz burayı görünce...

(...)

Mudurnu'da sokaklar
Maziden izler saklar
Ömür gelse de kışa
Gönül yarını bekler.

Mengen'in Konak Köyü Cazlar Mahallesinden Ramazan Türkmen, www.mengensiv.com'da "Mengen Diyarı"nı anlatırken:

Mengen diye bir diyar, diyar değil yar imiş,
Mengen diye bir mekân, hayal değil var imiş,
Mengenli'yi bu Mengen, sanki bir vekâr imiş,
Sağ olan gönüller aranır hep Mengen diye.

Diyor. Mengenli şair Durmuş Erol da aynı sitede yayımlanan "Mengen'im" başlıklı şiirinin ilk dörtlüğünde:

Kaderim seninle yazılmış
Ayrılamıyoruz ikimiz
Bir türlü azalmadı birbirimize sevgimiz
Dünyanın öbür ucuna gitsem
Olmuyor Mengen'im olmuyor sensiz

Diyor.

Dörtdivan Yalacık Köyünden Ramazan Yaman da <http://yalacik-koyu.tr.gg>'de yayımlanan bir şiirinde "Dörtdivan Sevdası" başlığı altında:

Kayın, gürgen, çam doğası
 Oksijenle dolu, temiz havası
 Mantar, kekik, soğuk sular ovası
 Dörtdivan yaylası, gönül sevdası

(...)

Türkiye'ye ve dünyaya yayılmışsın
 Yeni nesille etrafa kök salmışsın
 Sen hasretle yanan, çam ve topraksın
 Kalbinin serinliğidir Dörtdivan sevdası

Diyor.

Sebenli Tuncay Demir'in Bolu Belediyesi tarafından yayımlanan "Hazan Senfonileri" isimli şiir kitabı, içindeki on bir senfoni ile bize İran Azerbaycanından Şehriyar'ın "Heyder Babaya Selam" isimli tek bir şiirlik şiir kitabını hatırlattı. Bu hususa da diklatleri çekmek isteriz. Bu iki kitap birlikte okunduğunda görülecektir ki, her iki şiirin de çıkış noktası, anlatmak istedikleriyle örtüşmektedir. Şu tevafuka bakın ki, Tuncay Demir de İran Azerbaycan'ı bağlantılı bir Türmen şairdir. Hazan Senfonileri adlı kitabının arka kapağına aldığı şiir bu gerçekle birlikte daha pek çok hakikati haykırmaktadır:

BİZDEN GELİR

Sorarsan kimdeniz, dikkat et söze
 Çiçeğiz, arıya bal bizden gelir
 Dostluk ağacıyız, meyvemiz size
 Mâziden âtiye dal bizden gelir

Aslı Erdebilli, nesli veliyiz
 Âdem evlâdının Türkmen koluyuz
 Kalender yaşarız, sanma deliyiz
 İlim sıratında hâl bizden gelir

Urum ellerinde olduk daima
 Kıldık mübareği kible-i Cuma
 "Her ne olursan ol, gel" diyor ama
 Yüce Mevlânâ'ya gel bizden gelir

Yesi dergâhından ruhsat alarak
 Atılan âsayı menzil bilerek
 Acem ülkesinden Ali olarak
 Garba hayat veren sel bizden gelir

Nefsin her türlüünü atıp da taşā
 Pir-i Horasan'ı ettik temâşa

Yunus'a, taptuk'a, Hacı Bektaş'a
Sufi yok dese de yol bizden gelir

Soyumuzdan geldi binlerce eren
Pervane'ler gibi gerçeği gören
Gelecek zamana mührünü vuran
Bilin ki erenler döl bizden gelir

Mustafa Kemal Atatürk'ün Bolu'yu ziyaret ettiğini biliyoruz. O, Bolu'yu ziyaret etmemiş olsa bile bütün bir Türkiye'nin öz evladıdır. Bolulu şairlerin Atatürk için yazdığı şiirleri de bu kitaba almak istedik. Ancak gördük ki, bu şiirler başlı başına bir kitap olacak hacimdedir.

Bolu ile ilgili olarak şairlerimizin yazdığı bütün şiirlerin bizim bu kitaba aldıklarımızla sınırlı olmadığını özellikle belirtmek isteriz. Kitabın yeni baskılarında daha fazla Bolu şiiriyle huzurunuzda olmak isteriz.. Sonuç olarak:

Aşk imiş her ne var âlemde
İlim bir kayl u kaal imiş ancak

Diyan Fuzuli'nin tesbitine katılmamak mümkün mü? Bir şehri, bu şehri, BOLU'yu, şairlerin gözüyle görebilenler hâlâ aşkı kaybetmemişlerse inanın çok, ama çok seveceklerdir BOLU'yu ve Boluluları... Ne diyelim:

Gezmeli, görmeli, sevmeli BOLU'yu...

BOLU – 2012

Yrd. Doç. Dr. Nazlı Rânâ GÜREL
Abant İzzet Baysal Üniversitesi

I.

ŞEHİR VE İNSAN

Gezmeli görmeli sevmeli Bolu'yu

**DERTLİ, ölüm hakır, âsân demişler
Ölümden beterdir hicrân demişler
Hubbü'l-vatan mine'l-imân demişler
Gönül o sebepten vatan arzûlar**

...

Azmi rahettim Yaylaya doğru
Hayli mesafe imiş Varuş arası
Can atardım ben ehıbbaya doğru
Zira anın olmuşum mübtelası

Çömlek deresinden çıktım yukarı
Yeşil tepelerde ettim kararı
Kuyumcu suyuna kıldım nazarı
Otlı Sulu yerler Dağı Ovası

Anda keyfin biraz cilasası aldım
Nehal ise yokuş yukarı saldım
Kocacık yokuşun çıkınca kaldım
Kadı yaman imiş hakkın cezası

Dolamaçta biraz ayak sürüdüm
Yolun kahrı cefasından eridim
Çamlık başı deyu pekce yürüdüm
Gözlerimin döndü rengi foyası

Çamlı bahçe arka vermiş bir Dağ'a
Baharın zeyn (1) olup düşmüş o Bağa
Bin bela ile çıktım Bakacak'a
Müferrah bir güzel tarhı edası

Keşfi Hüseyin efendinin makamı
Dıraht (2) lar üstüne kalmış kayalar
Hayr ile yâd edip ruhun müdamı (3)
Tavaf eyler anı Bay'ü gedası

Safa geldi oluşu hûb havası
Ayan'ı vilâyet eder anda karar
Ab-ı hayat gibi anın suyu var
İçen ehli derde olur devası

Emir oluğunu eden ziyaret
Cane safa verir hem ruha rahat

Eğri Çam hakkında ettim şahadet
Cennet asa disem yoktur hatası
Hoş teferrüc yeri Kayın Pınarı
Ab-ı Kevser gibi akar suları

Azmeyleyip çıksan andan yukarı
Dikülür karşına Ayı Kayası
Aktepenin mahfi seyri seyranı
Çekinür Âdemin zevkine canı

Çifte oluk ile hem Kurt Alanı
Teferrüc yerleri güzel havası
Gerdek Kayasında Dile muradın
İnayetin iste Rabbü'l ehibbanın

Yağcılar köşkünde deşt-i sumatın (4)
Kebabın ye idüp bade safası
Aynü'l-garpte çek yarı kenara (5)
Eremezler sırrına aşikâre

Kazan kayasında durup bir pare
Rahat eyle gele keyfin cilası
Uçurumlu yerdir Katmerli Kaya
Düşersen bin pare olursun zira

Eğerli Taşı et seyr ü temaşa
Sohbetinin var mı haddi kıyası
İnce elek ehli maarif yer
Maymun Tepesinden gitme ileri

Hacet Tepesinde el açmış Peri
Hazret-i Hallak'a sıdkı duası
Şerbetci köşkünde olur mu hüner
Cem olurlar sadrına bunca dilber

Yassı Kaya Bağ'ı bihişte benzer (6)
Baharistan ile giymiş libası

Haylı vasice yer keklik alanı
Temaşaya çıkar pir ü civan'ı
Azap oyununa akşam zamanı (7)
Birkaç mesaf olur bırak şakası (8)

Torba boşaldanın yerise dardır
 Beş olukda seyirci bişümarıdır (9)
 Her dıraht üstüne sayedarıdır
 Her taraftan esüp bad-ı sâbâsı

Çimenler yeşil deryaya dönmüş
 Her taraf Gülşen-i dibâyâya dönmüş
 Hasan Bağ'ı Bihîşt âsaya dönmüş
 Nedir anda bunca bülbül sadası

Ehli aşkın hatırı mesrur olur
 Gam kasavet canu dilden dur olur
 Gün gibi âlem yüzü pürnur olur
 Her baharın olur ruha gıdası

Her kelâm bezm ü letafettir.
 Her bir seher yüzün helavettir.
 Cânâ safa ruhlara rahatdır
 SELİM'in müş'iri (10) rengin edası

NOT: Bolumuzun eylençe yerlerini gezen ve iyi bilip dile getiren bu ozan Sultan veya Şehzade Selim olamaz mı? Diyor Muhsin Karamanoğlu.

- 1- Zeyn: Bezenmiş tezyin edilmiş
- 2- Dıraht: Ağaç
- 3- Müdamı: Daim olması
- 4- Deşt: sahra, kır, ova – Sumat: Sıralar, taburlar, saflar
- 5- Ayn: Burada Pınar, çeşme, subaşı manasına alınmıştır
- 6- Bihîşt: Cennet
- 7- Azap: Ateş, nar
- 8- Mesaf: Kıtal
- 9- Bişümar: Sayısız, hisapsız
- 10- Müş'ir: Bildiren, agâh eden; meşar da olabilir. Hassa ve kuvvet manasına gelir. Burada Müş'ir olması daha uygun geliyor

Çele, Ağustos 1963, Yıl: 1, Sayı: 6, s.11)

BOLU

Ali TUNÇKOL

Âşıksan eğer gönülden doğaya
 Ormanların koynunda bir ovaya
 Yaşarsın dört mevsimi doya doya
 Konuk olmalısın mutlaka Bolu'ya.

Dağlarda çam, kayın, köknar kol kola
 Abant'ta doyersin alabalığa

Gölcük'te gör muhteşem bir manzara
Konuk olmalısın mutlaka Bolu'ya.

Yazın şenliğe çıkılır yaylaya
İçilir soğuk ayran kana kana
Pekişir dostluklar güle oynaya
Konuk olmalısın mutlaka Bolu'ya.

Kışın kar kayak keyfi Kartalkaya
Bir doğa harikasıdır Akkaya
Cennet Yedigöller sanki bir rüya
Konuk olmalısın mutlaka Bolu'ya.

Git konakları gör Mudurnu'ya,
Göynük'e Akşemsettin'i anmaya,
Şifa arıyorsan Karacasu'ya
Konuk olmalısın mutlaka Bolu'ya.

Köroğlu'yla mertlik çıktı doruğa
İzzet Baba örnek oldu hayıra
Kalenderî der yurdum mutlu ola
Konuk olmalısın mutlaka Bolu'ya.

YEŞİL BOLU'YA **Battal TÜRKSEVER**

Türkiye güzeli yeşil Bolu'yu
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer
Her tarafa sermiş bahar halıyı
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Bir temiz hava al gör Gerede'yi
Değişik bulursun Esentepe'yi
Ziyaret etmeli Dertli Baba'yı
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Ulu kişi çok severim Dertliyi
İnanırım sözlerine hak deyi
Aydın etmiş bir karanlık noktayı
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Dertlere dermandır Dörtdivan halı
Zararsız oturmuş Yeniçağ gölü
Uzun boylu olur Mengen güzeli
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Olduğundan güzel Kızık yaylası
Başka yerden aranmasın böylesi
Yedigöller vardır daha da hası
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Tokadi Hayrettin Ümmü Kemal'i
Yığılca küçüktür yeşildir çamı
Güzel Akçakoca orda al demi
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Melen ırmağının var bunda payı
Sorarım Düzce'nin noksandır neyi
Bir yeşil cennettir şehri köyü
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Mudurnu, Kıbrısık, Göynük'le Seben
Akşemseddin orda unutma ha sen
Hemen dön Bolu'ya geçirme zaman
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Dolaşıp gezerken eyleme hata
Süzülüp inmeli cennet Abant'a
Çok şeyler bahseder ora hayata
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Bir at yaylası var hayat bağışlar
Her türlü dillerde öpüşür kuşlar
Yastık olur orda topraklar taşlar
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Kaplıca bir âlem başlı başına
Gören insanların gider hoşuna
Aranmasın rastlanılmaz eşine
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Gölcük'e çıkanlar bir nefes alır
Uzundur çamları gökleri deler
Kökezi anlatan dil aciz kalır
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Koroğlu dağları çekilmiş naza
Uzanır ormanlar inerler düze
Bolu saz ekibi dokunur saza
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Çok çabuk geçecek aylar haftalar
Bolu'da yapılır suni tahtalar
Askeri gazino vardır fıkralar
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Semerkandi Buhara'nın kabrini
Aslahattin Camii yatır yurdunu
Büyük Camide dinle Hakk'ın virdini
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Kapalı stadyum yeşil sahası
Orada görülür futbol dehası
Haykırır Koroğlu duyulur sesi
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Dolaşıp gezmeli hep sora sora
Giyip kuşanmadan düşme yollara
Bir ara uğrayın Sivaslılara
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

Yeşil yaylaları, soğuktur suyu
Bitmiyor saymakla güzel bolu'tu
Basmışlar bağına Türk severini
Gelmeli, gezmeli, görmeye değer

BOLUM SANA DOYULUR MU?

Hayrettin ÖZPEK

Karış karış gezsem seni,
Yudum yudum içsem seni,
İlmek ilmek sarsam seni,
Bolu'm sana doyulur mu?

Abant'ında mavi oldun,
İklim iklim kalbe doldun,
Dosta giden güzel yoldun,
Bolu'm sana doyulur mu?

Yedigöller, yedigöller,
Kuş sesleri uyku böler,
Dağlarında çiğdem biter,
Bolu'm sana doyulur mu?

Sarıalan, Kartalkaya,
Çam köknarın saya saya,
Aladağ'da soğuk suya,
Bolu'm sana doyulur mu?

Kışın yollar karla dolsa,
Bolu Dağı engel olsa,
Yolcum yolu zor da bulsa,
Bolu'm sana doyulur mu?

Türkiye'de bir incisin,
En güzel de yerindesin,
Biraz serin iklimdesin,
Bolu'm sana doyulur mu?

Güzelliğın sayamadım,
Kökez'ine doyamadım,
Senin gibi bulamadım,
Bolu'm sana doyulur mu?

04.05.2010

BOLU DESTANI **İsmail Ali SARAR**

Her köşen bir tarih, her köşen cennet,
Yüzyıllar boyunca, nişan gibisin.
Güzellik seninçin bir tarif elbet,
Tenden tene geçen, bir can gibisin.

Gökyüzü bir âlem toprağın altın,
Bir zaman iklimi dağlarda katın
Koroğlu bir zafer, sanki kıratın
Kalplerde bir dilek, çoşan gibisin.

Evliya, yatırın asırlar boyu
Toprağa yer etmiş, sevginin huyu
Akmakta ovanda, zarafet suyu
Dertliye, yoksula koşan gibisin

Gülünde zarafet, çimende niyaz
Dağların başında bir güzel ayaz
Koroğlu bir yanda, bir yanda Ayvaz
Yüzyıllar boyunca bir şan gibisin.

Abant tabiatın örnek cilvesi
Ormanlar baş başa bulut gölgesi
Bulunmaz evrende bir daha eşi
Burcu burcu kokan vatan gibisin

Sarar'ım gönlünü, verdi eline
Delice bir sevda girdi diline
Eş-dost tüm Bolulu her gün sevine
Zaman şeridini aşan gibisin

Bolu Üçtepe Şairlerinden Bir Demet Şiir, Bolu 1998, s.64.

BOLU'DA MEVSİMLER **Cevat ALPARSLAN**

Bizim ellerin baharı başkadır.
Kırlarında gelincik, mor sümbül vardır,
Yeşil yaylalarında serin pınarlar,
Sisli dumanlı dağları vardır.

Bizim ellerin yazı başkadır,
Ormanlarında kuşlar, çilekler vardır,
Sarp eteklerinde kekikli yaylalar,
Karanlık derelerinde alabalıkları vardır.

Bizim ellerin sonbaharı başkadır,
Orada renklerin cümbüşü vardır.
Dağında, ovasında, yaylasında,
İnsana huzur veren temiz havası vardır.

Bizim ellerin kışı başkadır,
Köroğlu'nda Kartalkaya'sı vardır.
Karla kaplı ormanında, yaylasında,
Çok güzel manzaraları vardır.

Bizim ellerin doğası başkadır,
Allah'ın lütfu olan ormanlarında,
Gölcük'te, Abant'ta, Yedigöllerde;
Cenneti andıran köşeleri vardır.

Bizim ellerin insanı başkadır,
Şirin köylerinde güzel insanları vardır.
Turistlere, yabancılara güven veren,
Misafirperver insanları vardır.
Cevat Alparslan,

Aşık Dertli, Aşık Figani ve Köroğlu, Ank.; 1995, s.191

BURASI BOLU
Dr.Alemdar DİNÇ

Hayrettin Tokadi, Akşemsettin nur,
Köroğlu dağından destan okunur,
Mudurnu'da Ümran Sofrasından kur,
İmamlar yaylası çağırır beni.

Erenler otağı, burası Bolu
Ağlarım sevinçten, gözlerim dolu.

Akçakoca yiğit beylerin gülü,
Ceneviz kalesi, Efteni gölü,
Düzce ovasında Konuralp yolu,
Ballica çeşmesi çağırır beni.

Türklüğün otağı, burası Bolu
Çağlarım kıvançtan, yüreğim dolu.

Dörtdivanlı Dertli, derdiyle taşar,
Ümmi Kemal Hakk'a aşkıyla koşar,
Kur'an'ı okuyan gönülden coşar,
İlimler yuvası çağırır beni

Hikmetler otağı, burası Bolu,
Sürgünüm yamaçtan, çiçeğim dolu

Bolu Üçtepe Şairlerinden Bir Demet Şiir, Bolu 1998, s.33.

BOLU İÇİN
Hayati YAVUZER

Hisar Tepesinden seyrettim seni
Göklere boy vermiş minarelerin
Bir gamlı hazanı yaşarmış gibi
Boynu bükük durur ahşap evlerin

Hangi belde var ki sen gibi **güzel**
Bir türlü eşini bulamadım ki
Nasıl bırakıp da gideyim seni
Şu Kökez suyuna doyamadım ki

(1991/ Bolu)

BOLU**Rifat Gökçen ÜNYELİ**

Ormanlıktır sağı solu,
Bir şirin çevredir Bolu.
Şeref verir ilimize
İstanbul – Ankara yolu...

Bitinyalılar oturmuş,
Bitinyon şehrini kurmuş
Romalıyı, Bizanslıyı
Selçuklular gelip kovmuş...

Konualp'i iyi tanı
Ünlü bir Türk komutanı.
Buraları aldı bize
Hepsi oldu Türk vatani...

En temiz deniz bizde var,
Yaylalar, göller, korular.
Turist çeker ilimizde,
İçmeler, şifalı sular...

Bütün kış boyu ve bahar
Kartalkaya'dan kalkmaz kar.
Köroğlu'nda doruklarda
Ne kadar güzeldir dağlar...

Yemyeşildir sağı, solu,
Örnek bir çevredir Bolu.
Her yanı bir başka güzel
Sağlık ve esenlik dolu.

Bolu ve Karadeniz Bölgesi, İst. 1998, s. 4

BENİM BELDEM**Sedat GEZER**

Sormayın ben kimim diye
Dağlarıyla güzel bu benim beldem
Çamlıbel'den in Düzce ovası
Bağlarıyla güzel bu benim beldem

Çık yukarı dağı aş
Gelirsin Abant'a yavaş yavaş
Yedigöller Gölcüğü Yeniçağası hep gardaş
Göleriyle güzel bu benim beldem

Gerede'den Zonguldak yoluna
 Uğramadan da geçme Mengen iline
 Bir de Babahızır köyüne
 Ahçılarıyla güzel bu benim beldem

Dahası ise Ayvaz iline
 Uğrayalım Ali'nin köyüne
 Konuk olalım Yusuf'un evine
 Köroğlu'suyla güzel bu benim beldem

Seben'i, Mudurnu'su, Akçakoca'sı hep bir
 Yığılca, Kıbrıscık, Göynükte dur
 İnsanın içi bir hoş olur
 İlçeleriyle güzel bu benim beldem

Bu belde benim diyarım
 Sevgisini hep içinde duyarım
 İsterlerse tüm dünyaya yayarım
 İnsanlarıyla güzel bu benim beldem

VAR BENİM **Sedat GEZER**

Şafak vakti çıktım yola
 Çaydurt'tan öte yolum var benim
 Kalem yazar sağ elimde
 Ne de güzel bağım var benim

Yaylalarda otağımız kurulur
 Onun adı Nallıhan'dan sorulur
 Ümmi idi Kemal dahi denilir
 Tekke'de yanan korum var benim

Çamlıbeli sorun bana
 Ağlıyorum yana yana
 Yüzyıllardan bu yana
 Köroğlu'yla sorulan sorumvar benim

Nicesine sorun beni
 Nicesiyle görün beni
 Yeniçağa şahnalar hani
 Dertliyle anılan yanımız var benim.

Yolum düşse de gitsem oraya
Nice dertler girer araya
Kış ortasında Kartal Kaya'ya
Yazında üşüyen hanım var benim

Garip Sedat seslen Mengen ilinden
Kim anlar gariplerin halinden
Bahsetmeden geçemem Baysal Baba'dan
İzzeti ikram diyen canım var benim.

KEKİK **Sezai ARABACI**

Bu akşam kekik koydum çaydanlığa
Usul usul kaynadıkça
Bayırtarla, Karaböcü, Çakır Çayırı
Ve ardından karşı orman koktu burnuma
Sığır güttüğüm günler geldi aklıma
Mantar topladığım Alibey harmanında gezindim
Kar yağmur yağarken okula gittiğim
Koca çayırda buldum kendimi

Bu akşam kekik koydum çaydanlığa
Çörtlenden ve kör kuyudan su içtim eğilerek
Araba düzünde acı elma yedim
Avludan kızılıcak topladım
Açmadan ahlat
Ev yerinden baktım Bolu'ya
Bu akşam çocukluğumu yaşadım
Bu akşam kekik koydum çaydanlığa
3 Ocak 2001 Saat: 21.34

BOLU'DA SOHBET VAKTİ **Alaeddin CEREN**

Gün akşam oldu
Bolu'da sohbet vaktidir.
Dostlar toplanmıştır birer birer,
Çay da demlenmiştir.
Hocam sazın tellerinde
Geziyordur şimdi
Bir bozlak havası doldurur
Odayı,
Sonra,
Azeri türkülerle,
Çayla karışık, karanfil kokusu

Duyulur.

Hey gidi hey!

Özledim o nazlı muhabbetleri...

Bolu Üçtepe Şairlerinden Bir Demet Şiir, Bolu 1998, s.18.

BOLU TÜRKÜSÜ

Ayhan KERSE

Bolu'nun etrafı çamlık dağdır
Geceleri ayaz, gündüzleri yazdır
Katık kesiği içenleri ne azdır
Amanın da dostlar nasıl edelim?
Etli mantı yapıp, sohbet edelim.

Aladağ'ın dibinde kaplıcalar
Her damla suyu şifalar saçar
Ortasında büyük suyu akar
Amanın da dostlar nasıl edelim?
Paşa pilavı yapıp, sohbet edelim.

Güzeldir Bolu'nun küçük Gölcüğü
Kökez suyudur onun özcüğü
Köylü kirmanda çıkarır örgüyü
Amanın da dostlar nasıl edelim?
Kızık yaylasında düğün edelim.
Cantıklı yaptırıp, sohbet edelim.

Yeşildir Bolu'nun dağı, otağı
Çakmaklar çamlığı, âşık yatağı
Açları doyurur, Kızık ayranı
Amanın da dostlar nasıl edelim?
Güveç yağlı olmuş, su mu içelim.

Kalkın gidelim canım Abant'a
Kavuşalım biraz da rahata
Amanın da dostlar nasıl edelim?
Alabalık turalım, sohbet edelim.

BOLU'DA BULUTLAR

Mehmet GÜLSEREN

Bazen bir pamuk yığını
Bazen bir su bardağını
Andıran nemli bulutlar
Bize de rahmet indirin

Bazen dağlar doruğunda
Bazen rüzgârın uğrunda
Savrulan yüklü bulutlar
Bize de vuslat getirin

Yanmışlara gölge olun
Mahzun gönüllere dolun
Sıcak olun ılık olun
Bizde de acı dindirir

Gölge olun sultanıma
Su ile gelin narıma
Son nefeste imanıma
Tevhidi iman bildirin

Bolu Üçtepe Şairlerinden Bir Demet Şiir, Bolu 1998, s.40.

BEN BU İŞİN SONUNU DÜŞÜNMEDİM **Nazım PAYAM**

Maviyi ve yeşili seven Ahmet Zahteroğlu'na...

Gün ışıdı mı
İstifler kalır ım
Ağır, çakıllı, tozlu

Gün ışıdı mı
Hangi derttir bilirim
Gözletir yolu

Gün ışıdı mı
Kırıktır ışığım
Üstümde çam kokusu
Gün ışıdı mı
Yoklarım sesi,
Çağırırım yok
Sarılır boynuma gurbetin kolu

Gün ışıdı mı
Gümüş renginden ağaçtır
Alçaklara kar yağdırır Bolu
Redif, Kış 2002, Y.1, S.3, s.18.

YEŞİL CENNETİM **Sedat TAYMAZ**

Ağacında dal yeşil
Dalında yaprak yeşil

Mavisiyle al yeşil
Altında toprak yeşil

Duyduğum ses yeşil
Havası hoş yeşil
Aldığım nefes yeşil
Nefesime hoş yeşil

Yarin sözleri yeşil
İçtiğim su yeşil
Rüyamdı belki yeşil
Yare minnetim yeşil

Bütün kelâmım yeşil
Dostlara selâmım yeşil
Cennetimi gel de gör Allah'ın kulu
Benim güzel cennetim yeşil BOLU

BOLU GÜZELLEMESESİ **Tuncay DEMİR**

Dinleyin sözümü, dinleyin hele,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?
Dikenli çalısı emsaldır güle,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Akçakoca deniz ile bezenmiş,
Ormanın yeşili denize inmiş,
Allah yaratırken hayli özenmiş,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Yığılca kazası cennetten ezel,
Dört mevsim bahardır, bulunmaz gazel,
Gelinlik kızları bir başka güzel,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Adı destan olmuş cümle dillere,
Geçerken uğrayın Yedigöllerde,
Gökçesu'da kapılmayın güllere,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Doğası aratmaz hastaya doktor,
Gezecek görececek yerleri çoktur,
Mengen aşçısının üstüne yoktur,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Yeniçağa göl yanına kurulmuş,
Derdiyle çağlamış, şimdi durulmuş,
Bir zaman Dertli'nin derdi sarılmış,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Ticaret erbabı halkın hepsi,
Çok eskidir Gerede'nin yapısı,
Yaz günü serindir Esentepe'si,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Ankara iline dayanır ardı,
Burada yetişir yiğidin merdi
Dörtdivan kazası Köroğlu yurdu
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Kıbrısık'ta görün bir kez düğünü,
Gönle neşe verir kaşık oyunu,
Yiyin pilavını, için suyunu,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Güzel Seben var etmiştir özümü,
Elmaları kamaştırır gözümü,
Dünyada bir tane kara üzümü,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Mudurnu karşılar ilerde sizi,
Dünyaya nam saldı tavuğu, sazi,
İpek oya yapar gelini kızı,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Akşemseddin mekân tutmuş Göynük'ü,
Bıçakçı Dede'nin burda körüğü,
Yiğidi sağlamdır, çıkmaz çürüğü,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Mısırı, fındığı yığılmış odaya,
İl olma deyince uyar modaya,
Çilimli bir yandan bakar Ada'ya
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Sakın ha sanmayın sözümü şaka,
Bir başka güzeldir bizim Gölyaka,
Erinde fiyaka, kızında caka,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Gümüşovalılar mısır ekerler,
İlkbahar gelince tütün dikerler,
Herkesin yüzüne dostça bakarlar,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Cumayerli akşam sabah çalışır,
Alınteri ekmeğine bulaşır,
Bir tek lokmasını senle bölüşür,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Düzce'de çakışır her yerin yolu,
Fabrika doludur sağı ve solu,
Gelecek günlerin en şanlı ili,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Bir karış topraktan tarih boy atar,
Üsküb'ü, Melen'in yanında yatar,
Göğüs hastanesi cana can katar,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Bir narin beldedir güzel Kaynaşlı,
Sellerin elinden gözleri yaşlı,
Kadını erkeği eğilmez başlı,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Bolu'nun merkezi Hakk'ın nimeti,
Abant'ı, Gölcük'ü sanki ziyeti,
Ararsan burdadır dünya cenneti,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Sefil Pervane'yim, sılamdır Bolu,
Türkçe'nin hasıdır halkımın dili,
Öz be öz Oğuz'dur cümle ahâli,
Sevmemek mümkün mü güzel Bolu'yu?

Menekşe Gözlerinde Çoban Ateşi, Ank. 2001, s. 50–51.

BOLU'YA KAR YAĞAR **Tuncay DEMİR**

Bolu'ya kar yağar
Vakit
gece yarısıdır
Sokaklar تنها
sokaklar sessiz
Kar söndüremez yürek yangınlarımı
ben yanarım kar da yanar...

Bolu'ya kar yağar
kar alev alev
kar duman duman
Bolu titrer soğuktan
Sokaklar
Evler titrer

Köpekler dolaşır gönlümün çöplüklerinde
salyalı ağızlarında sevdam
ve sevdam
salyalı ağızlarda dolaşır sokak sokak
Ben
sevdama yanarım
kar da yanar.....

Bolu'ya kar yağar
karlar ağarır saçlarımda
Boynum kırk beş derece eğiktir
ve ben
kırkbeş kere dolup boşalmışım
ölüp dirilmişim şimdiye kadar
Bu gece
Bolu'da kar
gönlümde kahr
gönlümde şiir var
Bir yandan içimde volkanlar kaynar
bir yandan saçıma karlar konar

Bolu' ya kar yağar
resimlerde eski zamanlardan kalma
bir bahar
Bağırsam
sesimi duyan
halimi soran olmaz
Bu gece
sevdalıyım
sevdalıyım iliklerime kadar
Sigaramda ateş
gözlerimde yaş donar....

Bolu' ya kar yağar
bilirim
yar şimdi yollarıma bakar
Varamam
varamam yar yanına artık

Yüreğim ona yanar....
 Havada
 Ustura keskinliğinde bir ayaz
 Ve
 beyaz bir gecede
 sessiz çılgınlıklarım kanar
 Hasret vurmuş dallarımı şimdi
 Yaz
 ey şair gönlüm
 bunu böyle yaz
 Bu gece
 aldığım nefes
 ağızımda ses donar....

Bolu' ya kar yağar
 Vakit
 gece yarısıdır
 Sokaklar تنها
 sokaklar sessiz
 sokaklar sensiz
 Kar söndüremez yürek yangınlarımı
 ben yanarım
 kar da yanar .....
(Ahiler Kırtasiye Şiir Yarışması Bolu İl birincisi)

BOLU
Tevfik AKIRMAN

Aladağ'ın altın kaplıcalar
 Bu sudan istifade eder hastalar
 Üstünde Kızık Yaylası, altında Gölcük
 İnsana veriyor sanki güçlük

Şirindir Kartalkaya Moteli
 Kışın dersen bir kayak merkezi
 Bilmem Yedigöller'e ne demeli
 Güzelliğini gitmeyen nereden bilmeli

Haydi gidelim canım Abant'a
 Görelim neler varmış bu vatanda.

BOLU'MUZ
Tahsin CAN

Dört yanını yeşil orman kaplamış
 Harikalar diyarıdır Bolu'muz

Tepeleri birbirine eklemiş
Tabiatın yadigârı Bolu'muz

Güneyinde Kıbrısık'ı Seben'i
Bir ağızdan diyorlar ki gör beni
Tüm dünyanın görebilme özlemi
Turistlerin rüyaları Bolu'muz

Mudurnu, Düzce ve Akçakoca'sı
Gerede, Mengen'i ve Yığılca'sı
Göynük'teki Akşemsettin Hocası
Bir tarihin diyarları Bolu'muz

Abant'ı Gölcüğü Yedigölleri
Görmeden geçilmez hiç bu yerleri
Bütün Koroğlu'nun efsaneleri
Osmanlı'nın duvarları Bolu'muz.

BOLU'DA BAHAR **Yeliz PULAT**

Bolu'ya bahar geldi
Ağaçlar yeşiller açmış,
Kuş sesleri çınlatıyor her yeri,
Gözünün alabildiği her yer çiçek.
Gözüm bir papatyaya takılıyor,
Elimi uzatıp aldım ve...
Seviyor, sevmiyor, seviyor...
Seviyor çıktı papatya falımda,
Bu güzel havada,
Ayaklarım nereye götürürse gidiyorum,
Sonra bir çeşmeye takılıyor gözüm,
Kim bilir kimler gelip içmiştir suyundan,
Kana kana içiyorum... Oh be
Az ilerideki koyunlara takılıyor gözüm,
Hepsi karnını doyurma telaşında,
Çobanı gördüm, arkalarından geliyor,
Tek amacı bu güzel havada
Sevdiği koyunlarını otlatmak,
Şıkır şıkır ter akıyor alnından,
Çeşmeye gelip ayrılıp yürüyorum,
Güneş tepede, sanki sevgi saçıyor.
Bir sürü köpek çıkıyor karşıma,
Korkuyorum nafile, çünkü kimse yok.
Ve şimdi bakmışım ki,
Ayaklarım beni İzzet Baysal'ın anıt mezarına getirmiş,

Ruhuna bir fatiha okuyorum,
 Yaptıklarını geçiyorum aklımdan,
 Ne de çok şey başarmış.
 Sonra acıktığımı hissediyorum,
 Birkaç parça abur-cubur
 Güzel bir bahar günü, yeşillikler içerisinde...
 Dolaşırken yorulduğumu hissettim,
 Ve bakmışım ki akşam olmuş,
 Hava soğuyor biraz,
 Hırkamı aldım ve gökyüzünü izliyorum,
 Umut veriyor insana çakır yıldızlar,
 Bir yıldız seçiyorum kendime en uzaktan,
 Ay öyle parlak ki aydınlatıyor yolları,
 Aya gitmek geçiyor içimden.
 Derken uykum geliyor
 Zaten saat on buçuk
 Yatağıma uzanıp düşünüyorum
 Sabah hava ılıktı,
 Öğlen çok terlemiştim,
 Akşam hafiften üşüdüm,
 Gülümseyerek böyledir Bolu'da bahar diyerek
 Uyuyup kalıyorum
 Yeliz Pulat, **Senin İçin**, Bolu 2002, s.18–19.

BOLU'DA KIŞ

Yeliz PULAT

Her taraf bembeyaz, hayallerimiz gibi
 Eldivenimi, atkımı, beremi takıp çıktım dışarı
 Soğuk yüzüme çarpıp, sis damlaları bıraktı yüzüme
 Köpekler soğuktan birbirine sokulmuş
 Tıpkı iki sevgilinin kol kola girip ısınmaya çalıştığı gibi
 Herkes kapalı yerlerde, kalorifer diplerinde
 Karı ilk defa Bolu'da gördüm
 Durur muyum? O heyecanla,
 Hemen dışarıya koşup kartopu oynadım
 Karşığı dağlarda kar, aklımda sen varsın
 Yurtta yatağıma oturup hayal kuruyorum.
 Dışarıda tipi var, hayalimde sen
 Bolu'da kış çok soğuk
 Paylaşıldıkça sevgiler ısıtır havayı
 Saçlarıma kar yağarken
 Sen de yanımda olsan diyorum
 Halı gibi ayaklarımızın altına serilen,
 Karın üzerinde yürüsek umutlara doğru el ele....

ANILARIMIN ŞEHİRİ BOLU

Orhan ERSOY

Ey! Bereketli topraklar ortasında
 Ezan sesleriyle uyanan şehir!
 Ey! Acı tatlı günlerime ortak olan sokaklar!
 Tâ çocukluğumdan tanıdığım yüzler,
 Penceremde yalnızlığımı paylaşan güvercinler,
 Çevremdeki mor dağlar, dört mevsimin yeşilliği...

Karşı yamaçta Salıbeyler, Çakmaklar,
 Hele Mustabey'in Beyköyü,
 Beyköyde çorak,
 Çorakta yıllar yılı dost olduğum kızılıcak ağacı,
 İnce ince akan su,
 Ya sen, göğe uzanan kollarınla ihtiyar dut!
 O mor kırmızıları nereden bulur
 Kar altında deretabanları?
 Yoğurt çiçekleri coşkuyla müjdeler
 Bolu kırlarında baharı.

Pazartesinin uğultusu sürececek gün boyunca,
 Bolu pazarının bereketi taşınacak evlere,
 Elma, kirazlar, vişneler, mis kokulu küçük dağ çilekleri,
 Temmuzda burnukızıl erikleri dolduraca
 Kocaman sepetleri.

Eylül akşamları ıslıl ıslıl panayır,
 Şarkılar duyulur uzaktan, içli, sevdalı...
 Çoluk-çocuk Karaçayıra akar Bolulular,
 Pideciler, piran kebabları,
 Dönmedolaplar, atlıkarıncalar,
 Deniz kızları, beldenasağı yılan-kız başlı Şahmeran,
 Bir acı kahve parasına
 Mosikletli ölüm cambazları.

Hâl'in karşısında dedemden kalma ahşap ev,
 Binek taşının yanından üst kata çıkan asma,
 Bahçesinde büyükannemin ateş renkli yıldızları, gülleri,
 Akzambaklar, şebboylar, şakayıklar, hatmiler,
 Raflarında kalaylı kaplar sıralı mutfak,
 Sanki bunca yıl geçmemiş aradan,
 O bahçeye bakan loş mutfakta
 Rahmetli Nimet ablam gözlemeler pişirir,
 Aşar zamanı bir ses, uzak, çok uzaklardan:
 İrfan... Orhan...

Sanki ben bir başka şehirde değilim,
 Sanki bunca yıl geçmemiş aradan!
 Her gün yine o sevgili yüzlerle selamlaşıyor,
 O sokaklarda dolaşıyorum,
 Yıllardır
 Anılarımın şehrinde yaşıyorum.

EHL-İ DİL BOLU'DA AŞK BAŞKA DEMİŞ Battal TÜRKSEVER

Gönüllerde sevgi, aşk gizli sırdır
 Ehl-i dil, Bolu'da aşk başka demiş
 Sevgisiz canların dünyası dardır
 Ehl-i dil, Bolu'da aşk başka demiş

Ünlü Bolu Dağı, yeşil ormanlar
 Buralarda sevgi yaşar insanlar
 Mutlulukla biter haftalar, aylar
 Ehl-i dil, Bolu'da aşk başka demiş.

Serin yaylaları, soğuk suları
 Çıkarmış karayı, giymiş alları
 Orda yatar mürşidleri, pirleri
 Ehl-i dil, Bolu'da aşk başka demiş

Abant, Gölcük, Yedigöller bir başka
 Tabiat dost olmuş sevgiyle aşka
 Bir de Kartalkaya benziyor köşke
 Ehl-i dil, Bolu'da aşk başka demiş

Dualarla İzzet Baba dillerde
 İlmin ışıkları yanar Gölköy'de
 Bülbüller öter, güller açar dallarda
 Ehl-i dil, Bolu'da aşk başka demiş

Ehl-i diller; **ZEKİ, HAMDİ, TUNCAYLAR..**
 Gelsin görsün, şahit olsun insanlar
 Sevgilerle biter burada mevsimler
 Ehl-i dil, Bolu'da aşk başka demiş

Bu bir gerçek Türksever'in özünde
 Hakikat var ehl-i dilin sözünde
 Mutluluk var bayırında düzünde
 Ehl-i dil, Bolu'da aşk başka demiş.

BU ŞEHİRDE AŞK
Canan KARA

Senden uzaktayım, sensizim, bir başka şehirdeyim.
Gelirken güneşimi almışsın avuçlarımdan,
Bu yüzden seni sevmek üşümek demek, titremek ayazda,
Uzaktayken seni sevmek güneşsiz kalmak demek sevdiğim...
Gözlerinde sakladığın güneşimi geri ver!
Bu şehirde sis gecenin siyahlığını örtüyor, aşk kalbimin gerçekliğini.
Bu şehirde aşk habersizce, aniden geliyor
Dağlardan inen bembeyaz sis gibi.
Sis artık kalkmalı sevdiğim!
Aşk bu coğrafyada beni şaşırtmalı,
Bu şehirde aşk artık bahar olmalı,
Bu şehirde aşk aydınlık olmalı,
Bu şehirde aşk senin şehirden başka olmalı!
Güneşimi geri ver bana, üşüyorum, korkuyorum...
Anlıyor musun sevdiğim
Artık bu şehirde aşk BAMBABAŞKA OLMALI!..

Bolu – Bahar 2002

BOLU'DA AŞK
Esen YILMAZ

Bolu'nun dar ve تنها sokaklarında öğrendim
Sevdalanmayı.
Bilmediğim yollar uzanırdı sana
Ben hep ümit ederdim
Bir gün seninle bu yolları yürümeyi

Bolu'ya buğulu camların arkasından bakmaktı aşk...
Hani tam olarak göremezsin,
Sonra çıkıp bağırarak istersin,
Ama o sırada bir türlü eremezsin.
Camlara adını yazarsın en derin sevdaların
Sonra uzaklara dalıp gidersin.
Şimdi ne buğulu camlarda adın, Ne de gamlı yüreklerde adın kaldı.

Kar taneleri gibi yağdın yüreğime,
Yalnız, sessiz ve hiç birine kavuşmadan
Yine de bıkmadan aramaktan öbür yarını.
Sen gittin bu şehirden
Ben üşüdüm.
Bu soğuk ve karanlık şehirde
Senin varlığınmış yüreğimi ısıtan.

Bolu yemyeşil sabahlara uyanıyor artık.
 Bak bahar da geldi.
 Sensiz sevdalar sardı yüreğimi yâr
 Dağlar da çiçek açtı
 Gönül dağımda kar var

Aşk; varlığını unutup, yokluğuna alışmakmış.
 Ne varlığını unuttum, ne de yokluğuna alıştım ben.
 Şimdi senden geriye ne mi kaldı?
 Deprem koparan sevdaların yıktığı
 Viran bir şehir..!
 Bolu – Nisan 2002

İLÂHÎ AŞK **İbrahim KUZU**

Anlar sözü Köroğlu'nun sözüyle;
 Bu diyarda İlâhî aşk başkadır
 Hakk'ı arar Yunus Emre gözüyle,
 Bu diyarda İlâhî aşk başkadır.

Kulak verdik dostlar gelen bu sese,
 Akşemseddin denen ulu nefese
 Kucak açmış yedi, yetmiş herkese
 Bu diyarda İlâhî aşk başkadır

Erdebil'den çıkıp gelmiş yol almış,
 Horasan'da Yesevi'den kol almış,
 İbret ile Mevlânâ'dan "gel" almış
 Bu diyarda İlâhî aşk başkadır.

Bolu – Nevruz 2002

BOLU SEVDASI **Kenan ÇARBOĞA**

Nasıl tarif etsem yeşil Bolu'yu?
 Eser efil efil yelleri güzel
 Anmamak olur mu Koç Köroğlu'yu
 Kıratın gezdiği belleri güzel

Duayla, tekbirle dikilen otağ
 Üstüne al bayrak çekilen otağ
 Abant, Yedigöller, Gölcük, Aladağ
 Saymakla tükenmez gölleri güzel

İzzet Baysal babasıdır Bolu'nun
Gayretidir, çabasıdır Bolu'nun
Tokadı Hayreddin hikmet yolunun
Takvası, perdesi, tülleri güzel

Hesap sormuş zalim Bolu Beyi'nden
Aslı Türkmen yani Oğuz Boyu'ndan
İçenler şad olur Kökez Suyu'ndan
Ab-ı hayat gibi selleri güzel

Akşemseddin, Fatih Hân'ın hocası
Göynük diyarının nurlu kocası
Nice gönül eri daha nicesi
Allah'a yâr olmuş kulları güzel

Kıbrısık'ın yaylaları şen olur
Yağmur yağar arkasından gün olur
Bahar gelirse evlerde düğün olur
Meler koyun, kuzu yolları güzel

Dörtdivan'da Düldül Mevlüt söz eri
Hicivde Neyzen'den kalmazdı geri
Çıkıp yücesine seyret her yeri
Kokar burcu burcu gülleri güzel

Gerede'nin hem baharı hem yazı
Kalplere nakşeder ayı, yıldızı
Onun için doğan her oğlu, kızı
Hilâle bağlanmış hâlleri güzel

Dünyayı doyuran aşçılar eli
Gören gönülleri tez eder deli
Sahi sevilmez mi Mengen güzeli
Su gibi konuşur dileri güzel

Mudurnu tavuğun anavatani
Sülüklü Göl bilir kalpte atanı
Masmavi gökyüzü, yeşil her yanı
Kucaklar âlemi kolları güzel

Seben'de bayramdır Nevruz olması
Kudret ateşinde bahar gelmesi
Cennetten armağan Seben Elması
Uzanmış toprağa dalları güzel

Yeniçağa göle vermiş ardını
 Âşık Dertli diyememiş derdini
 Bilen bilir bu yiğitler yurdunu
 Gezsen adım adım elleri güzel

Seçilse de kelimelerin en hası
 Ummanı alamaz bu çeşme taşı
 Anlatmakla bitmez Bolu sevdası
 Mavisî, yeşili, alları güzel
Sanat Sokağı, Eylül-Ekim 2011, Y.: 8, S.: 41, s.75.

AĞUSTOS GÜNLERİ **Ahmet AYBERKİN**

Bir taze fisıltı dolaşır;
 Güneşe gerinmiş yapraklarla Bolu'da.
 Ağustos çiğliklerinde mavi kuşlar
 Yeşili bağlayan, sonsuzluğa.

Meleyişle yıkanan yamaçları dağların,
 Derin kavallarla yaşamdır, hep göklere açılmış
 Bir bulut yuvarlanır sonra tepelerden ağır,
 Aydınlık sıcaklığa açılmış kanatlarla.

Sevinir Tanrı'sının cömertliğine
 Bir taze gelin gibi yayla akşamı.
 Yeşilden sarıya büyür ıssızlık
 Ağaçlar esnerken yol kenarında.

(Çele, Ağustos 1963, Yıl: 1, Sayı: 6, s.13)

DOSTLARA MEKTUP **Necmi EREN**

Dağ başında günümüzü
 Bulutlarla dost, bulutlarla ortak yaşıyoruz.
 Ve insanlardan ziyade.
 Bulutlarla anlaşıyoruz.
 Bulutlar bana benim kadar yakın
 İnsanlar bulutlar kadar uzak.
 Güç şey dağ başında yaşamak.
 Girip yalnızlığın kınına
 Ve bakmak rüzgârlarla bulutların akınına
 Dert oluyor, içime dert.
 Yaman olur dağ başının akşamı

Rüzgâr hazin türküler söyler
Hatıralar anlatır sıladan.
Deli eder adamı
Aman akşam rüzgârı
Canım akşam rüzgârı
Var git Bolu'ya
İlk sevgilinin gözlerinden öp,
İlk sevgiliden haber al getir.
Artık kâr etmez oldu bu başa
Ne rakı, ne hayâl, ne şiir.
O bir yanda, anam bir yanda
Ben bir yanda
Ve bir yanda bulutların mükellef seyri
Gözlerim perde perde ıslanır.
Zamanla değişir dünya
Değişir bu renk bu ıtır.
Neneme hasrettir ki bu
Ve nasıl derttir ki bu
Aylar geçer, mevsimler geçer
Bu hasret, bu dert geçmez.
Hendesesini değiştirdi aynalar.
Görünmez oldu anne dizi

Yar gözü, dost eli,
Bir başka minvalde esiyor rüzgâr
Alıp içimden ümidi, hayali.
Mihrak noktası değişti mevsimlerin
Aynı müntehada değil bu öten kuş
Uçan böcek
Açan çiçek:
Nerde başladı bu dünya,
Nerde bitecek.
Ve gene dostlarım gene
Daha üç sene
İnsanlar sizden yana
Bulutlar benden yana düşecek

(Abant, Kasım-Aralık 1946, Sayı: 12, s. 8-9)

O DİYAR **Tarık Ziya İŞİTMAN**

O yeşil memleket gönlümde yaşar;
Hasret sevgileri içimden taşar,
Öbek öbek yeşil nazlı köyleri,
Gönlümden eksilmez hiç sevgileri.

Bu ruhla yaşarım uzaklarda ben,
Bu ruhla çıkarım her gün evimden,
Çele'nin karları bağrımda erir,
Abant'a her sabah selâm gönderir,
Dönerim özümden doğan seslere,
Benimle beraber çağlar her dere.
Akkaya'da her gün nurlanan şafak,
Çamların üstünde bulutlar duvak,
Her köyün yanında yeşil bir koru,
Pınarlar akarken görünür nuru,
Bu yerler Efeler, Ozanlar yurdu,
Sazını her zaman çaldı duyurdu.
Köroğlu, Yunus'u ve Dertli'si var,
Sular gibi temiz, insan duygular...
(**Abant**, Kasım-Aralık 1946, Sayı: 12, s. 37)

Tarık Ziya İŞİN

Gönül hasretini çeker her zaman,
Seben dağlarını bürümüş duman,
Su değil gümüşdür pınardan akan,
Yaylalar, ormanlar yoludur Bolu.

Esen Tepe'de yaz tatlı bahardır,
Çamları kol açan sevgili yarıdır,
Her
Köyleri ozanla doludur Bolu.

Oynanır Köroğlu, ünlü meşeli,
Yaylalar yemyeşil çimen döşeli,
Çok olmuş Köroğlu dağlar aşalı,
Yiğitler, efeler ilidir Bolu,

Mengen'de her evin tatlı aşısı var,
Ünlü aşçıların orda başı var,
Gözlerden dökülen hasret yaşısı var,
Hünerli insanlar elidir Bolu.

Abant'ta binlerce nazlı nilüfer,
Gören gönüllere dağılır keder,
Eşsiz bir güzellik, tablolar serer,
Buzlu pınarların yeridir Bolu.

BOLU
Yıldız DOĞANDOR

Doruklarında kar var
Mor dağların;
Tepesinde koyu gri
Bulutlar.
Sisle örtülü bu şehir
Yeşilliği yok artık
Dayımın şiirlerindeki
Bolu'nun.
Ellerimizle katlettik,
Güzelim ağaçları
Beton yığını oldu
Erişebildiğimiz her yer
Sana miras çocuğum
Masallardaki Bolu.
1990-Bolu

AKPINARLIYIM
Ayhan KERSE

Akpınar'ın sokakları büküktür
Toprağında bir tarih gömüktür
Giydikleri yamalı söküktür
Sıkılma gardaşım Akpınarlıyım demeye

Yokuşları çıkmaz nalsızdır atı
Duruyor hala tarihî hayratı
Yidikleri belki ekmeğin bayatı
Sıkılma kardeşim Akpınarlıyım demeye

Kalendere analık, fakire etmiştir babalık
Doyurursa bir dostunu duyar ferahlık
Sıkılma arkadaşım Akpınarlıyım demeye

Zenginleşip başka mahalleye kayan
Apartman denilen dört duvarda kalan
Akpınarlı mısın dediğinde yüzü kızaran
Sıkılma kardeşim Akpınarlıyım demeye

Böldüler oldu yarısı Gölyüzü, Semerkantlı
Zorlasan da kararlıyız kararlı
Akpınarlıyız kardeşim Akpınarlı.

BÜYÜKSU'YUN SÖĞÜDÜ
Mehmet AKÖĞRETMEN (AKHOCA)

Büyüksu'yun söğüdü
Kimden aldın öğüdü

Oy sunam oy

Küçücükten beridir
Yan gıdığımda böyüdü

Arif'im böyle aman yandım
Sen doğru söyle

Atım araptır benim
Yüküm şaraptır benim

Oy sunam oy

Bu iş böyle giderse
Halim haraptır benim

Arif'im böyle aman yandım
Sen doğru söyle

Büyüksu'yun suları
Harıl harıl harlıyor

Bir baktım öte yanda
Süvariler avlıyor

ÇAKMAKLARDA MEŞK
Tuncay DEMİR

Udun nağmesine bırak kendini
Neş'elen sevgilim gülümse ve kal
Ördüğüm çelenkle süsle alnını
Gönlünü gönlümün sevdasına sal

Bir yana iterek derdi kederi
Kabından alıver şu kız neyini
Hasretle doluyuz öteden beri
İçelim müziğin kutsal meyini

Çekilen özlemler gelip aklına
Bir pembelik dolsun yanaklarına
Usulca yanaşıp daha yakına
Tutunsun nısfıye dudaklarına

Bir hicaz yakışır bunun üstüne
Sevdalı bakışın duruluğunda
Semadan bir yıldız düşüp destine
Kaybolsun Çakmaklar Koruluğu'nda

Bu akşam nağmenle durdur zamanı
Bir lâhza kurusun gözümde yaşam
Sinemde yanarken binlerce anı
Bu gece dizinde dinlensin başım

Bir semai üfle yerli yerinde
Rüzgârla okşasın tel tel saçımı
Parmaklar oynarken ney üzerinde
Sevginin ateşi yaksın içimi

Nihâvend sirtoyla oynarken eller
Gönülde en yüksek hazza çıkılsın
Kıvrılsın vecd ile incecik beller
Dünya yıkılırsa bugün yıkılsın

1994

Gönlüme Cemre Düştü Yerdeki Aydan, Ank. 2003, s. 35–40.

GEL HEMŞERİM!

Servet YÜKSEL

Gel hemşerim hep elele verelim.
Biz aynı toprağın çocuklarıyız.
Gurbet elde gonca güller derelim.
Biz aynı toprağın çocuklarıyız.

Gönüller arası köprü kuralım,
Kmsesize, garibana varalım,
Hep beraber yaraları saralım,
Biz aynı toprağın çocuklarıyız.

Günden güne artar yürekte sızım,
Bir araya gelmek, bir olmak lazım,
Gerede, Dörtdivan, Kıbrıscık bizim
Biz aynı toprağın çocuklarıyız.

Mengen'den ne haber Seben orada,
Köklerinden kopma deden orada,
Yapılacak çok işler var sırada,
Biz aynı toprağın çocuklarıyız.

Unutmazsın ayrıldığın o günü,
Mor dağların havasını suyunu,
Biliyorum çok özledin köyünü,
Biz aynı toprağın çocuklarıyız.

Ey benim Bolu'nun yiğidi, merdi,
Kimi mahzun, kimi murada erdi,
Gelin paylaşalım sevinci, derdi,
Biz aynı toprağın çocuklarıyız.

Gel Ey Aşk, İstanbul 2008, s. 52–53.

SEYİR

Sadık ŞEKEROĞLU

Ayın şavkı vurmuş Abant ile Gölcüğe,
Nilüferler sarmaş-dolaş danseder.
Karışmış çam köknar kayın ağaçları,
Uzatmış başlarını bâlâyı seyreder.

Gökyüzünde buluşmuş bilmem nereye gider,
Kolkola girmiş angıtlar havada danseder.
Kanatlarında sarılı allı-pullu mendiller,
Ovalara selam verir, yüksekten seyreder.

Seherin ilk ışıkları yıkarken Bolu 'yu,
Patates tarlalarında kızlar danseder.
Añlarda saf tutmuş türlü türlü çiçekler,
Bereketli umudu, geleceği seyreder.

Kaybolurken Bolu dağının ardında güneş,
Otobanda yanıp sönen ışıklar danseder.
Her gün yaşanırken dört iklim dört köşe
Yıllar yılları kovalar,takvimler seyreder.

Gönül türkülerimi paylaşırken yayla evleri,
Bacalardan çıkan dumanlar bulutlarla danseder.
Yüreğimde gizlidir yazamam; daha neler neler;;
Kimbilir bir ala geyik, belki de bir ak ceylan seyreder.

<http://www.kibriscik.bel.tr>

BOLU**Cihat AKARSU**

Çamlar arasında saklambaç oynar köylerin
İlk ebelenen olur minarelerin
Ölümsüzlük suyunu Köroğlu'nun atına bahşeden
Şırıl şırıl akan tertemiz derelerin

Çeşit çeşit yemeği, kervansaray helvası, Bolu çikolatası
Bir tadan arar hep o tadı
Havan suyun besler büyütür
Güzelliğin büyüler insanı

Bolulu ulusu, yücesi bilgisi çok olandır
Kılıçarslan'dan bizlere yadigârdır
Şifaya, sefaya davet eden kaplıcalardır
Çamlarla bezenmiş gelin misali dağlar arasında ovandır
Çiçekleri okşayıp yaylalarda büyüten rüzgârındır

Kışın Kartalkaya Kayak Merkezi
Yazın yaylası serinletir hepimizi
En güzel yerinde tepeden bakar Atatürk Anadolu Lisesi
Yıldırım Han'dan hatıra kalmış camisi
Yeşiliyle, çimeniyle, ağacıyla, çiçeğiyle cennet misali, dinlendirir Abant'ı Ankara,
İstanbul'dan geçeni
Gölcük'ü, Gökçöy'ü, Yedigöller'i doğa harikası
Geri gelir içeni Kökez'i

Dağların ormanlarla süslenmiş
Yeşille, maviyle dolu
Belediye önünde şahlandırır atını Köroğlu
"Tüfek icad oldu mertlik bozuldu" demez artık
İnternet, televizyon, cep telefonu
Koymadı ne arkadaşlığı, ne dostluğu

İzzet Baysal yanında dimdik duran
Adamdır o, Bolu'yu Bolu yapan
Hastanesiyle, camisiyle, caddesiyle, üniversitesiyle
Adını halkının gönlüne kazıyan

Okuduğum, ilk aşkım
Doğduğum, doyduğum memleket
Hepimize açtın kucak, oldun ana, yâr
Sende seninle yaşayanı şöyle dursun
Seni bir kez gören bile bahtiyâr

Kültürlü Çocuk Dergisi, 2013, Y. 2, S. 3, s. 6.

BOLU'DAN OTOBÜSLER GEÇER **Selami ÖZSOY**

Şehirden otobüsler geçer
Geceleri uykusuz farlarıyla
Bir evden, bir uzak eve
Kavuşmaya gidenler geçer.
Özlerken eş, anne, dost
Kimi pencere kenarı,
Kimi koridor yocusu,
Gece, yol boyu uzayıp giderken
Kilometre taşları olur şehrin ışıkları.

Bütün evler uykudayken
Şehrin ortasından
Umut geçer, hasret geçer
Kırk kişilik koltukların
Kırkında da ayrı menzil
Kırkında da ayrı dünya.

Kırk ayrı isim...
Uyuyan evler bilmez kim, hangisi?
Tanıdık mı, yabancı mı?
Uzaktan sadece solgun yüzlerdir
Buğulu pencerelerden görünen.
Yolcu sıfatının isme dönüştüğü yer ise
Soğuk bir ajans haberidir.

Satır başı... Filan filan plakalı otobüs
Dokuz ölü, on dört yaralı... Nokta.
Herkes duymaya alışmış olsa da
Aslı şudur ki; Aç parantez...
Üçanne, dört evlat, iki arkadaş...

Kavuşmaya gider bir dağ, öbür dağa
Ağrı'dan Ağrı Dağı,
Malatya'dan Beydağı,
Erzurum'dan Palandöken,
Kayseri'den Erciyes...
Anadolu İstanbul'a
İstanbul Anadolu'ya

O dağdan, bu dağdan otobüsler...
Kırkında ayrı menzil
Kırkında ayrı dünya.

Bütün Türkiye doluşup geçerken
Şehrimden, gecenin içinden.
Hepsine ayrı bir senaryo yazarım
Mutlu sonla biten.

Sanat Sokağı Dergisi, Mart-Nisan 2005, S. 7, s. 14.

İSTANBUL'U BEKLERKEN **Selami ÖZSOY**

Dilim varmıyor; ama
Bu ismi veriyorum bu dizelere.
Diyorum; İstanbul'da beklenen bir gece...
İstanbul'da deprem oluyor.
Beşiktaş'ta, Kadıköy'de,
Üsküdar'da, Bakırköy'de...
Her birine Acem mülkünün feda olduğu
Semtler uykudayken,
Tutuşuyor Boğaz bir uçtan bir uca...
İstanbul sallanıyor, Haliç sallanıyor.
Martılar havalanıyor,
Yıkılıyor domino evler,
Bir semtten diğer semte.
İki miare arasında bir mahya sallanıyor.
Karışıyor her şey birbirine;
Belli değil, ev mi, sokak mı, mezarlık mı?

İşte o anda, tam o anda
Kız Kulesi'nden bakıyorum şehre.
Işıklar sallanıyor ve sönüyor birden.
Köprüden geçen ateş böcekleri süzülüyor...
Binlerce yatak odası caddede,
Cadde denizde,
Deniz çırpınmada...
Kahrolası rihter bilmem kaç...

Masalar, sobalar, buzdolapları, aynalar;
Vitrinler, otomobiller, kapılar, kitaplar...
Ve çocuklar ve anneler ve babalar
Betonlar, demirler, kolonlar, kirişler
Tozdan bir buluttur şimdi sabahı bekleyen.
Çılgılık çılgılığa bir koca şehir...
İstanbul, Adapazarı; İstanbul, Düzce;
İstanbul Bolu...

Beb bu kâbusla sarsılırken uykuda,
Şehrimden duyacağım çılgınlıkla uyanıyorum.
Ve bu kötü şiirin yazanı
Dua etmede
Yazdıysa bozsun bu yazıyı yazan...

Sanat Sokağı, Mayıs-Haziran 2005, S. 8, s. 12.

YAREN GÖZLERİN Bayburtlu SEYMENİ

Sanki mutluluğu kucaklayıp da
Savurdu ruhuma vuran gözlerin
Yıldızlar kıskandı, bak etti gıpta.
Serabım içinde duran gözlerin.

Leylâ'daki o naz bu olsa gerek
O bakışla o göz bu olsa gerek.
Mecnunu yakan köz bu olsa gerek.
Ufukta yerle gök Berrak gözlerin.

Gönül pınarıydın aktım oluktan.
Uçtum semalara ben mutluluktan.
Yeşil gözlerine serildim çokta.
Beni güruhuyla saran gözlerin.

Bolu mu, Göynük mü Mengen Seben mi,
Abant gülü müsün yoksa çiğdem mi?
Deme deli misin sen sakın emi.
Kız adın Didem mi yaren gözlerin.

Yanakta gamzenin alı gülüyor.
Ne kadar övsem az Allah biliyor.
İçimden duygular böyle geliyor.
Acep bu kim diye soran gözlerin.

Pencerem tüle ben güne sığındım.
Ateşle küle ben cana sığındım.
Gözlerim sele ben hana sığındım.
Giderken ardında kalan gözlerin.

Sanat Sokağı, Eylül-Ekim 2004, S. 4, s.38.

BOLU GÜZELLEMEŞİ**Servet YÜKSEL**

Tatmayanlar anlayamaz, bilemez,
Ne yamanmış ayrılığın, hasretin...
Yad ellerde istese de gülemez,
Vakti gelsin, evlâtlara davetin!..

Mest olurum havasından, suyundan...
Bu yiğitler Oğuzların soyundan,
Kayı, Aşşar, Salur, Kınık boyundan,
Temel taşı ebed müddet devletin...

Gölcük, Abant gölleri var Bolu'nun,
Kendine has gülleri var Bolu'nun,
Sisten, buzdan tülleri var Bolu'nun,
Hani nerde keşfetmeye gayretin?..

Yedi iklim dört köşede nidası,
Mor dağlara Köroğlu'nun sevdası,
Destan olmuş Kırat'ının edası,
Ölümüne mertlik koksun niyetin!..

El bağlasın pehlivanlar çayırdı,
Hep kazandı yarışanlar hayırdı,
Fakirleri, garipleri kayır da,
Dalgalansın gönüllerde İzzet'in...

Yaylaları ömre sefâ Bolu'nun,
Çiçekleri derde şifâ Bolu'nun,
Toprağında ahde vefâ Bolu'nun,
Çınarıyız geleneğin, âdetin...

Akşeyh'imın gözlerinde gördüğüm,
Ümmü Kemal tekkesinde sorduğum,
İdrakimde bu nasıl bir kördüğüm?
Hikmeti var halk içinde halvetin...

Kartalkaya bulutlara seslenir,
Esentepe gelin gibi süslenir,
Minareler, şadırvanlar hislenir,
Ne söylüyor kitâbede âyetin?..

Düşlerimde bakışları Bolu'nun,
Bir deli tay yokuşları Bolu'nun,
Mâverâdan nakışları Bolu'nun,
Niye bilmem şaşkınlığın, hayretin?..

Yeşil renkli ışık saçan inciye,
 Yitiğini doğuracak sancıyız,
 İki başkent arasında hancıyız,
 Düğün olsun, bayram olsun avdetin...

Ustaların ellerinde fark varmış,
 Hakk'ı anar, sevgisini koyarmış,
 İnsan önce güler yüzle doyardı,
 Bu memleket son durağı lezzetin...

Bir tepeden seyrine dal Bolu'nun,
 Yazı türkü, kışı masal Bolu'nun,
 Bilirseniz ekmeği bal Bolu'nun,
 Kök saldıgın ocağında kıymetin...

Söz mecliste muammâya duranda,
 Dertli sazın tellerine vuranda,
 Ey Figanî ateş mi var şuranda?
 Âşıkların imtihanı çok çetin...

Yâr uğruna kayaları delmişiz,
 Sılamızı candan aziz bilmişiz,
 Bir hoş sedâ bırakmaya gelmişiz,
 Adı kalsın dudaklarda Servet'in...

İLLERE MANİLER (3)

Abdullah ATAY

Abant'la meşhur Bolu
 Bir de Ayvaz Köroğlu
 İşlerin hep rast gider
 Kalbin olursa doğru.

Bolu dağın inince
 Görülür yeşil Düzce
 Bu yazdığım dörtlükler
 Yeterli midir sizce.

Dağda kurdun ini var
 Kütahya'da çini var
 Yarım bize geliyor
 Elinde de sini var.

Bağlıdırlar İzmir'e
Ödemiş Foça Tire
Dört hatun bulamadım
Razıyım artık bire.

Deriversem ben gülü
Görüversem Bingöl'ü
Terör töre yüzünden
Ortalıklar kan gölü.

Gelirsin sen kendine
Gidiversen Mardin'e
Haset kibirle dolup
Zarar verme bendine.

Basarsan sen parayı
Bulursun Aksaray'ı
Sarışınlar dururken
Ne yapayım kararı.

Cevap verin soruma
Gittiniz mi Çorum'a

Elâzığ'da Gakkoşlar
Gelin görün ne hoşlar
O ellerin güzeli
Yüreğimi ataşlar.

Ben sevdim yaban aldı
O gidiyor zoruma.

Hava böyle yaparsa
Gidemeyiz biz Kars'a
Bu gençlik bu güzellik
Yaşam boyu da sürse.

Mesajımı at bana
Biz gidelim Batman'a
Anandan izin çıktı
Benle senin yatmana.

Kolayı sokma zora
Niğde'den sen geç Bor'a
Yarı bugün görmedim
Yine yüreğim çıra.

Amasya'nın elması
Bir de yaprak dolması
Ahu gözlü dilberin
Mest ediyor gülmesi.

İLÇELERİMİZ

DÖRTDİVAN

GEREDE

GÖYNÜK

KIBRISCIK

MENGEN

MUDURNU

SEBEN

YENİÇAĞA

DÖRTDİVAN

ŞEHİRLER YORDU BENİ

Servet YÜKSEL

Bu şehirler yordu beni ey şair!
Gel Seyricek Yaylası'na göçelim.
Vurgun yemiş duyguların yeşerir,
Yudum yudum sessizliği içelim.

Bir pınar başında dalar gidersin,
Sular şırl şırl içine akar.
Mor dağların sinesinde yitersin,
Gece her yüreğe bir ateş yakar.

Gün doğmadan yola düşer çobanlar,
Selam olsun el değmemiş çiçeğe.
Ya çileli anaları kim anlar?
Maya diye sevgi katar ekmeğe.

Yalçın kayalarda nal izleri var,
Bir ah çek de destanları uyandır.
Kaval seslerinde bir tatlı efkâr,
Burda sevda bir yaralı ceylandır.

Bu küçük evlerde huzur oturur,
Gönlümü okşardı serin akşamlar.
Her nereye baksam hayalim durur,
Bana o günleri verin akşamlar.

Gel Ey Aşk, İstanbul 2008, s. 58.

BİZİM YAYLALAR

Servet YÜKSEL

Bağrında kuzular meler mi hâlâ?
Çıkıp gelsin deli taylar dörtlüna.
Ağlar mısın üfleyince kavala?
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Asırlık çamlara çok şey sorardım,
Dallarına salıncaklar kurardım,
O çocukluk günlerimi arardım,
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Kızlar pınar başlarında gülüşür,
Çobanları ekmeğini bölüşür,
Gurbete düşenin yüreği üşür,
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Ne acıkır ne yorgunluk bilirdim,
Göç zamanı türkülerle gelirdim,
Çerçilerden ayna, tarak alırdım,
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Gün batarken doyum olmaz seyrine,
Biraz sohbet katıp çayın demine,
Vefasız çıksak da sen çağır yine,
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Köroğlu'nun narasını atardım,
Bir dost bulur, Darkaya'da yatardım,
Şehirleri bir çiçeğe satardım,
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Kandil diye yıldızları yakardım,
Sularında düşlerimi yıkardım,
Mor dağların gözlerine bakardım,
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Sevdiğimin hayaline dalardım,
Bir sarı çiğdemle gönlün çalardım,
Kartal kanadında haber salardım,
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Yaban ellerini teperim bir gün,
Rüzgâr olur sende eserim bir gün,
Dağını taşını operim bir gün,
Şimdi bizim yaylalarda olsaydım.

Gel Ey Aşk, İstanbul 2008, s. 62–63.

GÖÇ **Servet YÜKSEL**

Köyümüzün bacaları tütmüyor,
Her köşede göçün nabzı vurmakta.
Şafak atmış horozları ötmüyor,
Bir sessizlik yankılanıp durmakta...

Artık çeşmelerden hüznün akıyor,
Ağaçlar kurumuş, yollar pas tutmuş.
Yetim kalan evler yürek yakıyor,
Bilseniz gidenler neler unutmuş!..

Kırık camlar, yağmalanmış kovanlar,
Damla damla gözlerime doluyor.
Eşyadaki garipliği kim anlar?
Düşündükçe insan bir hoş oluyor.

Duvar olmuş, ses vermiyor kapılar,
Burda hayat sanki uykuya dalmış.
Bu nasıl kahr ki çökmüş çatılar,
Bize de geçmişin hayali kalmış...

Gel Ey Aşk, İstanbul 2008, s. 62–63.

DÖRTDİVAN SEVDASI

Ramazan YAMAN

Kayın, gürgen, çam doğası
Oksijenle dolu temiz havası
Mantar, kekik, soğuk sular ovası
Dörtdivan yaylası gönül sevdası

Doğa harikası içinde yaylaları
Karaçayır, Nuhören ve Çambuğarı
Misafirperver, sevecen insanları
Dörtdivan yaylası, gönül sevdası

Gezin, görün, dolaşın, temiz dağda
Mutluluk, yaşam, çamlar arasında
Sağlık, şifa buz gibi soğuk sularda
Dörtdivan yaylası, kalbin şifası

Hemşerim düştün geçim derdine
Aşıla memleket sevgisini, yeni nesline
Aşk ile sevdalan toprağına, köyüne
Dörtdivan gönlümüzde, hasret yarası

Türkiye'ye ve dünyaya yayılmışsın
Yeni nesille, etrafa kök salmışsın
Sen hasretle yanan çam ve topraksın
Kalbin serinliğidir, Dörtdivan sevdası

Divankav Bülteni, Kasım 2012, S. 14, s.32.

GEREDE

GEREDE'M İrfan ŞİMŞEK

Dokuz ay kışın var, üç ay baharın.
Sıcak yazın hangi zaman GEREDE'M?
Boran olur soğuk eser yellerin.
Dağlarının başı duman GEREDE'M.

Değdi Köroğlu'nun atının nalı.
Bağrında ötmüştür Dertli'nin teli.
Buradan geçmiştir Yavuz'un yolu.
Senin tarihin ne yaman GEREDE'M.

Nice evliyalar, hem alperenler,
Bu toprağa Türk damgası vuranlar,
Taa bin yetmişbirden [haber](#) verenler,
Senin tarihin ne yaman GEREDE'M.

Keçi Kalesi var tarih kokuyor,
Arkut Dağı tepemizden bakıyor,
Dayıoğlu Deresi bir hoş akıyor,
Sel almasın seni aman GEREDE'M.

Tatlı tatlı eser serin yellerin,
Burcu burcu kokuşuyor güllerin,
Seni anlatmaya yetmez dillerim,
Benim için koca umman GEREDE'M.

Yollar toprağını ağ gibi örmüş,
Senede iki kez panayırmı durmuş,
Spor kulüpleri sende kamp kurmuş,
Sosyal faaliyetler tamam GEREDE'M.

Esentepe adı gibi esiyor,
Çam dalları gölgeleri basıyor,
Aşık İRFAN durmuş ahkâm kesiyor,
Seni anlatmak hayli güman GEREDE'M.

1994-GEREDE

BENİM KÖYÜM**İrfan ŞİMŞEK**

Size köyümü tanıtayım,
Samat Köyü benim köyüm.
O'nu biraz anlatayım,
Samat Köyü benim köyüm.

Eski Yayla, Kapı Dağı,
Gücükçam, Duzdalık sağı,
Yoktur hiç bahçesi bağı,
İşte o köy benim köyüm

Çoktur davarı, sığırı,
Üstü cihanlar çayırı,
Ard cephesi Çal Bayırı,
İşte o köy benim köyüm.

Armutlar, Sülüklü Özü,
Çamlarardı öbür yüzü,
Güzelleri dizi dizi,
İşte o köy benim köyüm.

Okul yanda Alaefesi,
Hatıplarda Kel efesi,
Arkası Sakartepesi,
İşte o köy benim köyüm.

Karşımahalle'de Eseleri,
Hatıplarda Köseleri,
Aşağıçayır harman yeri,
İşte o köy benim köyüm.

Adalığıl'i, Aruğu,
Deli İzzeti, Poruğu,
Batısında Koldoruğu,
İşte o köy benim köyüm.

Cihanlar'da Musagili,
Beri yanda Kösegili,
Yayla yolu, Heregöl'ü,
İşte o köy benim köyüm.

Bayramları, Çatalları,
Seyit Mehmet Cihanlar'lı,
Cingözgili, Topalları,
İşte o köy benim köyüm.

Ceritler'in Sali Dayı,
Unutmayalım Haca'yı,
Batısı Dedeler Çayı,
İşte o köy benim köyüm.

Ortada Hacı Hüdai,
Yanıbaşı Basri Dayı,
Oğuz Türkleri'nden soyu,
İşte o köy benim köyüm.

Armutluğu, Kayakolu,
Yağdı'da Gerede yolu,
Hatıplar'da Kahyaoğlu,
İşte o köy benim köyüm.

Ahmatgil'in Kelagil'i,
Yakuplar'ın Alagil'i,
Güzelleri giyer alı,
İşte o köy benim köyüm.

Akçapınar, Dibekbaşı,
Hanaykaya dere taşı,
Tilki Seferi, Erbaşı,
İşte o köy benim köyüm.

Çobanları, Keremleri,
Kamalıgil'i, Benler'i,
Cıbırlar'ı, Trenler'i,
İşte o köy benim köyüm.

Eyüpler'i, Çakırları,
Hacıgil'i, Çukurlar'ı,
Topçugil'i, Tıkırları,
İşte o köy benim köyüm.

Hakkı Çavuş, Kocakafa,
Hacı Kamil, Koca Mustafa,
Mıstantıkgil, Hacı kalfa,
İşte o köy benim köyüm.

Kaza GEREDE'ye bağlı,
Vilayetimizdir BOLU.
Karşıda Gömeççioğlu,
İşte o köy benim köyüm.

Kucak kucak selam size,
Burda nokta koyam söze,
Âşık İRFAN vurur saza,
İşte o köy benim köyüm.

1978-SAMAT

BİZİM KÖY **İrfan ŞİMŞEK**

Ovaları, dağları var,
Bahçeleri, bağları var.
Ekinli tarlaları var.
Bizim köyün, bizim köyün.

Yiğidi var, efesi var,
İhtiyarı, ebesi var,
Bir de Sakartepe'si var,
Bizim köyün, bizim köyün.

Kadını yığını yığar,
Erkeği ekini biçer,
Güzelleri çizgi çeker,
Bizim köyün, bizim köyün.

Kumru gibi gözleri var,
Gayet şirin sözleri var,
Maral gibi kızları var,
Bizim köyün, bizim köyün.

Koyunları, sığırı var,
Merası var, çayırı var,
Ha bir de Çal Bayırı var,
Bizim köyün, bizim köyün.

Ormanları, yaylası var,
Kekik kokan havası var,
Bir de gözü elası var,
Bizim köyün, bizim köyün.

Kızları işleme eder,
Gelinleri suya gider,
Kadınları yünü dider,
Bizim köyün, bizim köyün.

Yiğitlerden kalesi var,
HATİPLER mahallesi var,
SAMAT diye mahlâsı var,
Bizim köyün, bizim köyün.

Köyler içinde namı var,
Bir şöhreti, bir şanı var,
Bir de Aşık İRFAN'ı var,
Bizim köyün, bizim köyün.
11/08/1977-SAMAT

GEREDE'DE BİR ŞUBAT GÜNÜ **Mehmet KARLI**

2005 Senesi Şubatın On Sekizi
Günlerden Cuma Gerede'de kar yağıyor
Minarelerden ezan sesleri geliyor
İçime ilahi duygular doluyor.
Etkiliyor... kendimden geçiyorum...
Dışarıda yürüyorum
Buz gibi temiz havayı soluyorum...
Kurtlar Vadisi'nin çekildiği dağlara derelere bakıyorum
Gözümde film oyuncularını bir de kurtlar canlanıyor
Heybetiyle bir kaya herkese meydan okuyor...

Etrafı seyrediyorum... karların süslediği
Çamlarla güzelleşmiş dağlarla merhabalaşıyorum
Dağlar suslu puslu... hoş bir görüntü sergiliyor
Büyülüyor beni... sesimi çıkaramıyorum... bakıyor
Güzellikleri yaşıyorum...

Yiğit olan yiğit çıkar meydana
Sevdiğine seslenir der ki gel bana
Bağırır çağırır söyler her yana
Yine de yiğit bu garibi ezmemelidir
Sevenler üzülse de sevdiğini üzmemelidir...

Gerkav Gerede Vakfı Bülteni, Haziran 2006, Y.:11, S.:11, s.26.

ESENTEPE **İrfan ŞİMŞEK**

Gerede'nin kuzey yamaçlarında,
Güzel bir mesire var; ESENTEPE,
Yazı başka, kışı başka güzeldir,
Yılın altı ayı kar ESENTEPE.

Çamları var asırları deviren,
Çayırları görmüş nice pehlivan,
Güzelliği olmuş dillere destan,
Nice âşıklara yar ESENTEPE.

Rüzgâr eser çam dalları sallanır,
Dalda cıvıl cıvıl kuşlar dillenir,
Çam dibinde yorgunluğum dinlenir,
Beni çimlerinle sar ESENTEPE.

Ramazan Dedemiz tarih damgası,
Gönüllere düşen huzur damlası,
Tepeden bakıyor Keçi Kalesi,
Bizi tarihlere sor ESENTEPE.

Kışın ak duvaklı geline benzer,
Yazın yeşillere bürünür gezer,
Baharda bağrını çiçekler bezer,
Kimi al, kimisi mor ESENTEPE.

Nice turistlerin uğrak yerisin,
Yazın yeşil, sonbaharda sarısın,
Türkiyem'de güzellerden birisin,
Görölmeye değer yer ESENTEPE.

İRFAN'ım üstünde mangalı yaktım,
Kalkıp GEREDE'ye yüksekten baktım
Çıktım yamacına kayak da yaptım,
Nasıl da düşmüştüm gör ESENTEPE.

İrfan Şimşek
Şubat-1999 GEREDE

ESENTEPE
Gerede Belediye Reisi
VAHAP GÜREL

Uyacaktır inşallah Gerede'nin ahengi!..
Bu gür saçlı çamlığının gökler yıldızlar dengi,
Her an bahar müjdeliyor bülbülü zümrüt rengi
Burcu burcu kekik sinmiş taşına, toprağına
Gül, ne mutlu Vahap sana Cennet beldende sanki.

ESENTEPE **Yunus GÜLDEMİR**

Asırlar boyunca tarihe şahit
Yolu Nuh'a çıkar; Esentepe'nin.
Arkut'un meltemi, canlara esin;
Gönülleri yıkar; Esentepe'nin.

Çam dalı; sevdalı kuşlar yuvası
Bir başka âlemi; gençlik sefası.
Ölülere nefes, eser havası;
Çamlı çamlı kokar; Esentepe'nin.

Daha Aladağlar... Daha; Güldemir...
Şu, yaşlı düşünen; nerde, kim bilir?
Ruhlar gökte; yıldız ... Bedenler; kâbir;
Ruhu Rabb'e akar; Esentepe'nin...

Yeniçağa, Deliller Köyü, 1 Ağustos 2005

Gerede Kültür, Kalkınma ve Dayanışma Bülteni, Haziran 2011, Y.: 16, S.:16,
s.17.

UNUTKAN II **Kemal GÜÇLÜOL**

Gerede'ye kar yağıyor mu?
Bir bak bakalım
Beni bir arayıp soran var mı?

Yıllar var ki içmiyorum biliyorsun
Oruçlar Çeşmesi'nin suyundan
Şu gurbet senin bu gurbet benim

Anlat bana Gerede'yi
Hadi anlat
Anlat eski sevgilileri

Daha soracaklarım var aslında
Var mı bir hatırlayan
Yaptırdığım okulları

Sanki neden dinlemiyorsun
Üstelik yüzüme bile bakmadan
Bırakıp gidiyorsun

Sonbahar Şarkıları, Bolu y.t.y, s.37

UNUTKAN III
Kemal GÜÇLÜOL

Gerede'de
Tam da uzak ufukların
Başladığı yerde
Dost bir türkü
Bir de ben

Mevsim ister bir kış olsun
İsterse bahar
Şu bulut senin bu bulut benim
Sallanır dururuz rüzgârda
Yıldız ararız gökyüzlerinde durmadan

Yeşilin en güzeli
Vurur Arkot Dağları'ndan aşağı
Mevsim ister bir yaz olsun
İsterse bahar
Dökülür çağlayan çağlayan

Derken
Dost bir türkü
Bir de ben
Bir sevinir bir seviniriz ki sormayın

Ve sonra
Gidelim deriz sevine sevine
Gidelim de Geredemizin
Bir güzel sarılalım boynuna

Koşarız alabildiğine
Koşmasına koşarız da
Acaba
Gerede
Bizi hatırlayacak mıdır?

Çok zamandır uzaklardayız ya
Sevgili Geredeliler
Bizi tanıyacak mıdır?
Ne dersin

Sonbahar Şarkıları, Bolu y.t.y, s.38.

GEREDE’NİN EVLERİ

Dağdan kestim bir değnek ay oğul
 Şalvarı benek benek ay oğul
 Şalvar mintan bir örnek ay oğul
 Ammanı bilir misin ay oğul?
 Gel desem gelir misin ay oğul?

Gerede’nin evleri ay oğul
 Eğri büğrü yolları ay oğul
 Kardan beyaz kolları ay oğul
 Ammanı bilir misin ay oğul?
 Gel desem gelir misin ay oğul?
 Esentepe düzünü ay oğul
 Göremedim gözünü ay oğul
 Ammanı bilir misin ay oğul?
 Gel desem gelir misin ay oğul?

Gerede, Hazırlayan: Osman Mitralyöz, Ankara 1970, s. 69.

GEREDEM

Mustafa TÖNGEMEN

Şubat kırk yedide sende doğmuşum
 Sendedir ilk sütüm, ilk aşkım
 Sendedir dostlarım, sende kardaşım
 Dostlar ben doğuştan Gerede’liyim

Gül, kekik kokuyor, bağım bayırım
 Çiğdemler içinde benim çayırım
 Ben hâlâ sendeyim, sende uyurum
 Dostlar ben doğuştan Gerede’liyim

Aklımda bin türlü anı var benim
 Kalbimin sevdalı yanı var benim
 Canımda Koroğlu kanı var benim
 Dostlar ben doğuştan Gerede’liyim

Şiirin sevdalı susmaz yeliyim
 Eriyen karların soğuk seliyim
 Ben biraz sevdalı, biraz deliyim
 Dostlar ben doğuştan Gerede’liyim

Suyumda Oruçlar çeşmesi vardır
 Ruhumda suların gür sesi vardır
 İçimde çamların nefesi vardır
 Dostlar ben doğuştan Gerede’liyim

Senin suyun havan, burnumda tüter
Hasretin ömrüme, yıllarca yeter
Seni düşünürken yüreğim titrer
Dostlar ben doğuştan Gerede'liyim

Kalp hasret kokuyor, gönlüm gül pembe
Vücudum gurbette, yüreğim sende
Hayalim geziyor Esentepe'de
Dostlar ben doğuştan Gerede'liyim

Şahnalar köyünde komşum Dertli var
Biz ikiz kardeşiz, tenle can kadar
Gönlümde bin sevda, saçımda karlar
Dostlar ben doğuştan Gerede'liyim

Vücudum sonbahar, kalbimde ilk yaz,
Şiirler, şarkılar sevdasız olmaz
Severim söyleyemem, katıyım biraz
Dostlar ben doğuştan Gerede'liyim

Benimdir bu gökler, benimdir yerler,
Yaz günü bulutlar başımda gürler
Adıma Mustafa Töngmen derler
Dostlar ben doğuştan Gerede'liyim

Ali Rıza Ünlü; **Tarih Boyunca Gerede**, İstanbul 2000, s. 294.

GEREDE ŞİFA DESTANI **Muzaffer ŞADİ**

Güzeller güzeli Anadolu'nun
Kızlık sularında bir çağ Gerede
Yayla çileğiyle meşhur Bolu'nun
Gönlünde ömürden bir dağ Gerede

Bazı güzellikler vardır ki sırdır
Gözleri kaplayan penbe bir kırdır
Kuzular meleyen ne hoş çayırdır
Çiçekten örülmüş bir ay Gerede

Uçmağı (cenneti) ölmeden göreyim dersen
Kevser ırmağından içmek istersen
Ramazan Dede'ye halıyı sersen
İrem bağından bir bağ Gerede

Ramazan Dede'nin havası, suyu
 Yersin bir başına, bütün kuzuyu
 Çimenler üstünde kuş gibi uyu
 Çam, kekik, kokulu bal yağ Gerede

Yükseklerde uçan bir kuş kanadı
 Görünüşü verir bir şeker tadı
 Gürbüzler diyarı olmalı adı
 Ezel köyü gibi bir sağ Gerede

Ey hasta olanlar, paslı olanlar!
 Dertten yürekleri yaşlı olanlar
 Yanık Keremlere Aslı olanlar
 Size en şifalı deva Gerede

Koltuk değneğiyle gelen üç günde
 Yürür, dörtnal giden atın önünde
 Kalmaz çakıltaşı, diken gönlünde
 Üflenecek sudan sade Gerede

Kurulur yılda panayır iki kez
 “Kaynarlar” denilen mesireyi gez
 Gönül hiçbir yerde böyle eyleyemez
 Bahtının yıldızı parlak Gerede

İstanbul, Ankara, Çerkeş, Zonguldak
 Hangi kasabada var böyle uğrak?
 Yollarını görseñ dümdüz kaydırak
 Kazancı arttıran kaynak Gerede

Halk ateş gibi atik, çalışkan
 Öz Türk'ün kanıdır onlardaki kan
 İhtiyarı bile gürbüz nevcivan
 Güneşten kopmuş bir yaprak Gerede

Gençliği çok temiz bir kalb taşıyor
 Bu kalblerde birer arslan yaşıyor
 Gazinin aşkı çoşup taşıyor
 O altın destandan nursa Gerede

Ata olan sevgi fazla her yerden
 Zaten bu beklenir er oğlu erden
 Avcılar inmiyor hiç tepelerden
 Asil şereflere otağ Gerede

Ziya Gökalp ile Misaki Milli
Bu iki mektebdir yurdun temeli
Yarıncı varlığın yüksek emeli
Adam yetiştiren toprak Gerede

Herkes kendni işe vermiştir
Pazar kovalamak doğrusu iştir
Böyle yiğitlere meydan genişdir
Bahtiyat tüten bir ocak Gerede

Kışın gençler ev, ev sohbet gezerler
Gönülleri çiçek ile bezerler
Başeskiden ayrılmaz hiç nazarlar
İyi adetlere konak Gerede

Bak unuttum Yeniçağa Gölünü
Üstadım Dertli'nin bu şen gönlünü
Andırır ilk yazın mavi göğünü
Yerlerde de nurdan parlak Gerede

Kasabaya yakın bir göl daha var
Koroğlu dağları bu göle bakar
Yok dünya üzerinde böyle bir diyar
Tatlı rüyalara menba Gerede

Nasıl malın durdukça artar değeri
Beyaz zambak açar bir gün seheri
Mağribden görmeye koşar bu yeri
Kulakta çınlayan bucak Gerede

Ey dost! Şâdi der ki sen baş tacısın
Gönül ferahlatan can ağacısın
Peri kızlarının sırma saçısın
Sana doyum olmaz veda Gerede

Ali Rıza Ünlü; **Tarih Boyunca Gerede**, İstanbul 2000, s. 229–232.

GEREDE KOCA KIŞINA DAİR DESTAN **Garib HASAN**

Bin üç yüz yirmi altıda şiddeti şitâ
Çok yolcular canını ettiler feda
Beş vakit namazı eylesin eda
Havası yüksek vatanımız var

Hakkın hikmetile yağdı doldurdu
 Çok yolcuları yolda öldürdü
 Sağ olanların benzini soldurdu
 Hakkın birliğine ikrarımız var

Yağdı doldurdu, bulda kemali
 Akyel esince bulur zevali
 Yıktı insanı mâlû melâli
 Eriyüp, akar deyu ümidimiz var

Ümmi dünyayı ihata etti
 Çok yolcuların vadesi yetti
 Sağ olanla sılaya yetti
 Anlarda (onlarda) gelir deyü ümidimiz var

Kırk gün kırk gece gelmedi posta
 Selam edin yarana dosta
 Hummaya yatıp olsa da hasta
 Eriyip gider deyü ümidimiz var

Yol açılmaz enilmeyor dereye
 Küçük kehle karışmıyor sürüye
 Vakit geldi enin artık dereye
 Çamaşır yıkamaya ümidimiz var

Herkes hanesinde kapandı kaldı
 Bu kış, cümle âlemden intikam aldı
 Cenazeker birkaç gün evde kaldı
 Anlar da defnolunur deyu ümidimiz var

Şiddetli şitâ bunalttı nâsı
 İki kuruşa çıktı tuzun okkası
 Başka şeylerin sotulmaz bahası
 Cümlesi iner deyu ümidimiz var

Ayın nihayeti, taksitlerin zamanı geldi
 Feleğin hançeri bağrımızı deldi
 Çarşı Pazar yolları kapandı kaldı
 Yol açılır deyü ümidimiz var

Ruhsat olmayınca kuşlar uçar mı?
 Tayaran edip kanatların açar mı?
 Mevlam yarattığı kuldan geçer mi?
 Hepimizin sevgili Resulümüz var.

Biçâre askerlerimiz gitti
Çok fukaranın işleri bitti
Kara bacaklı Araplar aleme neler etti
Onlar da teslim olur deyu ümidimiz var

Hazreti Âdem'dir bizim atamız
Havva Validemiz hem anamız
Habibi Ekrem'dir şefaatkanımız
Anlar (onlar) da şefaet eder deyu ümidimiz var

Tanrı ruhsat vermesin tilki ile kurda
Nasibini arar bulur her yerde
Rumşah Nevruzu'nda hayvan kalsa da kırdı
Turnalar, kazlar gelince Mayıs'da
Bu da geçer deyu ümidimiz var

Bu kışı veren kimdir? Anı (onu) bilmeli
Haktan gelene razı olmalı
Tariki müstekimde doğru olmalı
Hak yolunu bize gösterenlerimiz var

Bu fakirin kusuruna bakmayın
Hiç kimsenin hatırını yıkmayın
Doğru olun Hak yolundan çıkmayın
Kusurumuzu afvederler deyu ümidimiz var

Yazım yoktur kalem alsam elime
Ben söyledim ne geldise dilime
Bilir, bilmez söyledim beş on kelime
Belki yadigâr olur deyu ümidimiz var

Ali Rıza Ünlü; **Tarih Boyunca Gerede**, İstanbul 2000, s. 213-216.

GÖYNÜK

GÜZEL GÖYNÜK Celal OGAN

Tarihin derinliklerinden günümüze seslenen,
Akşemseddin'in tefekkürleriyle beslenen,
Yemyeşil ormanlarla, göllerle süslenen,
Bolu'nun şirin beldesi güzel Göynük.

Cıvıl cıvıl öten renk renk kuşlarla,
Konakları süsleyen ağaç oymalar, taşlarla,
Yaşamaya doyum olmayan yazlar, kışlarla,
Bolu'nun şirin beldesinin güzel Göynük.

Yeşilin her tonuyla, ilmik ilmik dokunmuşsun,
Vadiye gizlenip güzelliğini saklamışsın,
Tarih olup sayfa sayfa okunmuşsun,
Bolu'nun şirin beldesinin güzel Göynük.

Berrak göllerinle can evinden yakarsın,
Gönüllere mavi mavi, yeşil yeşil akarsın,
Her mevsim buram buram bahar kokarsın,
Bolu'nun şirin beldesinin güzel Göynük.

Saat kulen yıllara inat bağrında dimdik durur,
Konakların geçmişten günümüze damgasını vurur,
Otantik özelliklerin ve güzelliklerin sana gurur,
Bolu'nun şirin beldesinin güzel Göynük

BULSAM HUZUR SOKAĞI Ahmet ÇANKAYA

Özlemim yüce benim,
Bulsam huzur sokağı,
Üşümez ki hiç benim,
Bulsam huzur sokağı.

Akşeyh'imini diyarı,
Mutlu etsin dilerim,
Göynük gönlümün yarı,
Fakih tutsun yularım..

Allah'ımdan dileğim,
Bir nur gönder bizlere,
Tevbe-şükür ihlâsla,
Bir nur gelsin yüzlere.

Hem biz mutlu olalım,
Hem de âlem nurlansın.
Aşkınla biz çoştukca,
Yüreğimiz kurlansın.

Hızır bize yar olsun,
Erenler de yâr olsun.
Allah razı olunca,
Gönüller huzur bulsun.

Milletimle var olmak,
Ne samimi bir gaye,
İnancımınla yâr olmak,
Dilerim olsun paye.
8 Ağustos 2004

GÖYNÜK

Nurettin UYTUN

(Osmanlı Devletinin 700. kuruluş yıldönümü töreni ve Akşemsettin Hz. Anma günü hatırası. Göynük'e Armağan)

Bir başka olurmuş bahar, Göynük'te
Sunar, nesi varsa pahada, yükte,
Yeşil rüyalarla sarılır insan
Bastığı toprakta uçtuğu gökte!

Âtiyi heceler, mâziyi okur,
Ruhlara haz veren nakışlar dokur,
Nakkaşın önüne serilen zaman
Geçmiş kucaklar, geleceğe kor...

Gözü olmuş, yaylalarda iki göl,
Kırpikleri çepe çevre çamlı bel;
Yağışı, yağmuru unutsa orman
Açar, gözyaşıyla, menekşe, sümbül...

Yeşilin menşei dense yeridir,
Özde cevher, tarihiyle diridir
Mâziyi bugüne, bize bağlayan
Türk evleri halkalardan biridir.

Zümrüt yamaçlarda uyumlu evler
 Camlarda tutuşan kızıl alevler
 Sıradan meskenler, konaktan mekân
 Ahengine nöbet tutan selviler...

Büyüler insanı düne götürür,
 Zaman durur, zamanları yitirir...
 Manevi havası, edeple irfan
 Güzel duygularla iz'an getirir.

Göynük halkı ezanlarla uyanır,
 Mütevekkil, Yaradan'a dayanır,
 Tekbirlerle kalplere yerleşen iman
 Gayretli, şükürlü nura boyanır.

Bıçakçı, Yabalı, Debbağ dedeler,
 Efendiler, beyler, paşazadeler
 Mâna iklimine bırakıp nişan
 Hâl diliyle geleceği heceler.

Akşemsettin Veli Göynük'te taçtır,
 Mânaya susayan gönle ilaçtır,
 Burada yatmakta mübarek Sultan
 Ruhanî feyzine insan muhtaçtır.

İhtifaller gönülleri sarmalı,
 Kıyamete kadar tekrarlanmalı,
 Ünlü AKŞEMSETTİN âfakta burhan...
 GÖYNÜK baş tacıyla gururlanmalı.

Göynük: 23.05.1999

Gül Düşmüş Bahtına, İst. 2005, 46–47.

GÖYNÜK **İlknur Çekici SAREH**

Gelin gibi süzülür
 Puslu semada evlerin
 Sarıyla, yeşille, kahveyle
 Bütünleşir her yerin
 İlkbaharda değişir
 Yeşilin binbir tonu
 İnsanı şair eder
 Bu renklerin uyumu

Sünnetin,Çubuğun,Akşemsettin'in
Gün aşırı gittiğim mesire yerinin
Yarattığı huzuru
Bulamadım başka yerde
Bakmaya kıyamadım
Nazar degecek diye

Zafer kulesinin gölgesi
Düşüyor fitursuzca
Hayallerimin en güzel
En gizli köşesine
Değişmem seni Göynük
Değişmem hiçbir yere

(09.03.2005 - Göynük/BOLU)

Halil ÇOLAK

Vadiye kurulmuş o güzel şehrin,
Çağlayarak akıyor içinde çayın,
Nice şehzadeler giydi kılıçla, yayın,
Sultanlar otağı Göynük'üm benim,

Halveti dergahında gönlüm çağladı,
Geçmiş muhteşem tarihim önüme geldi,
Şu anki halimiz beni hüsrana eyledi,
Tarihi yaşatan Göynük'üm benim,

Akşemsettin Hz.ulu çınarı Sende yatıyor,
Osmanlı'nın ruhu her köşende yaşıyor,
Ulu Veli sanki Fatih Sultan'a derste veriyor,
Veliler diyarı Göynük'üm benim.

(Ankara 16 Mayıs 2006)

KIBRISCIK

Sadık ŞEKEROĞLU

Dağ dağ, yayla yayla yazsam seni,
Adım adım, yol yol tozsam seni,
Ardıç ardıç, çam çam, diksem seni,
Bağrına basar mısın?

Duman duman, bulut bulut sarsam seni,
 Çiçek çiçek, yonca yonca eksem seni,
 Pınar pınar, oluk oluk içsem seni,
 Koynunda saklar mısın?

Tezgâh tezgâh, tel tel dokusam seni,
 Heybe heybe, torba torba okusam seni,
 Diyar diyar, belde belde sorsam seni,
 Hatırlayıp anar mısın?

Çiğdem çiğdem, sarı sarı boyasam seni,
 Çay çay, ırmak ırmak sulasam seni,
 Mor menekşelere sarıp beslesem seni,
 Bir yudum koklar mısın?

Anı anı, özlem özlem, çeksem seni,
 Kerem'e Aslı'ya, Yunus'a versem seni,
 Gündüz gece, düşümde görsem seni,
 Kucaklar mısın sen de beni?

Redif, Bahar 2002, Y.:1, S.:4, s.63.

KIBRISCIK'A BAKIŞ

Aysel YILDIRIM

Biraz küçükse de fakat şirindir.
 Tek sıkıntısı varsa o da üründür.
 Kışı soğukcadır, yazı serindir.
 Dürüst insanlar diyarı şirin Kıbrıscık.

Eski ismine bakarsan Karadoğan'dır
 Tam güzelleşip şirinleşme çağındır.
 Tarihe geçen Köroğlu senin dağındır.
 Tarihe kaydolan güzel Kıbrıscık.

Yirmi iki köy etrafı kaplar.
 Kağnı arabasıyla çekilir saplar.
 Yeni binaları gören sevinçten hoplar.
 Günden güne güzelleşen Kıbrıscık.

Kaymakamlık binası yeni yapılır.
 Okulun gösterişine insan kapılır.
 Bu kazada eğri değil doğru yola sapılır.
 Her tarafı temiz şirin Kıbrıscık.

Doğuda Yazıca şirin bir köydür.
Kadınları hanım gibi, erkekleri beydir.
Gece karanlığı kaybeden semadaki aydır.
Ayın yanında elektiriğe kavuşan Kıbrıscık.

İlkokul binası apartmanı andırır.
Ortaokul talebelerini bile yandırır.
Karşıdan görenler vilayet sandırır.
Övmeyle bitmeyecek güzel Kıbrıscık.

Köroğlu dağı hayat menbağı,
Meşhurdur yoğurdu, beyaz yağı,
Yaylalarda geçiyor çağı,
Köroğlu'ya yemek veren Kıbrıscık.

Ağaç binaları göze çok hoş görülür.
Köylü kadınları yazmalara bürünür.
Sana hizmet etmeyi Allah kavurur.
İstikbali parlak canım Kıbrıscık.

Not: Babası, 1960'lı yıllarda Kıbrıscık'ta karakol komutanı olarak çalışan ve kendisinde o yıllarda ortaokul talebesi olan Aysel Yıldırım'ın yazdığı bu şiir **Bolu Abant Gazetesi'nde** 28 Ekim 1961 tarihinde yayımlanmıştır. Biz bu şiiri, Emin Tekemen'in hazırladığı **Bolu Kıbrıscık** adlı kitaptan aldık (2. Baskı, s. 112).

MENGEN

VAR
Battal TÜRKSEVER
Bolu Aşçıları İçin

Sanatı dünyaya kabul ettiren
Sanatkâra saygı selamlarım var.
Ülkelerden madalyalar getiren
Sanatkâra saygı selamlarım var.

Yeşil Bolu, şirin Mengen, Gökçesu
Orda vardır aşçıların makbulü
Kadirler, Mısırlı Çorak köyleri
Cümlesine saygı selamlarım var.

Saraylara konaklara ermişler
Birbirine sırlarını vermişler
Birlik olup bir de Dernek kurmuşlar
Yöneticilere saygılarım var.

Ustasına, çırağına hep birden
 İlhamlar geliyor onlara sırdan
 Vatan faydalanır sanatkârlardan
 Türksever cünleye saygılarım var.

HATIRA

Gönülden MENGENLİ (Gültekin Çetinkaya)

Şu Mengen'in dört yanı sıralı dağlar
 Sevdüğinden ayrılmış bir garip ağlar
 Aşkı bilenler karalar bağlar
 Ne kızgın kordur bu yüreği dağlar

Mengen'in içinde küçük bir çarşı
 Gültekin'in sevdası sarmıştı arşı
 Tuzsuz ekmeği idi katıksız aş
 Cümle âlem bu aşka olsa da karşı

Sevdamın adını yazdım dağlara
 Dönsem de bir gün viran bağlara
 Ferhat gibi örnek olsun çağlara
 Benden bir hatıra kalan sağlara

<http://www.mengenarsiv.com>

MENGEN NOSTALJİSİ

Gönülden MENGENLİ

Kazım Bekçi vardı kılarnet çalardı
 Dinleyenler musik-i zevke dalardı
 Tanıyanlar bilirler benim babamdı
 Ondan bize tek miras dürüstlük kaldı

Çok güzeldir Mengen'imizin dağları
 Sular kurumuş akamaz olmuş çayları
 Tabaklar'ı Karapınar' Beşler'i
 Lezzetlidir tadından yenmez keşleri

Mengendir burası tarihle yarışır
 Bakırlı'dan bahsetsem aklın karışır
 Daha da eskisi saraya erişir
 Mengenliye tarihi bilmek yakışır

Volvo'nun başkenti imiş Mengen sanki
Balta burunları ve çok çeşitleri
'Mengen'e gel volvo'ya bindirem seni'
Meşhur şöförlerimizin bu sözleri

Top sahasında eski bir hızar vardı
Hızar ardında Köçek Mıstık yatardı
Yareni Halil, Kadir'le tüp atardı
Artık bu insanlar maziden bir anı

“Havuzlu Kahvede davulcular mı var?”
Haydi bakmaya gidelim mi çocuklar
Konak restoran kısır düğünler yapar
Her akşam davul zurna ve köçek oynar

Mengen'in tek maskotuydu Deli Durmuş
Denir miydi hiç ona “Pazarköy yanmış”
Küfür etse bile, o asil bir nammış
Tarihten hakikaten güzel bir anmış

Osman davul çalardı ramazanlarda
Üç beş bahşişi de vardı bayramlarda
Şimdi yalnız bir anı Foto Varlık'ta
Bir resmi kaldı geriye ondan hatıra

Deli Tevfik derlerdi onun adına
Aklı dolaşmazdı senin aklına
Festivaller icat etsen de ne fayda
Tek teselli ilk festivaldi Konak'ta

Kara Zeki “Goca Gurt” diye bağırır
Yatmadan önce “Çörçiline” çağırır
Bilir misiniz siz dostlar sevgi nedir
Kaz yavrusunu da insana çevirir

Fırıncı Cezmi bize ekmek pişirdi
Velespile taşıdı lastik şişirdi
Sinan Abi pasayı yere düşürdü
Allah rahmet eylesin Cezmi Abi

Yeşilçam'ı bize getiren Yamanlar
Süha afiş asar Satılmış film sarar
İsteyen film arasında langırt oynar
Tüm Mengenli acıklı filmere ağlar

Afif Yücel, Melek Hanım, Münir Can'lar
 Remzi, İhsan Bey, Melahat Karaca'lar
 Kemal Bey, Nezahat Aydın'dı hocalar
 Bilen geçirdi bilmeyenler bocalar

Hababam benzeri lisemiz de vardı
 Muhsin Özalp'ta sanki Mahmut Hoca'ydı
 Tarık Bey'in bir dili de Almancaydı
 Kavgalarda iş teknik arkasındaydı

Raif hoca ders verirdi bazen vaaz
 Vazgeçmezdin kurstan eğer alırsan haz
 Bir kere başladın mı geçer mi hiç yaz
 Etsen de anne babana bin naz

Simitçi Erol güzel simit yapardı
 "Tade Devrek dimidi" Birol satardı
 İkinci vaktinde cana can katardı
 "Cüneyt misin" Birol ver artık kararı

Gevşek, Behçet Dayı anılmadan olmaz
 Yoksa Pazarköy'e araba bulunmaz
 Yorgancı Fahri yola ayık çıkamaz
 Tanrıdan hepsine bir rahmettir niyaz

Şaban'ı görenler inanın şaşıyor
 Dağları tepeleri yaya aşıyor
 Bir mucize midir bu nasıl yaşıyor
 Geçmişten geleceğe izler taşıyor

Hasan ve Kamil amca iyi kasaptı
 Kaybolan ne satırdı ne de masattı
 Sanmayın bunun sebebi hep hesaptı
 Onlarca hesap hoşgörü ve insaftı

Demirçakmak, Ömer Aksu, Macirleri
 Çolak Cemal, Karakaylı niceleri
 Saya saya biter mi hiç isimleri
 Bugüne taşıyanlar Mengen'imizi

Aydın Usta adı buraya sığar mı?
 Unutmamamız lazım bu büyük zata
 Ondan önce böyle bir Mengen mi vardı?
 Sayesinde ünümüz dünyayı sardı

Aşkların güzelini ararsan eğer
Pazarköy bendeki bambaşka değer
“Baharyeli” idi dedim esip geçer
Vazgeçilmez sevdaymış bendeki meğer

Uzaktan bakmakla alınır mı hiç haz?
Baba ocağı burada gelmeden olmaz
Bir ömür mümkün mü gurbette kalınmaz
Yılda bir gelmekle Mengenli olunmaz
<http://www.mengenarsiv.com>

MENGENLİ **Gönülden MENGENLİ**

Mengen'in yolları parke taşlıdır
Güzeldir kızları hilâl kaşlıdır
Duygusaldır insanı gözü yaşlıdır
Hem sakın hem de ağır başlıdır

Gurbette Mengenli biraz farklıdır
Mengenli Mengen'de hakikatlidir
Hoş sohbet dili de baldan tatlıdır
Bakma sen yine de çok şevkatlidir
<http://www.mengenarsiv.com>

DERNEĞE DAVET **Ramazan TÜRKMEN**

Dost düşman herkesin haberi olsun,
Tüm Mengenli'ler el ele vermişler.
Bizden tarihe bir gönderi olsun,
Diye toplanıp bir dernek kurmuşlar.

Karanlığa küfredip durmaktansa,
Bir mum da bizler yakalım demişler
Mevcudu kırıp, döküp, yıkmaktansa,
Bir çivi de biz çakalım demişler.

Destek vermiş altmış iki kurucu,
Omuzlayıp götürsünler derneği.
Yedi kişilik bir yönetim kurulu,
Oluşturup, yönetsinler derneği.

Yükselen binanın her tuğlasını,
Mengen'imize bir hizmet biliriz.
Üyelerimizin her damlasını,
Gönülden çağlayan nusret biliriz.

Dernek gurbetçiye tek ev olmalı,
Sık sık yoklasak, kapısını çalsak.
Her Mengenli'ye bir görev olmalı,
Gecikmeden bu kervana katılmak.

İhtiyacı vardır desteğimize,
Bu dernek ileri yol alıp gitsin.
Her türlü dert ve isteğimize,
Bıkmadan uzanan kol olup gitsin.

06. 05. 2009

<http://www.mengenarsiv.com>

GÖNÜL ZINDANLARI **Ramazan TÜRKMEN**

Mengen'in etrafı dumanlı dağlar,
Dağlardan aşağı pınarlar çağlar,
Oturmuş tehada bir garip ağlar,
O da benim gibi yaralı mıdır?
Belli ki onun da bir sevdiği var,
Başına geleni en son o duyar,
Kavuşacak günleri ahrete sayar,
Ceylanım kaşların karalı mıdır?
Gurbette akşamlar çiledir bana,
Bu atan yüreğim köledir sana,
Hasret bana düşer köyüm ne yana,
Yaram yar elinden sarılı mıdır?
Duman olur elbet dağın doruğu,
Çekilmez gurbetin kahrı soğuğu,
Bir yolcu yol alır sılaya doğru,
Acep o da bizim yörelî midir?
Türkmenoğlu'm yazgın ne karaymış,
Gönül zindanları sana saraymış,
Zalim felek bile yardan yanaymış,
Defterin ezelden dürülü müdür?

03.02.1995

Yıldırım Beyazıt Anadolu Lisesi - ANKARA

<http://www.mengenarsiv.com>

MENGEN DESTANI
Ramazan TÜRKMEN

"Yine yeşillendi fındık dalları"
Ah toz duman oldu Mengen yolları,
Açılmış yârimin narin kolları,
Gurbette ufku gözler Mengen diye.
Bayramlarda herkes geri geliyor,
Gurbetten geleni herkes biliyor.
Ananın gelinin yüzü gülüyor.
Kavuşup dertleşirler Mengen diye.
Sabah kaşıklanır ovmaç çorbası,
Ayağında çarık sırtta abası,
Pazara erken varmak tek çabası,
Köylümüz yola düşer Mengen diye.
Kavalla dereye iner koyunlar,
Ördek, çiftetelli en has oyunlar,
Kırılır gerdan, bükülür boyunlar,
Süzülür kara gözler Mengen diye.
Töre emri, bağır: "Damat gelecek!"
Oda şenliğinde yüzler gülecek,
Davul, zurna, keman pası silecek,
Köçek ne güzel oynar, Mengen diye.
Serpek'le Dorukhan hasret odağı,
Kızların elinde tığı, yumağı,
Damda sarı inek, bir de buzağı,
Ardı sıra dolanır Mengen diye.
Kadınlar tarlada çifti sürüyor,
Adamlar kahvede, poğlu arıyor,
Büyük yanlışlığı herkes görüyor,
Sormazlar niye böyle Mengen diye.
Durmuş ne durursun "Pazarköy yanmış!"
Deli dolu ama, o da bi canmış,
Diyorlar ki pîr ü evliyaymış,
Bazen hayali görünür Mengen diye.
Kör duman bürümüş karşı yamacı,
Gurbetten gelmişim olmuşum yolcu,
Yapıver de anam bir kül kömeci,
Kabarsın köz üstünde Mengen diye.
Türkmenoğlu'm şimdi halin nicedir?
Yurdundan uzakta günün gecedir,
Mengen dilimizde sanki hecedir,
Türkü mâni yakarız MENGEN diye.

22.02.1994

<http://www.mengenarsiv.com>

MENGEN'İM
Durmuş EROL

Kaderim seninle yazılmış
Ayrılamıyoruz ikimiz
Bir türlü azalmadı birbirimize sevgimiz
Dünyanın öbür ucuna gitsem
Olmuyor Mengen'im olmuyor sensiz.
Beni bir şeyler buraya çekiyor
Kendimi kontrol edemiyorum
İçimden gelerek konuşuyorum
Yerin dolmuyor be Mengen'im yerin dolmuyor.
Sana gelirken koşuyorum
İçimde heyecan içimde sevinç
Serpekten aşağıya baktığımda
İki sevgilinin kavuşması gibi
Gözyaşlarımı tutamıyorum.
Benim yüreğimdaki sevgin öylesine büyük
Hasretin ağır geliyor yapamıyorum
Kalıyorum sanki öksüz ve kimsesiz
Olmuyor Mengen'im olmuyor sensiz...

<http://www.mengenarsiv.com>

MENGEN KOKUYORUM
Mustafa N. GÜR SOY

Kokularıyla geldim gurbete
Dağ
Tarla
Bostan kokuyorum,
Tarhana kokuyorum.
Somun gibi,
Ekmek kokuyorum.
Orman kokuyorum
Çam gibi.
Harman kokuyorum
Buğday gibi...
Kokuyorum.!
Tamam.
Yok rahatsız olmayın,
Fazla kalmayacağım...
Kokularıyla döneceğim..!

<http://www.mengenarsiv.com>

ÖZLEDİM MENGEN'İMİ

Mehmet Ali YILMAZ

Özledim Mengen'im
Özledim memleketimi, dağını ormanını özledim,
Özledim dostlarımı, adam gibi adamları özledim.
Özledim insanlarını taşıını, bağını,
Özledim Mengen'im, hem de çok özledim.

<http://www.mengenarsiv.com>

MUDURNU

Abdullah ATAY

mudurnu şirin ilçe
dostluk sohbet iç içe
gönlünüz bayram eder
siz buraya gelince...

mudurnu'ya varalım
depme hevla alalım
durun hemen gitmeyin
konaklarda kalalım...

gelirseniz aç karna
yeriz keşli makarna
bu günü de geçirdik
mevla kerim yarına..

yaylalara çıkalım
çam havası kokalım
kuzular çevrilecek
ateşleri yakalım...

yaylamız otlulu olur
aşımız tatlı olur
mudurnu'da dostlarım
gözel kıymatlı olur..

abant'tan hiç geçtin mi
soğuk suyun içtin mi
tavaya yağı koydum
gölalası seçtin mi...

gölüyle ünlü sünnet
orası sanki cennet
daha nice yerleri
gezeceğiz biz elbet...

karaaslan bir yatır
bilir o gönül hatır
yaptığı savaşlarda
kahramanlık yaratır...

şehreman'a çikalım
mudurnu'ya bakalım
okunan dualarla
biz mumları yakalım...

mudurnu havasında
mis gibi kekik kokar
hele kaplıcasında
şifalı sular akar...

oyalar gönül işi
dünyada yoktur eşi
tavuğuyla birlikte
meşhurdur yağı keşi...

mudurnu meşelisi
gül yağın şişelisi
bizi baştan çıkarır
gözelin işvelisi....

duysan melek hanımı
çoşturur hep kanını
mudurnu uşakları
dosta verir canını...

mudurnu'nun evleri
tarihi birer müze
gelince görürsünüz
gerek yok fazla söze...

yavru ceylan avlanmaz
gönül yarsız eğlenmez
mudurnu'nun kızları
'bindallı'sız evlenmez...

mudurnu'nun bağları
yemyeşildir dağları
yari güzel olanın
geçmez gençlik çağları...

konuklar benzer güle
can verdiler gönüle
tekrar sizi bekleriz
şimdilik güle güle...

SİZİ BEKLER MUDURNU **Abdullah ATAY**

Bülbül sesli,gül nefesli bağımız
Sizi bekler her mevsimde Mudurnu
Konuklara geçit verir dağımız
Sizi bekler dört mevsimde Mudurnu.

Karşılar tepede saat kulesi
Sergiler, tarihi size müzesi
Doğası,havası gön'lün mezesi
Sizi bekler dört mevsimde Mudurnu.

Kışın doğa giyiniyor beyazı
Zemheride görmezsiniz ayazı
İlçemizde hoş geçirin bu yazı
Sizi bekler dört mevsimde Mudurnu.

Büyükcami Yıldırım'ın eseri
Nakış nakış bezelidir her yeri
Büyülüyor minaresi,mimberi
Sizi bekler dört mevsimde Mudurnu.

Okunur her cuma esnaf duası
Büyür gönüllerde Ahi sevdası
Eşine,dostuna açık sofrası
Sizi bekler dört mevsimde Mudurnu.

Karaaslan,Şeyh-ül Ümran Bayramı
Etlı pilav ile hoştur ayranı
Gelirseniz gönül eder seyranı
Sizi bekler dört mevsimde Mudurnu.

Şifalıdır Babas,Sarot termali
Yaylaları cennetin bir emsali
Damak tadı yemekleri envai
Sizi bekler dört mevsimde Mudurnu.

Biz dostluğun sevdasına düşeli
Halkımızın gönülleri neşeli
Oyunumuz Melek Hanım,Meşeli
Sizi bekler dört mevsimde Mudurnu.

Sağ olana her gün düğün dernektir
Dostluğumuz insanlığa örnektir
Erdemlilik almadan da vermektir
Sizi bekler dört mevsimde Mudurnu.

Her köşesi tarihin bir mirası
Geç kalmayın şimdi işte sırası
Mesafemiz kaşla gözün arası
Sizi bekler dört mevsimde Mudurnu.

MANİLER (57) ‘ŞİRİN İLÇE MUDURNU...’ **Abdullah ATAY**

şirin ilçe mudurnu
görenler unuttur mu
nazlı yardım başkası
hiç gönül avuttur mu...

çiçeğin hası güldür
gerçeğin sesi dildir
kurban olduğum mevlam
seven herkesi güldür...

yarım nazlı goncadır
gönlüm yarsız nicedir
yarimin bir sözüne
boynum kıldan incedir...

sevdim kaşı karayı
sardı derin yarayı
yar yanımda olunca
neylerim ben sarayı...

kekliğim seker gider
gözyaşı döker gider
onun feryat figanı
ciğerim söker gider...

bakır kabın kalayı
sevmek işin kolayı
gönül kapımdan geçti
güzellerin alayı...

aşkın ile savruldu
sevdan ile kavruldu
kör kurşunla değil de
bir bakışınla vuruldu...

yanağı allı gelin
dudağı ballı gelin
düğünümüz olacak
gelin dostlarım gelin...

yarım beni arardı
hatırımı sorardı
yarım benden gidince
koca dünyam karardı..

MANİLER (58) 'MUDURNUNUN UŞAĞI...'

Abdullah ATAY

mudurnu'nun uşağı
ipektendir kuşağı
yarine canın verir
odur gönül aşığı...

yar elinde fincanım
yare feda bin canım
bu gönül seni özler
yeter ki sen dön canım...

yarım almış iğneyi
gergefe güller dizer
göğsündeki düğmeyi
şakıyan diler çözer...

penceresi al perde
yar ile düştüm derde
yüreciğim titriyor
yari gördüğüm yerde...

gönül yar ile hoştur
yarsız gönüller boştur
sevenlere sözüm yok
sevmeleyen kalbler taşır...

iki gönül yanyana
ömür katarlar cana
yarini yitirenler
ağlarlar yana yana...

yarimin al basması
hoş olmuyor küsmesi
beni baştan çıkaran
istanbul'un yosması...

ben yarime hasretim
yarsız gönül bir yetim
mazlı yari kaybettim
onu bulmak niyetim...

al kiraz allanıyor
allanıp ballanıyor
gönül nazlı yarini
sardıkça dilleniıyor...

12 Mart 2005 Mudurnu

MANİLER (59) 'MUDURNU'DA KONAK VAR...'

Abdullah ATAY

mudurnu'da konak var
yar da elma yanak var
seyyah olmuş şu gönlüm
yar bağrında konaklar...

tütün ince kıyılır
gönül yare bayılır
bu ölümlü dünyada
nasıl cana kıyılır...

sevda gözde okunur
yarsız gönül yakını
şakıyan bülbül dilim
kalb kırmaktan sakınır...

güllerim mor açıyor
hep benden yar kaçıyor
yardan ayrı kalınca
günlerim zor geçiyor...

kireç katarken kuma
yarım düştü aklıma
nazlı yarım üstüne
alır mıyım hiç kuma...

gülüm var deste deste
dağıttım eşe dosta
yarımdan haber gelmiş
derdimden olmuş hasta...

bağda gülüm goncadır
yarın beli incedir
yarımı eller aldı
benim halim nicedir...

küp içinde bulgurum
yar ben sana vurgunum
nazlı yarım gelince
uykulara dargınım...

abdullah atay der ki:

ata'sız hiç olurduk
yolsul ve aç kalırdık
uygarlık yarışında
bu günü güç bulurduk...

MANİLER (60) 'MUDURNU HAVASINDA...' **Abdullah ATAY**

mudurnu havasında
mis gibi kekik kokar
hele kaplıcasında
şifalı sular akar...

eli bıçaklı yarım
salkım saçaklı yarım
güzeller başı olmuş
çarpık bacaklı yarım...

bağımnda açtı leylak
dalından uçtu leylek
kız ben senin derdinden
dolaştım aylak aylak...

yüce dağın başında
yavru bir maral gezer
gönül yarin peşinde
o yarda canım üzer...

sular gibi durusun yar
yüreğimin korusun yar
kem gözlerin nazarından
tanrım seni korusun yar...

yare kına yakarım
takıları takarım
bana gelin gelince
kuş sütüyle bakarım...

bu dünyada ölüm var
yardan bana zulüm var
yol verin karlı dağlar
bağda gonca gülüm var...

sevdiğim bahar dalı
yarım bana sevdalı
aramıza girenler
dikenli kara çalı...

abdullah atay der ki;

sen ölümlü bir kulsun
sonu olan bir yolsun
bu dünyada sev sevil
yüreğin şifa bulsun....

MANİLER (61) 'MUDURNU'NUN EVLERİ...'**Abdullah ATAY**

mudurnu'nun evleri
tarihi birer müze
gelince görürsünüz
gerek yok fazla söze...

yavru ceylan avlanmaz
gönül yarsız eğlenmez
mudurnu'nun kızları
'bindallı'sız evlenmez...

uslanmaz yaramaz gönlüm
yerinde duramaz gönlüm
nazlı yarin eller aldı
o sana yaramaz gönlüm...

fidan gibi boyu var
ne de güzel huyu var
benim güzel yarimin
meleklerden soyu var...

kar yağar ayaz olur
her taraf beyaz olur
geçme kapım önünden
eller görür söz olur..

yaylaya varılacak
bal kaymak karılacak
bal kaymak karılınca
nazlı yare verilecek...

kuzusun kaybedince
meler hep garip koyun
yar gurbete gidince
adımı garip koyun...

gurbet yolu sapağır
dağın ardı tepedir
söylediğim maniler
kulaklara küpedir...

(MUDURNU KUVAYI MİLLİYE DESTANI I. BÖLÜM)
ATEŞ ÇİÇEĞİ
BİR DESTAN DENEMESİ
Adnan DURMAZ

Bütün bu olanlar olmadan önce
Arif bey Bolu'ya gelmeden önce
Kitaplarda söylenir ki
bir başka zaman
bir başka yerde:

Akşam alacasında orman
çekmiş üzerine bin bir renkli örtüyü
binbir renkli bir Türkmen kilimi gibi
Işıklar oynaşiyor yapraklarda
Oysa kaval sesleri yok
sönmüş çoban ateşleri dağlarda

Kedere kâr etmiyor
böcek cikiltilerinden yıldızlara dek
geceyi saran büyü

Dağların yamacında – yaprakların arasında
Barış günü kadar şirin bir Doğandere Köyü

Kandil alevinde dalgın suratlar
ateşten yontulmuş gibi keskin
Pencereden ay dökülmüş içeri
Uzakta köpekler ürüyor

Dışarıda yumuşacık bir rüzgâr
ormanı getiriyor
Dışarıda bir çift katır
gevişliyor otlarını keyifle
Yanlarında iki adam çığ silah
sessizce tütün içmekte
Ve bir başka insan gibi duran ağır makinalı
Mermiler Ve sair erzak...

İçeride beş kişi
Yüzlerce ateşten yontulmuş gibi
Birisi konuşuyor
Yedik içtik sağolun
Ama insan tanımalı insanı
Adım Kuşçubaşılı Eşref

Adapazarı ve Bolu'nun
Şimdi de siz söyleyin kimsiniz
Ne taraftan gelip – nereye gidersiniz
Elleriniz münevver eli, ince

Köylüce değil gözlükleriniz
Dilleriniz şehirlice
Doğandere Köyü'nde ne gezersiniz

Kıpırdandı adamlar hayretlerini
gizlemeden
Gözlerinde şaşkınlık birbirlerine baktılar
tek kelam etmeden

Konuştı içlerinden birisi

Adım Binbaşı Şevki
Yıllar yılı savaştan
Ve silah bırakışmadan sonra
Yüzbaşı Hilmi'yle beraber
Kalakaldık bir hain karmaşada
Yüzüstü bir yalnızlıkta
Şehirlerde kör döğüşü
Kısır partileşmeler
ve
bir
anı
var
insanın
Ümitlerinin
bittiği
yer...

Bir sınırı dayanmanın...
Çekip geldik buraya
Ormanların ortasında
kuşlar gibi yaşamaya
Arkadaşlar sonradan katıldı aramıza
Yalnız...
içimizde bir yer...
kırılmış, yıkılmış şeyler...
bir yara...
şifasız o sinsî keder...

Aldı Yüzbaşı Hilmi
Sesi heyecan içinde yüreği ürpertili

Demek siz
Meşhur Teşkilat-ı Mahsusacı
eski subay Eşref Bey'siniz
Çok işittik ününüzü...

Aldı Binbaşı Şevki
Espirili

Siz de mi şehirlere
ters döndünüz yönünüzü
Lâtif bir huzur mu aradığınız bizim gibi...

Aniden patladı Kuşçubaşı Eşref Bey

Hey galiba anlamadınız
Ben İstanbul – Ankara hattında
İnsanları toparlayıp
Hainleri teplerken
Karar verdi Mustafa Kemal
Dedi
Kuva-i Milliye Komutanı olarak
Adapazarı ve Bolu üzere
Avdet et derhal...
Şöyle iyice bakın simama
Benziyor nu bir yerlerim
Ormanlığa saklanacak adama...

Müthiş bir sessizlik oldu
Kanatıcı ve derinden
Eşref Bey sakinleşti
Kızdı kendine
Saf değiştirdi

Biliyorum lâtife yaptınız
Kusura bakmayın beyler
İnsanda sinir koymuyor
Şu yaşadığımız günler
...aslında sizleri anladım
Buraya gelmeniz korkudan değil
Evvel zaman o derin karmaşaları
Ben de yaşadım hem de pek çok
Anlaşılan o büyük kurtuluştan
Kuva-i Milliyeden falan haberiniz yok

Ben önce sizlere hikâyemi anlatayım

Adapazarı – Bolu bölgesinde
Ne büyük bir kahraman
Kuşçalı Köyünde Kuşçu Ali

Belki tarih onun adını yazmayacak
Ama kahraman olunmaz tevekkeli
Şimdi merkezindedir gizli telgrafhânenin
İstanbul'dan – Ankara'ya
Ankara'dan – İstanbul'a
En önemli can damarı bizimkilerin
Şimdi ben bırakıp Adapazarı'ndan – Bolu'ya
Yenibahçeli Şükrü Bey'e
Yanımda iki Kuva-i Milliyeciyle
Yükleyip katıra ağır makinalıyı kendimiz
Yaya
Varalım dedik
Hürriyet ve İtilafçı hainlerin fink attığı
Adapazarı – Düzce hattında
Bir dayanak aramaya...

Size sözüm Koca Mustafa Kemal
Yedinde temsil kuruluyla
İntikal eyledi Ankara'ya
Duydunuz mu?
Erzurum – Sivas Kongreleri
Oralarda alınan kararlar
Yazıldı kâğıtlara dağıtıldı bütün yurda

Öyle şaşırmanın ağalar
Hele alın okuyun
Çıkardı çantasından broşürleri
Uzattı subaylara
Okudular kutsal bir kitabı ezberler gibi
Kongre kararlarını
İçlerinde duydular başka ateşlerin harını
Yalımları azametli
Utandılar oldukça geç kaldıklarına
Dağıldı ruhlarına tüneyen karamsarlık
Dirildiler Kuva-i Milliyedendiler artık
Kandil alevinde yüzleri
Ateşten yontulmuş gibiydi
Birlikte karar verildi
İçlerinden birisi buralarda kalacak
Asker toplayacak çete kuracak
Topladığı askerleri

Eşref Bey'e salacak

(Kendisinin adı meçhul kalacak)
 Ötekiler Eşref Bey'le gidecek
 Şafak ışımadan düşüldü yola
 Geride bırakıp düşsel cennetlerini
 Kuşçubaşılı Eşref – Teğmen Muharrem
 Yüzbaşı Hilmi vardılar Mudurnu'ya
 Kuva-i Milliyeyi kurdular
 Mudurnu'yla İstanbul'un ilgisini kestiler
 Asayiş berkemal
 Ankara'ya haber saldılar

Parti – din ayrımı gözetmeksizin
 Vatanını seven herkesi
 Müdafa-yı Hukuka çağırdılar

Ve fakat
 Onların gelişini beklercesine
 Karayılan başını kaldırdı
 İttihatçı – itilafçı fırkalar
 Kara yürekler ayrıldı

Mudurnu'yu bir yayığa koydular
 Hınç ve öfke mayalayıp çalkaladılar

Düzce'den Mudurnu'ya kara eller uzandı
 Elebaşları Sefer Bey diye biri
 Casus saldı sokaklara fitne dağıttı

Dediler
 Müdafaa-yı Hukukçular zinhar yalan
 Ne Padişah'ımız esir
 Ne İstanbul Hükümeti satılmış
 Ne de işgalde vatan
 Bolu'dan Aptilvahap Efendi
 Gidip gördü padişahı dediler

Devletlü Efendimiz buyurmuşlar ki
 Ankara Hükümeti vatan haini
 Külliye katli vacip
 Dağıtmak caizdir hain inini
 Kanları şer'an helâl
 Elebaşları Mustafa Kemal
 Ey ümmeti Muhammet
 Rabbül Âlemin aşkına cihada

Düzce'den Mudurnu'ya kara eller uzandı
İstanbul ve İngiliz Hükümeti ajanları
El birliği ile dernek kurdular
Adını Hilafet koydular...

Cümle köylere dağıldı softalar
Salyalar saçıldı ağızlardan
Ceplerinde kor gibi İngiliz altınları
Osmanlı paraları
Dediler
Din elden gidiyor ey Nuhammet Ümmeti
Bastılar yaygarayı

Kırk kuruşa çıkarmış sayım vergisini
Ankara Hükümeti

İşte tam da orada
Laf paraya gelince
Lav gibi patlayıverdi köylünün nefreti
Başladı cümle köyler bu nefret cinnetinde
Toplandı bir araya yüzyılların öfkesi
Mudurnu bir sel gibi basıldı
Yakalanan Müdafaya-yı Hukukçu
Sorgusuz yargısız asıldı
Canını kurtaran ölümden kaçtı

Kuşçubaşı Eşref Bey'e gelince
O çoktan
Müdafayı Hukuk'u kurduktan sonra
Örgütse örgüt işte
Benim burada bitti işim
Gerisi sizin demiş
Başka yerlere gitmişti..

Doğandere Köyünden gelenler
Kavgasız bir dünyanın düşçüleri
Binbaşı Şevki, Yüzbaşı Hilmi
Teğmen Muharrem, Öteki meçhul asker
(adı kitaplarda geçmeyen biri)
Yirmi beş silahlı milisle beraber
Kaçtılar Mudurnu'dan
Geçerek ıssız dağ yollarından
Saklanarak vadilere Nallıhan'a vardılar

Adı kitaplarda geçmeyen asker

Mudurnu Boğazı'nda pusuya yattı
Yanında on beş can
Günlerce hain beklediler gözlerini
Kırpmadan

Bir öğle üzeri
Bir haber ulaştı Binbaşı Şevki Bey'den

Çarşamba ve Çayırhan'dan sökün eden
Çok kalabalık bir hain güruhu
Sardı Nallihan'ı arkadan
Çekildi Kuvva-yi Milliyeciler
Eskişehir'e doğru
Sen de çek milisini çok geç olmadan

Çekilemedi düştü arasına on beş adamıyla
Saldırganların

Öldü on beş can
Son kalan iki kişiyle
Canını zor attı
Binbaşı Şevki'nin kafilesine...

Binbaşı Şevki'nin kafilesi
Uçurumlu dağ yolları boyunca
Yenik ve umutsuz
Ne ağacın yeşili
Ne kuşun sesi
Hava dehşetle huzursuz
Korku bekliyordu bütün yarlarda
Nallihan Kaymakamı İmdat
Eşraftan Molla Tevfik ve Ahmet
Vodinalı Halit Bey de aralarında
Binbaşı Şevki'nin kafilesi tedirgindi

Dört bir yana haber salmış hainler
Yakalayanlara ödül adanmış
Meyil köyüne varmadan pusulandılar
Uğruna savaştıkları halk cahil ve korkak
Ellerini organlarla bağlayarak götürdüler

Balcı Köyündeki asi karargâhında
Çarşamba'lı yedek subay
Ağzından tükürükler saçarak haykırdı

Demek kırk kuruş yaptınız sayım vergisini

Sizi it oğlu itler ümmet – vatan hainleri
Elinde sopasıyla saldırdı
Vurdu kime denk gelirse
Alamadı öfkesini
Ağzından salyalar saçarak bağırdı

Vurun ulan dedi çevresindekiler
Ve ağladı kahrından Yüzbaşı Hilmi
Tek söz etmedi...
Düşündü Binbaşı Şevki
Ellerine araba zinciri saran halk
Korkak – cahil ve ahmak
Sürüklercesine götürdüler
Vardılar Mudurnu'ya
Orada
Sırçalı Mustafa Çavuş adında biri
Düzce Hilafet Orduları Komutanı'nın
Okudu telgraf emrini

Kumandan Kuvvacıları istiyordu
Çok şey vardı öğrenecek
İyice sorgulamak gerekiyordu

Dediler kalabalık giderlerse kaçarlar
Parça parça taşıyalım Düzce'ye
Birazı şimdi gitsin
Kalanını götürürüz geceye

Binbaşı Şevki'nin kafilesi
Acıkmış, uykusuz, yorgun
Kendi toprağında tutsak
Başları düşüvermiş omuzlarına kırgın...

Bir ara açıldı kapılar doluştu silahlı
Adamlar
Başlarında Sarıyerli Hafız
Gezindi aralarında süzerek
Tek tek baktı yüzlerine
Tanıdı Doğandere düşçülerini
Yüzünde bir gülüş dolaştı belli belirsiz
Çekilip gitti
Çözdüler ellerini düşçülerin
Gece karanlığında yürüttüler
Fısıltılar oldu aralarında

Hakkınızı helâl edin

Her halde öldürecekler
Öldürmediler
Tahta bir kapı açıldı gıcırtyla, girdiler...

İçerden gelen
Kahkahalar ve zafer şarkılarıydı
Sarhoş hilafetçilerin
Ve geceye yayılan mis gibi anason kokusu

İçerde nakışı kırık dal
Bin bir al bir kilimin üstünde
Kocaman döşekler sermişler
Yastıklara köskenmişler
Şakir, Mahmut, Çarşambalı Asaf Bey
Ve Sarıyer’li Hafız
Ortada yer sofrası
Nar gibi kızarmış tavuk butları
Boğma rakı

Hey gidi Hafız
hey ulan hey
Bakın hele gelen kimler
Kadim yoldaşlarımız
Yeni Kuvva-yı Milliciler
Oturun – oturun hele
Kırk yıl hatırı vardır
Bir fincan kahvenin derler

Oturdular

Ula teresler size mi kaldı
Azınlıkla bir olup baş kaldırmak padişaha
İyi ki tanıdım sizleri şart olsun asarlardı

Hele yeyin bakalım
Karnınız aç olmalı
Şakir uyuma len
Çuval ağzı aç hergele
Hadi bade koy beylere

Binbaşı Şevki kafflesinden iki subay
İçlerindeki sızıyı bastırmak istercesine
Rakıya vurdu

Sohbetler koyulaştı açıldılar
Son sözü Hafız söyledi

Ben şimdi Nallıhan'a gidiyorum
Hilafet Ordusunun başına geçmeğe
Sonra da hiç durmadan
Beypazarı'nda bulunan
Deli Arif'i yemeğe
Size gelince besbelli yorgunsunuz
Tosun Beyzade Âsâf
-Zatı Hilafet Kurulu Başkanı-
Sizleri ağırlasın ben gelesiyeyim

Kalktılar Tokalaşıp ayrıldılar
Gece ölüm kadar sessiz
Saatler kaplumbağa adımlarında
İki genç subay Âsâf Bey'in konağında
Onunla birlikte

Neler geçiyor dedi birisi
İnsan olanın başından
Ve daha neler geçecek

Her an nerden geleceği belirsiz
Sinsi bir ölüm korkusu havada
Kahve ve tütün içerek beklediler
Sessizlik tekinsizdi
Ve her ses sanki bir panik birikintisi
Herkes beklediği yazgıdan uzak
Memleketin ahvalini konuştular
Tartışmaktan kaçınarak
Acıdılar akıp giden kardeşkanına
Cepheden haber bekleyen Âsâf Bey
Mani oluyordu korkusuna

Zafer buradakiyle bitmiyordu
Biliyordu bir yerlerde
Kuva-i Milliyeciler ilerliyordu

Ve sabaha karşı geldi
Beklediği kara haber

Arif Bey kuvvetleri
Ele geçirmişler Beypazarı'nı
Şimdi Nallıhan'a yürümekteler

Düştü parmaklarından okuduğu telgraf
Gözleri birer korku girdabı

Amanın ağalar dedi
Amanın beyler El insaf

İşte ben bu neticeyi ta başından
Düşünmüştüm
Amanın ki amanın beyler
Amanı bilir misiniz?
Ocağınıza düştüm
Ben de size el gölgeyi ettim
Siz de bana şefaata eylen
Amanın imanım beyler

Beyler sevindiler
Sevinç ve keder yan yana düştü
Hay hay ne demek Âsâf Bey dediler
Acı kahve hatırını biliriz
Hepimiz Türk kanındanız ebette
Tabii size çok şefaata ederiz
Hay hay ki hay hay
Çiğ süt emmedik herhalde
Can borcumuzu öderiz

Gün büyüdü korku gibi
Öğle namazını kıldı Âsâf Bey
Konuklar bi afiyet öğün yediler o
Yiyemedi
Korkusundan ödü koptu döşünde
Korkuyorum diyemedi

Akşam karanlığı
Çılgın bir atlı durdu konağın önünde
Köpük köpüğe
Atının gözleri cacık yeşili – saçları kula sarı
Dedi ki amanın beyim
Yer ile yeksan etti çiftliğimizi
Deli Arif'in adamları

Hemen atlar çekildi ahırdan
İvedi eğer vurdular
Âsâf Bey ve malûm şefaatchileri
Karaçayır yönüne ılgarladılar

Kitaplarda söylenir ki
Karaçayır'a vardılar
Orada doğandere sergüzeşti bir subay
Ayrıldı kafileden

At sürdü Mudurnu'dan yana
Gecede muhtemelen ay
Bir yavuklu yanağı gibiydi

Canını da bağışlasa
Düşmana şefaatchilikten kurtarmış kendisini
Yüreğinde kafesinden kaçan kuşun sevinci
Yarıp gitti geceyi

Abaza nöbetçilerin gözleri keskin
Çevirip kısıkvrak yakalayarak
Götürdüler Mudurnu'ya ihtimamla
Koruyarak
Hilafet Kurulu'nun huzuruna çıkardılar
Umulmaz bir saygı ile ağırladılar
Atını bağladılar – yeygilediler
İstirahatgâh diye bir ev verdiler
Ve emrine emirberler

Mudurnu Hilafet Kurulu
Taşıyordu yüreklerin sırtında
Dağlara dar gelen Arif Bey korkusunu

Kulaklar kırışte
Arif Bey'den gelecek hey'et bekleniyordu
Abaza nöbetçilerin yakaladığı
Evvel zaman Doğandere düşçüsü
Kaçarken şefaatchilikten
Şefaatchiliğe düştü

Kitaplarda söylenir ki
Arif Bey'in adamları geldiler
Belli muharip adamları tepeden tırnağa
Bir başkaydı gözleri, elleri, ayakları
Hilafetçileri dinlediler
Ve kabul etmeyip şartlarını çekip gittiler

Yakalanan Doğandere düşçüsüne ne oldu
Kitaplar yazmıyor bunu

Arif Bey'in adamları gittiler
Ve hilafetçilerin başka bir kâbusu
Yarbay Çolak İbrahim
Bir deli sel gibi bastı Mudurnu'yu

Söylenir ki

Arif Bey Bolu'ya gelmeden önce
 Binbaşı İhsan Bey
 Bolu merkez komutanı olmadan önce
 Bir başka yerde başladı
 Mudurnu'da son bulan bu serüven
 Gericiler Bolu'ya akın ederken...

Mudurnulular Derneği Bülteni, Aralık 2011, Y.: 6, S.: 6, s.122-128.

MUDURNU

Ahmet Selami ERKUT

Yukarı baktım tepeler, dağlar,
 Dev olup onları itesim gelir,
 Aşağıya baktım bahçeler, bağlar,
 Bülbül olup dalında ötesim gelir.

Hisar dağı gönül yaylası olmuş,
 Pınarlarından suyun içesim gelir.
 Kulaklıya çiğdem, papatya dolmuş,
 Koklayıp, koynuma sokasım gelir.

Gözlerim yollarda ararım seni,
 Toprağına yüzüm süresim gelir.
 Dağın, taşın, suyun mest etti beni,
 Her Mudurnuluyu öpesim gelir.

Yarenler oturmuş yarenlik eder,
 Yel olup beraber olasım gelir.
 Can hasret bitecek günleri bekler,
 Hemen bir kuş olup, varasım gelir.
 1991 – Ankara

MUDURNU I

Ali TUNÇKOL

Oğuzların Kayı Boyu kökümüz
 Türkmen Beyi Samsa Çavuş ilkimiz
 Yıldırım'ın, Kanuni'nin eriyiz
 Tarihlerde yer etmiş bir beldeyiz

Dağlarımız gürgen, meşe, çam dolu
 Yaylamızda peynir, ayran bol olur
 Ovamızda pehlivanlar kol olur
 Yiğitlikte ün yapmış bir beldeyiz.

Çarşımızda demir, bakır dövülür
Atamızın iğneleri övülür
Sanatımız her pazarda görülür
Zanaatkârı ün yapmış bir beldeyiz.

Oya yapar, nakış işler kızımız
Tezgâhlarda kilim dokur bacımız
İmeceyle harmanımız, seçimiz
Çalışmakla ün yapmış bir beldeyiz.

Düğün dernek Melek Hanım okuruz
Davul zurna Meşeli'yle coşarız
Paylaşırız sevincimiz, acımız
Yarenlikte ün yapmış bir beldeyiz.

Bayram seyran birbirine gideriz
Büyüklerin ellerini öperiz
Garipleri daim konuk ederiz
İnsanlıkla ün yapmış bir beldeyiz.

MUDURNU Ali TUNÇKOL

Karayokuş'tan inen
Kıvrılan yoldan
Görünür çamlar arasından
Taa uzakta şirin bir dere
Yeşillikler içinde
Kâh Hisar kâh Hacettepe
Yamaçlarına tutunarak
Ulaşır sessizce
Abant eteklerine

Orada Türklüğün timsali
Yıldırım Sultan'ın armağanı
Hamam ve Büyükcami
Mührüdür ecdadımın
Bu eşsiz mimari
Ve yanı başında
Şirin minaresiyle
Kanuni Camii

Yamaçlara yaslanan
Boram boram tarih kokan
Ata yadigarı
Konakları evleri

Yıllardır vadide yankılanır sesi
Tarihi Saat Kulesi
Götürür her an
Maziye bizi

Kucaklar iki yandan
Şehriman ile Karaaslan
Bütün ulviyetiyle Mudurnu'yu
Yaşatır bize her an
Yüce bir duyguyu
Mudurnulular Derneği Bülteni, Haziran 2008, s.57.

MUDURNU Ali TUNÇKOL

Bir yanda Hisar bir yanda Kulaklı Tepesi
Kıvrım kıvrım akar Mudurnu deresi
Karayokuş'tan Abant'a yemyeşil her köşesi
Şirin Mudurnu'm huzur, sükûn, dostluk beldesi

Ziyaretgâh Karaaslan, Şeyhül İmran Tepesi
Örnek olmuş, önder olmuş Filibeli Hocası
Konakları, evleri Osmanlı mimarisi
Tarih yazar Yıldırım'ın hamamıyla camisi

Dillerededir Mudurnulu zanaatkârın hüneri
Asırlardır yaşar, çarşımızda Ahilik töresi
Meşeli'dir düğünlerin, bayramların neşesi
Coşku ile söylenir Melek Hanım türküsü

Bahar gelir yakılır Betnam ateşi
Yamaçları süsler bademlerin tatlı pembesi
Gürül gürül akar Pabuççular Çeşmesi
Şirin Mudurnu'm doğa, tarih, kültür beldesi
Mudurnulular Derneği Bülteni, Aralık 2011, s. 89.

MUDURNU SUYU TÜRKÜDÜR Celal ÖZCAN

Sarot'un deresinde
Çamaşır yuyan
Gök donlu kadınlar
Arkada çamlı sırtlar
Gamlı sırtlar
Çağrıştırdıkça Bolu Beyi'ni
Tokaçları daha bir hırsla

Daha bir hınçla
Vuruyorlar taşlara

Her köpük
Açan gülüdür
-alınmış öcün ak şafağı-
Esen utku yelidir
Türkü dolu ağı

MUDURNU (1) **Kâmuran ESEN**

Matarnı Kalesi ad olmuş sana
Tarih böyle söyler, yazar, Mudurnu.
Her köşende ayrı bir iz bırakmış
Üzerinden geçen çağlar Mudurnu.

Bence beldelerin en güzeli sen
Bir memleket aşkıdır başımda esen
İster ağlat beni, güldür istersen
Ah etmem, kalsam da naçar Mudurnu.

Annem beşiğini sende salladı
Oğlunu cepheye asker yolladı
Bize yüzü güldü ama gönlü ağladı
Vatanın hizmetine koşar Mudurnu.

Ben burada doğdum, burada büyüdüm
Burada emekledim, burada yürüdüm
Kâh burada ağladım, kâh burada güldüm
Sende düştü saçlarıma aklar Mudurnu.

Yurdun hiçbir yerine değişmem seni
Severim yıkık, viran olan köşeni
Tanrı senden ayrı koyarsa beni
Kavrulur yüreğim, ağlar Mudurnu.

Gezip görmek istesem de her yeri
Dolaşsam yurdumdaki bütün illeri
Yine de avutamaz beni hiç biri
Gönlüm uçar, yine sana konar Mudurnu.

Biz insan severiz, budur ülkümüz
Sitem değil, çağrı dolu sözümüz
Yetmişiki millete açık gönlümüz
Yunus Emre, Mevlâna kokar Mudurnu.

Ahi Evran felsefesi sende yaşıyor
 Esnaf duası için eller kalkıyor
 Karaaslan, Şeyh-ül Ümran sende yatıyor
 Bağrında erenleri saklar Mudurnu.

Her çeşmenin başı bir piknik yeri
 Soğuk suyu donduruyor elleri
 Sevda tüter, naz tüter türküleri
 Sazlar seni söyler, çalar Mudurnu.

Her türkünde ağlayışım var benim
 Yürekleri dağlayışım var benim
 “Meşeli”nde oynayışım var benim
 Gönlüm türkülerinle çoşar Mudurnu.

Senden gelir hem ekmeğim, hem aşım
 Sende huzur içinde, kaygısız başım
 Sende yaşar eşim, dostum, sırdaşım
 İşte bunlar beni sana bağlar Mudurnu.

Dergâhımız açık bütün dünyaya
 Herkes bunu bile, bunu anlaya
 Gerek var mı daha fazla yazmaya?
 Zaten ârif olan beni anlar Mudurnu.

MUDURNU (2) **Kâmuran ESEN**

Yolun bir gün buralara düşerse
 Kırlar kekik kokanda gör Mudurnu’yu
 Kış tükenip, bahar yeli eserse
 Çoban dağa çıkanda gör Mudurnu’yu.

Köroğlu’nun sesi var dağlarında
 Buzdan kaynakları var yaylalarında
 Sevgi, dostluk eser rüzgârlarında
 Dağlara sis çökende gör Mudurnu’yu.

İnsanı sıcak ama iklimi yaman
 Uzun sürüyor kışı, vermiyor aman
 Yâren sohbetleri olduğu zaman
 Dostlar kaynaşınca gör Mudurnu’yu.

“Melek Hanım”, “Meşeli” çalar inceden
 Gönüller ses verir sana yüceden

Umutlar güne dalar, çıkıp geceden
Yiğit halay çekende gör Mudurnu'yu.

Dargınımız küsümüz varsa barışır
Uzak, yakın herkesle bayramlaşır
Kinler unutulur, kucaklaşılır
Gel de iki bayramda gör Mudurnu'yu.

Çiğdemler, papatyalar güler yüzüne
Ilık bahar rüzgârı değer tenine
Bir ferahlık, huzur dolar içine
Baharlar gelende gör Mudurnu'yu.

Derdin varsa anlat, seni dinleriz
Çektiğin acıları biz de çekeriz
Kara günde olana yardım ederiz
Başın derde düşende gör Mudurnu'yu.

Kâmuran Esen der ki: "Dostuz herkese
Koşarız yardıma çağırın sese
Güç veririz hasta, yorgun nefese
Hastalanıp yatanda gör Mudurnu'yu.

MUDURNU (3) **Kâmuran ESEN**

Yurdumun bir köşesi, can memleketim
Kalbim sevgi ile atar Mudurnu'da
Anam, babam, eşim, dostum, her şeyim
Sevdiğim, saydığım var Mudurnu'da.

Sevince, eleme ortak dostumuz
Gür sularla kucaklaşır testimiz
Buradadır sevdiğimiz ve sevenimiz
Bir gün şevkle yaşamak kâr Mudurnu'da.

Dağlardan aşıyor yolların ince
Çöllere bile güzeldir gönül sevince
Akşam güneş, dağ ardına düşünce
Dağlarım görünür mor Mudurnu'da.

Dağlarında yanık kaval sesleri
Ovasında çiftçisinin izleri
Tarlasında altın başak güzleri
Rüzgârlarda sallanır, gör Mudurnu'da.

Dostluk rüyalardan uzak burada
 İnsanlık, kardeşlik sıcak burada
 Seni dostca saran kucak burada
 Sevgi içimizde kor Mudurnu'da.

Yıdırım Bayezıt'ın Camisi yüce
 Tarihi anlatır dinlersek bize
 Siz de gelin, katılın sevgimize
 Dostun kollarını açar Mudurnu'da.

Şalvarında Türk motifi gizlenmiş
 Etrafımız çiçeklerle süslenmiş
 İnsanımız sevgilerle bezenmiş
 Dostluğu, mertliği sar Mudurnu'da.

Köroğlu mertten yana, namerde düşman
 Bolu Bey'inden almış bir gün intikam
 Kır atıyla oymuş yoksul koruyan
 Hemşehrim türküsünü der Mudurnu'da.

Olmasın denizi, gölü ne çıkar?
 Soğuk suyla serinlemiş yaylalar
 Gözümüze cennet gibi güzel gelir buralar
 Şu gönlümün sahibi yar Mudurnu'da

Kâmuran Esen der ki: "Mudurnulu'yum
 Mudurnulu olmaktan çok gururluyum
 Yunus Emre kadar sevgi doluyum
 Benim gibi binlercesi var Mudurnu'da"

MUDURNU'LU TEYZEYLE RÖPÖRTAJ **Kâmuran ESEN**

—Merhaba teyzeciğim, nasılsınız? Neler yapıyorsunuz?

—Yağ, yoğurt yapıbatırım
 Bazarda satıbatırım
 Gazandığım paraynan
 Duz, şeker alıbatırım.

—Bize Mudurnu'yu biraz tanıtır mısınız?

—Hile, hurda bilmezle

Yanlı ş yola gitmezle
İraki içele emme
Gavga, döğüş etmezle.

Kar yağa kucak kucak
Üç ayda erir ancak
Hevamız soğuk emme
İnsanımız pek ıccak.

Gaşım, siz nepiyonuz
Bize hiç gelmeyonuz
Yoda ıras gelince
Habar dea atmeyonuz.

—Mudurnu'nun nelerini gezebiliriz?

—Hisar Dağı tepesine çıkıverem mi?
Şöne bir temiz heva alıverem mi?
“Melek Hanım”, “Meşeli” deyiverem mi?
Maymuncu'da mangalı yakıverem gaşım.

Yıldırım Bayezıt Camisini gezdiriverin
Seni Gaplıcada yüzdürüverin
Abandınan Sünneti de gediriverin
İstesen bi de helvayıy'verem gaşım.

Çatal Poyra, Garayokuş gezeriz
Garaaslan Depesinde dua ederiz
Yaylalada soğuk sula içerez
Yeşili Mudurnu'da görüverem gaşım.

—Mudurnu'nun neleri meşhurdur?

—Sesimizi tavuğunan duyurduk
Gaplıcada derdimizin dermanın bulduk
Şeyhü'l Ümran Depesinde sufrala gurduk
Pılavı gözlemeynen yiyiverem gaşım.

Demirciler demir dövüp satıyo
Datlıcıla helvasını kariyo
Kimisi de kekik suyu yapıyo
Şifa uçun bi yudum içiverem gaşım.

—Teyzeğğim, bana müsaade. Artık gideyim.

Gitmen gaşım galıverem

Gaşık sapı ediverem
Aşamleyin altınıza
Çifte döşek ediverem

Kâmuran Esen'in Kaleminden Mudurnu,
Mudurnu 2002, s.1-7; 71-72.

DESTAN

Kara Cızır SALİH

Mudurnu'dan çıktık askeriz deyi
Daraklı'dan döndü yarımız geri
Geyve, Sabanca'dan tabur ileri
İzmit gözelerine seyranımız var.

Gapılar yasak oldu işimiz harab
İptida başladı Efe'den dayak
Altı saat talim sağa sola bak
İzmit Tersanesi'nde mihmanımız var.

Bizim yüzbaşımız bir Sarı İmam
Durdurur askeri akşamdan divan
Zabitan elinden aman el'aman
Kızıl ıscaklarda devranımız var.

Mamuran papuru kalkdı yörüdü
Kolaz İskelesi'ni duman бүrүdü
Gine o kâfir Yunan kalkdı yörüdü
Yeni Mora şehrine mihmanımız var.

Yağlı palasklar kuşandık bele
Fetahna suresin ziktettik dile
Üçler Yediler Kırklar da bile
Yunan'ın üstüne gümanımız var.

Billahi Yunan'dan geri dönmeyiz
Nüfuz milletindir fırsat vermeyiz
Gavgaya girersek dönmek bilmeyiz
Sel gibi akacak al kanımız var.

Pehlivanlar kısbet giyer olur dar
Hiç bu ısıcağa dayanır mı kar
(...)
Gökte uçan guşlara fermanımız var.

Palaska gayışı belimi sıkdı
Ciğerim galmadı eridi bişdi
Bu gurbete /bizi/su toprak çekdi
Her gün amentüye imanımız var.

Üryada gördüğüm bir gara yılan
Yeni baş galdırdı gine deli Yunan
Sözüme gatmazam asla yalan
Nice yerlerde hezaran şanımız var.

Gasatura sallar daim elimiz
Kuran okur asla durmaz dilimiz
Allah Allah çığırır her birimiz
Senede bir goç kurbanımız var.

Ben Mevladan dilerim daim dilek
Elde gılıç durmasın aynar bilek
İslama yardımcıdır cümle melek
Ahir zaman Nebisi şefaâtımız var.

Vallahi Yunan kâfiri kendini tanı
Akıdıram sel gibi o gızıl ganı
Yenilir mi sandın sen Ali Osman'ı
Gızıl-Alma'ya gadar meydanımız var.

Alosanya'ya varalım ordu guralım
Yunan'ın garşısında şecay duralım
İslama el galdıran olursa onu vuralım
Şan olsun cihanda şecaatımız var.

Edhem Paşa çok şehirler aldı
Arslan gibi ileri saldı
Çekdi gılıncını düşmana çaldı
İşte böyle gazi vezirlerimiz var.

Edhem Paşa der: Hele gel hele
Osmanlı demesi golay mıdır dile
Hiç harb ettin mi sen Osmanlı ile
Titretir billahi Yunanistan'ı.

Yeni Mora şehrinde Arnavut çokdur
İslam olanları kâfirden bokdur
Hidayet Paşa'da merhamet yoktur
Zabitan elinden amanımız var.

N'eeb kötü imiş gurbettin hali
 Gırılısın Yunan'ın ganadı dalı
 Bu destanı yapan Cızır Salih
 Mudurnu şehrine ilanımız var.

CÜCÜKLÜ SOĞAN
B. R. EYÜPOĞLU

Mudurnu'nun
 Alagöz nahiyesinden
 Durmuş'a
 Büyük ikramiye vurmuş
 Paranı nideceksin demişler.
 Bundan böyle demiş
 Her Allah'ın günü
 Cücüğünü
 (Dol Karabekir Dol, İstanbul 2006, s.206)

MUDURNU DEDİKLERİ
Hüseyin AKÖĞRETMEN

Mudurnu dedikleri bayırlı düzlü
 Bir güzel sevdim içinden ben yeşil gözlü
 Dediler o güzel ellere sözlü

Bakma böyle bakma ben yaralıyım
 Sen allar giyindin ben karalıyım

Mudurnu'da sular delice akar
 Güzelleri candan pek candan bakar
 O güzelin derdi ciğerim ykar

Bakma böyle bakma dayanılmıyor
 Sevda uykusundan uyanılmıyor

Mudurnu çarşısında bir akşam yatsam
 Sazımla güzellere derdim anlatsam
 O güzelin uğruna kanlara batsam

Bakma böyle bakma viran edersin
 Birgün olur bu âlemden sen de gidersin

Mudurnu bahçelerinde var derin kuyu
 Atarlar çkırığı alırlar suyu
 Mudurnu güzelleri hep fidan boylu

Ne ağası var imiş ne de bacası
Yürekte yer ediyor sevda acısı

Bu türkünün Söz ve Müziği Hüseyin Akhoca'ya aittir

SEBEN

ODUN ARABALARI

Tarık Ziya İŞİN

Seben'den Bolu'ya, gelir,
Dizi dizi odun yüklü arabalar,
Lapa lapa yağarken kar,
Çamura bata çıka Seben'den
Karadereden Bolu'ya gelir,
Odun yüklü arabalar,

Kar ve kırağıdan bembeyaz,
Sarı Mehmet'in pos bıyıkları,
Kara kışta ıslığı hiç durmaz,
Bir şarkı tutturan fırtınanın,
Can alıcı vuruşları.

Boynundaki çanlara,
Ayak uydurmuş öküzler,
Bata çıka çamura,
Lapa lapa yağarken kar,
Seben'den Bolu'ya gelir arabalar,
Bir haftanın geçimi saklıdır.
Bu odunlarda.

Basma, tuz, gaz alacak,
Satınca odunları,
Mehmet ağanın gönlü sevinçle dolacak,
Ve dilediği muradı olacak,
Lapa lapa yağarken kar,
Rüzgâr acı ıslık çalar,
Seben'den Bolu'ya gelir odun ve umut yüklü,
Dizi dizi arabalar.

HAZAN SENFONİLERİ

Tuncay DEMİR

1)Senfoni

şimdi
benim köyümde
mihrican gülleri açar
bünet bahçelerinde
hasan bahçelerinde

yaklaşan karakışa meydan okurcasına
açık lilâ rengi
narin yaprakları
ve
birkaç günlük ömürleriyle
tam da
tüm güzellikler öldü derken
bir sabah erken
yarılarak toprak ananın bağı
taze bir hayat gülümser
şu kocamış dünyaya
ben de varım
ben de baharım dercesine
bir renk
bir ahenk vermek istercesine
açar
bünet bahçelerinde
hasan bahçelerinde

üç günlük ömrü olduğunu bilmeden
bir dem sürmek
bir tatlı huzur almak istercesine
çalınmış zamanlardan
gelmeden
ak sakallı kar bulutları
nazlı
nazlı sallanır
kimisi çiğnenip geçilirken
kimisi
yare bergüzar yollanır

ve bir akşam
bir duman inerek ovacıktan
işler

ta iliklerine kadar
bir anda
börtütür geçer
şu üç günlük baharı
kırağı
yeni zağlanmış tırpan gibi
biçer
ne varsa bahardan kalan
ansızın
hayat duruverir
bünet bahçelerinde
hasan bahçelerinde

fakat
bu üç günlük ömür
hayat bulur
yeni sevdalara bin kapı açar
ayşelerin
fatmaların söz bohçalarında
şimdi
benim köyümde
mihrican güller açar
bünet bahçelerinde
hasan bahçelerinde
(...)

11. Senfoni
şimdi
benim köyümde
evler
ekmek için
umut için
aydınlık için
bir bilinmeze giden sahibini bekler

kimi iki katlı
kimi üç katlı
sayası
samanlığı
anbarı
ve yemiş damıyla
ve misafir odalarıyla
koca bir külliye andıran evler
terk edilmişliğin burukluğuyla
sahibini bekler

kapının önünde binek taşı
taş
yontma taş
bilmem hangi medeniyetin işi
ve kızılağaçtan bir kapı
usta bir marangozun elinden çıktığı
gözlerinden belli
üzerinde
mavzer namlusunu andıran
ancak er kişilerin taşıyabileceği anahtarıyla
ancak hayber kalesine
lâyk bir kilit

kapının içinde kulluk
daha ötede kuruluk
onun arnacında hayvan damı
kaf dağının ardındaki peri padişahına satılmış gibi atların
tamamı
sessizlikten
ses umarcasına
ve titrercesine
yalnızlıktan
donarcasına havada asılı duran zaman gibi
ve sayarak haftayı
ayı

bir garip bekleyiştir
yıllar öncesinden çıkıp gelecek
ve seyis Yusuf elinde
kırat olacak tayı
(...)

ve yer yer çürümüş
yer yer dökülmüş saçaklar
Sanılır ki
dönüp gelen sahiplerine
gözyaşlarıyla
bir şeyler anlatacaklar

bacalar
her ah çekişinde
yürek yangınlarının
dumanını
savurmak özlemiyle
umudu duaya ekler

şimdi
benim köyümde evler
ekmek için
umut için
aydınlık için
bir bilinmeze giden sahibini bekler

Hazan Senfonileri, Bolu 2009, s. 1–3; 67–73.

SEBEN'LİYİZ ...

Turan YILMAZ

Cennete benzer yöremiz
Seben'liyiz biz Seben'li
Birlik, dirlik der, töremiz
Seben'liyiz biz Seben'li

Dumansız olmaz, dağımız
Kekik kokar hep, yağımız,
Salkım salkımdır, bağımız
Seben'liyiz biz Seben'li

Pekmez, bulgur, hoş aşımız
Genceciktir şu yaşımız
Eğilmez hiç dik başımız
Seben'liyiz biz Seben'li

Muhabbet var özümüzde,
Yalan yoktur sözümüzde
Solmaz renkler gözümüzde
Seben'liyiz biz Seben'li

Mavi beyazdır rengimiz
Cihanda yoktur dengimiz
Bozulmaz hiç ahengimiz
Seben'liyiz biz Seben'li

Düze bakar yokuşumuz
Pembe, yeşil nakışımız
Türkü söyler bakışımız
Seben'liyiz biz Seben'li

Yuva, Yağma bir boyumuz
Oğuz, Türkmen hep soyumuz

Yunus'a benzer huyumuz
Seben'liyiz biz Seben'li

El ele verip koşarız
Karlı dağları aşarız
Irmaklar gibi çoşarız
Seben'liyiz biz Seben'li

Vatan içindir canımız
Toprağı sular kanımız
Sonsuzda saklı şanımız
Seben'liyiz biz Seben'li

Kadir Mevlâyı anarız
Ateşle hep yanarız
Goncayla, güle konarız
Seben'liyiz biz Seben'li

Hak'ka uzanır elimiz
Engel tanımaz selimiz
Hasret kokar hep yelimiz
Seben'liyiz biz Seben'li

Şu âleme nur sacarız
Sır kapısını açarız
Kanat takıp hep uçarız
Seben'liyiz biz Seben'li
25.05.1996 Seben - BOLU
www.sebenliler.com 03.11.20013; 23:45

MEMLEKETİM **Ümmühan YANAR**

Yeşil yeşil dağları yaylaları
Mis gibi kokan üçgülleri, yoncaları
Meleşen kuzuları, koyunları
Doğduğum yer Seben

Köylümün saf ve mahsun bakışı
Bülbüllerin türkü yakışı
Aladağ çayının mırıldanışı
Yaşadığım yer Seben

Cıvıl cıvıl ötüşen kuşları
Yanından geçen Aladağ Çayı

Elması ile kabadayı
Yaşadığım yer Seben

Seben'e bakan yamaçları
Otlara su vereyim diye bakan bulutları
Gençlerin, küçüklerin umutları
Oynayıp koştuğum yer Seben

Sessiz ve ıssız sokakları
İki üç katlı bahçeli binaları
Geleceğe hazırlayan okulları
Okuduğum yer Seben

Turistlerin ilgisini çeken mağaraları
Kirli ellerin temizlendiği hamamları
Hiç bitmeyen anıları
Büyüdüğüm yer Seben

www.sebenliler.com 03.11.20013; 23:45

YENİÇAĞA **Erhan ÇİFTÇİ**

Kararıyor gene Eskiçağa Deresi,
Yağmur mu geldi yoksa,
Kar mı bilinmez.
Görünmez oldu dumandan Çele tepesi
Ülker mi vurur yoksa,
Kırağı mı bilinmez.
İşte böyledir Yeniçağa havası
Kışı soğuk, dumanlı, puslu,
Baharı başka alem,
Sanırsın gökyüzü yaslı.
Sabah palto az gelir öğlen gömlek terletir.
Nisanımız kış gibi ilikleri titretir.
Ama yazı var ya yazı,
Başkadır Yeniçağa'nın
Akşam serindir yorgan ile uyutur.
Gündüz tatlı bir meltem insanları soğutur.
Sonbahar yaza benzer.
Hoş geçer eylül ayı
Donarsın ekim ortası
Kurmadıysan sobayı
Ama güzeldir benim memleketim.

Ağustosta üstüm çam, altımda yemyeşil çim.
Dünyada nerede var böyle memleket
Yeniçağa'nın
Ya altındadır, ya üstündedir cennet.

YENİÇAĞA **Mehmet ÖZCAN**

İrem Bağı'ndan köşesin,
Güzel şirin bir ilçesin,
Gönlümde yatan sevgisin,
Ne güzelsin Yeniçağa!

Yeşilin güzeli sende,
Beyazın beyazı sende
Senden ayrı yaşasam da,
Özlemimsin Yeniçağa.

Çevrende yollardan ağlar,
Yakında ormanlı dağlar,
Serpilmiş çevrende köyler,
Hepsi senin Yeniçağa.

Çalışkandır insanların,
Güvenlidir yarınların,
Aydın mutlu yuvaların,
Bucağısın Yeniçağa.

Yüceldin kendi başına,
Ünün taşı yurt dışına,
Haram katmadan aşına,
Yaşıyorsun Yeniçağa.

Seni yücelten birliğin,
Birliğindedir dirliğin,
Düğün bayramdır şenliğin,
Gönül bağı Yeniçağa.

Seni sevmek imandandır,
Sözüm gönülden, candandır,
Sende yaşamak şandandır,
Ne mutlusun Yeniçağa

YENİÇAĞA'YI DUYUŞ İbrahim ÖZTÜRK

Karşı tepeden bakınca bir makedi andırıyor
Küçük, şirin tıpkı rüyadaki gibi
Ve yaklaştıkça hoş bir hava eser derinden
İnsanın benliğini sarar tüm kuvvetiyle, tutku olur sana
Yaşam sevinci bu diyarda.

Bilmediğim şehrin kaldırımlarında yürürken
Ve tanımadığım insanlar arasında
Özlemi çektiğim tek yer burası cennet misali
Havasıyla, suyuyla her şeyiyle ve tozlu yollarıyla dahi
Bu özleyiş, bu yakınlık hangi duygudan olsa gerek.

Bir bardak çayıyla katıklağım o gecelerin
Bende bir tiryakilik yaptığımı iyi bilirim
Uzun uzun düşünmemin zevkini tatmak
Ve doyumsuz akşam yürüyüşleri ara sokaklarda
“Saadet” dediğim o akşamların mahsulleridir hep.

Belki bir gün gidersem buralardan
Özlemini çekeceğim biliyorum
Bu göl, bu ağaçlar, doyamadığım gün batımı
Tek tesellim haberci kuşlarım olacak, martularım
Belki de ılık meltemler.

YENİÇAĞA İLERİYE Filiz SARIKAYA

Eskiçağa'da yaşarmış halkımız yıllar önce
Büyük yangından sonra göç olmuş yeni köye
Başta Reşat Paşa, adı Reşadiye

Bir gün Atatürk uğramış, çok beğenmiş burayı,
Değiştirmiş adını, koymuş Yeniçağa'yı
Demiştir bir de ardından, “Görseydim daha önce
Yapardım başkent, düşünmezdim boş yere.”

Ankara-İstanbul yolu, üzerinde bir doğa,
Gelen geçen her zaman, uğrar mutlaka
Beğenilmiş Yeniçağa, olmuş sonra kasaba
Geliştikçe gelişmiş, layık olmuş ilçeye.

İlk dikkat çeken şeyi, cana yakın insanı
Doğası ve gölü tabiatın harikası
Çalışkandır insanı, erken kalkar yorulmaz
Sanayidir can damarı, o olmadan yaşanmaz.

Tam on altı köyü var, hepsi birbirinden güzel,
Köylü halkı güler yüzlü, gelişmekte hep öncü
Tadına doyumaz, yağın yoğurdun, kaymağın
Gittiğiniz zaman mutlaka tadın.

Şair Dertli demişler büyük halk ozanına
Yaşamış Yeniçağa'da ün yapmış bu yurda,
Değeri pek bilinmemiş, unutulmuş ölünce
Ebediyen yaşatacağız, aşkını gönümüzde.

Bitmeyen o soğuk yeli, esse de temmuzda dahi
Havasına, suyuna duyulur sevgi
Yazın görmelisiniz kuş cennetimizi
Kucağına çekiyor sizi kuşların güzel sesi.

Yeniçağa'yı anlatmak gerçekten çok zor
Yeniçağa'da yaşamak hissetmek gerek
Amacımız ilçeyi sevmek sevdirmek
Daima kültürlenmek, hep yenilemek.

Bolu'nun ilçesi olmakla gururluyuz
İlkemiz doğruluktur, bu yüzden huzurluyuz
Öğretmeni, doktoru, işçisi, memuruyla
İdarecisi, şoförü, esnafı, çocuğuyla
Haykırıyoruz hep birlikte, “Yeniçağa İleriye”.

YENİÇAĞA **Hüseyin KÖRPEOĞLU**

Ankara Savaşı'na giderken Yıldırım Beyazıt Han
Yaptırmış Eskiçağa'da bir cami bir hamam
Hâlâ ayaktalar ilk günkü gibi
Geçse de asırlar, geçse de onca zaman.

1904 yılındaki yangının ardından
Göç edenler olmuş Eskiçağa halkından
Görünce göl kıyısındaki düzlüğü
Yerleşmişler mükemmel bulup her bakımdan.

Sultan Reşat zamanında kuruldu diye
Adı konmuş yeni yerleşimin Reşadiye
1934 yılında Atatürk Bolu'ya geçerken
Uğrayıp hayran kalmış bu küçük köye.

Daha önce görseydim eğer
Başkent yapardım aramazdım başka yer
Çağa'dan göçtüklerini dinledikten sonra
Demiş: "Orası Eskiçağa, burası olsun Yeniçağa."

Bir göl var yeşillikler içinde
Bolu Gerede arasında E-5 üzerinde
Şahane yerleşmiş muhteşem bir doğa
Evler serpilmiş çiçek gibi ovaya, dağa.

Seyreden doyamaz Yeniçağa Gölü'nü
Sazan balığı, kerevit gölün ürünü
Çevremizin bu nadide gölünü
Yaşatalım, yeşertelim hep birlikte el ele.

Mesirelik dolu her köşesi her bir yeri
Ericcek Dağı, Gölbaşı Yaylası, Kuş Cenneti
Çocuklarımızdan ödünç aldığımız bu emaneti
Götürelim daha iyiye, daha güzele.

Yeniçağa'nın bir köyü Şahnalar
Şahnalar'a karşı E-5 kenarında bir şair yatar
Dertli derler adına edebiyatımıza damga vurmuş
Burada doğmuş, burada unutulmuş.

Ünlü ustaların çalıştığı Sanayi Sitesi
Doğancı Köyü'nün kenarına kurulmuş
Bine yakın tır aracıyla, taşımacılıkta
Adını tüm dünyaya duyurmuş.

Önce köy, sonra nahiye, şimdi de ilçe
Yaşanmış bir süreç hep iç içe
Yaşamak mümkün mü başka bir yerde
Yeniçağa'm seni görünce, seni sevince.

Ayrı kalamam senden, hasretliğim çekerim
Tutkunum sana toprağım, memleketim
Doğduğum yerim, doğduğum yerim
İçinde yaşadığım cennetim.

II Ş A H S İ Y E T L E R

Her yaşayan er geç ölecek ve toprağa düşecektir
İyi nam ile ölürse adı yaşayacaktır
Öleceğini bilerek kendisi için hazırlık yapmıştır
Adını kitaplara geçirerek yaşayanlara bırakmıştır.

Kutatgu Biliğ

AKŞEMSEDDİN
PİRİM OLDUN AKŞEMSEDDİN
Ahmet ÇANKAYA

Hem sadık bir Alevi hem,
Türk'e oldun bir nur her dem
Aşkın ile gözümde nem
Pirim oldun Akşemseddin.

Hem bedene, şifa ruha,
Uyan sana düşmez aha,
Gönül verdin Numan Şiha
Ferim oldun Akşemseddin.

Sendin mümin kulun canı
Ruh verirsin bize hani
Tanıdıkça gün gün seni
Nurum oldun Akşemseddin

Gönlün senin çok yücedir
Allah aşkı gür hecedir
Kor ateşin bir bacadır
Nurum oldun Akşemseddin.

Edubekir'e hem Ali'ye
Âşık oldun her veliye
Derman oldun sen derdime
Yârim oldun Akşemseddin.

Sultan Fatih eserindir
Cümle âşık esirindir
Ehl-i sünnet lisanındır
Kârım oldun Akşemseddin

Sultan dedi hocam rızam
Ol sahabi Eyüp Sultan
Dileğimdir kabrin bulmam
Nail oldun Akşemseddin

KÖSE

Yusuf ZABUN
Halkanın ne işi vardı? Kösenin boynunda;
Zincir-i kavî, "Bayram"elinde olmasaydı.

Dürülmezdi nice yollar, bir düşe râm olup;
Dil-i perişân, zülfün telinde olmasaydı.

Hiç dönermiydi geriye? Koca Fakîh Ahmet;
Âhsen-i muştû, sabâh yelinde olmasaydı.

Kelb aşına sumsunmazdı, kemâl-i edeble;
Dîde-i giryân, bahar selinde olmasaydı.

Dalar mıydı? Gavvas gibi, sevda deryâsına;
Urvet-ül vüskâ, yârân belinde olmasaydı.

Zabun, kıssa-yı menşûru, dercetmezdi elbet;
Kelâm-ı kibâr, cânân dilinde olmasaydı.

Bolu-1-2-2009

İZZET BAYSAL
İZZET-İ İKRAM
Alemdar DİNÇ

Şehrin her köşesinde
İzzet-i ikram eserler
Giyinmiş beyaz önlüğü İzzet Baysal
Doğumevinde doğacak bebekler
Belki sağlık helikopterleri
Ambulansları destekler,
Tıp fakültesi ufukta
Hastane yaptırdı Alpagut'ta,
O bir hayırsever,
Umutsuz gemilere
İyimserlik yükler
Sağlık evleri ışıklar köy köy...
O bir sağlıksever,

Allah razı olsun diyor hastalar
 O bir yardımsever,
 Giyinmiş beyaz önlüğü İzzet Baysal
 Köroğlu diyarından seslenir: Haydi yiğitler
 Eserler istiyor Türkoğlu Türk o şehitler
 Bolu'nun yetiştirdiği mimar İzzet Baysal
 Allah rızası için milletine hizmetkâr
 Şehrin her köşesinde
 İzzet-i ikram eserler
 Almış eline tebeşir İzzet Baysal,
 O bir eğitimsever
 Üniversitede gençler
 İlim yayacaklar kucak kucak...
 O örnek bir ilkokul, lise
 El uzatır yetimlere
 Çamlıkta huzurevi
 O bir huzursever
 Ey... Tirilyonluk yatırımlar
 Nazar etmesin kem gözler
 Almış eline tebeşir İzzet Baysal,
 Köroğlu diyarından seslenir: Haydi yiğitler
 Eserler istiyor Türkoğlu Türk o şehitler
 Bolu'nun yetiştirdiği mimar İzzet Baysal
 Allah rızası için milletine hizmetkâr

Bir Demet Nilüfer, Bolu 1998, s.11–12.

BAYSAL BEY

Abdullah ÇOŞKUN

Onbinlerce gencin umutlarından
 Karanlığa düşen gündür Baysal Bey.
 Bolu'nun masmavi bulutlarından,
 Sevginin yandığı andır Baysal Bey.

Sadece bedenini kaldı toprağa,
 Yağan her yağmurla değdin yaprağa,
 Tabuta sarılmış yüce bayrağa
 Hilaldir, yıldızdır, kandır Baysal Bey.

İlkokuldan beri okullarında,
 Okul bahçesinin çakıllarında,
 Gençlerin körpecik akıllarında,
 İlimdir, irfandır, fendir Baysal Bey.

Mevsimlerden bahar, açar çiçekler,
Doğarken Baysal der, ağlar bebekler,
Sanadır Bolu'dan kutlu dilekler,
Dopdolu bir asır, şandır Baysal Bey.

Helal mala akan alın terin var,
Yaşlanmış kalplerde taze yerin var,
Gönlümde imanın, gözde ferin var,
İyiliğe edilen zandır, Baysal Bey.

Cennetin parçası, kolu sendedir,
Vefalı sevdanın yolu sendedir,
Anadolu sende, Bolu sendedir,
Cansıza can katan candır Baysal Bey.

Bolu senle doğdu senle yaşıyor
Maziden atıye hızla koşuyor,
Gençlerin sevginle dolup taşıyor,
Yarındır, bugündür, dündür Baysal Bey.

İzzet Baysal Vakfı, Bolu 2005, s. 169.

ADIN VAR **Ahmet ACAR**

Köroğlu diyarının düzlüğünde, dağında
Adın var izzet Baysal, adın var İzzet Baysal
Yaşlısının, gençinin, çocuğunun dudağında
Adın var İzzet Baysal, adın var izzet Baysal.

Bin dokuz yüz yedi de doğdun Karaçayır'da
Bir elin çalışmada, bir elinse hayırda,
Huzurevi, okulda, bütün koca şehirde
Adın var İzzet Baysal, adın var İzzet Baysal.

İzzet Baysal mektebi, ilim, irfan yurdunda
Ocağında yetişen gençlik senin ardında
Yediden yetmişe bu ocağın ferdinde
Adın var İzzet Baysal, adın var İzzet Baysal.

Beş Mart ikibin yılı, Bolu acıyla doldu
Bize senden hatıra mutlu gönüller kaldı
Beş yaşında çocuklar gülen resmini aldı
Şimdi bütün Bolu'da yâdın var İzzet Baysal
İzzet Baysal Vakfı, Bolu 2005, s. 169.

SEVDİĞİM Battal TÜRKSEVER

Özümde yaşayan güzel Bolu'yu,
Gel görelim, tanıyalım sevdiğim,
Her tarafta sermiş bahar halıyı,
Gel görelim, tanıyalım sevdiğim.

Buradadır İzzet baba ışığı,
Sevgiler sarayı, dostluk ayağı,
Garipler babası salları beşiği,
Gel görelim, tanıyalım sevdiğim.

Eğitimde sağlıkta çeker o başı,
Ülkesine hizmet etmektir işi,
Sanki Büyük ATATÜRK'ÜN kardeşi
Gel görelim, tanıyalım sevdiğim.

Dilimde dualar seni anarım,
Size sonsuz sevgi, saygı sunarım,
Sağlık-sıhhat nice ömür dilerim,
Gel görelim, tanıyalım sevdiğim.

Selam sana babaların babası,
Yükselir eserlerin, hasların hası,
Sorarım var mıdır bundan ötesi,
Gel görelim, tanıyalım sevdiğim.

Gül açmayan yerde bülbüller ötmez,
Güzelin nişanı saymakla bitmez,
TÜRKSEVER gönlünü kovsalar gitmez,
Gel görelim, tanıyalım sevdiğim.
Redif, Bahar 2002, Y.:1, S.:4, s.31

İZZET BAYSAL Buse AKBALCI

Küçükken tanıımıyordum;
Ama sonradan adını duydum
Zamanında yaptığım iyilikleri
Kalbimin derinliklerine koydum
Zihnimde canlandırıdım hepsini
Bilmeyenlere duyurdum.
Sen engin denizlerce yüce gönlünü
Hep sevgiyle doldurdun.
Bütün Boluluları

Sevgiyle korudun, doyurdun
 Bolu'nun her köşesinde izi olan "Baba"
 Ayda yıldızda adı yazan yurtsever
 Yağmurlarca çok yardımı dokunan Boluma
 Simsiyah günleri yardımlarıyla aydınlatan
 O karanlık günlere yeni, ak bir perde açan
 Bir lamba yakan o karanlık gecelere,
 Bolu'mu ışığa boğan,
 İzzet Baysal da benim ikinci babam...
Çınar, y.t.y, s.6.

İZZET BABA

Cengiz ÖYKE

Kurduğun ilim irfan deryasında
 Zerre olmak isteyen
 Aydınlık yüzlü öğrenciler
 Dağların yamaçlarında eriyen
 Kar suları gibi geldiler
 Her gün senin hastanelerinde
 Şifa bulur insanlar
 Nur topu gibi bebekler doğurur
 Ayaklarının altına cennet serilen analar
 Senin için yükselir Arş-ı alaya kadar dualar

Daha sabahın ilk ışıklarında
 Üzerine rahmet gibi yağdığın
 Bu şehir seninle başlar hayata
 Şükran ve minnet duygusu içinde
 İzzet Baysal yaşanır günün her anında

Hüzünlü bir mart gününde
 Aramızdan giderken ebediyete
 Yaktığın meşale hiç sönmeyecek
 Bize sunduğun şu ab-ı hayat
 Can vermeye hep devam edecek
Ab-ı hayat : Can suyu
Arş-ı ala: Allahın bulunduğu makam.

İZZET BABAMIZ'A

Mengenli Şair Durmuş EROL

Hani bazı ağaçlar vardır ya kışları da solmayan
 Hani tabiat harikaları vardır ya bir benzeri olmayan
 Bazı insanlar vardır ya yeri hiçbir zaman dolmayan
 İşte öyle bir anıtsınız İZZET BABAMIZ.

Bolu'nun dışından geçseniz bile
 Bolu size seslenir sanki gelir dile
 Dersiniz nasıl sığmış bunca hizmet bir ömüre
 Sadece bu dünyayı düşünenler için iyi anıtsınız İZZET BABAMIZ.

Attığınız her adım iyilik güzellik kokuyor
 Sayenizde binlerce öğrencimiz okullarda okuyor
 Bolu'luyum diyen her insan hizmetlerinizle gurur duyuyor
 Dostluğa, hoşgörüyü ve sevgiyü en güzel kanıtsınız İZZET BAAMIZ.
 (Bolu'nun Sesi, 26 Mayıs 1997)

İZZET BAYSAL'IM

Erkan BAKIM

Fikrinde aydınlık kalbinde sevgi
 Büyüksün atasın İzzet Baysal'ım
 Gönlünde muhabbet Allah'tan vergi
 Bitmeyen sevdasın İzzet Baysal'ım

Gülüşlerine kat bahar yelini
 Dünyaya değişmem bir tek telini
 Yaşlıdan gencine uzat elini
 Yardımda vefâsın İzzet Baysal'ım

Bolu'nun kalbinde büyüktür yerin
 Yarınlara ümit birçok eserin
 Ölçemem ölçülmez senin değerinin
 Dillerde duasın İzzet Baysal'ım

Haydi, kalk tahtından bizi karşıla
 Sana geldik işte gözyaşlarıyla
 Büyüğü küçüğü çocuklarıyla
 Herkese babasın İzzet Baysal'ım

İZZET BABA

Hayrettin ÖZPEK

Boluluyum; hizmet borcum var dedin,
 Vakıf kurdun hedeflerin gösterdin,
 Okullar, hastaneler yetmez idi yetirdin,
 Sevgi sana, saygı sana gönülden İzzet Baba.

Okullarda çağdaşlığa nur oldun,
Caddelerde aydınlığa yol oldun,
Hastanede derman oldun, can oldun,
Sevgi sana, saygı sana gönülden İzzet Baba.

Muhtaçlara huzur oldun, ev oldun,
Kimsesize şefkat oldun, aş oldun,
Yadelerde yuva oldun, yurt oldun,
Sevgi sana, saygı sana gönülden İzzet Baba.

Emrindeydi, bütün Bolu ovası,
Gölköy'ün yamacına kuruldu tam burası,
Abant İzzet Baysal'ın, ilim irfan yuvası,
Sevgi sana, saygı sana gönülden İzzet Baba.

Dünya var oldukça, çok İzzetler doğacak,
O İzzetler, izinde çok engeller aşacak,
Eserlerinle Bolu çağdan çağa koşacak,
Sevgi sana, saygı sana gönülden İzzet Baba.

Her yıl Mayıs on birde, senin günlerin oldu,
İzzet Baysal Caddesi, sevenlerinle doldu,
Bir de yüzün görseydik, ne de güzel olurdu,
Sevgi sana, saygı sana gönülden İzzet Baba.

12.05.2010

İZZET BAYSAL **Hüseyin İLTİR**

Emine, Nazife, Canip Baysallar
Saymakla bitmez ki yaptığımız okullar
Behiye, Refika, İzzet Baysallar

Yaptıklarınla örneksin iş adamlarına,
Yer bulamıyorum ki üstün hizmet madalyana
Hep saygı duyuldun mütevazı yaşamında,
Bir eser yaratmayı sen öğrettin Bolu'lulara.

Gölköy'den üniversiten ışık saçar,
Anıt Mezarın yüzlerce yıl yaşar.
Bil ki, vakfın yüzlerce yıl yaşar.
Sana ve senin eserlerine minnettardır Bolu'lular

İZZET BAYSAL'A SAYGI İbrahim KIBRIS

Bolu'nun İzzet Babası
Bir ışıkistan kurar
Yumrukaya koruluğunda bırakıp yerini
Promete'nin ışıkçı çıraklarına
Engin bir iç rahatlığıyla
Yatar anıt mezarında
Ama binler başında...

O'nun için üzölmek bir gün
Ama düşünmek-örnek almak
O'nun büyüklüğünü
HERGÜN...

İzzet Baba
Çalıştı OKUL oldu
Çalıştı SAĞLIK OCAĞI oldu
Çalıştı ÜNİVERSİTE oldu
Kurdu VAKIF oldu
Yaptı ÖRNEK oldu
Ve çoğalsın diye
Yaptıklarının sayısı

Aziz birliğı etmişcesine
Bütün melekler
Doksan üç yıl gözettiler
Bolu'nun İZZET BABA'sını

Yaktığı mumlar ki
Aldırmadan rüzgârına Bolu Beyi'nin
Işıyacaklar-ışıtacaklar
Ayın on dördünden sonsuza değin
Bütün karanlıklarını ölkemizin.
Redif, Bahar 2002, Y.: 1, S.: 4, s. 10

GÖNÖL BORCUMUZ Mustafa NAMDAR

İlimiz kaderiyle baş başa iken
El uzattı yaşlısına gencine
Yalnızlar şevkat için medet ararken
Işık olup aydınlattı halkını

Yeşil kentim sanki unutulmuş il idi
Kaderiyle yalnız kalmış yıllarca
Çocukların kararlı dünyası
Hızır gibi çıkageldi babası

Bakmış ki çocuklar okulsuz kalıyor
Görmüş ki yaşlılar hasta oluyor
Derman olur diye kurdu vakfını
Şifa olur diye açtı hastanesini

Cehaleti söküp atmaktı muradı
Varlığını doğduğu yere adadı
Ödünü olmadı hiç ilkesinden
İleri sanayi ile yarıştı

Çocukları yuvaya kavuşurken
Yaşlıları sıcak mekân bulurken
Gençlere açtı bilimin yolunu
Gölköy'de üniversitesini kurarken

Bolulu yardım severini buluyor
Kalkınmışlığa giden yolda yürüyor
Gün bu gündür diyerek birlik içinde
Gönül borcuyla babasını anıyor

Yaradan seni sana özgü yaratmış
Yüreğini sevgi ile donatmış
Çalışmada örnek olup âleme
Sevginle yüreğimize konuk yapmış

Nerede senin adını söylesek
Yankılanıp yayılıyor Gölköy'den
Gönüllerde sevgin, yaşamda felsefen
Rehberi olacak genç beyinlerin

Hayat damarımızda kan gibisin
Sevginle yüreklerde can gibisin
Bu gün İzzet Baba'ya şükran günümüz
Bırakın insanlar gönlünce eğlensin

Yaptıklarınla uyanır mıyız bilemem
On öğüdünle bulur muyuz adresi
Üzerimizden atar mıyız gafleti
Gömer miyiz karanlıklara cehaleti

Mutlu yaşamayı öğrettin bize
İlkelerinle kalkınacak kentimiz
Ülkünü rehber edinip kendimize
Yolunda ilerlemektir hedefimiz

Bolulu unuttur mu senin ismini
Öğütler veren o ilkeli sesini
Çaresizlerin bitmeyen yasını
Dindirecek umudu oldun sen baba

Adını heceleyen diller çoşuyor
Yardımların sınırları aşılıyor
Bak bu insanlar seninle yaşıyor
Mutluluğa adım adım koşuyoruz biz

Bizim içimizde bizimle yaşadın
Tıp fakültene koşarak adım adım
Acılara son noktayı koyansın sen
Seni gün geçtikçe anlıyoruz derinden

İşte bahar gönüllerde açıyor çiçekler
Bugün senin günün seni anacağız
Dudaklarımızda isminle gönül borcumuzu
Dualarımızla ödemeye çalışacağız.

Mayıs 2002-Bolu

Redif, Bahar 2002, Y.:1, S.:4, s. 22

İZZET BAYSAL

Şeyma PERÇİN

Bolu'da doğan en büyük mimarsın,
Sen çok yardımsever bir adamsın,
Bolu'yu ışılatan güneşsin,
Sen İzzet Baysal'sın.

Okullar yaptın çocuklar okusun diye,
Hastaneler açtın herkes sağlıklı olsun diye,
Sensin çabalayan,
Sensin İzzet Baysal'ım.

Gelecek için çabalayan çocukların var,
Hayata tutunmaya çalışan insanlar,
Hepsi seninle umut buldu,
Hayatları bayunca hep eserlerinde bulundu.

Adını verdin okullara, hastanelere,
Andırdın adını ölünce bile,
Yararlı işlere imza attın,
Bolu ayakta dursun diye.
Çınar, y.t.y, s.7.

İZZET BAYSAL'IN ARDINDAN **Uğur GÜR**

İzzet Baba Bolu'da, izler bırakıp gittin
Bize altın öğütler, sözler bırakıp gittin
Senin için üzülüp, benim için ağlayan
Geride birçok yaşlı, gözler bırakıp gittin.
Bolu 05. 03. 2000

ADIN VAR **Ahmet ASAR**

Köroğlu diyarının düzlüğünde, dağında
Adın var İzzet Baysal, adın var İzzet Baysal
Yaşlısının, gencinin, çocuğun dudağında
Adın var İzzet Baysal, adın var İzzet Baysal.

Bindokuz yüz yedide doğdun Karaçayır'da
Bir elin çalışmada, bir elinse hayırda
Huzurevi, okulda, bütün koca şehirde
Adın var İzzet Baysal, adın var İzzet Baysal.

İzzet Baysal mektebi ilim, irfan yurdunda
Ocağında yetişen gençlik senin ardında
Yediden yetmişe bu memleketin ferdinde
Adın var İzzet Baysal, adın var İzzet Baysal.

Beş Mart iki bin yılı, Bolu acıyla doldu,
Bize senden hatıra mutlu gönüller kaldı
Beş yaşında çocuklar gülen resmini aldı
Adın var İzzet Baysal, adın var İzzet Baysal.
(Redif, Kış-Bahar 2003, Y. 2, S.7-8, s.26)

İZZET BABA **Sultan HANKULU**

Rahmetle anarım bugün ben seni
Efsaneler diyarında ey İzzet Baba.
Gelişin, gidişin sanki dün gibi,
Bolu'nun babası İzzet Baba!

Pınarda çeşmen, köyde köy odan,
Geldi mi Bolu'ya senin gibi bir adam?
Daima içimde manevî babam,
Rahmetle anarım ey İzzet Baba!

Yiğit koç Köroğlu sen de torunu,
O kılıç sense kalem çözdün sorunu,
Sizi örnek aldım buldum yolumu,
Efsanesin sen de ey İzzet Baba!

Okulunda okudum buraya geldim,
Sayende yaşadım hemi de güldüm,
Ben seni bir baba bir ata bildim
Bolu'da efsanesin sen İzzet Baba!

Sağlık ocakların halka hizmeti,
Yoksulun, fakirin oldu nimeti,
O mübarek gözün suyu hürmeti,
Rahmetle anarım ben İzzet Baba!

Adın soyadın yazılı mermer taşında,
Bazı mülkiyetlerde kapı başında,
Seni böyle andım ben bu yaşımda,
Rahmetle anarım ben İzzet Baba!

Mekânın cennet ruhun şadolsun,
Bizler duacıyız ey İzzet Baba,
Kul Hankulu'm der ki sen de bir kulsun,
Fatihalar ruhuna ey İzzet Baba!

(**Redif**, Kış-Bahar 2003, Y. 2, S.7-8, s.27)

BİR ERGUVAN SABAHİ

Sinan ACAR

Aydınlık toplanırken erguvan sabahında
Sis ayrıldı rüzgârdan, O'nu gördüm yakında.

Dalga gibi gözleri, dalgalar düşünceli;
Ötelere uzadı yorgun ve titrek eli.

Ufkun yamacında martı eğleniyordu;
Dalgalı gözler bana 'gel yanıma' diyordu.

O gözler ki okumuş bütün bütün dünyayı;
Kıpırdadı dudakları, seyrederken semayı.

Cebinden biraz sevgi fırlattı dalgalara;
Binlerce kez sevindi, düşünce sevgi sulara.

Bilirdi o paylaşmayı ekmeğini biriyle;
Kazanmıştı ekmeğini pâk anlığın teriyle.

Vermek her şeyiydi onun, her şeyini verirdi;
Yüreğinin buzları, her verişte erirdi.

Dualı dudakları tebessümle doluydu;
O'nun en büyük aşkı, memleketi Bolu'ydu.

Karşılıksız vermişti, karşılıksız sevmiştii;
Yazık ki ayrılık vakti birdenbire gelmişti.

Son gördüğüm tebessümle çehresi berraklaştı;
Bulutların ardına uçarak uzaklaştı.

Ey Bolu'lu, yarınlar miras bırak merhabanı;
Hep şükranla hatırla, İzzet Baysal babanı.

(Redif, Kış-Bahar 2003, Y. 2, S.7-8, s.26)

İZZET BAYSAL BABA Nurcan SARP KAYA

Seninle hayat dolu
Bu koca şehir...
İsmi verdiğin okullarda
İlmin ışığıyla aydınlandı
Binlerce genç beyin...
Senin yaptırdığın hastanelerde, sağlık
Ocaklarında şifa buldu
Nice insan...
Ellerini sana hayır duası etmek için
Kaldırıldı
Açtığın huzurevinde sonbaharını
Yaşayan;
Akçacık saçlı, nur yüzlü
Vücutları yaşlı ama yürekleri genç
Onlarca insan...
Senin yetiştirme yurtlarında tattı ilk kez

Aile sevgisini, paylaşmayı, sevmeyi,
Sevilmeyi
Küçük bedenler...
Ve “En büyük eserim” dediğin,
Gözbebeğin
Adımı ebediyen yaşatacak olan üniversite
Bir araya gldi
Ankaralı, Bursalı, Mersinli, Rizeli,
Diyarbakırlı...
Kısacası Türkiyeli gençler...
Seninle hayat buldu
Bu koca şehir...
Senin sevgin
Senin azmin
Senin cömertliğin sayesinde gelebildi
Bugünlere...
Seninle hayat buldu
Bu koca şehir...
Seninle iki döneme ayrıldı
Bolu’da yaşam
İzzet Baysal’dan önceki ve
İzzet Baysal’dan sonraki yaşam...
Seninle hayat buldu
Bu koca şehir...
Hiç kimseye minnettar kalmadı
Hiç kimseye borçlu olmadı
Sana duyduğu o derin
Minnet ve şükran borcu kadar...

(**Redif**, Kış-Bahar 2003, Y. 2, S.7–8, s.26)

SAYIN İZZET BAYSAL
Âşık Nazif HAKANİ

İsmi yazdırsam ben tarihlere
Zahir olsun her yerde zihinlere
Zatını görmedim hayatta bir kere
Esenlik dilerim sana Baysal’ım

Tanısınlar seni çokça yerlerde
Batıdan doğuya tüm şehirlerde
Açıkça görülsün eserlerinle
Yardımlar boşuna gitmez Baysal’ım

Sayırsız eserlerin büyük yerde
Asilzadeler var, bakın cömerde
Lâzım senin gibi insan ülkede
Hakikat bayılır sana Baysal'ım

Alkışlar sanadır şehirde, köyde
Kamaşır gözleri kalmaz siperde
Âşıklar yazar seni şiirlerde
Niçin yazdın deme bana Baysal'ım

İnerim çıkarım baksam nelere
Okullar yapılmış düz tepelere
Ülkenin ihtiyacı önderlere
Kucaklarım seni son hürmetimle

Abdullah Demirci “Geredeli Halk Şairi Âşık Nazif Hakani”, **Gerkav Gerede Bülteni**, Haziran 2003, Y. 8, S. 8, s. 26.

AKROSTİŞ **Nazlı Rânâ GÜREL**

İnsan gider, isim kalır dünyada
Zevâtı eseri getirir yâda...
Zaman... Unutturur hayırsız kulu
Eserleri kadar şahıslar ulu
Terekesi ile mamurdur Bolu...

Bırakmış... Eğitim, sağlık denince,
Anılan hayrâtı var nice
Yarınları âbâd eden kurumlar...
Sağlık bulur nice bozuk durumlar
Anlayın... Vâriyet ölenle gitmez,
Lâyemâttur... Eser bırakan yitmez.
İzetli Genç Kalemler Dergisi, Bahar 2013, Y. 1, S. 1, s. 3.

KÖROĞLU **KÖROĞLU'NA MEKTUP** **Abdurrahim KARAKOÇ**

Benden selam olsun Koç Köroğlu'na;
İmdi devir başka, zaman değişti.
Karga konar kır atların beline;
Arpa bulunmuyor, saman değişti.

Gayri ne Kenan var, ne Demir’oğlu...
Tarihe karıştı Ayvaz’la Hoylu,
Herkes Bolu Beyi, her taraf Bolu;
Yiğitlik kalmadı insan değişti.

Sır tutmuyor suya giden testiler;
Kılınçları müzelere astılar;
Çamlıbel’in çamlarını kestiler;
Dağlar çıplak kaldı, orman değişti.

Kale yoktur, ok atılmaz burcundan;
İnsanoğlu yüksek uçar kuşlardan;
Boz tavşanlar haraç alır kurtlardan;
Erlik başkalaştı, meydan değişti.

Ninnocular çadır kurdu düzlere;
“Avare mu” sedef oldu sazlara;
Benzerimiz hiç kalmadı sizlere;
Caz müziği çıktı, makam değişti.

Kervan geçmez, uçurdular hanları;
Hile satar asrın bezirgânları;
Banka kurup biriktirdik kanları;
Dertler yenilendi, derman değişti.

Günden güne küçülüyor Arz’ımız;
Şimdi ise Ay’a gitmek arzumuz;
Feza elbisesi diker terzimiz;
Gökleri fethettik, mekân değişti.

Tad bozuldu, küp kokutur turşular;
Haydutlara yatak oldu çarşılar;
Şişkin cüzdân bin belâyı karşılar;
Boynuzlar gürz oldu, kalkan değişti.
Vur Emri, Ank. 1984, s.135–136

KÖROĞLU’NDAN MEMİŞ’E MEKTUP **Ercümend Behzad LAV**

Atımla avradım öldü pusatım kırıldı
“Yeni bir at al
avrat çok tazelensin
pusatını da değiştir”
dediler öyle yaptım

Yeni at
huysuz çıktı
beni yere attı

Yeni avrat
soysuz çıktı
eşrafla yattı
Yeni pusat uğursuz çıktı
geri tepti beni ele sattı
Bunlardan hayır yok dedim yola düzıldüm
Pusatsız, atsız, avratsız bir yere gittim
Burada ömür
sürülmüş bir tarla kadar yatkın yumuşaktı
Hava süt beyazı
ne donu var ne ayazı
bir su kadar ışıldaktı

Güneşi dağın doruğunda kazığa çakmışlar
buyrukla kararıp buyrukla ışımda
deli gemsiz karayeli
kovuğa tıkmışlar
ağaçları uslu uslu kaşımada
Yaprakların sallanıp hışımak ne haddine
Kuş, adam, hayvan sus pus
Bağırışmak yasak
İşe karışmak yasak
Yarışmak yasak
Dur yasak
Otur yasak
Çiviye ses çıkarmadan çak
Ağır ezgi yürü
Burnunu yere sürü
Soluk Alma
Etliye sütlüye dalma
Senden iyisi yok
Dikili ağızlar kulakta
“Nasıl olsa aş kaynıyor
Gırtlığa ister koçan girsin ister kor
Yaşayan ölümler geçip gidiyor
Yön yöre güllük gülüstanlık
Bize ne
Yerin dibinde kül yutan
Sığırtmaçlardan
Kapı kulları
Kapınca davulları
İleti iletiveriyorlar bize

İlde ne var ne yok yalan yanlış
Zıyanlı çıkmazsın
Gel bu gidişe sen de alış”

Yetti canıma bu dirlik düzenlik
Özledim soysuz avradı
Huysuz atı, uğursuz pusatı
Deli gemsiz karayeli
Heybemi sırtladım
Gene sılama döndüm Memiş

KÖROĞLU'NA MEKTUP **Hayati YAVUZER**

Naralarını unuttu yaylalar,
Mertlik kınına çekildi bir kılıç gibi,
Silindi küheylan kişnemeleri yol vermez geçitlerden
Kaybolan ortaldardan, unutulmuş bir öç gibi

Çatal yürekli erleri,
Bekler ala şafaklar,
Kimse vazgeçmedi yiğitlerden,
Takatsizdir diz, dermansızdır el
Haydi, çık da gel.

Kırk yiğidin her biri bir orduya bedeldi.
Şimdi kırk yiğitten bir er çıkmaz,
Yeşil çimen üstünde dopingli taylar
Yusuf'u bilmez seyisler kör bakar.

Hormon Kıratları bozdu
Hormonsuz bozuldu insanlar.
Bir delikli demire kahredip gittin
Çeliğinde çifte Kökez isyanda, kılıcımın
Bir gidiş gittin kırklara karışırçasına.

Yüreklerde garip kaldı destanın
Gel de artık halimizi gör!
Takatsizdir diz, dermansızdır el
Haydi, artık çık da gel
Gel de gaddar Bolu beylerinden
Hesabımızı sor.

KÖROĞLU NOTLARI'NDAN Mustafa Seyit SUTÜVEN

IAkl-i selim, libâs-ı ilmi terk edende
halk içre bâş urıcak Köroğlu süretinde
görünüptür.

Köroğlu el âlem midir?
Köroğlu herkes midir?
Eğer Köroğlu, Köroğlu ise
Bu günlerde aklını başına devşirip
Efkârı çok derinlere düşürerek
Dağlara uğradığının resmidir.
Bezîrgân dolu dağlara.
Halk içre başka dürlü giremez
İki telli curaları
Dile getiremez.
Bulanık havalarda kolay vurulur kervan.
Malı canından tatlıdır ama bezîrgânın,
Canı da pektir.

Malına mal katmağ için
Kumaşını bire on satmağ için
Ya büsbütün yüklenip
Ya büsbütün batmağ için
Köroğlu'nun haraca kestiği yolları
Gözüne almış
Canı dışında
Kervanı peşindedir.
Eğer Köroğlu Köroğlu ise
Bu günlerde aklını başına devşirip
Dağlara uğradığının resmidir.

II
İşin yüzünü bir çukur aynaya çevirdiler.
Namuslu bir eşkıya, din ve kanun dışı bir
Evliya sûreti fâş oldu, Köroğlu kodular âd.

Ayağımı dağlara uzatmalıyım.
Gayri ben
Ayvaz'ın malıyım.
Delilerimle dolu
Çamlıbel'in malıyım.
Çamlıbel'in karnı
Kervanla doyar.
Ayvaz'ın dâvâsı

Dağlarda kurcalanır.
 Zor bezirgânın kafası
 Köprübaşında koparılır
 Söyle bire Hoylu, söyle;
 Benim şarkım,
 Söylene söylene
 Bakalım nerelere varır.
 Aldı bakalım Hoylu

Köroğlu'nu Beğler, Köroğlu yapan
 Ne Çamlıbel'dir, ne de bezirgân
 Kır at eder yolu, dağı toz-duman
 Köroğlu "Ayvaz'ım, Ayvaz'ım" der.

Ne ağaya şamar, ne kula tokat
 Olamaz birisi derdine zekât
 Üstünde Tanrısı, altında kır at
 Köroğlu "Ayvaz'ım, Ayvaz'ım" der.

Söyler de her şeyi iki telli saz
 Zengin, fakara bu işi anlamaz
 Kasap der ki "Dostlar, Ayvaz'ım Ayvaz!"
 Köroğlu "Ayvaz'ım, Ayvaz'ım" der.

Düşünde gördüğün gibiyim:
 Ayaklarımda bukağı bakla bakla
 Bileklerimde kelepçe
 Çıka karşıma!
 Silah olunca bezirgâna
 Ekmek olunca bana gelen
 Akl-ı selîm.
 Ya ben seni yine devireyim
 Ya sen beni bir kez olsun
 Hakla.
 Gürzüme karşı durma:
 Yine uzaktan yıka
 Adamı diri diri
 Yine ateşle delikli demiri
 Adam oluncaya,
 Ayvaz'a kul edinceye kadar
 Senin hasmın
 Bu gördüğün Köroğlu'dur.
 Senin dostun
 Bu gördüğün Köroğlu'dur.

KÖROĞLU**Abdullah ÇOŞKUN**

Ak yeveli ak küheylan koşanda,
Topraktır Köroğlu, tozdur Köroğlu,
Saçı kar örgülü dağlar aşanda,
Çabuktur Köroğlu, tezdür Köroğlu.

Bazı kükrer bir aslanın sesinden,
Saklanır şu dağlar dev gölgesinden,
Bazı şiir çıkar her nefesinden,
Şiirdir Köroğlu, sözdür Köroğlu.

Bir yanında atın yeli titriyor,
Atının gezdiği yolu titriyor,
Bir yanında sazın teli titriyor,
Perdedir Köroğlu, sazdır Köroğlu.

Dağları inleyen sevda türküsü,
Yayılır dillerde onun öyküsü,
Allahtan başka da yoktur korkusu ,
Budaktan sakınmaz gözdür Köroğlu.

Gözü hiç olmadı, şöhrette şanda,
Haksız karşısında, haklı yanında,
Eritti tüfeği kılıçta kında,
Ateştir Köroğlu, közdür Köroğlu.

Nicesi doğuyor yoz kucağında,
Büyüyüp ölüyor yoz bucağında,
Namert sarayların yoz ocağında,
Asildir Köroğlu, özdür Köroğlu.

Savaşmak yaraşır senin ismine,
Bir korku salardı adın hasmına,
Yenik düştün bir güzelin cismine,
Seni şair eden nazdır Köroğlu.

ÇAMLİBEL**Âşık Veysel ŞATIROĞLU**

Bir yâr için diyar diyar dolaştım
Yoruldu da Çamlıbel'e yaslandım
Irmak oldum çalkalandım bulandım
Duruldu da Çamlıbel'e yaslandım

Gâh gönül oldum yüksekte uçtum
 Ferhat oldum aşk uğrunda çalıştım
 İrenk irenk çiçeklere karıştım
 Derildim de Çamlıbel'e yaslandım

Yıldızdağı, Pir Sultan'ın yaylası
 Kılıç kalkan kırat bellerin süsü
 Kulağıma değdi Koroğlu sesi
 Dirildim de Çamlıbel'e yaslandım

Feleğinen çok oynadım ütıldüm
 Bir zalimin tuzağına tutuldum
 Haraç mezat dost uğrunda satıldım
 Verildim de Çamlıbel'e yaslandım

Veysel der bir yârin derdine düştüm
 Aşkın dolusunu elinden içtim
 Kendi kaçtı hayaline ulaştım
 Sarıldım da Çamlıbel'e yaslandım

Dostlar Beni Hatırlasın, İstanbul 1971, s. 169.

**YİĞİTLER SİLKİNİP ATA BİNENDE
 (KÖROĞLU)
 Âşık Veysel ŞATIROĞLU**

Yiğitler silkinip ata binince
 Derelerde bozkurtlara ün olur
 Yiğit olan döne döne dögüşür
 Kötüler kavgadan kaçar hun olur

Bir Yiğit cidasın almış eline
 Serini koymuştur yiğit yoluna
 Kalkan paralana zırhlar deline
 Kanlı gömlek koç yiğide don olur

Bir yiğit cidasın almış atıyor
 Ağ elleri kızıl kana batıyor
 Bir kötü kavgadan dönmüş kaçıyor
 Kaçma kötü kaçma şimdi dön olur

**MERT DAYANIR NAMERT KAÇAR
(KÖROĞLU)**

Mert dayanır namert kaçır
Meydan gümbür gümbürlenir
Şahlar şahı divan açır
Divan gümbür gümbürlenir

Yiğit kendini öğende
Toplar menzili döğende
Şeşber kalkana değende
Kalkan gümbür gümbürlenir

Top atılır kal'asından
Hak saklasın belâsından
Köroğlu'nun narasından
Her yan gümbür gümbürlenir

Hamdi Tanses, **Halk Türküleri**, İstanbul 1998, s. 96–97.

**HOYLU BEYİN ÖLÜMÜ
Sedat TAYMAZ**

Ölen Hoylu Beyi soydular
Güllap ile yudular
Bolu Beyliği zalime kalınca
Hoylu Beyin başında ağlaştılar.

Zalimler vurdular Hoylu'yu
Hoylu değil kale boyluyu
Tüfek icat olunca
Vururlar asil soyluyu.

Hoylu Beyin silahını sattılar
Mezarına kubbe çattılar
Hoylu Bey vurulunca
Günlerce ağıt yaptılar.

Zalim Beye kaldı Bolu
Doğuyadır Koçakların yolu
Mertlik böyle bozulunca
Nasıl etsin, koç Köroğlu...

(**Sazıyla Sözüyle BOLU**, Yaz 1998, Yıl: 1, Sayı: 2, s.48)

KOŞMA**Şadi VARLIK**

(Yakında bastırılacak KÖROĞLU adlı eserimden alınmıştır.)

Ben bir Köroğlu'yum dağda gezerim,
Esen rüzgârlardan hile sezerim,
Sizi aşalatan başı ezerim,
Başları dumanlı Bolu dağları

Sizden dal kestirmem yabancı ele,
Vermem gülünüzü yoz esen yele,
Kimdir at tepecek şu Çamlıbel'e,
Başları dumanlı Bolu dağları.

İçiniz, dışınız define dolu,
Sizsiniz cennete giden köy yolu,
Öğünmekte haklı sizinle Bolu,
Başları dumanlı Bolu dağları.

Ayrıldım anamdan, alil babamdan,
Korksun Bolu beyi bu intikamdan,
Selâm gönderirim size kayamdan,
Başları dumanlı Bolu dağları.

Size güvenerek zulme öksürdüm,
Kale duvarına Kır atı sürdüm,
Ne iyilik gördümse ben sizden gördüm,
Başları dumanlı Bolu dağları.

Bir çamdan bir çama sular geçirdim,
Bağrı yananlara tas tas içirdim,
Kötüye eliyle kefen biçirdim,
Başları dumanlı Bolu dağları.

KÖROĞLU (Koç Yiğitler)**Hüseyin AKÖĞRETMEN**

Koç yiğitler dala dala meydana geldi
Kılınç kalkan çala çala divana geldi
Demir külüng'ü vurunca kalkanı deldi
Bunu gören kâfir düşman imana geldi

Topuklayın kır atları varsın da gelsin
Dağlar gibi kal'aları yarsında gelsin
Üç-beşimiz bir bölüğü kırsın da gelsin
Kâfir düşman yaraların sarsın da gelsin

Sesimizden uğuldasin hep Çamlı Beller
Vurun mızrabı sazlara kırılısın teller
Ayak vurun sallansın titresin yerler
Bize yiğit Köroğlu'nun torunları derler

Söz ve Müzik:Hüseyin Aköğretmen
Mahlası: Âşık HOCA. Ta: 1975 Bolu

KÖROĞLU **Tarık Ziya İŞİN (İŞİTMAN)**

N. Erkoldaş'a

Gürleyen sesleri, türküsü nerde,
Nerde sular gibi akan Köroğlu?
Çobanlar uyuyor yattığı yerde,
Nerde sesi yürek yakan Köroğlu?

Onsuz dağlar sessiz, kuşlar kederli,
Ağlayan gözleri silerdi eli,
Âşık olurdu bazen gezerdi deli,
Nerde sazı gönül yakan Köroğlu?

Haykıran sesinden titrerdi dağlar,
Gidince ardından. Yar, kızan dağlar,
Geçitler yol verir, dereler çağlar,
Nerde şimşek gibi çakan Köroğlu?

Zalimi ağlatır, öksüz okşardı,
Soyunda en temiz Türk kanı vardı,
Yaman kurşun atar, yaman akardı,
Ardına efeler takan Köroğlu!..

Hür olmak tadına ancak o, erdi,
Eğilmez başları, yerlere serdi,
Yiğitlik: “doğruluk, vuruşmak” derdi,
Nerde sular gibi akan Köroğlu?..

Dağ Çiçekleri, 2. Baskı, Bolu 2002, s. 9.

ANIŞ
Tarık Ziya İŞİN

Z. Ülgen'e

Baharda dolaştım çamlı belini,
 Kaplamış dağları, yabani otlar,
 Bırakmış kuşlar hep yuva, dalını,
 Kişnemiıyor artık yağız, kır atlar.

Gözyaşı dökmekte dertli çeşmesi,
 Dağları bekliyor, boşuna Ayvaz,
 Duyulmuyor artık gürz, kalkan sesi,
 Durmadan ağlıyor çalınan her saz.

Onu, sordum akan dertli sulara,
 Derinden derine hep çağladılar,
 Dağlara, taşlara baş vura vura,
 “Köroğlu” diyerek hep ağladılar.

Rüzgârın dilinde adı dolaştı,
 Pınarlar, kurumuş, gözler hep yaştı,
 Çiçekler kan rengi kıpkızıl açtı,
 “Köroğlu” diyerek hep ağladılar...

Dağ Çiçekleri, 2. Baskı, Bolu 2002, s.11.

KÖROĞLU
Servet YÜKSEL

Bolu dağlarında bir deli rüzgâr,
 Diyardan diyara koşar Köroğlu.
 Mertlik dedikleri mayasında var,
 Er meydanlarında çoşar Köroğlu.

Yiğitlerin evi, ocağı dağlar,
 Vefalı dost, anne kucağı dağlar,
 Destanlarımızın çiçeği dağlar,
 Toz-duman yollara düşer Köroğlu.

Yeşil yaylaların maralı Kırat,
 Nal kıran, hileli edalı Kırat,
 Zapedilmez altın yeledi Kırat,
 Beş kale burcundan aşar Köroğlu.

Meşveret meclisi kurulsun Ayvaz,
Ok atılsın, kılıç vurulsun Ayvaz,
Yoldaşım, dertdaşım şen olsun Ayvaz,
Kabına sığmaz hey taşar Köroğlu...

Bolu dağlarında bir ateş yanar,
Soğuk pınarlardan içer Köroğlu,
Mertlik dedikleri mayasında var,
Türk'ün sinesinde yaşar Köroğlu..

Karanfil Düşleri, 1993, s.54.

KOÇAKLAMA **Hünkâr DAĞLI**

Benden selam olsun koç “Köroğlu”na
Şimdi sıradağlar ele yurt olur
Çoğaldı vatanda bolu beyleri
Beyler çoğaldıkca bana dert olur
Kahbe delik demir kan kusar, durmaz
Tebası kan içer, beyimiz görmez
Görse bin rezalet birini sormaz
“Açıkta kalmasın üstün ört” olur

Korkusundan beye boyun eğenler
Çamlıbel halkına sövüp sayanlar
“Bana dert mi, nemelazım” diyenler
Bu sözüyle insan olur, fet olur

Çamlıbel kavgalı, Bolu karışık
Alınlar kırışık, yüzler buruşuk
Bey dersin bunlara zaten alışık
O yutar ya ağam, bize hırt olur

Yol kesip, han basar; itler bac alır
Avratlar soyunup beyden tac alır
Silkinip de millet bir gün öç alır
Milletin vurduğu yumruk sert olur

Kır atını geçti uyuz binekler
Aynı yolda birleşmiyor inekler
Zor gördümü korkup, kaçan dönekler
Aynalı meydana çıkar, mert olur

Benzetirler bizi körpe kuzuya
Süre süre indirirler yazıya

Fazla ilişmeyin suskun tazıya
Çıkar dağbaşına bir bozkurt olur

Büyük kavga günü gelip çatınca
Sağı-solu birbirine katınca
Sonunda bey Bolu'yu da satınca
At binip kuşanmak bize şart olur

Divankav Bülteni, Kasım 2012, S. 14, s.32.

KÖROĞLU

Aynur DEMİRER

Beyleri dize getiren
Zalimin canın bezdiren
Cesareti dağ deviren
Azametlidir Köroğlu

Kıratına bindiğinde
Aslan gibi geldiğinde
Bir gariban gördüğünde
Merhametlidir Köroğlu

Köroğlu'na yapma oyun
Bey paşaya bükmez boyun
Çok temizdir senin soyun
Asaletlidir Köroğlu

Yokluklarla yaşamıştır
Tüm zorlukları aşmıştır
Çok işler de başarmıştır
Yüreklidir o Köroğlu

Üzerinde pek ağır yük
Azim, yüreği çok büyük
Köyü de Yukarı Sayuk
Pek gayretlidir, Köroğlu

Nadir bulunur, kahraman
İsmi anılır, her zaman
Bolu'da yaşamıştır her an
Memleketimdir, Köroğlu

Divankav Bülteni, Kasım 2012, S. 14, s.32.

KİMLİK**M. Faik GÜNGÖR**

Arzın yücesinden bir ilçedeniz
Yıldızlar sağımız solumuz bizim
Vatan için serden geçenlerdeniz
Düşmana balyozdur kolumuz bizim

Sorun bizi dağ deviren yellerden
Kılıçlara kıyam duran sellerden
Korkumuz yok Ebrehe'den fillerden
Ebabil taşıdır dolumuz bizim

Göğün kuşağına takıp kemendi
İndirdik dünyaya on altı rengi
Şahlanırsız il, il görende cengi
Köroğlu doğurur Bolu'muz bizim

Bülbüle ses verdik kartala kanat
Rüzgârla yarışır bindiğimiz at
Ceyhun bir yanımda ötemde Fırat
Maşrıktan mağribe yolumuz bizim
Elazığ- 2013

KÖROĞLU**Derviş Osman AHMEDOĞLU****Borçalı - GÜRCİSTAN**

Bu dünyayı seyre daldım
Sağı hem solu Köroğlu
Hakk'a doğru kim giderse
Gittiği yolu Köroğlu

Çamlıbeller er meydanı
Ar kayası yâr meydanı
Yüreklerde var meydanı
Yüreği dolu Köroğlu

Misli kılınç Kıratıyla
Hak elinden beratıyla
Hoyratıyla bayatıyla
Uludan ulu Köroğlu

Hakk deyer, Hakk'ı çaştırmaz
Yağılardan söz açtırmaz
Namertlere göz açtırmaz
Mertlerin gulu Köroğlu

Her dağda bir calası var
Turan adlı galası var
Bolu'da öz yaylası var
Köroğlu; Bolu Köroğlu

Bolu 26-10-2013

YUNUS EMRE

YUNUS EMREM
Abdullah ÇOŞKUN

Elim olmasın da varmasın şere,
Çekilmeye değer dallar ver bana,
Elim olmasın da sarsın bir kere,
Dosttan daha yakın eller ver bana.

Hakkı maşuk bilmiş velî gönlüyle,
Taptukların eli, kolu gönlüyle,
Yunus Emre'm sevda dolu gönlüyle,
Sevdadır durağı yollar ver bana.

İlahı sevdadır aşk kuran olur,
Senin aşkın bilen kul viran olur,
Sendeki ateşe lav hayran olur,
Gönlünü yakandan küller ver bana.

Kurban olayım ben ateş közlere,
Özün büyüünde insin özlere,
Sevdanın azı yok sığmam azlara,
Ummında gezmeye sallar ver bana.

Ne dörtlük isterim, ne de bir satır,
Ne himmetin derim, ne gönül hatır,
Gurbet ellerinde yalnız bir yatır,
Yunusun kaderi haller ver bana.

YUNUS PINARI**Ayla ÇOŞKUN**

Dert değil hüznle gelen
Duygu sağnağı yağan
Kar değil...
İklim değiştirdiğim sohbetlerde
Gözyaşlarım ah u zar değil...

Karanlık değil, akşamla gelen
“Karanfil Harmanı” ortasındayım
Diken değil...
Dağların doruklarına uçurduğum
Kuşlarım yar değil...

Şeytan değil, aşkla gelen
“Yunus Pınarı” çağlayan
Dert değil...
Gönül bahçelerine saldığım
Duygularım kar değil...

Ölüm değil, kırklarla gelen
Ak sofralarda konuşum,
Kara değil...
Aşkın yollarında bıraktığım
Dermanım var değil...

Bolu Üçtepe Şairlerinden Bir Demet Şiir, Bolu 1998, s.22.

YUNUS'A MEKTUP**Bayram Ali YAVUZ**

Aç kapıyı Yunus Emre
Gönlümüze dolsun cemre.

Ruhlarımız hep gurbette
Gözlerimiz et, etekte
Hiç kalmadı şu petekte
Bir damlacık bal Yunus'um

Hakk'a değil, şer'e taptık
“Aşk odu'nu” odun yaptık
Tutuşturup seyre baktık
Yağmurunu sal Yunus'um

Bir tuhaflık var her seste
Karga, bülbül bir kafeste
Okunuyor yanlış beste
Nedir ki bu hal Yunus'um

Tutsak etti mal insanı
Gülü değil, özler kamı
Bu da başka "Nuh tufanı"
Yok, binecek sal Yunus'um

Kişi hakkı yenir durur
Kalp içerde yanlış vurur
Kurur ırmak, güller kurur
Kupkuru her dal Yunus'um

Çok varlıkta darlıktayız
Kalpler buzlu, karlıktayız
Anlayıver zorlukta
Sen bizi çek al Yunus'um

TAPTUK olup pişir bizi
İyilikle şişir bizi
Şu çirkeften aşır bizi
Daim özde kal Yunus'um

Açtı kapıyı Yunus Emre
Gönlümüze doldu cemre.

BİZİMDİR

Battal TÜRKSEVER Yunus Emre'ye Sevgi Günü

Aşkın kervanını sevgi yoluna
Katar katar çeken Yunus bizimdir,
Gör ki neler vermiş Mevla kuluna
Enginlere akan Yunus bizimdir.

Bir Türkmen Kocası Anadolu'dan
Nasibini almış Bektaş-ı Veli'den
Benlik'ten özünü silip arıtan
Divanlarda duran Yunus bizimdir.

İlim meclisine aşk ile dalan
Sevgi pazarında gerçeği bulan

İkilik ismini özünden silen
Gerçekleri gören Yunus bizimdir.

Çok hizmetler eden Taptuk Sultan'a
Nice kahır çekti hem yana yana
Böylece dost oldu bütün cihana
Dostça ikrar veren Yunus bizimdir.

Nice gönüllere ışıklar saçan
Bütün var olana sevgi ile bakan
Yaratana dostça içini döken
Söyleyişler yapan Yunus bizimdir.

Sevgi yağmuruna tutulmuş sanki
Hakla bütünleşmiş öyle bir can ki
İnancı yoluna satılmış sanki
Aşk yarasın saran Yunus bizimdir.

Böyle güzelleri yazarsa kalem
Gerçek bir dost olur cihanı âlem
Bu yolu açana saygıyla selam
Herkesse dost olan Yunus bizimdir.

Birlik, sevgi, barış dolu bir gönül
Düşmüş ulu yola ayağı yalın
Baharda benzeri çağlayan selin
Türkseverim coşan Yunus bizimdir.

SEVGİDİR

Battal TÜRKSEVER

Aşkın kervanını sevgi yoluna
Katar katar çeken Yunus, sevgidir.
Gör ki neler vermiş Mevla kuluna
Enginlere akan Yunus, sevgidir.

İlim denizine aşk ile dalan,
Her şeyin sonunu sevgide bulan,
Özünden ikilik adını silen,
Aşk ocağı yakan Yunus, sevgidir.

Bir Türkmen Kocası, Anadolu'dan
Nasibini almış, Bektaş Veli'den
Böylece özünü silip arıtan
Dostca ikrar veren Yunus, sevgidir.

Ömrünü harcayan Taptuk Sultan'a
Bolca hizmet etti, hem döne döne
Böylece dost oldu bütün cihana
Divanlarda duran Yunus, sevgidir.

Kırk yıl odun taşımanın aslı ne?
Düzgün olsun istiyordu, kastı ne?
Sevgiyle oturdu gönül köşküne
Gerçekleri gören Yunus, sevgidir.

Nice gönüllere ışıklar saçan,
Birlik isteyene kucaklar açan,
Sevgi ocağında kaynayıp pişen,
Dost yoluna ölen Yunus, sevgidir.

Derviş olup özün engine çeken,
Bütün var olana sevgiyle bakan,
Yaratana dostça içini döken,
Söyleşiler yapan Yunus, sevgidir.

İnancı yoluna satılmış sanki
Hak'la bütünleşmiş, öyle bir can ki
Sevgi yağmuruna tutulmuş sanki
Her şeye dost olan Yunus, sevgidir.

Birlik, barış, sevgi dolu bir gönül
Düşmüş ulu yola ayağı yalın
Türksever özünde çağlayan selin
Dalga dalga coşan Yunus, sevgidir.

YUNUS DERGÂHI

Fatih ÖZDEN

Mecnun olup gezer, aşka dalardın
Yunus dergâhına bir girebilisen;
Bir kor ateş olup pişer yanardın
Yunus dergâhına bir girebilisen.

Sen de Yunus gibi sevsen Mevlâ'yı
Daha gözün görmez fani dünyayı
Unutursun belki zevki safayı
Yunus dergâhına bir girebilisen

Yunus'un ilmiyle dolup taşarsın
O sevdıyla yürür dağlar aşarsın
Taptuk'un elinde yanar pişersin
Yunus dergâhına bir girebilisen

Fatih o dergâha sen de varırsın
Varıp o dostun hatırın sorarsın
Onulmaz derdine çare ararsın
Yunus dergâhına bir girebilisen.

Bolu Üçtepe Şairlerinden Bir Demet Şiir, Bolu 1998, s.59.

YUNUS'A SESLENİŞ **İzzet YAYLACI**

Sen bizim illerden gittin gideli,
Gözlerim yollarda kaldı Yunus'um.
Zamana hapsetti yıllar güzeli,
Çirkini meydana saldı Yunus'um.

Ölüm gönüllere firak göründü,
Sevgi uzaklardan uzak göründü,
Yeşeren yamaçlar kurak göründü,
Beni bir korkudur aldı Yunus'um.

Aşklar sahtelenip indi çukura,
El salladık yıllar yılı huzura,
Anladık suç bizde bakma kusura,
Manayı maddiyet çaldı Yunus'um.

Bolu Üçtepe Şairlerinden Bir Demet Şiir, Bolu 1998, s.79.

İLAHİ-İ YUNUS **Mehmet EKİNCİKLİ**

Ben bende buldum ol dostu
Şekk ü gümân nemdir benim

Görmez isem dost yüzünü
Bu gözlerim nemdir benim

Gelsin münâcaat eyleyen
Dokuz bin kelâm söyleyen

Taşra ibadet eyleyen
Bilsin ol dost nemdir benim

Ol dost bana ümmî demiş
Hem adımı ümmî komuş

Dilim şeker gövdem kamış
Bu söyleyen nemdir benim

Ümmî benem YUNUS benem
Âşık adına düşüp yanem

Dokuz atam dördür anam
Satu Pazar nemdir benim

Bolu Üçtepe Şairlerinden Bir Demet Şiir, Bolu 1998, s.35.

YUNUS'A Nazlı Rânâ GÜREL

Bir Türkmen dervişi var
Gezerek diyar diyar
Gönüllere taşımış
Hep ilâhî duygular.

Bir Türkmen âşığı var
Gezerek gönül gönül
Her gönüle bırakmış
Cennet kokulu bir gül.

Bir Türkmen velîsi var
En büyük kerâmeti
Asırlar öncesinden
Bize gönlünü açar

Bir Türkmen kocası var
Gezerek asır asır
Binlerce yıl öteden
Dili bugüne taşır.

Nasıl taşınır söyle
Koskoca bir milletin
Konuştuğu bir lisan
Asırlar boyu böyle?

Bir Türkmen şâiri var
Kelimeser birer er...
Dili bir safa dizer
Din için cenhde yollar.
Diyanet Çocuk, Mart 2004, S.284, s.14

DERVİŞ YUNUS, ERMİŞ YUNUS

Göktürk Mehmet UYTUN

Hak yoluna postu sermiş
Derviş Yunus, ermiş Yunus.
Gece gündüz zikredermiş
Derviş Yunus ermiş Yunus

Gözü değil kalbi görmüş
Selâm almış selâm vermiş.
Kucak kucak sevgi dermiş
Derviş Yunus ermiş Yunus.

Bir gün uykudan uyanmış
Yüreği aşk ile yanmış
Ululardan, ululanmış
Derviş Yunus ermiş Yunus.

Haram lokma hiç yememiş
Dost kazanmış, Allah demiş
Kötü bir söz söylememiş
Derviş Yunus ermiş Yunus.

“Bir”i bulmak için koşmuş
Yaklaştıkça O’na coşmuş.
O’nsuz hayat, yalnız boşmuş
Derviş Yunus ermiş Yunus.
Diyanet Çocuk, Haziran 2004, S.287, s.14.

NE HABER Ali GÜLER

Sevgi pazarlanıyor üçe beşe
Başımıza taş düşecek sevgisizlikten
Kemikleri sızlar yüce Yunus’un
Görseydi sevginin bu denli ucuzladığını

Haberin en kanlısı çokta satılıyor
 Vicdanlar piyasada değiş tokuş
 İnsan olmak nedir, insan kimdir?
 Bulana aşk olsun raysız dünyada

Ne haber Güler Ali
 İyilikten yana ne haber
 İyilik yapandan ne haber
 Kötülük para ediyor işte bu haber

YUNUS PINARI **Yunus GÜLDEMİR**

Belki bir dağ başı belki bir yayla
 İbrikler gidiyor Yunus Pınarı
 Rüyada bir gece yar dolunayla
 Gönüllü dağlıyor Yunus Pınarı

İki âlem yaşar Rabbına eren
 Yaşar iki âlem gönüle giren
 Âşıklar öyküsü bir ayla ceren
 Ezelden çağlıyor Yunus Pınarı

Bu öykü ezelden kalmış bir öykü
 Pınar ağlatan hicran bir türkü
 Orada sonsuz hayat geçsekte kırkı
 Canları eğliyor Yunus Pınarı

Ruhların izinsiz akışı haram
 Aynadan sudandır canlara verem
 Bu yüzden Aslı'ya ermedi Kerem
 Bir aşka ağlıyor Yunus Pınarı

Aşk ile oynayan eller kırılır
 Seveda sara sara yare sarılır
 Rabbin huzurunda güller derilir
 Yaralar bağlıyor Yunus Pınarı

Bir öykü yaşadı kalem Gülpınar
 Aşkın sayısı yok saydım hepsi bir
 Bedenler ölümlü bir geçit kabir
 Gerçeği yağlıyor Yunus Pınarı

Bir Demet Nilüfer, Bolu 1998, s.78.

CAN YUNUS
Servet YÜKSEL

Asırların unutulmaz galibi,
Acıların, çilelerin talibi,
Hak yolunun gözü yaşlı garibi,
Çiçeklerin kokusunda can Yunus.
Derelerin akışında can Yunus.

Kurdun, kuşun nasibi var sözünde,
Bir hasretin sırrı, nuru yüzünde,
Destanlaşan ulvî erlik özünde,
Söyler sevgi susar sevgi can Yunus.
İlgıt ılgıt eser sevgi can Yunus.

Her zerresi Allah diye ağlayan,
İnsanlığa felah diye ağlayan,
Ümit olup gönüllerde çağlayan,
“Kinsiz”, “bensiz” tohum saçmış can Yunus.
Güzelliğe kapı açmış can Yunus.

Anadolu yollarında gördüğüm,
Yaylalarda çiğdemlere sorduğum,
Gurbetlerden dergâhına vardığım,
Eğrileri doğru eden can Yunus.
Aşk, aşk diye diye giden can Yunus.

İlahi aşk yüreğini yakanda,
Vecd içinde şafaklarda çakanda,
Ötelerin ötesine bakanda,
Sonsuzluğa bir yol bulmuş can Yunus.
Bildim ölüm sende ölmüş can Yunus.

Karanfil Düşleri, 1993, s.52–53.

SOMUNCU BABA**ŞEYH HÂMİD (SOMUNCU BABA)**
Kemal ÜMMÎ

Eğerçi kıldunısa ‘azm-i tarîk
Evvel iste delil ü gird u refik

Bendüni kes yüküni yeynildüp
Kıl yaraganı yola andan çık

Şevki idin şarâb u şükri yimiş
Açluğı azığ al vü sabrı katık

Berkirek bas ayagunı yolca
Tayınup düşüp olmadın balçık

Sıdkıla gel tevekkül atına bin
Hem idin himmeti silâh u ışık

Yoluna sedd olursa kibr ü riyâ
Meskenet baltasıla tiz anı yık

Nefse uyma cihândan umma vefâ
'Aklunı dir' 'adûyı sanma sadîk

Enbiyâ evliyâ ne kim buyurur
Kavlün ü fi'lünile kıl tasdîk

Fi'lünü kavlüne muvâfik kıl
Sâdık ol ger degülisen zındîk

'İşkıla mâl ü milkünü harc it
Pâdişâhun yolında çün sıddîk

'Âşık ol tâ ki bulasın ma'sûk
'İşka ulaş ki kalbün ola refîk

Âh u derd odına vü göz yaşına
Kâh kâh ağla ol farîk ü garîk

Kahr u lutfi Hudâ'dan anlarısın
Halka her işde ne kakı ne tarık

Nice bir kılasın seni müsrif
Pâki murdâr u hem cedfidi 'atîk

Bî-tekellüfdür kim bulursan giy
Dime ince yogun ve seyrek sık

Hırsı terk itmeyince toymazsın
Dünye mâlın gerekse karnuna tık

Tamla gark olmağı sakın ki Resûl
Didi dünyâ hakkında bahr-i 'amîk

Hubb-ı dünyâ şarâb-ı Şeytândur
Mustafâ şöyle dir 'ale't-tahkik

Çünkü ümmü'l-habâ'isi içesin
Togar andan kamu yaramazlık

Her ki üzüm sücüsini içse
Girü irteye değin olur ayık

Dünya sevgüsü sücüsü mesti
Şol gice ayılır ki kabr' ola zîk

Ol bir ıssuz karanu tar evdür
Kim ne iş var ne kapı baca ışık

Kendü bilüni ko kulavuza uy
Bir kadem basma kılmadan tanışık

Eriken tevbe kıl ki kimseye hiç
Assı kılmadı son peşîmaânlık

Ehl-i sünnet cemâ'atına karış
Mübtedi'lerdür andan özge farik

Değme mürşid **Hamîd**'e öyküne mi
Ya kamu taş olur mı la'l u 'akîk

Kıldı şu dirligi ki kılmışdı
Bâyezîd ü Cüneyd ü Şibli Şakîk

Bu Kemâl Ümmi nesne bilmez kim
Söyle eyleye sözi tahkîk

Hak nasîhat gerekise uş tut
Ne işüne gerek kelâm-ı dakîk

Sabûr u Şekûr ü Rabb ü Gafûr
Bize sen vir hidâyet ü tevfiik

Hayati Yavuzer, **Kemal Ümmî Divanı**, Bolu 2008, s.631–635.

**SOMUNCU BABA HAZRETLERİ'NE (Şeyh Hamid-i Veli)
Şükrü Erdoğan ULU**

Dünyada o; makama, mala önem vermedi
Allah'dan başkasına serfurû eylemedi.
Bir Hak aşığı idi tâ... Ezelden ezeli
Bir Gavs-i A'zam oldu yükselerek o veli

Bursa'dan Aksaray'a, oradan Mekke'ye gitti,
Darende Beldesi'ni nûruyla tenvîr etti.
Hacı Bayram yürüdü onun kutsal izinde,
İllerledi İstanbul önlerine geldi O;
Burayı fethederek göklere yükseldi O;

Sen pek mutlu pîrsin ki, bunda katkın çok senin;
Ülkemin her yerinde mevcut ruhâniyetin...
Elbet Aksaray senin... Elbet Darende senin...
Himmatinin eseri; elbet İstanbul senin...

Erdoğan Ashyüce, **Türkistan'dan Anadolu'ya Alpler-Erenler**, İst. 2002, s.139.

ÜMMÎ KEMÂL

**ÜMMÎ KEMÂL SENİ GÖRESİM GELDİ
Âşık Ahmed DiVANÎ**

Yine dosttan yana düştü yolumuz,
Zikir tesbih okur dâim dilimiz,
Hak rızasın ister her dem gönlümüz;
Ümmî Kemâl seni göresim geldi!

Dosttan dosta gezmek-durur hep işim,
Dost yoluna kurban can ile tenim,
Sancak dibinde bile hep yoldaşım;
Ümmî Kemâl seni göresim geldi!

Senin tekkende sürelim hep safâ,
Bize şefaathçi dostum Mustafâ,
Münkir olanlar çeker dâim cefâ;
Ümmî Kemâl seni göresim geldi!

Şeyhim Kutb-u cihan eyledi himmet,
Dün ü gün edelim Hakka hep minnet,
Seni sevenlere olur hidayet;
Ümmî Kemâl seni göresim geldi!

Âşık Ahmed seni ezelden sever,
Dâima mehdini dillerde söyler,
Irak yakın birdir cümle gönüller;
Ümmî Kemâl seni göresim geldi!

BİZE HİMMET EYLE HAY ÜMMÎ KEMÂL
Âşık Ahmed DİVANÎ

Yolumuz dosta gider hey kardeşler!
Akıtalım gelin kan ile yaşlar!
Kaldıralım kalpten türlü teşvişler!
Bize himmet eyle hay Ümmî Kemâl!

İhyâ geceleri tevhid sürülür,
Cümle erenler anda bulunur,
Kararmış kalpler anda silinir;
Bize himmet eyle hay Ümmî Sultan!

Kerâmetin zâhir olmuştur senin,
Pâdişahlar gelip anlamış halin,
Ocağında olmaz asla hiç külün;
Bize yardım eyle hay Ümmî Kemâl!

Seni arzulayıp gelen şu canlar,
Mevlâm yedirsin cennetde hep hûnlar,
Biçilir eynine hulleden donlar;
Bize himmet eyle ey Ümmî Kemâl!

Sizden kalmıştır bu erkân ü usûl,
Şefaâtçi ol yâ Hazreti Resûl,
Âşık Ahmed Hakka olayım vusûl;
Bize himmet eyle hay Ümmî Kemâl!

RASÛLLULLAH HORMETİNE
Âşık Ahmed DİVANÎ

Kadir Mevlâm bize destur,
Muhabbet yellerin estir,
Doğru yolu bize göster;
Rasûlullah hormetine!

Rasûlullah yaymış yolu,
Tarık-ı müstakim kolu:
Ömer, Osman, Sıddık, Ali,
Cümlesinin hormetine!

Kardeş bu yol doğru gider,
Dost gözleyen seri nider,
Ehl-i Beyt'i yardım eder;
Ayşe Ana hormetine!

Hak yolunda giden kullar,
Hakikatten onlar anlar,
Hasan, Hüseyin yardım eder;
Fatma Ana hormetine!

Âşık Ahmed eyle amel,
Mevlâm bize göster cemâl!
Himmet eyle Ümmî Kemâl!
Aşere'nin hormetine!

HİMMET EYLE ÜMMÎ KEMÂL **Âşık Ahmed DİVANÎ**

Dostlar daldım ummanlara,
Balta çalam ormanlara,
Doğru yolu umanlara;
Himmet eyle Ümmî Kemâl!

Kılıçlayam şeytanları,
Esir etmiş mü'minleri,
Şaşırtmış yolu her biri;
Himmet eyle Ümmî Kemâl!

Erenlere sarılalım,
Mâsivadan arınalım,
Rızasında bulunalım;
Himmet eyle Ümmî Kemâl!

Erenlerde gönül olmaz,
Evlâdından hiç vazgelmez,
Yollar yanlış kimse bilmez;
Himmet eyle Ümmî Kemâl!

Âşık Ahmed ağla bunda,
Cümle kusur mevlâm bende,
Lutfun çoktur atâ sende;
Himmet eyle Ümmî Kemâl!

AÇALIM BU ORMANLARI **Âşık Ahmed DİVANÎ**

Mevlâm bize imdâd eyle,
Şeytanlara gâlib eyle,
Ümmî Kemâl himmet eyle;
Açalım bu ormanları!..

Ormanları dolanırım,
Tevhid ile eylenirim,
Aşkın ile söylenirim,
Açalım bu ormanları!

Münâfıklar bizi diller,
Aşkın meyi durmaz çağlar,
Hep erenler himmet eyler;
Açalım bu ormanları!

Münkirlerin çoktur kahır,
Bu vücûdun tevhid bahri,
Leyl ü nehâr sırrı cehrî;
Açalım bu ormanları!

Âşık Ahmed ağlar gülmez,
Tevhid nûrun şeytan sevmez,
Ellerinden nesle gelmez;
Açalım bu ormanları!

BİZ TESLİMİZ ERENLERE **Âşık Ahmed DİVANÎ**

Âşık olan durmaz söyler,
Hak dostları bizi anlar,
Ümmî Kemâl yolum bağlar;
Biz teslimiz erenlere!

Ümmî Kemâl izin verse,
Âşık mâşukunu bulsa,
Mürşidine teslim olsa,
Biz teslimiz erenlere!

Erenlerin gizli sırrı
Mâsivadan gönlü arı,
Tesbih okurlar her biri;
Biz teslimiz erenlere!

Şeyh Ümmî Kemâl uyandı!
 Dervişleri gör neyledi!
 Cümlemizi şâd eyledi!
 Biz teslimiz erenlere!

Şimdi gönlüm ister Bolu,
 Çevresinde erler dolu...
 Âşık Ahmed bulmuş yolu,
 Biz teslimiz erenlere!

MEVLÂM AYIRMA GÖNLÜMÜ **Âşık Ahmed DİVANÎ**

Erenlerden izin aldım,
 Dost yoluna revan oldum,
 Nice erlerden ayrıldım;
 Mevlâm ayırma gönlümü!

Hakka ısmarladık sizi,
 Duadan unutman bizi,
 Sancak altında buluşturun,
 Mevlâm ayırma gönlümü!

Mevlâm yolum açiverdi,
 Ümmî Kemâl izin verdi,
 Sandım can tenden ayrıldı;
 Mevlâm ayırma gönlümü!

Dünyada insan ayrılır,
 Kimi ölür, kimi kalır,
 Arş'ın altında derilir;
 Mevlâm ayırma gönlümü!

Âşık Ahmed olmuş bende,
 Kâh zahirde kâh batında,
 Resûlün sancak altında;
 Mevlâm ayırma gönlümü!
 Mustafa Özdamar, **Âşık Ahmed Dîvanî ve Bolu Rehberi**, İst. 2000.

ÜMMÎ KEMÂL **İbrahim ŞEVKÎ**

Arş-ı Hakk'ı dem bedem cevân iden Ümmî Kemâl
 Hakk'ı Hakk'da Hakk ile seyran iden Ümmî Kemâl

Hakk' için Hakk'a virüb yol Hakk'ile Hakk'dan gelüb
Teşnegâne fezyây ü ihsân iden Ümmî Kemâl

Kuds-i tâîr oluben girmiş fenâ sahrâsına
Zât-ı aşkı zâtına bürhân iden Ümmî Kemâl

Aşk ile gavvâs olup dalmış adem deryâsına
On sekiz bin âlemi yeksân iden Ümmî Kemâl

On iki bahre mevc'ül Bahreyn deyü nâm virdi Hakk
Berzah-rişân lü'lü-i mercân iden Ümmî Kemâl

Dest-i feyzine düşüb ikrâr viren âşıklara
Bir nazarda sâhib-i irfân iden Ümmî Kemâl

Kutb-ı âlem pîr-i Şa'ban ı Veli gavsında dir
Hep ricâl-i fâniye meydan iden Ümmî Kemâl

Hep tarîk-ı ehl-i kemâlin sende tekml imiş Hudâ
İntisâbın Hazret-i Şa'bân iden Ümmî Kemâl

Lâ-taayyûn künhine derc eylemiş hep âlemi
Cümle ânın bir nefes ummân iden Ümmî Kemâl

Gel bu sûret âleminde ölme sen de Şevkiyâ
Hakk'ı halkda dâimâ a'yân iden Ümmî Kemâl

NOT: İbrahim Şevkî'nin elyazması Dîvânından yeni harflere aktardık. (N.R.G.)

DERTLİ

BOLULU DERTLİ

Halil TAŞLIOĞLU

Küçükken okudum, garip Dertli'yi,
Derdi derde kattım o demdenberi,
Değimli ki dehrin fani emeli,
Onun çin severim Dertli'yi.

Dertli bu illerde soğuk su içmiş,
Yaylalardan yolu pazara gitmiş,
Yardan yüz görmemiş ağular içmiş,
Onun çin severim garip Dertli'yi.

Dertli divanımı dostlar okusa,
Hicranımı duyan gülü koklasa,

Aşkî anlar biraz içlere dalsa,
Onun çin severim garip Dertli'yi.

Dertli ahlar çeküp Aha dayanmış,
Gördüğü rüyayı Kerbelâ sanmış,
Ağlamış, sızlamış kimse tınmamış,
Onun çin severim garip Dertli'yi.

Dertli derdini tellerle saymış,
Bahtına sazını mızrapla yazmış,
Sağ iken ölümü o hazırlamış,
Onun çin severip, garip Dertli'yi.

Dertli öz yurdunda serbest büyümüş,
Perde-i aşkîla güzel bürünmüş,
Erenlerin katarında yürümüş,
Onun çin severim, garip Dertli'yi.

Bu aziz Bolu'nun (Dertli) evladı,
Halkın dilindedir bütün eş'arı,
Taşcıoğlu nazmında onu aradı,
Onun çin severim, garip Dertli'yi.

DEVİRAN

Halil TAŞLIOĞLU

Köroğlu –
Dağlıyım, dağlardan geldim bu ile,
Kendi arzum ile indim çöllere,
Sazlar çaldım, deyişi dedim bu deme,
Geçti ömrüm bir acayip devranda.

Dertli –
Dağlarda arslanım deyüp gezerken,
Ekmeğini halktan alup yer iken,
Gönlümde ne vardı sazı çalarken,
Aç sırrını bana söyle Köroğlu.

Köroğlu –
Yürekte sorgular sordum ey Dertli,
Kalpte hicranım var, gönlüm hasretli,
Ben de zülfü yara bağlıyım Dertli,
Geçti ömrüm bir acayip devranda.

Dertli –

Munis geldi bu sözlerin, ben kandım,
Cevherinden gizli sırlara daldım,
Hicran aşkı ile yıllarca yandım,
Aç sırrını bana söyle Koroğlu.

DERTLİ BABA **Hüseyin AKÖĞRETMEN**

Telli sazı düzemedik,
Sırlarını çözemedik,
İrfanını sezemedik
Bizi hoş gör Dertli Baba

Derdin ile çok il gezdin,
Tatlı canından da bezdin,
Eğriye doğru demezdin,
Bizi hoş gör Dertli Baba

İcazetin alamadık,
Tutar bir yol bulamadık,
Sana lâyıık olamadık,
Bizi hoş gör Dertli Baba.

Tükenmedi arttı derdin,
Âşıklık sırrına erdin,
Halimizi görsen gülerdin,
Bizi hoş gör Dertli Baba.

Büyük, küçük ayırmazdın,
“Meczip” diye sayılmazdın,
Doğruluktan ayrılmazdın,
Bizi hoş gör Dertli Baba.

Senede bir geleceğiz,
Kıymetini bileceğiz,
Bir gün biz de öleceğiz,
Bizi hoş gör Dertli Baba.

Sevenlerde olur vefa,
Geldi hısım dost, akraba,
Selâm sana bin merhaba,
Bizi hoş gör Dertli Baba.

Bölük bölük geldi köyler,
Zengin fakir ağa – beyler
Âşık Hoca tamam eyler
Sözü hoş gör Dertli Baba

SORASIM GELDİ **Hüseyin AKÖĞRETMEN**

Dertli Baba dert çekerim ardından,
Dertler seni ayrı koymuş yurdundan
Ben anlarım el anlamaz derdinden
Seslenip hatırın sorasım geldi

Helallik dileyip anacığınan
Yollara döküldün öz ocağınan
Ayrıldım yârinden yavrucağınan
O garip yüzünü göresim geldi

Dünyanın mihneti derdi bitmiyor
Kendisi geliyor kovsan gitmiyor
Başımdan atmaya gücüm yetmiyor
Yol bulup yanına giresim geldi

Aşk gibi yürekler dağlayan olmaz
Görünmez bağınan bağlayan olmaz
Âşık'a âşık gibi ağlayan olmaz
Kabrine yüzümü süresim geldi

Bak gene geldi çıktı kuzular
Dertler gene eski dert eski yazılar
Yürekte aynı yara aynı sızılar
Telli saza bir düzen veresim geldi

Âşık Hoca söyler sözü ferman mı olur
Kuru taşlık ovada orman mı olur
Felek açmış yaramızı derman mı olur
Kara yazılı defteri düresim geldi
06. 1976 – Bolu

EY DERTLİ (nazire) **Yunus GÜLDEMİR**

Dertli, garip diye yazmışlar bizi;
Gurbet, gülsek de bir, gülmesek de bir.

İnsana gerçek dost, onu yaratan;
 Dostsuz kalsak da bir, kalmasak da bir.
 Gönül dolap olsa divane söyler.
 Rüzgara sırrını pervane söyler.
 Perdesiz konuşan efsane söyler;
 Masal, bilsek de bir, bilmesek de bir.
 Ustasız kurulan alem düzensiz.
 Öğretmensiz yazan kalem düzensiz.
 Dertler bin bir türlü, çilem düzensiz;
 Dertli olsak da bir, olmasak da bir.
 Türbeni tavansız kurmuşlar Dertli.
 Sözünü mermere dermişler Dertli.
 “Peygamberler dertli, ermişler dertli;”
 İbret alsak da bir, almasak da bir.
 Halinde gerçek ol; çalı desinler.
 Doğruyu yaz, söyle, deli desinler.
Güldemir yaşamaz, ölü desinler;
 Gerçek ölsek de bir, ölmesek de bir.

24 Eylül 1986 Nürnberg/ Almanya

VE DİĞERLERİ

İRFANİ

İrfan ŞİMŞEK

Altmışta doğmuşum SAMAT Köyü'nde,
 Bir sonbahar günü akşam öğünde,
 Gününü bilmezem, Ekim ayında,
 Dünya ya gözünü açtı İRFANİ.

Yaş altıda ilkokula başladım,
 Çocuk zihne bilgileri aşladım,
 Diplomamı başarıyla işledim,
 O yıl ortaokula kaçtı İRFANİ.

O sırada bir güzele vuruldum,
 Her deminde sevda ile sarıldım,
 Beş yıl sonra O'nunla da ayrıldım,
 Yâr elinden bâde içti İRFANİ.

Eğitime girdim, öğretmen oldum,
 Ardından kendimi Hatay'da buldum,
 Daha sonra da Kütahyalı oldum,
 Oradan oraya uçtu İRFANİ.

En sonunda buldum sila yolumu,
Karlı GEREDE'mi, şirin BOLU'mu,
Daha iyi ALLAH (c.c) bilir halimi,
Hak yolunu böyle seçti İRFANİ.

1988-KÜLEF

MERHABA
Battal TÜRKSEVER

Ressam Sezai Özdemir Dostuma

Ustasından destur almış faninin
Endamına, hem boyuna merhaba
Güzelliği var üstünde baharın
Çiçeğine hem gülüne merhaba

Sanatına saygı duyan insanın
Dilden dile söylenecek destanın
Dost derdine yakalanmış hastanın
Doktoruna , ilacına merhaba.

Aşkın ocağına düşüp yananın
Sevgi pınarında içip kananın
Elden ele selam sevgi salanın
Dudağına hem diline merhaba

Sevgi bahçesinde gönül kuşumun
Tek varlığım hayalimde düşümün
Sezai Özdemir can kardeşimin
Boyasına fırçasına merhaba

Türkseverim birlik olsun sürümüz
Her petekten ballar yapsın arımız
Sevgilerde birleşirse yolumuz
Hem yoluna yolcusuna merhaba

ÇAĞLASIN ŞAİR
Celal ÇUMRALI

Gönlün şu BÜYÜKSU gibi durmadan
Bırak doya doya çağlasın şair!
Yüzünde çizgiler bir ağ örmeden
İçin güle, güle ağlasın şair!..

Bazen çoşkun, bazen durgunum ben de,
Kendimle barışık, dargınım ben de,
Beni de yakan (VAR) vurgunum ben de,
Ko bu dert bağrımı dağlasın şair!..

GURBETTE KÖYÜM **Hayrettin YALÇIN**

Hocam Ş. Varlığa

Hayalin ağlarından süzülürken içime,
Şırlı, şırlı çağlayan köyümün pınarları,
Bozkır, ova, dağ, büründü bir biçime,

Sürümü suladığım gümüş ışıklı dere,
Neşeden bir ilaçtı, derde, gama, kedere,
Gizli bir ihtihza var özlediğim bu yere,
Şu gurbet diyarının boyalı yüzlerinde.

Tanrıdan dileğimdir! Poğum, şalım, dar mesim,
Gıcırdaklı kunduram, yanık sesli kavalım,
Davulda dile gelen nara savuran sesim,
Sönmesin bobsitilin elegant sözlerinde.

(**Abant**, Mart-Nisan 1945, Sayı: 5, s.19)

KUL BİLMEZSE BİLMESİN **Şadi VARLIK**

Kardeşim Mediha Varlık'a

Allah biliyor bizi,
Kul bilmezse bilmesin.
Bildik biz kendimizi,
Kul bilmezse bilmesin.

Görün; yapılarımız,
Girin; kapılarımız,
İşte tapularımız,
Kul bilmezse bilmesin.

Biçtik ektiğimizi,
Çektik çektüğimizi,

Güzden çıktığımızı,
Kul bilmezse bilmesin.

Yağmur yağar da yağar,
Seller yığar da yığar,
Dedik ki güneş doğar,
Kul bilmezse bilmesin.

Yoktur esirlerimiz,
Pek çoktur eserlerimiz,
Bulur asırlarımız,
Kul bilmezse bilmesin.

Neye çekemezler ki,
Göge çıkamazlar ki,
Kalbi yıkamazlar ki,
Kul bilmezse bilmesin.

Uzanan diller kopsun,
Azgın köpekler kapsın,
Tapanlar Hakk'a tapsın,
Kul bilmezse bilmesin.

Şadi yolundan yürü,
Oldu yol, çoktan yarı,
Sen bil gittiğin yeri,
Kul bilmezse bilmesin.

DUYUŞLAR

Şadi VARLIK

Kız kardeşim Mediha Varlık'a

Bütün şu gecesiz yorgunluklarım,
Yaşamayı için güzelliklerin
İnsan, hayvan her şey Allah'a düşman.
Gönül mezarlığı gökyüzü yerin.

Hayat bir hatıra, dünya gönüldür.
Acıyorum şair almıyanlara.
Günün ışıkları: al, mavi, yeşil
Yazık çiçek gibi solmıyanlara.

Göğsümüzde yatar ölülerimiz,
Öksüz toprakları kazıp durmayın.

Yerden çıkan birkaç yalancı taşla
Masal gibi tarih yazıp durmayın.

(...)

Ölüm kelimesi yok dilimizde,
Varsa bir yabancı yerden gelmiştir.
Dünya kurmak için dedelerimiz
Güneşteki ülkelerden gelmiştir.

(...)

Öyle bozuldu ki san'at havası
Kuşlar deli deli uçar dururlar
Çiçeklere (çön çön) böcekler üşmüş
Al üstüne sarı boya vururlar.

Bütün düşünceler bütün duygular
Şu boşlukta uçan gizli kuşlardır.
Hava ile girip kalıbımıza
Birer yaşatıcı ses olmuşlardır.

Bu eserde senin ruhun yaşıyor
Yalnız kalemimle ben yazıverdim
Amaçları için ağaçlarının
Muhtaç oldukları ilkyazı verdim.

MANİLER (AYRILIK) 'SEVGİLİ EŞİM TAYYİBE ATAY'A' Abdullah ATAY

akmasın artık kanım
suç bendeysel canım
sen yoksan zehir olsun
yaşadığım her anım...

gül yüreğim kor oldu
bu ayrılık zor oldu
yar gurbete gidince
dünya bana dar oldu...

neler geldi başıma
zehir kattım aşıma
onsuz hayat neylerim
canım feda eşime...

sensin benim yıldızım
kalbimde ince sızım
yar beni terk eyledi
şimdi artık yalnızım...

kışa döndü bak yazım
çalmıyor gönül sazım
yeter ki yarım gelsin
hak'ka budur niyazım...

söndü yanan ocağım
bak boş kaldı kucağım
yar bir selam vermezse
kor olup yanacağım...

yıkıldı gönül tahtım
gülmez ki kara bahtım
son nefesimden önce
yari görmektir ahđım...

yar yoluna bakarım
ağıtları yakarım
eğer yarım gelmezse
tanrıyadır yakarım
harlı korlu ateşte
yüreğimi yakarım...

abdullah atay der ki:

en sadık yar eşindir
tükenmeyen aşındır
ölümüne kadar hep
hayat arkadaşındır...

...

Sururî Mustafa İsmail EFENDİ

Seyyid Ahmed, Âşık Ahmed şâd-ı handân söylemiş!
Himmat-i mürşid ile güftâr-ı bostan söylemiş!
Hoş sefine tesmiye etmiş kitâbın nâmını,
Kıl nazar baştanbaşa hep din ü iman söylemiş!
Bu define şerhini metn-i sefine yüklenip,
Hem râyis şeyhi olup pes bu gemiye hep binüp,
Yelken-i tevhid ile hoş eyleyip ya sökünüp,
Cennete doğru bu yol gel saik-i Rıdvan söylemiş!

Kudretince bu kitâbı dünyada koydu eser,
 Sen dahi âlâsını yap, söz beğenmezsen eğer!
 Cahili nâdân olanlar dahl ede şâyet meğer
 Hûrî gılman değil, hem aşk-ı cânân söylemiş!
 Zâtı ümmi gerçi lâkin yüceye ermiş eli,
 Her görenler zâhiren derler acâyip bir deli,
 Haline vâkıf olanlar dediler ki veli,
 Sözü hoş Türkîdir amma, olmuşam der ben Halil,
 Halk katında ko desinler ya delidir, ya zelil!
 Şeyh Rükneddin önünce mürşid-i kâmil delil,
 Var iken ol padişahdan emr-i ferman söylemiş!
 Söyleyen ednâya bakma, söyleten a'lâya bak,
 Dü cihanda Hak Teâlâ eyleyen her yüzü ak,
 Zikri-fikri, sözü-özü cümle hakk,
 Nakşibendiler yüzünden halka buhan söylemiş!
 Nefsini katl eylemiş tevhid ile bir er oğlu er,
 Bir pula değmez katında mâl ü dünya sim ü zer,
 Muhtasar olsun kelâm hem ârife bir gül yeter,
 Bülbülü şeydâ olup hem bahr-i umman söylemiş!

MERHUM ŞAİR MEHMET GÖKTÜRK UYTUN'A Ahmet ÇANKAYA

Göktürk Mehmet, çift adıdır.
 Uytun ise, ol soyadın,
 Seni seven Canan'ındır.
 Rahmet olsun Mehmet Uytun.

Sen vermiştin heyecanı,
 Vardı bende aşkın kanı,
 Düşünmedim, ben bu canı,
 Rahmet olsun, Mehmet Uytun.

Sen bize bir heyecandın
 Can içinde sen bir candın,
 Bu âlemde sen çok yandın,
 Rahmet olsun, Mehmet Uytun.

Aşkı bana sen sundurdun,
 Karşıyaka şimdi yurdun,
 Beni can evimden vurdun,
 Rahmet olsun, Mehmet Uytun.

Garip idim âşık ettin,
 Akşeyhime tutsak ettin

Bu sevdanla bana yettin,
Rahmet olsun, Mehmet Uytun.

İŞİĞİ İÇENLER Memduh ŞENOL

Göktürk Mehmet UYTUN üstadıma

Azabın kabuğu çatladı gece,
İçinden aniden bir lütuf doğdu
İlham sesli gırtlığımda bin hece,
Hanemde ışıklar geceyi kovdu.

Gönlümün kilidi açıldı gene
Öyle ki çerağlar Hak için yandı.
Ark uyandı, su geliyor bendime
Deli gönül bilmem nelere kandı.

Karanlık noktaya kör düğüm vurdum,
İçimden öcüler kaçarak gitti.
Netice, ışığın sırtına bindim
Vehimle vesvese tükenip gitti.

Al şafakta diriliyor kâinat,
Ufkun şulesinden fırladı kuşlar
Selam durur rahmetine tabiat
Sabır tükeniyor çatlıyor taşlar.

Redif, Bahar 2002, Y.:1, S.:4,s. 48.

YÂRİM NEREDE M. Enver BEŞE

Taşcı Oğlu'na

Yüce Tanrım yol üstünde
Tek başıma kaldım yine
Bu çorağa batmamak çün,
Tutduğum eller nerde?

Hak evine ulaşmak çün,
Şu gönlüme, yol açmak çün
Kâbe yapıp tapındığım,
Yaradanım, yârim nerde.

Ben ağlarım gündüz gece,
Gündüz olmaz bütün gece,
Tutunacak tek dalım yok!..
Yaradanım, yârim nerde?

Sevgi Allah'ın vergisi,
Gönül insanın tanrısı,
Tanrıların da tanrısı
Yaradanım yârim nerde?

BİZ SIR VERMEYİZ **M. Nevzat ÇALIKUŞU**

Muhsin Karamanoğlu'na

Hayatın şu yükü ağır olsa da
Katlanır çekeriz biz sır vermeyiz.
Sadakat borcunu ederiz eda
Hasrete katlanır biz sır vermeyiz.

Arılar peteğe, bülbüller güle
Canverir sevenler gönülden dile
O kara gözlere oluruz köle
Mihneti zevk eder, biz sır vermeyiz.

Önünde diz çöktük dinsiz olmadık
Dizine kapandık densiz olmadık
Ne gece ne gündüz onsuz olmadık
Cefaya katlanır biz sır vermeyiz.

Kalbimi açamam Allah'a bile
Korkarım derdimi getirir dile
Söylesek dolar mı şu bizim çile
Halimiz nihandır biz sır vermeyiz.

Hasretiz, doymadık gönülden aş'a.
O kızıl dudağa, muhteşem başa
Sitemli olsa da şu çatık kaşa
Kurbanız ser verir biz sır vermeyiz.

BİR YAPRAK DAHA DÜŞTÜ**Tuncay DEMİR**

“Merhum Şair Türkay Veciz’e”

Kaşla göz arasında uzun menziller aştı.
 Boş idi bir zamanlar usulca doldu taşı
 Damlalar hayat verdi şiirli bir dünyaya
 Bir şiir ağacından bir yaprak daha düştü
Bolu Üçtepe Şairlerinden Bir Demet Şiir, Bolu 1998, s.30.

DÂVET**Tuncay DEMİR**

Evvel selamımız alsın,
 Çıkıp gelsin Battal Baba.
 Bizi de canlardan bilsin
 Çıkıp gelsin Battal Baba.

Bilmesin bizleri nöker,
 Şairler hasretin çeker,
 İşi çok değilse eğer,
 Çıkıp gelsin Battal Baba.

Gelsin de yükünü açsın,
 Gönüllere nurlar saçsın,
 Buyursun çayımız içsin,
 Çıkıp gelsin Battal Baba.

Merhamet etsin şaşkına,
 Gelsin yârenler meşkine,
 Mürtâza Ali aşkına,
 Çıkıp gelsin Battal Baba.

Battal Baba benzer güle,
 PERVÂNE’yi dinle hele,
 Bakıtmasın bizi yola,
 Çıkıp gelsin Battal Baba.

ARAR MI ARAR**Tuncay DEMİR**

Sn. Battal Türksever’e

Gelmedi deyip de yola bakarak,
 Kılı kırk yerinden yarar mı yarar.
 Ala gözlerinden yaşlar dökerek,
 Kanayan yarayı sarar mı sarar.

Varlığım mutluluk, yokluğum çile,
Hasret gözlerinde dönüşür sele,
Bir gün sesimizi duymasa bile,
Gördüğü herkese sorar mı sorar.

Bimez ki çıkamam ben bu şehre,
Duygular gönülde döner nehre,
Hasretin odunu döküp şiire,
Kavuşma hayali kurar mı kurar.

Firkat ses bulurken sarı tellerde,
Bilirim bekliyor gözü yollarda,
Sanmam ki sevgimiz kalır dillerde,
Hasret zincirini kırar mı kırar.

Sefil Pervâne'yim, doğruysa eğer,
Azizim Türksever cihana değer,
Bir seher vaktinde telefon eder,
Vefasız dostunu arar mı arar.

Menekşe Gözlerinde Çoban Ateşi, Ank. 2001, s.44.

VASİYET

Tuncay DEMİR

Dostum Hayati Yavuzer'e

Ben ölürsem garip koma,
Sazım sana yâdiğârdır.
Yüreğimde bitmez yaram,
Sızım sana yâdiğârdır.

Yürüyoruz aynı yoldan,
Çalıyoruz aynı telden,
Anlıyorsun sen bu dilden,
Sözüm sana yâdiğârdır.

Tükenmeyen çilelerim,
Vıran olan kalelerim,
İçinde piyâlelerim,
Közüm sana yadigardır.

Pervâne'yim susar dilim,
Hayat yalan, gerçek ölüm,
Dünyadaki bir tek dalım,
Kızım sana yâdiğârdır.

Menekşe Gözlerinde Çoban Ateşi, Ank. 2001, s.62

CAFER'İN RİCÂSI

Tuncay DEMİR

Dostum İsmail Hakkı Akyoloğlu'na

İsmail Hakkı Bey, Allah aşkına!
Kırıktır her yanım sar da gideyim.
Himmet eyle benim gibi düşküne,
Kırıktır her yanım, sar da gideyim.

Ağaçtım, elinde ben dile geldim,
Sarı tellerinen kendimi bildim,
Nice şüirlere vesile oldum,
Kırıktır her yanım, sar da gideyim.

Bazı gün inledim ben kerem gibi,
Bazı gün örtündüm nâmahrem gibi,
Şimdi öksürürüm bak verem gibi,
Kırıktır her yanım, sar da gideyim.

Kaderse çekilir yazılan çile,
Bir hoyrat getirdi beni bu hâle,
Ben sana kurbanım, ben sana köle,
Kırıktır her yanım, sar da gideyim.

Bir nâdân incitti sağ u solumu,
Nazarlar susturdu şiiirin dilimi,
Pervâne iç çekip bekler yolumu,
Kırıktır her yanım, sar da gideyim.

Sen de görüyorsun, hâllerim yaman,
Âh u vâh ederek geçiyor zaman,
Ne olur arayı uzatma aman,
Kırıktır her yanım, sar da gideyim.

Pervâne sazıyım, Cafer'dir Adım,
Rastta düzen tutmak idi muradım,
Tekneden burguya bak adım adım,
Kırıktır her yanım, sar da gideyim.

Menekşe Gözlerinde Çoban Ateşi, Ank. 2001, s.98-99.

HATIRALAR
Tuncay DEMİR

“Değerli dostum M. Edip KORATEŞ’e”

Bir saba gibi sessizce gönlümüzde eş oldun.
Uşşâkî bir neş’eyle ufukta doğan güneş
Bir hüzzam semâ gibi hayâl oldun, düş oldun
Emsalsiz gözyaşlarıyla uğurlandı Korateş.

Bolu Üçtepe Şairlerinden Bir Demet Şiir, Bolu 1998, s.30.

LÂM AYAK
Tuncay DEMİR

H. Birgören’e

Umman kenarında katre aranmaz
Aklını başına alsın Hamdiya
Âşikâr olanda setre aranmaz
Bu söze bir mânâ bulsun Hamdiya

Güneşin şavkını ardına alan
Sönmüş yıldızlara iltifat kılan
Öğle sıcağında uykuya dalan
Silkinip kendine gelsin Hamdiya

Demesin kendini alıp satmışız
Sanmasın bir lâhza geri itmişiz
Adını deftere kayıt etmişiz
Kendini can diye bilsin Hamdiya

Açılan kapıdan girememişse
Delilli aşikâr görememişse
Hâlâ sırrımıza erememişse
Dedik ki “zamanla dolsun Hamdiya”

Sırrı fâş ederek sail olamam
Ömür yeter’ mola, bunu bilemem
Sefil Pervane’yim candan dilemem
Nasibin Ahmet’e kalsın Hamdiya

Bolu: 25. 01. 2002: Saat:04.28

Destan bir başka hâl aldığının resmidir:

CEVAP**Hamdi BİRGÖREN**

Ey Pervâne can yoldaşım
 Hâlimden bilir hâldeşim
 Karanlık günde kardaşım
 Esrar içinde sırdeşim
 Söyle ne gelir elimden

Bülbül âhı dil belâsı
 Seninki gözün elâsı
 Sanma ki dünyâ kalası
 Çabuk okunur salâsı
 Söyle ne gelir elimden

Gücünü gösterir kelâm
 Düşene verilmez selâm
 Dostum es-selâm es-selâm
 Nihayet budur ves-selâm
 Söyle ne gelir elimden

Yazmışlar ismim divâna
 Aşk etti beni divâne
 Atarlar bizi yabana
 Ağlarım ben yana yana
 Söyle ne gelir elimden

Bezm-i uşşâktan gel olur
 Bu el bizindir al olur
 Bize bir başka hâl olur
 Bu hâl içinde hâl olur
 Söyle ne gelir elimden

Dikenler hep güldür bana
 Ağlayan gönüldür bana
 Derdim söyleyemem sana
 Yoldaş hâldeş sırdeş kardaş
 Söyle ne gelir elimden

DÂSTÂN-I ÜÇ AVRAT**Hamdi BİRGÖREN**

Dinleyin ağalar beyler
 Sizlere bir haberim var
 Duysun bunu yâr u ağyâr
 Yandı üç avrat elinden

Bir almış yuvasın kursun
Söz vermiş evinde dursun
Çekinir başkasın sorsun
Yandı üç avrat elinden

Yürü git her gün işine
Düşerek rızkın peşine
Karışma âlem eşine
Yandı üç avrat elinden

Atar parmaktan yüzüğün
Şöyle düzgünse fiziğin
Sıkarsa da bileziğin
Yandı üç avrat elinden

Söz verip de tutmak nerde
Kavak yeli eser serde
Gözün gördüğü her yerde
Yandı üç avrat elinden

Deli ozandır uslanmaz
Yerini bulup yaslanmaz
Gönüldür bu hiç paslanmaz
Yandı üç avrat elinden

El birini bulamazken
Bulsa bile alamazken
Gizli haber salamazken
Yandı üç avrat elinden

Kapı açtığı diliyle
Hüner saçtığı diliyle
Makam geçtiği diliyle
Yandı üç avrat elinden

Bir iki değil üç dört beş
Kimisi yâr dost, kimi eş
Kimisi ay, kimi güneş
Yandı üç avrat elinden

Kimi yalnız yeşil bir göz
Gönle cemre, şiire söz
Yüreğinde sönmeyen köz
Yandı üç avrat elinden

Ayı, güneşi, yıldızı
Belki de bir peri kızı
Gönülde bir ince sızı
Yandı üç avrat elinden

Bunun gözüne vuruldu
Bulanıp tekrar duruldu
Beylik tahtına kuruldu
Yandı üç avrat elinden

Biriyle fazlaca durdu
Diğerinin halin sordu
Gören sanır ki kudurdu
Yandı üç avrat elinden

Baldan yağdan bıkılmaz mı?
Yaptığından sıkılmaz mı?
Pişman olup yıkılmaz mı?
Yandı üç avrat elinden

Elin tavukları kaz mı?
Elde cümbüş ile saz mı?
Yediği herzeler az mı?
Yandı üç avrat elinden

Üç ay gözyaşı dinmedi
Yiyip içtiği sinmedi
Nâmert atına binmedi
Yandı üç avrat elinden

Biri an'evinde yanar
Biri elde yüzük kanar
Menekşe sözünden döner
Yandı üç avrat elinden

Pervan evde çocuk bakar
Mutfakta önlüğün takar
Ayrılık içini yakar
Yandı üç avrat elinden

Gözyaşı aktı sel oldu
Acısı yüreğe doldu
Açan gülleri hep soldu
Yandı üç avrat elinden

Biri geldiği geceden
Biri de düştü bacadan
Biri göz eder yüceden
Yandı üç avrat elinden

Hiçbiri yoktu daha dün
Her yer avrat sanki bugün
Üçü birden geldiği gün
Yandı üç avrat elinden

Biri evde nazlanır
Biri otelde sazlanır
Biri çadırda sızlanır
Yandı üç avrat elinden

Hey hey gidi koca şair
Ne söyledin aşka dair
Şiirle sözü ve sair
Yandı üç avrat elinden

Kendini hep bey mi sanır
Birin koyup birin alır
Tamam, işte şimdi bulur
Yandı üç avrat elinden

Yeşil bir göz arar yazar
Kırka varıp yine azar
Kendi kuyusunu kazar
Yandı üç avrat elinden

Birin bırakıp uçtu mu?
Ötekin sarıp coştı mu?
Sabaha eve koştı mu?
Yandı üç avrat elinden

Biri Bolu'ya göçer
Diğeri kulbeyi seçer
Huzuru ortadan biçer
Yandı üç avrat elinden

Menekşe seni yormaz mı?
Konu komşu da görmez mi?
Savcı hesabın sormaz mı?
Yandı üç avrat elinden

Cemre düştü hava suya
Menekşe girdi pusuya
Deli taş atar kuyuya
Yandı üç avrat elinden

Destur verip yola giren
Edebi erkânı bilen
İmanı ikrarda gören
Yandı üç avrat elinden

Ayağını senden aldım
İnce fikirlere daldım
Ar namusu yele saldım
Yandı üç avrat elinden

Garip der ibret alınsın
Evde bir hanım bulunsun
Eve güllerle gelinsin
Yandı üç avrat elinden

Her hâl geldi âhir zaman
Karıştı sap ile saman
Bizim âşık koca pervan
Yandı üç avrat elinden

Oğuzdandır boyun senin
Ne güzeldi huyun senin
Yeni geçti toyun senin
Yandı üç avrat elinden

Erdebil'den geçer yolu
Eteği mücevher dolu
Türkmenlerin asil kolu
Yandı üç avrat elinden

Dünyâya kalacak direk
Gerçi buna ister yürek
Dedi biz bir safâ sürekle
Yandı üç avrat elinden

Ağla şairim sen ağla
Duyanın yüreğin dağla
Demini sür gönül eğle
Yandı üç avrat elinden

Körün aradığı bir göz
Gel de böyle bir sırrı çöz
Dilinde sonsuz kelam söz
Yandı üç avrat elinden

Âşık atlatır bâdire
Önünde çok dul bâkire
Hiçbiri yetmez kâfire
Yandı üç avrat elinden

Nefis bu güzele doymaz
Ölüm olur kimse duymaz
Alır öcün felek koymaz
Yandı üç avrat elinden

Elde varken üçü beşi
Deme bırakırım eşi
Yaşı bulmadan kırk beşi
Yandı üç avrat elinden

Kiminde al yeşil boya
Bir alıp ötekin koya
Sanma âşık aşka doya
Yandı üç avrat elinden

Bizim gönlümüz olsun şâd
Senden kalsın iyi bir ad
Denmesin âdetiydi mutad
Yandı üç avrat elinden

Deryâ deniz gördün mü?
Ummâna at sürdün mü?
Aşk defterin dürdün mü?
Yandı üç avrat elinden

Doğu senin batı senin
Güney senin kuzey senin
Şehrler köyler de mi senin
Yandı üç avrat elinden

Seni kundakladı eben
Ezanın okudu deden
Seninle beraber giden
Yandı üç avrat elinden

Gökte şansının yıldızı
Yerdedir gönül hırsız
Yanında sevdiği kız
Yandı üç avrat elinden

Güzeller bir bir yürüdü
Kimi fistan saç sürüdü
Evde bir tane var idi
Yandı üç avrat elinden

Birine ortak dediler
Öteki korkak dediler
Hangisi oynak dediler
Yandı üç avrat elinden

Titretir şu kara düşler
Kızıymışsa ince işler
Yakasın kaptıran n'işler
Yandı üç avrat elinden

Emekler hep gider yele
Şans sana meyletse bile
Bir gün bunlar gelir dile
Yandı üç avrat elinden

Duyanlar der ah vah yazık
Koymazlar torbana azık
Hepsi kazık oğlu kazık
Yandı üç avrat elinden

Fakir der Pervana n'oldu
Ayrılıp sanki yıllar oldu
Yavrular başına kaldı
Yandı üç avrat elinden

Mert gördüğünü söylemez
Nâmert sırrını saklamaz
Seni teneşir paklamaz
Yandı üç avrat elinden

Sen koca ozanlar şâhı
Geç oldum bunun âgâhı
Tez çıkar mazlumun âhı
Yandı üç avrat elinden

Hem gelir hesap zamanı
Dinler mi sandın amanı
Çâresiz gördüm pervânı
Yandı üç avrat elinden

Dostum der evden çıkarım
Günlerdir canım sıkarım
Gözyaşıyla el yıkarım
Yandı üç avrat elinden

Doğrudan sapan kul değil
Senin tuttuğun yol değil
Oturduğun post çul değil
Yandı üç avrat elinden

Bu değil cennetin yolu
Hey Allah'ın sersem kulu
Ne der sana Hazret Ali
Yandı üç avrat elinden

Kanın damarda donsa da
Başın siniye konsa da
Gafiller korkak sansa da
Yandı üç avrat elinden

Yaptığın edebe uymaz
Sanır mısın eller duymaz
Rabbim dünyâyı boş koymaz
Yandı üç avrat elinden

Aşım eşim işim kabul
İstemek lâzım ara bul
Helâli olursa makbul
Yandı üç avrat elinden

Yaptığın ortada ayan
Evde varsa bir de duyan
Seni bugün defe koyan
Yandı üç avrat elinden

Kader bu kendi dilinden
Görünen avrat elinden
Ey Rabbim kimse demesin
Yandı üç avrat elinden

Dua budur kul dilinden
 Kulun ne gelir elinden
 Ey Rabbim kimse demesin
 Yandı üç avrat elinden

Yaratan seni hep gözler
 Hamdi bilir sırrın gizler
 Sana atfen bütün sözler
 Yandı üç avrat elinden

Biz iki ahbabız yârân
 Boş yolda eyleme seyrân
 Yaşım kırk üç oldu hemân
 Hamdi söyledi bir destan

HAYRANIM Battal TÜRSEVER

Dostum Tuncay Demir'e

Sevgi bahçesinde açan gül gibi
 Burcu burcu kokuşuna hayranım.
 Sevenlerin özündeki sel gibi
 Dalgalanıp akışına hayranım.

Seher yeli gibi nazlı esişin
 Kumrular misali diller döküşün
 Kınalı keklige benzer sekişin
 Dostça diller döküşüne hayranım

Servi misin, uzanırısın göklere?
 Şöyle bir bak başındaki aklara
 Alıştırdın beni dertten dertlere
 Tebessümle bakışına hayranım

Sanki yeşil bahar çiğdem, çiçeksin
 Sanki arzu, Hakk'a varan dileksin
 Sanki dünyamızda eşsiz meleksin
 Hem düzüne, yokuşuna hayranım.

Türksever'im, der ki hayranım sana
 Karış da özüme, gücün ver bana
 Sevecen bakışın can katar cana
 Aşk ocağı yakışına hayranım.

BİZE

Tuncay DEMİR

Battal Türksever'e

Hazanda çiçekli dal sunar bize
Her işte bir çıkar yol sunar bize
Âlemde dostumuz Battal Türksever
Gönülden bir demet gül sunar bize

2002 Bolu

NASILSIN

Battal TÜRKSEVER

Cevat Sadıkoğlu'na

Her şeyde arıyor gözlerim seni,
Gönüllere giden yolum nasılsın?
Bir mecnun misali arattın beni,
Ucu yok sonu yok çölüm nasılsın?

Gel sevgi alayı çöksün postuna,
Hasretlik engeli durur kastı ne,
Aldım selamını başım üstüne,
Elim memleketim köyüm nasılsın?

Dağlar eğsin başın engel olmasın,
Sevgi bahçesinin gülü solmasın,
Nihayetimiz yanlış anlaşılmasın,
Dostluk çalan sazım telim nasılsın?

Çekme hasretliği düşme dillere,
Çok bekleyip imrendirme ellere,
Seni bekleyen var düş gel yollara,
Ey bahar yağmurum selim nasılsın?

Bir derdim var ilaç bilmez dermansız,
Yanıyor ocağım bacam dumansız,
TÜRKSEVER istemez dünyayı sensiz,
Arım tüm çiçeğim balım nasılsın?
(s.81)

GİT GÜLE GÜLE **Battal TÜRKSEVER**

Cevat Sadıkoğlu'na

Sevgi dolu gönüllere taht kuran,
Yolun açık olsun git güle güle,
Seni seven gönül anacak her an,
Yolun açık olsun git güle güle...

Sevgi kervanının uludur yolu,
Gönüller bülbülü bahçeler gülü,
Sevgi dostluk çalan sazımın teli,
Yolun açık olsun git güle güle...

Saygı alayına sen doldun kışla,
Gönül yapılamaz halle düşle,
Noksanımız oldu ise bağışla,
Yolun açık olsun git güle güle...

Çirkinliğe güzel boyun eğmesin,
Sevgiler mahşere kadar çağlasın,
Kötülük görenler iyilik söylesin,
Yolun açık olsun git güle güle...

Sen gezersin TÜRKSEVER'in dilinde,
Melekler arkadaş olsun yolunda,
Yine bekliyoruz işin sonunda,
Yolun açık olsun git güle güle... (s.82)

BİRİCİK ABLAM VEDİA SADIKOĞLU'NA **Yıldız DOĞANDOR**

Ne güzel şey dünyada
Ablam var diyebilmek
Varlığınız benim için
Manevi destek
Mutluluğu çoktan
Hak ettiniz siz
Pırlanta kalplisiniz
Abimle ikiniz
Dilerim uzun yıllar
Birlikte çarpsın kalbiniz.

**DEĞERLİ ABİM
SAYIN CEVAT KÖKSAL'A
Yıldız DOĞANDOR**

Duygu denizinde yüzüncesine
Kendmi buldum şiirlerinizde.
Hepsi de yürekten gelen sesler,
İçli, duygulu ahenkli sesler,
Şairim diye çıkmadım yola
Bir şeyler yazdım, kararınca
Gayret verdiniz bana, teşvik ettiniz
Umarım şiirlerimi beğenirsiniz. (s.29)

**CEVAT SADIKOĞLU'NA
Yıldız DOĞANDOR**

Okudum şiirlerinizi
O değerli dizelerinizi
Gördüm eski Ankara'yı
Dolaştım Şarkışla'yı
Duygulandım okudukça
Huzur buldum her sayfada
Siz de sağlıklı kalın
Dünya durdukça.
Sivaslı değilim
Ozan olamam
Ben sizin gibi
Şiir yazamam
Sadece yüreğim
Çoşar da bazen
Şelale gibi
Aktığı zaman
Dökülür sözcükler
Ak sayfalara.

**NAZIM'A ÖYKÜNME
İbrahim KIBRIS**

Bugün Pazar
Ve ben Nazım Usta gibi olmasa da
Hapiste saydım kendimi
Yedi aydır bu mustikkalar ülkesi ¹
Finlandiya'da.

---

¹ Mustikka: Yaban mersini.

Güneş ilk defa bu kadar sıcak,
 Gökyüzü bu kadar mavi
 Ve ben ilk kez yakınıp güneşten,
 Deniz yastığı kayalıklardan gökyüzünü esenleyen
 Bir çam ağacının gölgesine attım kendimi

Bu anda ne ders vermek
 Gürültülü bir sınıfta,
 Ne yazmak, ne okumak,
 Bu anda bir güneş bir deniz
 ve bir de ben
 Kafiye olsun diye demiyorum
 Öyle geldi içimden
 Karanlığa kadar kardeşiz
 (2010)

İBRAHİM KUYUPINAR **Eyüp AHİ**

Vatan, millet, Allah'a hizmet; hedefiydi tek yolu,
 İbrahim'e kötü diyemez; hem sağcısı hem solu,
 Bak Bolumuzda yetim kaldı; esnaflığın her kolu,
 Böyle bir sembolü bulamaz; yıllar geçse de Bolu.

Zamansız mı devrilecektin; heybetli koca çınar.
 Öyle bir sevgi bıraktın ki; yüreğimiz hep yanar.
 Kendini bilen her Bolu'lu; seni rahmetle anar.
 Unutmayız, unutulmazsın

İBRAHİM KUYUPINAR **13 EKİM 2001**

HOCALARIMIZA **Tarık Ziya İŞİN**

Size ne kadar borçluyuz bilseniz,
 Bize Cumhuriyeti, Atatürk'ü öğrettiniz,
 Belirdi karşımızda engin bir deniz,
 Ve biz yelken açtık ufuklarında,
 Her birinizin adı gönlümüzde açan,
 Solmaz birer çiçektir.

Kiminiz öğretti, kiminiz konuştu,du,
 Sizlerde hocalığın muradına erdiniz,

Bolu'ya binlerce değerli evlât verdiniz.
Şimdi her biri vatan görevlerinde,
Devriliyor yıllar, yılların üzerine,
50 yaşına bastı Cumhuriyetimiz,
Beklenen mutlu olay,

Renk renk açtı diktiğiniz çiçekleriniz,
Değerli ellerle silindi kıymetli alın teriniz,
Gelişen Bolu, yetişen evlâtlar,
Bu mutlu yılda,
Sizi saygı ve rahmetle anar.

Her biriniz ayrı hizmetler etti Bolu'ya
Kiminiz halkın dilinde,
Kiminiz zaman albümünde,
Hepiniz güler yüzle bakıyorsunuz bize;
Sizler doktor Zihni ve Oğultürkler,
Nuhoğlular, Akerler, Işınlar,
Karakoçlar, Fakihler ve Yücetürkler,
Ve daha nice bilinmeyen isimler,

Her birinize gönlümüz sevgi ile dolu
Aştınız zaman denilen karlı yolu,
Kiminiz ışık oldu, kiminiz yeşil alan,
Tatlı bir anıdır yıllardan eserle kalan,
Bir damla su kattıysanız.
Bolu varlığına.

Unutulmaz bir hizmet oldu geride kalan,
Her hizmet eden asker, vali, başkan,
Gönlümüzde sönmez ışıklarla yanar,
Ellinci Cumhuriyet yılında.
Bütün Bolu sizleri gönülden
Sevgi, selâmlarla anar.

ÖĞRETMEN **Tuncay DEMİR**

Dostum Fehimdar ÇİTÇİ'ye

Bilginin temeli yarının adı
Kurumuş ağaca candır öğretmen
Aydın bir ülkedir onun muradı
Karanlıkta atan tandır öğretmen

Tabakta yemektir, sofrada kaşık
Işığa köledir, bilgiye âşık
Bugüne hürriyet, yarına ışık
Karanlık geceye gündür öğretmen

Şairin gönlünde sazın telinde
Ressamın fircasında usta elinde
Çağdaş uygarlığın kutlu yolunda
İlimdir, irfandır, fendir öğretmen

Ettiği yeminden dönmeden geri
Her türlü zorlukta yürür ileri
Kocamış tarihte Âdem'den beri
Gururdur, şereftir, şandır, öğretmen

Doğruyu öğretir hem de her yaşa
Adını yazmalı dağ ile taşla
Koca bir vatandır hem baştan başa
Antalya, Edirne, Van'dır öğretmen

Kaptandır, gururla durur dümende
İlâhi ışığı pırıldar sende
Çeltikli, Hantepe ve Menemen'de
Vurulup ölse de şendir öğretmen

Aldırmaz nimetler sunulsa bile
Heykeli her şehre konulsa bile
En ulu sıfatla anılsa bile
Pervâne'ye kutsal ündür öğretmen

2002, **Gönlüme Cemre Düştü Yerdeki Aydan**, Ank. 2003, s.59–60.

SAYIN REKTÖRÜM Kemal Bilsel SARISÖZEN

Atide bir hatırayı mahsusa kalmak üzere, size akrostiş tarzında yazdığım bir şiirimi sunuyorum kabul buyurmanızı istirham eder, bundan onur duyuyum. Devletiniz payidar, dereceniz yüce, yaşamanız hoş, ibadetiniz beğenilmiş, duanız da kabul olsun.

**Hak söze elbette, Mecnun dahi razı olur
Altın ateşte, insan mihnette belli olur
Yalan ile imanda bir arada görülmez
Refiki doğru olana, Bağdat yakın olur.
İnsanların hası, iş başında belli olur.**

Cevherin cevherliği, cevahirciden olur
 Oğul'a devlet gerekir, Ataya da hürmet
 Şeriatın kestiği parmak acımasız olur
 Kemall'in ehl-i Kemal'i, sükût ile olur
 Uğurlu Rektörümün, hizmeti coşkun olur
 Nur yüzüyle inşallah, tuttuğu altın olur.

YOLCUNUN TÜRKÜSÜ II Kemal GÜÇLÜOL

Bu dumanlı tepenin orta yerinde
 Durmadan yalnızlık türküleri söylersin
 Orta yerinde bu Rüzgârlı Tepe'nin
 Oturmuş yalnızlığı seyredersin

Kıvılcım dolu bir gönül bu sendeki
 Yıldızlı yıldızsız gecelerde
 Unutmuş olsa da dostlar
 Tutar bir türkü daha söylersin

Yorgun sevimli ellerli sevgilinin
 Tutar gönlünün tâ derinliklerinden
 Derken
 Bu rüzgârlı Tepe'sinden gün gelir
 Gidersin
 Dik başlı yorgun bir güneş gibi
 Gün gelir gidersin buralardan

Ve biliyorum farkında değilsin
 Bütün elinden tuttuğun insanlar
 Üçgün yüzüne baksalar
 -Elleri böğürlerinde böyle-
 Sonradan nedense
 Seni bir türlü hatırlayamazlar
 Varsın olsun

Okuyup ekmek yediğin bu şehre
 Bir üniversite kuruyorsun
 İsteyen bilsin isteyen bilmesin
 Öyle ya
 Zaten bir karşılık da beklemiyorsun
 Aldırma

Gün gelir ama gün gelir
 Çekip gidersin buralardan

Bu Rüzgârlı Tepe'nin orta yerinde
 Sensiz kalır yıldızlar
 Bolu 1996
Sonbahar Şarkıları Şiirler, Bolu, y. t. y., s. 93.

BOLU TÜRKÜSÜ
Tarık Ziya İŞİN

Kutsi Tecer'e

Hasretini çeker gönül her zaman,
 Ulu dağlarını bürümüş duman,
 Yeşil pınarlarından gümüştür akan,
 Yaylalar, ormanlar yoludur Bolu.

Çele doruğunda karlar beyazdır,
 Bir ömür oraya bağlansa azdır,
 Her yerden seslenen bağlama, sazdır,
 Her yeri ozanla doludur, Bolu.

Mavi Abant gölü nilüfer dolu,
 Çiçekle bezenmiş yamacı, yolu,
 Esen rüzgârları kekik kokulu,
 Yaylaları serin, suludur, Bolu.

Esentepe'de yaz, tatlı bahardır,
 Çamları kol açan sevgili yarıdır,
 Her yeri çiçekli, tepeler kardır,
 Yemyeşil dağları uludur, Bolu.

Oynanır kalkanla ünlü Meşeli,
 Sebenler, Çamlıbel çimen döşeli,
 Çok olmuş Koroğlu dağlar aşalı,
 Yiğitler, efeler doludur, Bolu.

Dağ Çiçekleri, 2. Baskı, Bolu 2002, s.8.

YOLLARIMIZ
Tarık Ziya İŞİN

Ş. Varlık'a

Ne çıkar vefasız el,
 Günahsız olur mu kul,
 Elbet düşer yine yol,
 Birleşir ellerimiz.

Donan su elbet akmaz,
Seven kem gözle bakmaz,
Sitemi gönül yakmaz,
Çözülür dillerimiz.

Sesin çıkmıyor nen var?
Yolları örttü mü kar?
Üzülme gelir bahar,
Açılır güllerimiz.

Şimdi ayrı uzağız,
Kopmayan birer bağız,
Biz yeşil iki dağız,
Birleşir yollarımız.

Dağ Çiçekleri, 2. Baskı, Bolu 2002, s.43.

SEMÂÎ (SENG-İ MEZAR) Âşık DERTLİ

Hüve'l-Bâkî
Eski müftü Muhammed Said Efendi'nin tarihi

Ölüm şarabını elbet içer bunda gelen insan
Sadece Allah bâkî kalır, bütün varlıklar helâk olur

Hani atalar ve dedeler, hani nesepler ve cetler
Geçiciden el çekip gitti nice cândan olan kardeşler

Özellikle ki bu eski müftü zamanında idi
Bu derece ilim ve fazilet ile ona da kalmadı zaman

Hemen sen fâtiha oku, samimiyetle gelip bunda
Ki temiz ruhuna Lutfî, Allah rahmet ede her ân

Çıkardı bir adet buldu tamam târîhini cansız
Bekâya azm edip gitti Saîd Efendi vey yârân

Âşık Dertli Dîvânı, Hazırlayan: Hamdi Birgören, Bolu 2011, s. 105.

GÜNGÖR AĞA DESTANI**Tuncaç DEMİR**

Hışmile kahveye girer
 Pos bıyıklı Güngör Ağam
 Hüneri ortaya serer
 Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Ağartmış saçın telini
 Yürür salını salını
 Unutmuş evin yolunu
 Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Ense kalın, göbek dolu,
 Yürüse sallanır Bolu
 Gelişi var, koç Köroğlu
 Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Bıyıktır, yakışır ere
 Er olan hakkını vere
 Sen neresin, bıyık nere
 Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Oyunda olmaz gadası
 Bıyık Bektaşî modası
 Sanki alevî dedesi
 Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Alnı açık, diktir başı
 Yetmişe yaklaşmış yaşı
 Emekli postacı başı
 Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Oturunca baş köşeye
 Eyvallah etmez pašaya
 İlahî binler yaşaya
 Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Dağlar hayrandır boyuna
 Uyarız hemen suyuna
 Buldu mu dalar oyuna
 Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Postaneden gelir tatar
 Kâğıtları atar tutar
 Her gece kahvede yatar
 Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Kâğıdı inceden eler
Tam kırk dokuz yerden böler
Yense gevrek gevrek güler
Pos bıyıklı Güngör Ağam.

El iyiye parlar gözü
El kötüye asar yüzü
Her zaman azarlar bizi
Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Yenilir selâmı keser
Sokakta kediye küser
Vallah i tarihî eser
Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Düşer gayrete, çabaya
Yenilir Şirin Baba'ya
Ünü varır dört obaya
Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Her elde yenmeyi diler
Yaz bozdan sayıyı siler
Sıkışınca jöker çalar
Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Özçelik canından bezer
Ahmet Hoca kenar gezer
Altındağ oyunu bozar
Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Muammer'dir belâ olan
As altından üçlü salan
Sanki çağır Kara Yılan
Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Faruk söyler, Ülkü aymaz
Hüseyin sözünden caymaz
Bir türlü oyuna doymaz
Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Değer Aydın'ın nazarı
Kurular üçlü hızarı
Usul kazarlar mezarı
Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Ne kadar assan yüzünü
Hocalar tutmaz sözünü
Kolla kafanı gözünü
Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Yunus Nadi durmaz vurur
Hayati Bey sanma korur
Maaşı garsona verir
Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Benim ağam olmuş bostan
Bolu'ya girilmez yastan
On milyona yazdım destan
Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Pervane, yâdigâr kalsın
Okuyanın yüzü gülsün
Yazdım ki lâtife olsun
Pos bıyıklı Güngör Ağam.

Menekşe Gözlerinde Çobam Ateşi, Ankara 2001, s. 134–137.

**SEVİYORUM,
SEVİYORSUN; SEVİYOR!
Erhan BAYRAM**

“Değerli büyüğüm Fehimdar Çiftçi
Beyefendiye saygı ve sevgilerimle..”

Sevgi artık gönül değil dil işi
Seviyorum, seviyorsun, seviyor
Öylesine, yani lafın gelişi
Seviyorum, seviyorsun, seviyor

Her konuşan dilde sevgi nidası
Muhabbet sevgi geyik gıdası
Son yılların en tutulan modası
Seviyorum, seviyorsun, seviyor

Sevgilinin kaş, gözü güzelse
Biraz olsun eli, yüzü güzelse
Özü boş ver lafı, sözü güzelse
Seviyorum, seviyorsun, seviyor

Her çırpınan gönülde bir aşk hâli
Beş yaşında çocukta yer hayali
Ayaküstü hamburger yer misali
Seviyorum, seviyorsun, seviyor

Ne çilesi, ne gayreti, ne nazı
Kim yaşıyor yürek yakan o hazzı
Üç arkadaş birlik olmuş bir kıızı
Seviyorum, seviyorsun, seviyor

Sevgi aldı kutsal aşkın yerini
Kılıflıyor şehvetlerin kirini
Horoz gibi her gün başka birini
Seviyorum, seviyorsun, seviyor.
08. 05. 2008

Zernişan, Ankara 2010, s. 56.

“DÖRTDİVANLI DÜLDÜL MEVLÜT’ÜN RUHUNA” Yunus GÜLDEMİR

Yer etmiş bir kere dilden atılmaz;
Geredeli “la” der, Dörtdivanlı “re”
Gerede, Dörtdivan dört yanı çarşı;
Ortada ulusu, bir ulu dere

Eski kasabamız “here” Dörtdivan
Horak, sinsin oynar “töre” Dörtdivan
Bağlıdır anaya, “yâre” Dörtdivan,
Yemini dilinde “şartolsun” üre

Saz sevenler bilir Düldül Mevlüt’ü
Kafiye ustası “Düldül Mevlüt’ü”
Divanı doyurur “gül, gül Mevlüt’ü”
Dörtdivan yanında dört diyar “nere”

Gerede-Ibrıcak 10 Mart 1992

BOLU BEYİ’NE KÖROĞLU

Benden selâm olsun Bolu Beyi’ne
Çıkıp şu dağlara yaslanmalıdır
Ok gıcirtısından, kalkan sesinden
Dağlar sada verip seslenmelidir

Düşman geldi tabur tabur dizildi
 Alnımıza kara yazı yazıldı
 Tüfek icat oldu mertlik bozuldu
 Eğri kılıç kında paslanmalıdır.

Köroğlu düşer mi yine şanıdan
 Ayırır çoğunu er meydanından
 Kırat köpüğünden düşman kanından
 Çevrem dolup şalvar rslanmalıdır.

MÜFTÎ SADEDDİN EFENDİYE VEFAT MERSİYESİ **Hacı Hafız Hilmi EFENDİ**

Emr-i Hüda gelüp dünyadan göçtü
 Bir ben değil, cümle cihan ağladı.
 Firkatın ateşi ortaya düştü
 O nâr-ı firkate yanan ağladı

Cum'a gün gelip dersin okuttu
 Na'mizac halinde sekiz gün yattı
 Dokuzuncu günü bekaya gitti
 Tâlibleri zâr ü giryan ağladı

Yazıları yazmaz oldu elleri
 Dersi takrir etmez oldu dilleri
 Hayat bahçesinin soldu gülleri
 Dünya libasını soyan ağladı.

Gerede şehrinin çöktü direği
 Ehâlisini yaktı ânın firâğı
 Bihamdullah kaldı üç beş çırağı
 Sonu ebter olup, kalan ağladı

Sağlığında kadrin bilemediler
 Arayıp emsalin bulamadılar
 Yerine bu da lâyıık deyemediler
 Yeri de boş kaldı deyen ağladı

Mahdumunun sağlık versin serine
 Kâim olsun pederinin yerine
 Buna gelen gider, kalmaz birine
 Fâni olduğunu bilen ağladı.

Dersleri oğuz koydular
 Talebeleri de öksüz koydular

Üstaz firkatine müşkil oldular
Bu nâr-ı firkate yanan ağladı

Dersanesine girilmez oldu
Muğlak meseleler bilinmez oldu
Suallere cevap verilmez oldu
Yeri de boş kaldı deyen ağladı

İlmi fıkhıta hiç misli yok idi
Tefsir ve hadiste bilgisi çok idi
Cihanda bunun bir eşi yok idi
İlm ü fikhını bilenler ağladı

Günde okuturdu Mantık Me'ânî
Sarf ile Nahv hem Molla Camî
Yüzüne bakmayıp ezberde yani
Anın zekavetin gören ağladı

Sulbî pederinden terbiye almış
Nısıf-ı ilimle dünyaya gelmiş
Hudâ ânı ilmin hazinesi kılmış
Sarrafl olup da bilenler ağladı

Pederine rahmet etsün ol ganî
Çürümesin toprakta o nazik teni
Cenneti A'lâda olsun meskeni
Bu nâr-ı firkate cihan ağladı

Mehmed Sa'deddin ismü şöhreti
Tarihi vefatı doksan altı
Şîripençedir sebebi mevti
Meyyit nemazını kılan ağladı

Hilmi yandı bu firkatın nârına
Kimse güvenmesin dünya vârina
Üç beş arşun bezden kefen sarına
Yakasız gömleği gören ağladı

Ali Rıza Ünlü; **Tarih Boyunca Gerede**, İstanbul 2000, s. 126–128

ŞEYH HALİL EFENDİYE MEDHİYE

(Sultan Halilü'l- Halvetî)
Şeyh Mustafa GEREDEVÎ

Arşullahtan bir can uçtu
Gerede şehrine düştü
Halvetî rahını açtı
Sultan Halilü'l- Halvetî

İrşadın postuna geçti
Hakikat kenzini açtı
Gevherin âleme saçtı
Sultan Halilü'l- Halvetî

Genci işka mekân idi
Derdi aşka lokman idi
Asrında bir sultan idi
Sultan Halilü'l- Halvetî

Kapanmadı gör dergâhı
Erkân ile zikrullahı
Evliyadır hem vallahi
Sultan Halilü'l- Halvetî

Türbesinde haydır el'an (diri)
Muhibbleri görür her an
Münkirlere olmuş pinhan (gizli)
Sultan Halilü'l- Halvetî

Yâd olur dillerde ismi
Nur içinde yatur cismi
Yoltur bu âlemde resmi
Sultan Halilü'l- Halvetî

Cümle ârifler serveri (başı)
Hep âşıkların dilberi
On iki tarikin piri
Sultan Halilü'l- Halvetî

Rûhı Kudsîsi pür ziyâ
Şule-i feyzi Kibriyâ
Mazhar-ı nür-ı Mustafa
Sultan Halilü'l- Halvetî

Olursan derdine düçâr
Kalırsan çaresiz nâçâr
Feyz babın daim açar
Sultan Halîlü'l- Halvetî

Kutbiyyet tahtına geçti
Hakk ile bâtılı seçti
Elli sekiz Yaşında göçtü (1259 H.)
Sultan Halîlü'l- Halvetî

Dört oğlunun en ednâsı
Tenbeli dergâh nassı
Şeyh Mustafa'nın babası
Sultan Halîlü'l- Halvetî
Ali Rıza Ünlü; **Tarih Boyunca Gerede**, İstanbul 2000, s. 137–138

ŞEYH HALİL EFENDİ İÇİN TAÎH-İ TÜRBE-İ ŞERİFE Şeyh Mustafa GEREDEVÎ

Budur Kutb-ı Cihanın Türbesi kim
Yapıldı hamdü lillah şöyle ra'na (güzel)
Dedi Mustafa oğlu, cevher tarih
Yüzün sür ravza-i pakine yalvar bugün.

Yüzün süren bulur dâreynde izzet
Sana (ı)rsın ravza-i gülzârı cennet
Azizin Türbesin gel et ziyaret
Dilersen özüne yarın şefa'at
Ali Rıza Ünlü; **Tarih Boyunca Gerede**, İstanbul 2000, s. 139.

HACI EMİN GEREDEVÎ'NİN ÖLÜMÜ ÜZERİNE MERSİYE Cevahircioğlu Hacı Mustafa ZEKÎ

Resule kıldı her halin
Muvafık, zahir ü batın
Anın için eylemiş namın
Muhammed Halık'i erzan

Kemaloğlu idi bizzat
Kemalata olup mir'at
Emanatta kavi ayat
Emin mahlas ona şa'yan.

Salâtı zuhr için ezan
Nida etmişti kamethan
Çü koydu secdeye pişan
Şu hengâmede zevil iman

İşitti can saday-ı Hak
İşitti hem safa vü zevk
Ulu etti visale şavk
Huzura eyledi deveran

Ali Rıza Ünlü; **Tarih Boyunca Gerede**, İstanbul 2000, s. 155.

HACI EMİN GEREDEVİ'NİN ÖLÜMÜ ÜZERİNE MERSİYE Kuş YUNUS

Şeriatın daim izin izlerdi
Her işte âdâbı, hakkı gözlerdi
Âşık idi, Mevlasım özlerdi

Kimseye demezdi asla kem söz
Nasihattı sözü, güleçti yüzü
Bırakıp dünyada hep yetim bizi

Nice müşkiller hall ederdi ol
Ona gelmeyince doğrulmazdı yol
Nüfusu müessir, himmeti idi bol

Eyvah kadr ü kıymetini bilmedik
Sıdk u sadakatle hizmet kılmadık
Cemaline bakmaklığa doymadık
Gitti ol Hak dostu, gitti dünyadan

Ali Rıza Ünlü; **Tarih Boyunca Gerede**, İstanbul 2000, s. 156.

RAMAZAN DEDE MEDHİYESİ Geredeli Şeyh Mustafa RUMÎ

Görünmüş bir mekâmı bala re'sinde Ramazan Dede
Bulunmaz bir mahalli ziba resminde Ramazan Dede

Yeşil atlasla bürünmüş menekşe, sünbül, reyhan
Nice şükufeler elvan hâkinde Ramazan Dede

Ziyaretgâhıdır şehrin gelirler âmm havas
Okurlar Fatiha, İhlâs başında Ramazan Dede

Gezer envâ'ı hayvanat, necasetten olup Tâhir (temiz)
Kerametler olur zahir çamında Ramazan Dede

Çoktur sahranın enva'ı bu isimle olmadı nâmı
Bu şi'ri söyledi "Mustafa" şânında Ramazan Dede

Ali Rıza Ünlü; **Tarih Boyunca Gerede**, İstanbul 2000, s. 228

SEVDA İLAHİSİ **Ramazan Dede ve Arkadaşları Hakkında**

İlahi bu durur senden,
Muradım rûz u şeb
Olam meclis-i irfanda
Buldu lezzetli sevdai (sevdavî)

Erenlerin meclisinde
Nice tecnis olur onda
Anları bulayım kande
İşi kibriyani sevdai

"Sapanlı Dede"yi gördüm
Anı müridine sordum
Horasanî imiş bildim
Giderdi şekki sevdai

Nice zatlar derildiler
Gelüp anda yığıldılar
Nice bn tevhid sürdüler
Bulundu anda sevdai

Bu dernek şol vakit oldu
Ki bir cum'a gecesiydi
Kavuştu ma'şuka âşık
Sevindi anda sevdai

Sapanlı Dede arzetti
Gelüp Şeyhler Kavağma
Derildi cümle âşıklar
Divanda durdu sevdai

Dedim burası nere aceb
Denildi Şeyhler Kavağı
Dediler çok erenlerin
Mekânı oldu burası

“Ramazan Dede”dir maşuk
Aşkına şü’ur yine yok
Kimi âşık, kimi ma’şuk
Bilmek ne lazım sevdai

Dediler nerede kaldı O
Dediler on karib gelür
Zuhur etti iki erler
Temaşa etti sevdai

“Ramazan Dede”dir gelen
Nihayetsiz elim alan
İzhar ne lazım ey fûlan
Ebsem dursana ey sevdai

Gelüp sadra oturdu
Hamd edüp salâvat getürdü
Cezbe gelüp bana vurdu
Yedi yumruğunu sevdai

Sevdai yumruğu yedin
Vurdukca çok şükür dedin
Cân başı o dem koydun
Feda et canı sevdai

Ricalül ğayb erenleri
Ma’nada gördüm anları
Yeşildir cümle donları
Böylece gördü sevdai

Cem olmuş cümle erenler
Oturmuşlar Ta’am yerler
Bu Hak ile otur derler
El tutup durdu sevdai

Ellerine koydum suyun
Bilmem erenlerin huyun
Bu meydanda sen de soyun
Dediler bana sevdai

Bir şey bilmem ebsem durdum,
Cümlesini sükût buldum
O meydana ben soyundum
Böylece gördü sevdai

“Himmet Dede” ak sakallı
“Saturkaş Dede” samur kaşlı
“Hisar Eranları” saçlı
Böylece gördü sevdai

“Hisarlık”da cem olurlar
Irak, yakın hep gelürler
Haftada bir derilürler
Böylece gördü sevdai

Ali Rıza Ünlü; **Tarih Boyunca Gerede**, İstanbul 2000, s. 240-241.

İSİMLERLE BİR RESİM

Nazlı Rânâ Gürel

İzzet Baysal Üniversitesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü 2014 yılı mezunlarına

İki bin on yılında
Gelmişlerdi Bolu'ya
Koşular dersten derse
Hep soluya soluya

Biraz erken yoruldu
Öğrencimiz **Kasım Ok**
Şu dört sene zarfında
Şükür başka kayıp yok
Fatımalara Zehra var
Muhammed Mustafa var
Mahmûd, şüphesiz **Nezîr**
Halime yok **Şeyma** var

Damra, Serhat ve Büşra

Dâhil oldu sınıfa

Farabî'den feyz aldı

Ziya, Serkan ve Tolga

Tuba, Elifnur, Çiğdem

Çalışıp aldı kıdem

Selman Konak çocuğu

Hem üsluplu bir kalem

Deniz dalgasız durgun

Derya hareketlidir

Sinem Parlak, Sedef gibi

İpek sanki bir şiir

Burda **Sonay, Songül**'de
Solmaz Sarı Eylül de
Berivan dağ çiçeği
Bahar açar gönülde

Ezgi... Harika Beste
Hissiyat var her seste
Çağla Gamzede gönül
Ney gibi her nefeste

Emel, Ümit, Arzu, Uğur
Aydan şavk almış **Senanur**
Özlem hep güzel günlere
Sevil, neş'elen yaşa dur

Şafak sabahı fısıldar,
Esra Ateş, Esra Akar
Elif gibi dimdik **Elif**
Nazan ismi gibi kibar

Yeliz Kalender meşrep
Ebrû sükût eder hep
Her **Tûbâ** ayrı âlem
Cennete dikmiş "**Kalem**"

Kübra ve Burcu Gülenç
İnan sebatkâr bir genç
Merve dirayetlidir
İnsanda erdem direnç

Bir de munis Feride
Yusuf, Levent geride
Ali'de onlarla bir
Nâgehan geçer devir

Hepside pırıl pırıl
Değerli gençlerimiz
Bahtları açık olsun
Hayır duacıyız biz.

III TABİAT VARLIKLARI

DAĞLARA

Doruk beyaz, dere mavi;
Etekler, yeşil çuhadan..
Dağlar, koskoca dünyayı
İkiye böler ortadan...
Ki nesi kalır dünyanın
Dağları çeksen aradan?

*
* *

(...)

Yaratırken şu dünyayı
Yeri, göğüyle Yaradan,
Dağı sahiden yaratmış,
Geri kalanı şakadan!

(...)

Arif Nihat Asya, **Kökler ve Dallar**, İstanbul 1997, s. 76–77.

DAĞLAR

DAĞLAR Ali GÜLER

Dumanın eksilmez dağlar
Yüreğim her an sızlar
Gönül yurdunu özler
Yolsuz imansız dağlar

Dumanın yok olsun dağlar
Çiçeğin kurusun dağlar
Karların erisin dağlar
Yolsz imansız dağlar

Yol ver yoldaşın olayım
Dilersen sırdaşın olayım
Beklersen derttaşın olayım
Yolsuz imansız dağlar

Dumanın yok olsun dağlar
 Karların erisin dağlar
 Çiçeğin kurusun dağlar
 Yolsuz imansız dağlar
Güler Ali durmaz ağlar
 Yârim karalar bağlar
 Eşim dostum neler çeker
 Yolsuz imansız dağlar

Dumanın yok olsun dağlar
 Karların erisin dağlar
 Çiçeğin kurusun dağlar
 Yolsuz imansız dağlar

BOLU DAĞI SENİ SENİ Battal TÜRKSEVER

Yaratan övmüş yaratmış
 Bolu dağı seni seni
 Tutmuş cennete eş etmiş
 Bolu dağı seni seni

Her mevsimin bahar gibi
 Rüzgârın var seher gibi
 Berrak akan pınar gibi
 Bolu dağı seni seni

Çiğdem çiçek lale sümbül
 Burda aşka gelir bülbül
 Dertli olsa coşar gönül
 Bolu dağı seni seni

Dört bir yanın zümrüt orman
 Haktan verilmiş ferman
 Hastalara olur derman
 Bolu dağı seni seni

Uzar gider ulu yollar
 Seni söyler durur diller
 Senin sevdalın TÜRKSEVER
 Bolu dağı seni seni

**BOLU DAĞINDA YARALI BİR KUŞ
Battal TÜRKSEVER**

Ben onu gördüğüm anda
Ürkek korkak bakıyordu
Ölüm korkusu var canda
Gözyaşları döküyordu

Kırık kanat titrer dalda
Korkuyordu her şeylerde
Dallar ona olmuş dulda
Nice ahlar çekiyordu.

Elimi uzattım ona
Boyandı ellerim kana
Dünyası dönmüş zindana
Dertli dertli ötüyordu

Kanat açtı uçmak için
Her şeylerden kaçmak için
Düştü yere ölmek için
Yerde cansız yatıyordu

İşte geldi işte gitti
Acep o kuş kime ne etti
Türksever'e çok dert etti
Bir son böyle bitiyordu

**ALADAĞ'DA ÇİĞDEMLER
HASAN KAPLAN**

Sensiz açmış Aladağ'da çiğdemler
İzini aradım çimler üstünde.
Yüreğime ortak olmuş tabiat,
Sızını aradım çimler üstünde

Kutsalımdır niyaz için eşiğin.
Bunu böyle bilir seven âşığın
Cihana nur saçar, gündür ışığın,
Yüzünü aradım çimler üstünde.

Seher yeli gibi içime dolan.
Zemheri olsa da bahara salan
Bir hş seda derler kubbede kalan
Sözünü aradım çimler üstünde.

Aradım bulamam gezdiğim yerde
 Ondandır düşerim, kedere, derde.
 İçerim yanıyor dumanım nerde,
 Közünü aradım çimler üstünde.

Sensin bu dünyada varlığım varım.
 Senden ayrı artar figanım, zarım,
 Onurum, şerefim, namusum, arım,
 Özünü aradım çimler üstünde.

Eğme Kaplani'nin garip başını.
 Akıpta didesinden yaşını.
 Bakışını, kirpiğini, kaşını
 Gözünü aradım çimler üstünde.

BOLU DAĞLARINA MISRALAR **Ahmet BAŞAĞIL**

Çilek, nergis, menekşe demetlediğim dağlar
 Hayallere sığmayan bir servetin var senin;
 Yaz kış buzlu suların coşup köpürüp çağlar
 Bulutlara yükselen azametinin var senin.

Serinlenir dereler altında ağaçların,
 Papatyayla süslüdür yem yeşil yamaçların
 Saksı çiçekleridir sanki çamdan taçların
 Güzellikler toplayan asaletin var senin.

Gönlünce dereler karlı kayalıklara,
 Çeşmelerde duraklar uzanır açıklara
 Ve ninniler besteler uyuyan çamlıklara,
 Kâinatı dinleyen sükûnetinin var senin.

Kıvrılıp dönen yollar sarıp seni kucaklar,
 Geceleri yolcular hanlarında konaklar;
 Söyle senin türkünü hasretzede dudaklar
 Göntüllere hükmeden bir kudretinin var senin.

Ulu ormanlarında mâbed kutsiyeti var,
 Karlı zirvelerin sönmez haysiyeti var,
 Sende güzel yurdumun eşsiz şahsiyeti var
 Dillere destan olan saltanatının var senin.

Aşılmaz bir kal'asın ardındaki Bolu'ya
 Ne güzel yakışırsın eşsiz Anadolu'ya,

Dik durur sisli başın kasırgaya doluya
Fânilere olmayan bir kısmetin var senin.
(**Abant**, Eylül-Ekim 1946, Cilt: 2, Sayı: 11, s.32)

BOLU'YA AĞIT
Celâl ÇUMRALI

Köroğlu'nun diliyle
Kalemizdin dağlar heey!
Erlığın alnımızda
Yazısıydın dağlar heey!

Bir gece debremiyle
Çelik bağrın deşildi..
Çamlı belin aşıldı
Aşılmazdın dağlar heey!

Yaralandın düşünden,
Uyandın mı düşünden?
Yar ayrıldı eşinden
Ayrılmazdın dağlar heey!

Kötü şu felek kötü:
Karıştı yerin altı,
Bölündü dünya katı
Bölünmezdin dağlar heey!

Dönekmiş meğer huyun:
Kudretten kaynar suyun
Duydum yolun şaşırılmış
Şaşırılmazdın dağlar heey!

ÇUMRALI der bu hal ne?
Baş baş, taş taş üstüne
Gözün yumup düşürmüş,
Düşürmezdin dağlar heey!
(**Abant**, Eylül-Ekim 1946, Cilt: 2, Sayı: 11, s.31)

ATAMIN DAĞLARINDA
Hayrettin YALÇIN

Sazımın tellerinde Köroğlu dile gelip,
Ayvaz kılıç sallıyor Çamlıbel bağlarında,
Kır atın kişnemesi korkunç sükûtu delip,
Yel gibi dolaşıyor Atamın dağlarında.

Bir köşeye çekilmiş Dertli kopuz çalıyor,
 Âşık Osman kalbimi hülyalara salıyor,
 Geçmişin fisiltısı destan olup kalıyor,
 Figani'nin sırdaşı Atamın dağlarında
 (Abant, Ocak – Şubat 1945, Cilt: 1, Sayı: 4, s. 15)

ALADAĞ

Salih KOÇAYILDIZ

Bir yaz günü geldim ki Aladağ'a,
 Beni büyüledi muhteşem doğa.
 Yemyeşil bir dünyanın ortasında
 Nereye baksam orman, yine orman
 Çam ağaçları uzun boylu ve sarışın
 Kızlardan çok daha güzel
 Cazibesine kapılarak
 Oradan oraya koşuyorum
 Her yerde ayrı şenlik var
 Gelincikler, sincaplar, tavşanlar...
 Halı sahada gösteri yapıyor
 Onları izleyen kanlıca mantarı
 Düşlerdeki sevgiliye benziyor
 Bir tatlı ürperti sararken yüreğimi
 Süzölmüş duygularıyla
 Yumuk gözlü çiçekleri okşuyorum
 Ve sevdalı kuşları dinledikten sonra
 Yaylanın yolunu tutuyorum.
 Yaylalar ormanın kucacağına oturmuş...
 Havası tertemiz, suları bengisu
 Eşini benzerini görmedim doğrusu
 İnsana huzur veren bir yaşam
 Bir başka değer kazanıyor
 Her akşam
 Rüzgâr yeğni yeğni eserken
 Mis gibi kekik ve reçine kokuyor
 Böyle gecelerin sabahında
 Güneş doğdu mu şebnem üstüne
 Işık oyunları başlıyor yeniden.
 Bu ritimle geçiyor bütün yaz
 Her şey kesilince neşv ü nemâdan
 Rengi değişiyor Aladağ'ın
 O güzelim çehresi artık sütbeyaz
 Ağaçları telli duvaklı gelin olmuş
 Konfeti yağıyor semadan.
Bolu Üçtepe Şairlerinden Bir Demet Şiir, Bolu 1998, s.49-50.

DURUR**Sezai ARABACI**

Yine bahar gelmiş kuşlar dallarda
Her biri bir yerde ötüşüp durur
Sevgililer çıkmış gezer yollarda
Kimi kuytularda sevişip durur

Yayla bayır şimdi kekik kokuyor
Karınca yolunda mekik dokuyor
Bülbül gül dalında gazel okuyor
Arı çiçeklerle öpüşüp durur

Göçmen kuşlar bugün dönmüş yuvaya
Dere sularını döker ovaya
Koyun kuzu hepsi çıkmış yaylaya
Çoban kavalıyla söyleşip durur

Bolu Dağlarını duman bürümüş
Koroğlu Dağında karlar erimiş
Sıla köprüsünü seller sürümüş
Ayrılan hasretle bekler durur

Ağaçlar uyanmış yaprak açıyor
Kelebek kırlara neşe saçıyor
O yar küsmüş bana her dem kaçıyor
SEZAI aşkıyla tutuşup durur.

YAYLA HASRETİ**Tuncay DEMİR**

Gurbet ellerinde hayal ederim,
Hayali gözümde tüter Avdan'ın.
Allah nasip eder bir gün giderim,
Hayali gözümde tüter Avdan'ın.

Köyden çıkıp Ovacık'a varsaydım,
Orlakta'da yorulup da dursaydım,
Karacapınar'da mola verseydim,
Hayali gözümde tüter Avdan'ın.

Orda biter çiğdemlerin sarısı,
Taşlarla doludur öte berisi,
Devrencik deresi yolun yarısı,
Hayali gözümde tüter Avdan'ın.

Dere yamacında seyreyle taşı,
Hayat Kayası'dır yokuşun başı,
Taş başına otur, bak kuş bakışı,
Hayali gözümde tüter Avdan'ın.

Yayla kapısından girsem çayıra,
Kadınlar toplanıp tiftik eğire,
Hayvanlar yayılır kıra, bayıra,
Hayali gözümde tüter Avadan'ın.

Bazlamaç ısıtsam ocak başında,
Tarhana çorbası yanı başında,
Bin bir lezzet vardır bulgur aşında,
Hayali gözümde tüter Avdan'ın

Elime verse de dedem nacağı,
Odun için gezsem köşe bucağı,
Gün batarken şenlendirsem ocağı,
Hayali gözümde tüter Avdan'ın.

Gökpınar'da vardır iki tek kuyu,
Dertlere dermandır kuyunun suyu,
Kökнар gölgesinde çeksem uykuyu,
Hayali gözümde tüter Avdan'ın.

Damca'ya yürüsem sabah serinde,
Pınardan su içsem orta yerinde,
Gözyaşım kurusa taş üzerinde,
Hayali gözümde tüter Avdan'ın.

Kırtıllar içinde ağıl kapısı,
Ağaçtandır bizim evin yapısı,
Bir başka ses verir koyun kuzusu,
Hayali gözümde tüter Avdan'ın

(Demir, 2001:54–55)

BOLU DAĞLARI VE KÖROĞLU Çoşkun ERTEPİNAR

Köroğlu'nun kır atı
Bu dağlarda kişnemiş...
Bu dağlar Bolu dağları,

Yurdumun çam kokulu dağları...
Çıkmış yücesine de Köroğlu
Gök gürlercesine ünlemiş:
Çamlıbel'den esen rüzgârlar gibi
İnsanoğlu hür olmalı!
Adı neye yarar ölümlü Bolu Beyi'nin,
Bu güzel diyarda kötülüğe dur olmalı...
Şu Dağlar Bizim Olmalı, Ankara 1973, s.39-40

ARADIM **Hasan KAPLANI**

Kaybettim nur yüzlü bahar gözlümü,
Çele Dağı bellerinde aradım.
Sordum sarıçama mavi ladine,
Kayınların dallarında aradım.

Ben o yardan ayrılamam der idim,
Hasretimi ardım sıra sürüdüm,
Bir kararda duramadan yürüdüm,
Yedigöller yollarında aradım.

Gönlüm gam elinde çekerim zarı,
Bahar gözlü yârim ömrümün varı,
Gördüm bir koyakta çalşır arı
Peteğinde ballarında aradım.

Yaban kuşu bir çalıda öterken,
Ayrılık acısı cana yeterken,
Gün yorgunluğunda güneş batarken,
Ufuktaki allarında aradım.

Aradığım canan kendi özümde,
Her nereye baksam görür gözümde,
Kaplani'ye ortak oldu sazımda,
Mızrabında tellerinde aradım.

Bahar Gözlü Yâre Şiirler, Ankara 2013, s. 67.

GÖLLER

ABANT

Ali TUNÇKOL

Yaylasında koyunları meleşir
Ovasında pehlivanlar güreşir
Sularında balıkları oynasır
Cennetten bir köşesin sen Abant.

Dağlarında binbir çiçek yetişir
Pınarında ab-ı hayat akışır
Çayırında mutluluklar pekişir
Cennetten bir köşesin sen Abant.

Ormanında türlü kuşlar ötüşür
Yel estikçe çiçekleri kokuşur
Gölümüzde nilüferler yetişir
Cennetten bir köşesin sen Abant.

Ulu çamlar bulutlarla söyleşir
Gölgesinde sevdahlılar eğleşir
Güzellikler birbiriyle yarışır
Cennetten bir köşesin sen Abant.

ABAD (ABANT)

Tarık Ziya İŞİN

Can Yolaç'a

Göklerden ormana düşmüş gözyaşı,
Mavi damla gibi akıyor Abad,
Çamlara yaslanmış o narin başı,
Nazlı ceylan gibi, bakıyor Abad.

Çiçekli ormanlar, suda nilüfer,
Mis gibi kokular saçmada her yer,
Su gibi temizdir: Orda gezenler,
Gönülden kederi atıyor Abad.

Bulunmaz dünyada bir benzeri eşi,
Yeşil çimenlere yaslanır başı,
Şifalar saçıyor toprağı taşı,
Her gören gönüle akıyor Abad.

Mavi sularında, çam akisleri,
Cennete benzeyen yerlerden biri,
Dünyanın en güzel, en şirin yeri:
Bolu dağlarından yatıyor Abad!

Not: Abad kelimesi zamanla Abant'a dönüşmüştür.

Dağ Çiçekleri, 2. Baskı, Bolu 2002, s.10.

ÇAM VE GÖL ÂLEMİ **Abant'ta -** **Necmi EREN**

Saadetin sonsuz bahçesindeyiz
Göl aydınlığıyla dolu içimiz
Gözümde perdeyi çekti mavera
Su ve çam içine cem oldu dünya.
Allah, kapısında her duygumuzun
Ve ömrün en mes'ut ânları, uzun..
Bu rüya gölünde açıp da yelken
Hayal dünyasına doğru giderken,
Bir pembe dumana bürünür varlık;
Ve insan o insan değildir artık.
Unutur hayatın dağdağasını,
Doldurur sükûnun altın tasını.
Bu dağ, Tanrıça'mın aziz beldesi;
Bu göl Tanrıça'mın mavi bahçesi.
Bu zümrüt âlemde onun sihri var,
Ve insan bu yerde onunla yaşar.
Bitmez musikisi suda rüzgârın
Mucize mahşeri olacak yarın.
Yarını çıırçıplak gösterir zaman
Bu göl günlerinin aralığından.
Bu göl günlerinde gizlenen büyü;
Diriltir ruhlarda yatan ölüyü.
Besbelli bu sırta şimdi her kamış,
Allah'a erişmek için uzamış..
Besbelli bu yerde şimdi her koku
Döker gönüllere bir başka duygu.
Bir ıtrın bestesi içinde cihan
Biraz ilâhlaşır burda her insan
Fıskırır dört yana bu gölden âhenk
Dökülür bu göle dört yanından renk.
Ebediyetine çekecek bizi
Sularda titreyen çamların aksi

Billür sarayından bu su dünyası
 Uzadır her ruha huzur meyvesi.
 Mavilik içinde beyaz bahçeler
 Gösterir insana nazlı nilüfer.
 Rüzgârla yayılır bir çam kokusu
 Ve gittikçe rengi aşka dönen su.
 Duyurur kalplere altın sesini;
 Boşaltır sükûnun şelâlesini;
 İçinde en mes'ut hayatın izi
 Taptaze bir aşka çağırır bizi.
 Sonsuz musikisi burda hayatın
 Nesi varsa sarar bu kâinatın.
 Göklerinde mağlûp gezinir kader
 Ve talihe burda insan hükmeder.

Atlas çarşafında mercan gölünün
 Geniş bir tebessüm yüzü ölümün.
 (Abant, Temmuz-Ağustos 1944, Cilt: 1, Sayı. 1, s. 8-9)

ABAND **Arif Nihat ASYA**

Mavi midir yeşil midir
 Gözlerindeki?
 Ey güzel çocuk, tatlı çocuk,
 Ne mutlu bana ki
 Bolu'nun Aband'ı bir,
 Benim iki!

Kökler ve Dallar, İstanbul 1997, s.142.

ABANT **Salih KOCAYILDIZ**

Burası mavi göl, yeşil deniz
 Burada her akşam,
 Sürüp gider gizemli bir yaşam.
 Yatağına uzanınca Abant'ın suyu
 Hasretle koynuna giriyor ay ışığı
 Ve rüzgâr ninni söylüyor o zaman
 "Uyu güzelim uyu!"
 Böyle afsunlu gecelerde
 Gösteri yapan ateş böcekleri
 Sabaha doğru meçhul sahneyi

Şeyda kuşlara bırakıyor
 Ve güneş doğdu mu yeşil rüyanın üstüne
 Ortaya çıkıyor bütün ihtişam.
 Tatlı râşeler geçirirken doğa,
 Gülücükler dağıtıyor nilüfer çiçekleri
 Bu şahane dekoru seyre dalan
 Ağaçlar, sincaplar, mantar, sarmaşık,
 Sevgi yumağı olmuşlar.
 Buram buram sevda tütüyor.
 Hepsi de birbirine âşık.
 Çam ağaçları huzur evi

Kayın ağacı kollarını açmış insanlara
 Gökmar el pençe divan durmuş
 Kıyaslamak olası değil
 Bir başkadır Abant'ta sevgi.
 Duru, dingin ve de özgür orman
 İnsanları kucağına çekiyor.
 Hayranlık duygularıyla karışık
 Övgü yağıyor dudaklardan
 "Canım Abant çok özelsin,
 İrem bağından daha güzelsin!"
Bolu Üçtepe Şairlerinden Bir Demet Şiir, Bolu 1998, s.51.

ABANT NİLÜFERLERİ Bilge ÖNGÖRE

Gece mavisini
 O boş tuvalde
 Çılgınlıklarım uyanır
 Her gece
 Balık olur, yüzerim
 Bir denizaltı bahçesinde
 Titreşimlerini yakalarım
 Aşk yapan istiridyelerin
 Kuş olur, uçarım
 Kulaklarımda özgürlük çığlıkları
 Ulaşmak kolay gelir
 O zaman, güneşe
 Ve bir Abant Nilüferi gibi
 Yüzerken yeşil yapraklarım
 O sessiz durgun mavide
 Barışı sunar çiçeklerim
 Taşırken yıldızları, gölün serinliğine.
 1992, BOLU, **Kozada Uyku**, 2. bs., 2000, s.72

YEŞİL ELMAS BEŞİĞİ BOLU
Fazıl OYAT

Anayoldan saptık güneye doğru tamam,
 Yolun iki geçişi göklere püskürme çam
 Türlü ağaçla bitki tünelleştirmiş yolu
 Kekik, zambak, menekşe kokuyor sağı solu

Bu orman salonunda kuşlar çıkmış konsere
 Halk türküsü söylüyor çığıl çığıl bir dere
 Tam bin üç yüz metreye döne döne yükseleli
 Çataldağ doruğunda gülen Abant'a vardık.

Gölün etrafında bir soluk aldım
 Bir ara suyla baş başa kaldım
 Bakışım dalınca o mavi göze
 Bir sevdalı gibi başladı söze:
 Görenler ne güzel göl diye bakar.

Yazın dinlendirme yeri olurum
 Yorgun beyinlere şifa bulurum
 Karşıdan karşıya kayıklar aşsın
 Gök ipek yüzümde gezsün dolaşsın
 Çimme, güneşlenme yerlerim olsun

(Abant Gazetesi, 28 Ekim 1959, Yıl: 3)

ARDIÇ KUŞU'NA
Nedim ÇAPMAN

Gün doğarken Abant'a
 Seninle sevişmiştik ardıç kuşu:
 Sevdanı bilirim.
 Uyanmamı hiç beklemezdin.
 Göle inmiş bulutlar yükseliyordu,
 Takılarak çam doruklarına...
 Çağıldayan sel deresi gibi coşkundum;
 Uykulu gözlerime dolarak sevinç,
 Göl sularına açtım: penceremi.

Bulutlu bir orman yeşiliydi önümüz;
 Yelken yelken uçup gitti bulutlar..
 Nilüfer goncalarını uyandıran yel,
 Ve yaban ördeklerinin sesleriyle
 Mısra mısra türkü oldu günümüz..

İkimiz de şairdik,
Karşılıklı öğüyorduk bu güzelliği;
Dumanlar tüterken Samat Yaylası'ndan,
Çıngıraklı sürüler indi göl kıyısına..
Ve ihtiyar balıkçı,
Suları izleyerek dönüyordu;
Alabalık avından.

(**Abant**, Kasım-Aralık 1944, Cilt: 1, Sayı: 3, s. 22)

ABANT'LİM
Nurşen ÖZTURÇALI

Çözülmez bir büyü idin gözlerimde
Venedik akşamlarını serinleten mavi
Yeşile soyunmuş ağaçlarda nem
Dolun aşk gecemizi unuttun mu bilmem?
Rıhtımlar boyu gondolla taşımıştım seni
Yağmurlar içime bunca yağmasa
Bende belki unutabilirdim gözlerini

Seninle bir Venedik'teyiz şimdi
Bu hangi Venedik öyküsü uzun
Cemrelerin ilk sıcaklığını duyar gibiyim
Seni şimdi her mısrada yaşar gibiyim
Sen hâlâ gençsin, güzelsin, tazesin
Hâlâ o gün batımları Venedik'tesin.
Telli duvaklı gelinsin, saadet katığın
Ve sana en güzel düğünü ben yapıyorum
Dolun aşk gecemizde, unutamadığım.

Çözülmez bir büyü gibisin yine gözlerimde
Seninle bir Bolu'dayız şimdi
Bu hangi Bolu öyküsü uzun
Etrafı çevirdim bütün sokakları
İçinde kalmasın gençlik hevesleri
Bu gemiler de seni getirmek içindi
Biliyordum bir gün döneceğini geri.

Gayrı bütün yalnızlığıma elveda
Venedik, Bolu öyküleri söylemeyeceğim
Gayrı uzak uzak seslenmeyeceğim sana
Seninle bir Abant'tayız şimdi.
Bu hangi Abant öyküsü uzun
Masamda mezem, kadehimde şarabımsın

Alabalığım, her şeyim, sen benim kadınımsın
 Bu göl senin gölün, ormanlarsa vatanın
 Rüzgâr senin havan, nilüferler duvağın
 Esmerim, güzelim, sıcacık kanlım
 Hakiki aşkı sende buldum Abant'ım

1962 –Kayseri (Çele, Mayıs 1963, Yıl: 1, Sayı: 3, s. 15)

SAKLAR

Nurettin UYTUN

Dağlar, tepelerle yeşil ufuklar
 Bağrında mercanlı bir gölü saklar;
 Her ağaç dile gelmiş de sanki
 Şevkati, sevimliyi sayıklar.
 Göynük Mercan Gölü: 23.05. 1999

Gül Düşmüş Bahtına, İst. 2005, s. 45.

YEDİ GÖLLER

Bilge ÖNGÖRE

Asırlık ağaçlara baktım
 Sık ve yaprak yaprak ağaçlara
 Gökyüzünü göremedim
 Göremediğim taş yığınlarından değildi
 Çimlere yattım, yuvarlandım
 Bahar kokulu çimenlere
 Çimler taşıma değildi
 Güneş süzülüyordu gözlerime
 Çamların ibrelerinden
 Mis gibi bir hava soludum
 Oksijen soludum gerçekten
 Hava, yüzde bilmem kaç oranında
 Kirli değildi
 Hafiften yağmur çiseliyordu
 Yedi rengi, yedi göle vurmuş
 Gökkuşağının altından geçtim
 Cinsiyetim değişmedi
 Ben de zaten istemedim
 Çiğ damlacıkları titreşirken kirpiklerimde
 Bir de çiğdemlerde
 Mutluluğa dokundum
 Orada mutluluk gerçekte
 1993, BOLU/YEDİGÖLLER
Kozada Uyku, 2. bs., 2000, s.77

YEŞİL UYKU
Tuncay DEMİR

O kızgın güneşin gözyaşlarıyla
Bir anda ıslattı yeşil uykuyu
Dalların hayretli bakışlarıyla
Yedi renk kucaklar Gölcük'te suyu

Kök nar dallarından sallanan damla
Sanırım ağacın bitmez yasıdır
Düşerken toprağa bir ihtişamla
Gökteki meleğin son elmasıdır.

Her bahar dökülen nisan yağmuru
Güneşin saçını sulara bağlar
Bir renk cümbüşüyle karar hamuru
Bolu'yu Gölcük'e bağlayan dağlar.

GÖLCÜK'TE DÖRDÜNCÜ YIL
Tuncay DEMİR

Dört yılın sabrıyla yola bakıyor
Bağrında adını taşıyan köknar
Sonsuz hasretiyle sessiz akıyor
Bir zaman suyunu içtiğin pınar

Ve Gölcük... Bekliyor yolunu her gün
Ansızın gelirsin diye bir sabah
Sevenler fırkatte, sevgiler sürgün
Bir bitmez umuda gebedir sabah

Ne zaman bir gölge dökülse suya
Ararım her yanı sen misin diye
Gölcük'te dalarken yeşil uykuya
Dökülür gözümden yaş biteviye
Menekşe Gözlerinde Çoban Ateşi, Ank. 2001, s.47.

GÖLCÜK'TE MEHTAP**Tuncay DEMİR**

Sevecen nazarlarla uyanıp düştün
Ürperir Gölcük'ün serinliğinde
Suların koynunda sanki gümüşten
Bir ay ki kıvılgınlar derinliğinde

Usulca yırtılır göğün perdesi
 Gülümser suların sakin koyunda
 Geceye dolarken bir baykuş sesi
 Sallanır köknarın narın koynunda

Uyuyan doğanın nazına inat
 Yükselir semaya duygular gibi
 Bir lâhza susarken bütün kâinat
 Öpüşür sevinçle kaygılar gibi

Salına salına çıkıp semaya
 Buğulu bir çift göz gibi süzülür
 Sihirli ellerle bağlanan hülya
 Gölcük'ün üstünde bir bir çözülür

Serin bir rüzgârla ürperen mehtap
 Tutunur köknarın pürçüklerine
 Kutsal yolculuktan düşerken bitap
 Akseder yosunun pürçeklerine

Son bir kez göz kırıp batarken suya
 Işıldar yüzünde vuslat sevinci
 Gölcük'ün koynunda dalar uykuya
 Parlayıp kaybolan sihirli inci.
 1993

Gönlüme Cemre Düştü Yerdeki Aydan, Ank. 2003, s.54.

GÖLKÖY'DE YOĞURT ÇİÇEKLERİ AÇARKEN I KARIMA MEKTUP

İbrahim KIBRIS

*'Bizim en büyük sevinçlerimizde bile gözyaşı,
 gizli bir keder vardır'
 Behçet NECATİGİL*

Güç pınarlarımın annesi
 Yirmi yılımın sevgilisi
 Bilge sezişlim
 Özverili kadını benim
 Kördumanların beylik sürdüğü
 Üniversite kampüsünden
 Sevgiler sana ve kızlarıma

Şimdi daha iyi anlıyorum sevdiğim
Bedelini ödemediğimiz
Neyimiz var şu dünyada
Sevinçlerimiz bile
Vergisi kesesinden ödenmiş
Ve de Menemen işi saksılarda
Alın sularına yatırılmış
Bir demet
“Kir Çiçekleri” değil midir sevdiğim

Çoğaltamadıysak da onları
Harman yeri gibi olduysa da göğsümüz
Bir gün olup vurmadi suların üstüne
Birlikte bölüştüğümüz acılarımız

Biz ki çoklarına inat
Küçücük odalı
Kitaplara çağrılı
Duvarları biz işlemeli evimizde
Ne güzellikler damıttık hüznlerimizden

Haydi kal kızlarımızla
Bensiz de olsa onları
Yarımlara hazırla
Selamı var Köroğlu'nun
Çok pınarlı İda'ya
'Bekle beni'
Geleceğim haftaya
(1996)

GÖLKÖY'DE YOĞURT ÇİÇEKLERİ AÇARKEN IV İbrahim KIBRIS

Bu gece “Türkmen Düğünü” oynanacak
Ve ben ne zamandır
Ne gecenin sessizliğini
Bu denli coşkulu
Ne de kuşların ezgilerini
Bu denli erken dinlememiştim

Öğrencilerimin ilk düğünü
Benim ikinci düğünüm olacak bu...
(1999)

KÖKEZ PINARI **Şadi VARLIK**

Bir yudum içilmez, dişi dondurur
Koca Yanıkdaki Kökez Pınarı
Şişedeki suyu, süte döndürür
Koca Yanıkdaki Kökez Pınarı

Araba işlemez yayan gitmeli,
Çoban olmalı da koyun gütmeli
Yapraktan bir sayvan kurup yatmalı
Koca Yanıktaki Kökez Pınarı

Yarenlerden biraz sapaya düşer,
Çayırına bol bol inciler döşer
Ölecek hastanın bağrında taşar,
Koca Yanıktaki Kökez Pınarı

Fındık yaprağını içine atın,
Yalnız damarları kalır bu otun,
Sabah yıldızı mı yoksa hayatın?
Koca Yanıktaki Kökez Pınarı

Öğün (Seben Dağı) sen bu suyunla,
Başına gelmeli, kuzu koyunla,
Yaşa ormanınla, yayla köyünle
Koca Yanıktaki Kökez Pınarı..

(Varlık) serin serin başında uyu
Nasıl getirmeli şehre bu suyu,
Bir Çoban Kızının yaptığı büyü..
Koca Yanıktaki Kökez Pınarı..

Duygular Dergisi, 1 Eylül 1941, s.3.

ABANT **Müberra İmral ÖMAL**

Nilüfer yaprakları yelken açmış sulara
Pek sakın yüzüyorlar uyarak dalgalara
Pırıl pırıl mavi su, deniz değil burası,
Alabalığı meşhur ve pek bol kurbağası.
Vırak vırak sesleri tepe tepe yükseliyor
Kurbağa sesi bile göle bir renk veriyor
Çam kokusu sarıyor geniş gölgelikleri
Pek cömertçe açılmış burda Tanrı'nın eli

Yeşilçam ormanına bir göl hediye etmiş
Bolu'nun dağlarına bin güzellik bahşetmiş.
Kucaklamış bu dağı sıra sıra tepeler.
Su içinde uzanmış pek çok kamyş, nilüfer...
Davetkâr bakışlar “Gel!” diyorlar insanlara
Küçük küçük kayıklar hep dalıyor sulara.
Dağ evinin bahçesi cıvıl cıvıl coşuyor.
Ölümsüz dünya gibi neşelerle taşıyor.
Kimi masa başında kimi yaylı şezlongda
Kimi gölde yüzüyor, kimi geziyor dağda.
Yamaçtaki çadırlar ayrı bir renk veriyor,
Abant'da gün nedense çabuk sona eriyor.
Kampta ateş yanıyor, göle vuruyor gölge.
El sallıyor kalanlar, diyorlar; “Güle güle!”
Bu ölümsüz dünyadan dönüyoruz da şehre
Hayat mücadelesi başlıyor burda yine

Bolu'da On Gün”, **Çele Dergisi**, Ankara 1967, S. 47, s.22.

IV

TARİHÎ ESERLER VE KÜLTÜR VARLIKLARI

TARİH HOCASINA

Anlat bana bir parçacık ecdadımı anlat;
Muhtâcım o efsaneye, târihe masal kat.

Yattıkça, büyür dağ gibi bir gövdesi varmış;
Kalkınca, uzar gölgesi dünyâyı tutarmış;

Düşmanları müstefreşelerden yumuşakmış;
On saltanat el pençe rikâbında uşakmış;

Öldükçe yaşarmış yeniden hâdiselerde...
Muhtâcım o ecdâda yalandır deseler de.

Anlat bana bir parçacık ecdâdımı anlat;
Muhtâcım o efsaneye, târihe masal kat.

Midhat Cemal Kuntay; **Türkün Şehnâmesinden**, İstanbul 1970, s. 61.

TAŞ HAN'IN KİTABESİ

(... ?)

Bi-avnilâh Bolı şehrinde bu han oldu nev-îcâd
Ne vâlâ Yıldırım Han Câmii kurbunda hoş-âbâd

Ser-i bevvâb-ı dergâh-ı muallâ meskenet-pîrâ
Cenâb-ı Hâc Abdullah Ağa kıldı anı imhâd

Civâr-ı cami'e evvelce şâdirvân akıtmışdı
Dahî muhtac olan nice mahalde çeşmeler ta'dâd

O nev-mecrâya vakf olmak içün yâdı bunı ancak
Alîm u kâdir-i Mutlak mükâfâtın ide müzdâd

Bu hân-ı kârgîrin hubb-ı esâsın kurdı bu üslûb
İki kat odalar mergûb idüb nev-resmile üstâd

Zehî me'vâ-yı bî-hemtâ içi dışı bütün ra'nâ
Yukarı katı hem bâlâ ider nezzâresi dilşâd

Bununla oldu şâdân derûn-ı sûk-ı sultânî
Velî gör Eski Taş Hanı bu hânın pâyine üftâd

Bu hânın vasfını âlî iden su ni'meti hâlî
O da bânînin ikbâli Hudâ virdi ana irşâd

Suyun buldurdı mecrâya o vâlâ mahzen-i mâye
Bu hânın havzın ortaya alub virdi safâdan dâd

Akarsu dâhil u hâric metâ'ı bunda pek râyic
Hayat olsun hemân vâri iç duâ'yı- hayrıla kıl yâd

Alub bu gevherin serin delüb takdı bulub yerin
Bolu bâzârıdur Şîrîn bu hân oldu ana Ferhâd

Eser kıldı o zû-himmet bu şehri içre büyük ni'met
Bula geçmişleri rahnet peder mâder kamu ecdâd

Redif, Kış-Bahar 2004, Y.: 4, S.: 11, s.8.

ESKİ TAŞ HAN **Hüseyin AKÖĞRETMEN**

Kurt kocayınca kuzuların maskarası olurmuş,
Kuzular dolandır da çevresinde, o yerinde dururmuş.
Bu misale şimdi eski Taşhan da uymuş.
Akibet başa gelir derler, nerde olsa bulurmuş.

Camlarında birer vitrin Arap dilini çıkarmış gibi,
Aslan avını almış da pençesine, sıkarmış gibi.
Örtü ve sunta ile kapatmışlar duvarlarını,
Taşhan'ın eski oluşunu yüzüne kakarmış gibi.

Macuncu tablası gibi allı güllü tabelalar,
Kurşun kenetli taş duvarlarda alüminyum kapılar,
Sadelik ile gösteriş sanki burada harp ediyor.
Sahip çıkalım derken insanlar daha da harap ediyor.

Onarmış güya bilmeyenler her yanını yeni baştan,
Gözlerini boyayalım derken ettiler seni bir de kaştan.
Koca kadın gelin olur mu hiç bunca sene sonra yaştan,
Bozulmazdın belki bu kadar çıkaydın nükleer savaştan.

Taşhan: Seni ben hayalimde böyle mi düşünmüştüm?
Maddiyat seni de sardı yazık bunu gören bir baş yok mu?

Millî değerler diye Bolu'da kimsede telaş yok mu?
Ben yazdım sen de konuş Taşhan atılacak bir taş yok mu?

Eski el sanatları, güzellikler, burada kök salmalıydı,
Ustası namaza gidince işi kalfası devr almalıydı.
Fil ve develerin uğrağı, durağı Taşhan böyle,

Yapalım derken bozulmayıp olduğu gibi kalmalıydı.
Bu yerleri liyakatli insanlar tutmalıydı,
"Eskici Baba"yı yerinde huzurla uyutmalıydı.
Tesbihçiler, miskçiler, eski kitapçı, çiçekçiler,
Ortada fiskiyeli, balıklı havuz, çevresinde peykeler.

Kavrulmuş kahve, leblebi kokuları etrafı sarmalıydı,
Şekerciler tarçınlı, susamlı küp şeker kırmalıydı.
Yaşlı dedeler ezan sesine kadar çayını yudumlayıp,
Gençler bu sahnede Taşhan'ın sırrına varmalıydı.

BÜYÜK CAMİ AVLUSUNDA BİR SABAH **Selami ÖZSOY**

Asırlardır
Süleymaniye'den, Selimiye'den önce
Yıldırım Beyazıt'ın avlusunu aydınlatır
Doğudan gelen sabah güneşi

Yazın serinliğin, kışın ayazın kuşattığı sabahlarda
Güvercinlerden başka
Kimselerin göremeyip ziyan ettiği muhteşem bir ayindir bu
Yüzyıllardır tekrarlanan...

Sabahın sarı güneşi, karanlıklar üzerine ışıdığında
Zamanın yükünü taşıyan kesme taşlara vurduğunda
Yeni günün getirecekleri de belirir sanki taşlarda

Avlu, sabahın ilk merhabalarına hazırlanır
Alnıp verilecek selamlara
Atılacak hızlı adımlara
Günlük telaşlara, koşturmalara
Taze çekilen kahve kokusuna
Esnaf çayının sıcaklığına
Dumanı üstünde somuna
Bir gelinlik siparişine
Bayramlık alışverişine

Hazırlanır avlu
Gecedен verilen bir son nefesin ardından
Avludan çıkılacak son yolculuğa

Ne zaman bu avludan geçsem
Kaçırduğım bu görkemin izlerini ararım
Ürkek güvercinlerin kanat çırpışlarında
Byük cami avlusunda gün ışıırken
Bu muhteşem ayinin tek tanıklarındır
Güne avlu ışıklarında başlayan güvercinler

Asmalı loşluklara açılır Yukarı Çarşı sokakları
Zeminin rengi ne olursa olsun
Sokakları saran eski zamanların kokusu
Taşhan, zamanın serinliğini bugüne taşır
Yeni günde üzerinde çarık izi mi
Ankara lastiği izi mi
İskarpın izi mi olacak bilmez
Her gün bir süprizdir
Hangi zamana uyandığına dair

Büyük cami avlusunda sabah olurken
Güvercinlerden başka
Kimsenin göremeyip ziyan ettiği muhteşem bir ayindir bu
Yüzyıllardır tekrarlanan

Motor gürültüleri, insan keşmekeşi başlamadan
Güvercinlerin sabahı dolduran kanat çırpınışları

Sokağı Dergisi, Eylül-Ekim 2009, S. 27, s. 24.

YUKARI ÇARŞI **Selami ÖZSOY**

Zaman tüneline girer gibi
Daracık sokaklarına daldım
Yukarıçarşı'nın;
Caddenin alüminyumlu, büyük camekânlı
Soğuk gösterişlerine inat
Kırmızı beyaz kenarlıklı
Porselen altlıkla gelen bir esnaf çayıydı
İçimi ısıtan,
Gökyüzünü örtmüş asmalar altında.

Yeditepeli şehrini
Gözleri kapalı dinlerken
“Serin serin kapalı çarşı”
diyen şair
Bir de Üçtepe’de içine çekmeliydi
Geçmişten gelen serinliği.
Büyük camiden
Bir saba makamı ezan
Çarşının içinde yankılanırken...
Günün ilk ışıkları...
Fonda açılan kepenk gürültüsü...

Taşhan’ın kesme duvar taşlarıdır
Asırlardır yağmur, kar, güneşle
Çarşıdan gelip geçmiş
Cümle müşterinin, esnafın
Sohbetini lafzında tutan.
Köşe başında beliriveren
Aşına bir merhabayı unutmayan.

Ben çıkarken çarşıdan
Oluklu kiremitlere çaptan
Eski bir yağmurla
Daha iyi anlıyorum şimdi:
Sıradan günlerin ardında kalan
Şehrin hafızasıdır bu çarşı.
Ve daha asil akar
Yukarıçarşı’da zaman.

Sorarsanız bir gün siz de
Bu sükûn ikliminin sırrını,
Çarşıbaşı’ndan merdivenlere
Dar sokakların üzerinden uçuşan
Gelmiş geçmiş bütün güvercinler
Anlatır size.

Çünkü
Sadece ve sadece
Üzerinde güvercinler uçan
Çarşılarda yaşar zaman.

Sanat Sokağı, Ocak-Şubat 2005, S. 6, s. 16.

GELENEK VE GÖRENEKLERİMİZ MİLLÎ DEĞERLER**ESNAF DUASI****Ali TUNÇKOL**

Yaşayan bir tarihtir Mudurnu çarşısı
Nam salmıştı yıllarca atamızın iğnesi
Asırlardır haftanın her mübarek cuması
Yapılır geleneksel Esnaf Duası.

Kimi yukarı çarşıda demirci ustası
Kimi nalbant kimi kalaycı kalfası
Ellerde nasır, yüzlerde kömür karası
Bunlar emeğin, alın terinin aynası.

Kimi Orta Çarşı'da terzi, kimi semerci
Pabuççular Çeşmesi'nden nasip alır meşçi
Ustalar törenle kuşanır peştemalı
Saracı, hallacı... hepsi de zanaatına sevdalı.

Mübarek cuma günleri namaz öncesi
Durur bir an örse inen çekicin sesi
Alevleri coşturan körüğün nefesi
İğne iplikle süren rızık mücadelesi.

Saf saf olup durulur duaya
Eller huşu ile kalkar semaya
Hamdedilir, şükredilir Mevla'ya
Fatihalar gönderilir ecdada.

Özümüzdedir helal kazanç kaygısı
"Ben siftah ettim, sıra komşumda" duygusu
Sürsün dünya durdukça bu Ahilik mirası
Geleneksel Mudurnu Esnaf Duası.

ARİFE GÜNLERİ**Orhan ERSOY**

Neden bilmem böyle her bayram arifesinde
Sanki yeniden çocuk olurum...
Yıllarca uzağa çeker götürür anılar beni.

Bayram temizliği yapılır evlerde,
Çocuklar için bozuk para hazırlar büyükler,

Bayramlık yemekler pişer gece yarısına kadar,
Pırıl pırıl kalaylı bakır tepsilerde,
Börekler, tatlılar..

Dramanda'ki evimize yakın o büyük arsada
Daha bayramdan günlerce önce
Kurulurdu çocuk gönlümüze,
Türlü salıncaklar, atlıkarıncalarla gelir de bayram.

Çocuklarla koyun koyuna girerdi bayrama
Yeni çoraplar, kunduralar, elbiseler...
Sokaklarda bir telaş, arife gününden...
Bayramın büyüyle dolardı her yer.

Küçük yürekler çıldırısıya özleyerek sabahı
Gözlerinde hülyalarla daldı uykuya...
Bayram ezanlarıyla ağırdı gün,
Açardı kapılarını bir masal dünyasına...

-“Bayramınız ubarek olsun...”
-“Niçe bayramlara yavrum...”
Ve öpülen büyük ellerden
Küçükellere kayardı paralar.

Atlıkarıncalar, türlü salıncaklar,
Küçük değneklere sarılı al-yeşil macunlar,
Ketenhelvaları, çata-parlar,
İki direk arasına gerili kalın telde
Ellerinde uzun sopasıyla cambazlar...

Şimdi o yıllara bakınca uzaktan
Bir şeyler gelir, tıkanır boğazıma,
Bir sızı uyanır içimde, gittikçe büyür yavaş yavaş...

Sıyrılır gider zamanla geçmişin sisleri,
Silinir gözlerimden o sevgili yüzler...
Bu milyonlarca insanın yaşadığı şehirde
Öylesine derinden duyarım yalnızlığımı.

MUDURNU'DA BAYRAM **Ali TUNÇKOL**

Huzur sevinç başköşeye kurulur
Her yuvada güzel sözler duyulur

Gurbetteysek Mudurnu'ya koşulur
Ana evlat özlemleri son bulur

Bayram için tatlı telaş yaşanır
Konu komşu hazırlığa başlanır

Sıra olup ırmaklara girilir
Tokaçlarla çamaşırlar dövülür

Köşe bucak gıcır gıcır silinir
Sofa mutfak çam kokusu yayılır

İneceyle baklavalar yazılır
Bol cevizli katmerliler dizilir

Arifedir top sesleri duyulur
Hisar Dağı Bayramları duyurur

Mudurnulular Derneği Bülteni, Aralık 2011, s.86.

BİRİKME **Ali TUNÇKOL**

Sıra ile ziyafetler verilir
Âdetimiz elbet “pabuç giyilir”
Mudurnu'nun değerleri bilinir
Birikmeyle dirlik düzen kurulur.

Şarkı türkü oyunlarla çoşulur
Başeski'nin buyruğuna uyulur
Ara sıra “Buyur Bey”ler duyulur
Birikmeyle dirlik düzen kurulur.

Sazla sözle beraberlik pekişir
Yârenlere adap erkân yakışır
Uymayana hemen “Mıcık” yetişir
Birikmeyle dirlik düzen yerleşir.

Her anında sevgi saygı görülür
Mudurnulu terbiyesi övülür
“Kalk git havası”yla eve dönülür
Birikmeyle dirlik düzen korunur.

Mudurnulular Derneği Bülteni, Haziran 2007, Yıl: 1, Sayı: 2, s. 44–47.

KIRKİKİNDİ**Yunus GÜLDEMİR**

Yaylalara akın eder son kuşlar.
 Kırkikindi yağmurları yağarken
 Sular coşar, ilkyaz biter, yaz başlar.
 Kırkikindi yağmurları yağarken.

Yaylalardan yaylalara çıkılır
 Hıdrellezde yalım ateş yakılır.
 Meyva çıkar daldan çiçek dökülür,
 Kırkikindi yağmurları yağarken

Koyungözü, gelinciğin kardeşi
 Gerçekte düş, yaylalarda yaz başı
 Oyna ıslan, dokuztaşı, beştaşı
 Kırkikindi yağmurları yağarken.

NEVRUZ ZAMANI**Aleyna ŞAHAN**

Bahar geldi şenlendi her yer,
 Kutlarınız Nevruz'u her mart bizler,
 Bana göre baharın gelişi,
 Sana göre bolluk, bereket.

Birlik ve beraberlikler
 Kardeşlikler pekişirler,
 Herkeste bir neşe var,
 Tabiat uyanıyor tekrar

Açtı kır çiçekleri,
 Rengârenk giysiler içinde
 Coştı tüm gönüller,
 Tek bi kalp, tek bir yürekte.

Boyandı yumurtalar
 Azeri Türklerinde,
 Yeni bir yıl geldi işte
 Bütün Türk Dünyasına göre.

Çok eski zamanlarda
Başladı Nevruz kutlanmaya,
Bahar mevsimi önemliydi,
Çünkü bolluk ve bereketin habercisiydi.

Büyük büyük ateşler yakılır,
Dilekler tutularak üstünden atlanır,
Bir başka anlamı da Nevruz'un,
Ergenekon'dan çıkmadır.

Nevruz; kardeşlik, mutluluk, sevgi,
Rengârenktir baharın rengi,
Sultan Nevruz, Nevruz, Nevruz Meyrani,
Aslında hepsi dostluk demektir.

Ne Kırgız ne Azeri ne de Kazak,
Hepsi de Türk değil mi hepsi de arkadaş
Nevruz her dilde, her Türk boyunda,
Her iklimde bir kuşak.

Ne fark eder ismi,
Ne fark eder her hecesi,
Sonuçta baharın müjdecisi
Yeni bir şölenin nefesi.

Gökkuşığı, Mayıs 2011, Y.: 1, S.: 1.

NEVRUZ BAYRAMINDA TÜRKİYEMİZ **Çiğdem ÖZAY**

Bayramınız kutlu olsun
Yine bir bahar bayramında
Gönül gönüle, elele birlikteyiz.
Nevruz bayramınız her şeyin ötesinde
Sevgi ile geldi yine bugünlere

Coşalım, eğlenelim hep birlikte kardeşçe
Sevelim dünyayı, doğayı, baharı
Sevelim her nevruzda
Birbirimizi, Türkiye'mizi
Gönüllerimizde olsun Nevruz Türkiye'mizde

Nevruz sevindirir insanları her zaman
Saflıkla, dürüstlikle girelim bahar düğününe

Sevelim Nevruz'da, her mevsimde birbirimizi
Sevelim doğamızı, yeşilliği, Türkiye'mizi
Sevelim bu dünyada olan her şeyi.

Çocuk Gözüyle Türk Kültüründe Nevruz, Ank. 2001, s.50.

NEVRUZ SEVİNCİ

Dinarsu ASLAN

Nevruz geldi, her tarafta tatlı bir telaş,
Babam ağaç budadı, anmem bişirdi aş,
Kış gitti artık hoş geldin bahar,
Çicekler açıyor artık yavaş yavaş.

Dilekler gerçekleşsin, yaktık ateş, atladık üstünden,
Kurduk çadırları başladı şenlik,
Bahar geldi diye bütün çalışmalar,
Etraf yeşilleniyor artık yavaş yavaş.

Kutlar Nevruz'u Azeri, Kazak, Türkmen,
Hepsinin dileği mutlu bir yıl yaşamak,
Bütün Türk dünyası el ele,
Kutlar Nevruz'u sevinçle.

İzmir – Urla'da “Mart Dokuzu Şenlikleri”,
Tire'de “Sultan Nevruz Bayramı,”
Her yerde adı farklı,
Ama ortaktır heyecanları, duyguları.

İnsanlar hep bir arada meydanlarda,
Rengârenk kıyafetler içinde, süslü caddelerde,
Gelenekler farklı ama faaliyetler aynı,
Kutlamalı Nevruz'u her mart ayı.

Dua ediyor insanlar bereket olsun diye,
Tarlalarda bol buğday, evlerinde huzur olsun diye,
Kabul olsun duaları,
Mutlu olsun bütün Türk Dünyası.

Bahar geldi, Yeni Gün geldi,
Herkes temizledi evini, sokağını,
Yumurtalar tokuşturuldu,
Eğlenceler başladı birlik beraberlik içinde.
Gökkuşluğu, Mayıs 2011, Y.: 1, S.: 1.

MUTLULUK ZAMANI**Emine ERCAN**

Nevruzdur, baharın başlangıcı;
Ölmüş doğanın tekrar canlanması;
İnsancıl duyguların kalplerde uyanışı;
Nevruzla başlar, gözlerin canlı ve pırıl pırıl bakışı.

Başladı yeni bir gün, geldi nevruz;
Tüm insanlar, kardeşlik içinde mutluyuz;
Dostluk ve kardeşliği, yaymak için sorumluyuz;
Eğlenceler, piknikler, biz kötülükleri unutmuşuz.

Halaylar çekilir, mendiller ellerde;
Sevinç şarkıları, söylenir hep dillerde;
Mutluluğun simgesi var, pırıl pırıl bakan gözlerde;
Sevinçle, dudaklardan dökülen, bal misali sözlerde.

Kederleri yok edelim, nevruz mutluluk zamanı;
Gözlerde olmasın, bir damla gözyaşı;
Bugün dostluk ve kardeşliği yaymanın tam zamanı;
Gelin birlik olalım, duyalım mutluluğun hazzını.

Çocuk Gözüyle Türk Kültüründe Nevruz, Ank. 2002, s.52.

BAHARIN SİMGESİ**Esra KARATAŞ**

Bir sabah gözlerimi açtığımda,
Kuşların cıvıltıları yankılandı kulaklarımda.
Ağaçlar çiçek açmış, canlanmıştı doğa.
Gülüyordu güneş bir kahkaha misali insanlara
Mat yürekler bir anda
Pırlanta gibi parlamıştı ufuklarda.
Eğlenceler kurulmuş,
Davullar çalınıyordu meydanlarda.
Tıpkı bir gurbet yolcusunun gelişi gibi,
Heyecanlı bir bekleyiş sonucu geldi,
Baharın simgesi Nevruz'da.

Bir gece gözlerimi kapattığımda,
Yine benimleydi Nevruz.
Hiç aklımdan çıkmamıştı ki!
Hââ neşesi bir cıvıltı gibi içimde.
Söylenen şiirlerin kulaklarımda,

Okunan şarkıların beynimde izi kalmıştı âdete.
Bir mutluluktan Nevruz benim için.
Tıpkı bir bayram heyecanıydı doğada.
Nevruz bayramı can verir,
Ağaca, çiçeğe, taşa, toprağa...

Çocuk Gözüyle Türk Kültüründe Nevruz, Ank. 2002, s.51.

NEVRUZ

Ömer ERU

İlkbahar Çiçekleri yine renklere büründü
Türk yine canlandı yine demire tav verdi
Türkmeni, Tatarı, Azerisi, Kırgızı bayrama geldi
Türküz Nevruzda bayram ederiz biz.

Dostluk kapıları açılır
Gönülden gönüle köprü kurulur
Sular coşar, filizler uzar, toprak bereketlenir
Türküz Nevruzda bayram ederiz biz

Gelsinler canlar dolsunlar meydanlara
Renkli giysiler giyilsin bedenlere
Güzel sözler düşün dillere
Türküz Nevruzda bayram ederiz biz

Ateşler yükselsin adam boyu
Demirler dövülsün gün boyu
Dilekler tutulsun akarsu boyu
Türküz Nevruzda bayram ederiz biz

Dağlar ovalar bulutlar denizler akarsular
Hora tepsin genç kızlar, genç delikanlılar
Dünya bizim selamlaşsın tüm Türkler
Türküz Nevruzda bayram ederiz biz

Ömer der dünyada yoktur böyle bayram
Taa Ergenekon'dan gelmiş benim atam
Beşyüzmilyonuz tükenmeyiz düşman kurşunuyla
Türküz Nevruzda bayram ederiz biz

Sokağı, Ocak-Şubat 2011, Y.: 8, S.:39, s.83.

NEVRUZ ATEŞİNİN PERİLERİ

Seda KUTLUĞ

Bir serin rüzgâr eserken dağların ötesinden,
Ruhum, doğaya cilve yaparcasına sarılır renkler âleminden.
Gözlerim usanmıştı artık, kışın hüznü ve soluk renklerinden,
Gönüllerin zincirlerini kırar güneş, mutluluğun derinliklerinden

Kanatlanmış uçuyordu umutlar, dostluğun sonsuz göklerinden,
Yağmur perisi gönderiyordu rahmetini dağların eteklerinden.
Doğa uyanıyordu bembeyaz ve saf bir güzelliğin imgesinden,
Baharın sevinç kokan ezgileri çalıyordu artık Nevruz'un flüdünden.

Nevruz ateşinin perileri arındırır ruhları kötülüklerden,
Güneş, gönüllerin verimli toprağına dostluk ve sevgi tohumları ekerken,
Kış, hüznü damlayan kılıcını kınına koyar, Nevruz perilerinin değneğinden,
Sevgiyle harmanlanan ruhlar, kendine yeni bir dünya kurar Nevruz'un evreninden

Çocuk Gözüyle Türk Kültüründe Nevruz, Ank. 2001, s.49.

MAZİ

Serpil ERGİN

Nevruz gelince
Eski günlerimi hatırladım
İpleri alırdık elimize
İp atlardık
Kırlara çıkıp, koşar oynardık
Ağaçlara tırmanıp
Saklambaç oynardık
Çiçekleri toplayıp
Vazoya koyardık
Birbirlerimizi çimlere atar,
Yuvarlanırdık.
Ateş yakıp, üzerinden atlardık
Dilek tutardık atlarken
Akşam mahalleliyle
Toplanırdık bizim eve
Işıkları söndürür mumları yakardık
Mum ışığında, sohbetlere daldık
Saat gecenin üçü, hâlâ konuşurduk
Nevruzun zevkini bu saatte bulurduk
Nevruz sona erdi, mutluyuz hâlâ
En büyük mutluluktur bizim için Nevruz
Gelecek seneki nevruzu hepimiz bekliyoruz.

Çocuk Gözüyle Türk Kültüründe Nevruz, Ank. 2002, s.53.

MUTLULUĞUN ADI **Sibel KARAMAN**

Daha dün öğrendim ne demek olduğunu,
Atalarımızın kutladığı bir bayram dediler.
Ne anlama gelir dedim
Bahar şenliği dediler.

Böyle bir yanlışı nasıl yaptık biz?
Değer vermedik atalarımıza.
Daha 14 yaşında duydum adını.
Taa içerimde hissettim baharın tadını.

O bahar gününü yaşamayı ben de isterdim,
Arkadaşlarla bir olup,
Ateşler yakmayı.
Yemyeşil ormanlarda, kuşlarla kucaklaşmayı.

Bakmalıyız geçmişimize,
Atalarımız nasıl kurtulmuşlar.
Kutlanmışlar bu büyük bayramı
Biraz düşünüp biz de kutlasak bir bahar sabahı.

Bana kalırsa Orta Asya'da en güzel mevsim bahardı.
Şimdi ise ne şenlik, ne de güzel gün kaldı.
Mevsimler tersine döndü
Kim hep sevinçli, hep güler yüzlü göründü?

Bilmiyorum bugün içimdeki sevincin ne olduğunu.
Meğer takvim söyledi 21 Mart olduğunu
Orta Asya'dakilerin mutluluğunu.
Nevruz'la anladım hayatın güzel olduğunu.

Çocuk Gözüyle Türk Kültüründe Nevruz, Ank. 2001, s.51.

ERGENEKON NEVRUZ BAYRAMINIZ KUTLU OLSUN **SEVDA ...** **Yaşar AKSAN**

Çocukken tanışmıştım
İlkokulda seninle
Büyülemiştin beni
Haşmetli tarihinle
Bilmezdim daha önce
Senin bu büyüklüğünü

Mazlumdun, boynun bükük
Bitmeyen hoşgörünle
Sarılmıştın bana sen
Şefkatli kollarınla
Tanıştırmıştın tek, tek
Bütün oğullarınla
“Dinle yavrum” demiştin
Cankulağınla beni
Sakın asla unutma
Oğuz’dan gelenleri
Bak şu gördüğün, Hunlar...
Bilinen ilk devletin
Onlarla bilinsen de
Göktürk’le söylenirsin
Kutluk Türkler’i ordu
Hasrettiler bir yurda
Ergenekondan çıktılar
Önlerinde Bozkurtu
Avarlarla yükselir
Başın yukarlara
Çiğnersin Avrupa’yı
Peçenek, Kuman, Bulgarlar’la
Hazarlar Türk devleti
İmzasını atar tarihe
Sonra bırakır yerin
Karluklar, Türkeşler’e
Uygur Devleti ile
Kucaklarsın “Sevdayı”
Onlar kullanmışlardı
Anayurt’ta matbaayı
Karahanlılarla artar
Katmer katmer şerefın
Can yoldaşı olursun
O yüce Peygamberin
Gazneliler bırakır
Yerin Selçuklular’a
Kendini adarsın sen
O yüce din: İslâm’a
Bu devirde olursun
Allah’ın askerleri
Eklersin birbirine
O büyük zaferleri
Harzemşahlar, İlhanlı
Altınordu, Çağ’taylar
Duydu da unutmadı
Türk adını kıtalar

Aldı tarihte yerin
Büyük Cihangir Temur
Hindistan'da gürlendi
Allah için Şah Babür
Nizam-ı Âlem için
Yol aldı Osmanlılar
Baş eğdi denizler
Dize geldi kıtalar
Şimdi ülken Türkiye
Ümid olan Devletin
Ona sahip ol yavrum
Bu senin son servetin...
Unutmadan anmayı
Yavru Vatan Kıbrıs'ı
Sakın yalnız bırakma
Sönmesin parıltısı
Sırayla gelmiş bunlar
Hepsi birer "İktidar"
Bu hizmet yarışdır
Sürer sonsuza kadar
Yeni sayfa eklendi
Yeni zaferler için
Bir yanında Viyana
Bir tarafında Çin
Bak, Can Azerbaycan'a
Yükseltti bayrağını
Türk düşmanına karşı
Savunur toprağını
Nice yiğitler orda
Bir bir "Karanfil" oldu
Ne yazık Bosna-Hersek
Gözyaşlarıyla doldu
Türkmenler ülkesinde
Türkmenistan kuruldu
Yüzlerce yıllık zincir
Türk aşkıyla kırıldı
Türk güzeli Kırgızlar
Kırgızistan'ı kurdu
Naramızla inledi
Türkler'in Anayurdu
Çekik gözlü Özbekler
Anayurt'unu bekler
Özbekistan devleti
Yeni bir devlet ekler
Orta Asya bozkırında
Yiğit Kazak Türkler'i

Verecek Uygurlar'a
Hürriyet çiçekleri
Zincirleri kopmamış
Daha nice yerler var
Güneyde Musul-Kerkük
Kuzeyde Kırım ağlar
Gökoğuzlar var hele bir
Avrupa'nın göbeğinde
Türklük aşkıyla hepsi nir
"Sevda" almış yüreğinde
Daha niceleri var oğul
Parlayacak volkan gibi
Yeni sayfalar yazacaklar
"Ergenekon'da Destan" gibi
İşte böyle başladı
Sana olan bu aşkim
Ömrümün baharında
Göl göl oldu al kanım
Sana gönül verdim diye
Kollarımı kırdılar
Senin düşmanınla beni
Bir urganda astılar
Topladılar acımadan
Çiçekleri dallarından
Koydular zindanlara
Vicdanları sızlamadan
Boynu bükük balalar
Ağladı beşiklerde
Çilekeş yavuklular
Bekledi eşiklerde
Şimdi nasıl bir yüzle
Yaşıyorlar bilinmez
Alınlarında bu leke
Hiçbir zaman silinmez
Şimdi İlahî Adalete
Havale edip her şeyi
Bu mukaddes dava için
Yeniden atıldık, ileri...
Başka sevda istemem
Çok şükür seni buldum
Bu öyle bir sevda ki,
Uğruna köle oldum.

NEVRUZ BAYRAMI İÇİN BAHARDA Battal TÜRKSEVER

Bir gerçeği öğrenmekse muradın
O gerçeğe yol açılır baharda
Bir ol cihan ile olmasın yâdın
Bülbül öter gül açılır baharda

Bahar varlığını açar nevruzda
Doğa aşka gelir çoşar scherde
Çiğdem çiçek lale sümbül kokar da
Dualara el açılır baharda

Kınalar yakılır ince ellere
Sıra sıra dizilirler yollara
Ehli diller düzen verir tellere
Yokluklara var açılır baharda

Nevruz diye bir bayramın var senin
Gül çiçek sarılır etrafın yanın
Uzanır göklere şerefın şanın
Sarılmaya gül açılır baharda

Türksever bu yurdun gelini kızı
Severek yaşasın sultan nevruzu
Mutlulukla bitsin her işin sonu
Gönüllere nur açılır baharda

TARİHİM Muharrem ÖZDAL

Nevruz'da deli sular köpük köpük çağıldar ya
Çağıldar da çimenlerde kınalı kuzular hoplar
Dağlar seda verir, yır olur delikanlıların kopuzunda
Fırtınayla yarışır doru taylar mart dokuzunda

Met oynar karabörklü çocuklar, mor dağlarda
Güreş tutar delikanlılar, çiğdem kokulu çayırlarda.
Yiğit Alplerin, aksakallı kocaların obasında
Madımak toplar genç kızlar, Tiyenşan bayırlarında.

Toylar kurulur, ciritler oynanır Altay Yücelerinde
Kürşad'ın sesi duyulur Çin gecelerinde
Kırk atlının gönlünü çalar Çin kızları
Yollarını beklemekteler hâlâ Oğuz ellerinde.

Alacakaranlıkta abdest alır Ceyhun'da, Sarı Saltuk
Bilir ki Seyhun'da, abdest almakta kardeşi Dedem Korkut
Eller göğe açılır, gökkubbeyi kucaklar Yesili Ahmet Hoca
Muhammed aşkına yol verir Alperenlere, Diyar-ı Ruma.

Sıcak ağustos günü dua oldu, Sultan Alparslan'ın dilinde,
Alperenler kılıç oldu, Afşin Bey'in elinde,
Kefen giydi, dua etti Malazgirt düzündü,
Elli bin tuğ hazır oldu Rabbü'l Âlemin huzurunda

Kuruldu çadırlar, yakıldı ateşler, aydınlandı Söğüt
Türkmen Bey'i seslendi aşiretine verdi öğüt
Selçuklu bayrak verdi, tuğ verdi, ruhsat verdi,
Gazi Ertuğrul aşiretine kutlu devlet verdi

Verdi, verdi de nerede Kostantin'ye
Sordu Sultan Murat, Hacı Bayram Veli'ye
Dedi hacı Bayram Veli: Nasip kismet, kim bilir kime
Nasip olacak şu Ak Hoca ile, beşikteki bebeye.

Sürdü atını denize, seslendi Sultan Fatih,
Bre, bre Konstantiniye, ya sen beni alacaksın ya ben seni
Kırılır zincirler, karadan yürür kadırgalarla gemi
Ulu Peygamber müjdesine erdirir inşallah beni

Hep bir arada yaşadı Arnavud'u, Rum'u, Bulgar'ı, Roman'ı
Düğünde, toyda oynadı, zeybeği, seymeni, atabarı
Kurt ile kuzu, kedi ile köpek hep gardaş oldu
Yetmiş iki buçuk milletin ne kavgası oldu, ne çıkarı.

Bahar bitti, güz tükendi karardı gökyüzü,
Balkanlar'da, Kafkasya'da kalmadı hayatın tadı tuzu
İşkodra, Kosova, Saraybosna'nın gülmüyor yüzü
Gökkubbeyi çökertti süfli batı, ağlıyor yeryüzü

“Hasta Adam bir daha kalkamaz” dediler uğruları,
Sadistçe başında beklediler leş kargaları
Haç çıkardılar, can aldılar, yaktılar, yıktılar
Bunlar mıydı insanlık hizmetindeki medeniyet yolcuları?

Ateşler kustu, yıldırımlar yağdı Anafartalar'da, Conkbayırı'nda
Elizabeth'i sulara gömen güç oldu Seyit Onbaşı'nın sırtında
Ölüm emri aldı Mehmetler, kınalı kuzular, yetmişlik dedeler
İki yüz elli bin şehit yatıyor, kanla yıkanmış toprağın altında.

İstanbul azapta, kirletti murdar eller, dağı taşı
 On binler akın etti, yemin ettirdi Halide Onbaşı
 Yıldırımlar çaksa, kopsa kıyamet “Geldikleri gibi giderler”
 Bir ölür, bin dirilirler, yine de vermezler bir çakıl taşı.

Yüzyılları vatan yapmakla geçti Anadolu’yu
 Bir daha nereden buluruz Fizan’ı Bolu’yu
 Rabbim bahşetti, nasip etti, yeniden yükseldi hilâl
 Kıyamet kadar, vatan sevgisi en büyük ideal.

İKİNCİ NEVRUZ Merve GÜNEŞ

Bir gün bir güneş doğmuş tepelerin ardından,
 Bir çocuk merhaba demiş hayata,
 Bir tomurcuk patlamış o gün,
 Bir gül koklamış sevgilisini özleyen adam...

Ve işte bir destan yazılmış o gün,
 Ergenekon diye anılan.
 Bir dağ eritilmiş Türk tarafından.
 Ve Türkler buna “bahar” demişler,
 “Nevruz” demişler, göğüslerini gere gere.
 Bir çoban kaval çalıyormuş o sırada,
 Kalbindeki çoşku ile.
 Sevgilisini özleyen adam kavuşmuş sevgilisine.

Ama bir gün sevgilisinden ayrılmış adam,
 Ve Türkler de nevruzu unutmuş.
 Bağımsızlık kalemiyle yazdıkları o destanı o baharı,
 O “Nevruz”u satmışlar.

Ama bir gün yine güneş doğacak tepelerin ardından.
 Türkler bir değil birçok dağı eritecek o gün,
 Türklerin geleneklerini, göreneklerini, kültürlerini,
 Tarihlerini hatırlayacaklar.
 Ve belki de o gün dünyaya haykıracaklar:
 “BEN TÜRKÜM!”
 İşte o gün ikinci nevruzlarını kutlayacaklar!
Sanat Sokağı, Mayıs-Haziran 2005, S. 8, s. 43.

V TABİÎ AFETLER, AFETLER

DEPREM

BEN GİTMEM BOLU Alemdar DİNÇ

Koroğlu dağları yeşil yamaçlı,
Bolu rüzgârında hüznüm sevinçli
Gülümser güneşi candan kulaçlı
Yol verir dağlar da, ben gitmem Bolu.

Birkaç gün kalıp döneyim dedim,
Paşa pilavıyla Kökezi sevdim.
Dört mevsim gördüm, sürgün dal verdim
Bal verir eller de ben gitmem Bolu.

Gurbet ile sıla yan yana durur
Uçtan uça varsam cahiller vurur,
Hasretim var güle, kollarım kurur,
Gül verir bağlar da, ben gitmem Bolu.

Akşeyh rüyamda göründü bir gün,
Onun çınarında yeşerdim sürgün,
Gezerim umutlu göllerim durgun
Göl verir çağlar da, ben gitmem Bolu.

Dönerim demiştim o nazlı yâre
Yâr yanıma geldi annem mezara,
Allah'a yalvardım o bilir çâre,
Yol verir dağlar da ben gitmem Bolu.

Alemdar yaz mektup okusun beyler
Her yazılan şiir sırrımı eyler
Burnuma kokuyor şehir ve köyler,
Mal verir ağalar da, ben gitmem Bolu.

DÖN BOLU'YA Battal TÜRKSEVER

Bolu'dan ayrılan canlar
Gör Bolu'yu, dön Bolu'ya
Bak yapıldı yıkılanlar
Gör Bolu'yu, dön Bolu'ya

Dön de gör neler yapıldı
Sönen ışıklar yakıldı
Her yere sevgi ekildi
Gör Bolu'yu, dön Bolu'ya

Park, bahçesi ve yolları
Top top açıldı gülleri
Boldur mesire yerleri
Gör Bolu'yu, dön Bolu'ya.

Abant, Gölcük, Yedigöller
Özlerde yaşıyor onlar
Hep Bolu'yu söyler diller
Gör Bolu'yu, dön Bolu'ya.

Bolu yeşil bir cennettir
Yaşayanlara nimettir
Bolu ölümsüz hayattır
Gör Bolu'yu, dön Bolu'ya.

Bolu bir tarihtir, şanlar
Böyle biliyor insanlar
Orda yaşar Türkseverler
Gör Bolu'yu, Dön Bolu'ya.

BOLU'YA AĞIT **Celal ÇUMRALI**

Köroğlu'nun diliyle
Kalemizdin dağlar heey!
Erlığın alnımızda
Yazısıydın dağlar heey!

Bir gece depremiyle
Çelik bağrın deşildi..
Çamlı belin aşıldı
Aşılmazdın dağlar heey!..

Yaralandın düşünden,
Uyandın mı düşünden?
Yar ayrıldı eşinden
Ayırmazdın dağlar heey!..

Kötü şu felek kötü:
Karıştı yerin altı,

Bölündü dünya katı
Bölünmezdin dağlar heey!..

Dönekmiş meğer huyun:
Kudretten kaynar suyun
Duydum yolun şaşırılmış
Şaşırmazdın dağlar heey!..

ÇUMRALI der bu hal ne?
Baş baş, taş taş üstüne
Gözün yumup düşürmüş,
Düşürmezdin dağlar heey!..

BOLU'MUZU TERK ETME, Eyüp AHİ

Ben her zaman Boluluyum
Kaderim kefen biçse de...
Bolumuzda çok umutluyum
Depremler yıkıp geçse de...
Terk etmeyip toplanalım
Kimileri il seçse de...
Birlik olup katlanalım
Böyle yaşamak güçse de...

KAR YAĞIYOR Numan GÜMÜŞ

Bu gece kar yağıyor
Günahlarımıza,
Acımasızlığımıza,
Ayıplarımızın üstüne
Kar yağıyor!
Çarpık kentlere,
Gecekonduların üstüne,
Molozlara karışmış cesetlere
Kar yağıyor, kar!..
Villalara, köşklere
Kaçak binalara
Çöken minarelere
Üşüyen çocuklara,
Yanaklardan akan
Bir damla yaşın üstüne
Kar yağıyor, kar!..
Ninelerin umutsuz yüzlerine,
Topraktaki demir filizlerine,

Ateş alan çadır bezlerine
 Kar yağıyor!
 Mezarların taşlarına,
 Mezar başında gözyaşlarına,
 Gençlerin çıplak naaşlarına
 Kar yağıyor, Kar!...
 Ankara'da Meclisin damına
 Ve karanlığın üstüne yağıyor.
 Ak yüzü kıpkırmızı olmuş
 Kar yağıyor, KAR!

12 Kasım Düzce Depremi ardından yazıldı. 18 Kasım 1999 Bolu

BEN MİYİM?

Tunay DEMİR

Depremden sonra

Ben miyim Bolu'da sahipsiz kalan?
 Dertlerin içinde yüzen ben miyim?
 Arayıp derdinde dermanı bulan,
 Her akşam dudağın büzen ben miyim?

Ben miyim dostlara gözyaşı döken
 Hasretlik sînemde boy verir iken
 Adın söylendikçe içini çeken,
 Sabır tesbihini dizen ben miyim?

Ben miyim kadere boynunu eğen?
 Kazarâ feleğin çarkına degen,
 Haramı Âdem'le beraber yiyen,
 İlâhî nizamı bozan ben miyim?

Ben miyim Meryem'in alnında kara?
 Eyüb'e verilen ey'olmaz yara,
 Ben miyim üfleyen Kasım'da sûra,
 Bu kötü yazgıyı yazan ben miyim?

Ben miyim bularak türlü bahâne,
 Korkuyu çıkarıp salan cihâne,
 Bilmem ki ben miyim sefil Pervâne?
 Bolulu o deli ozan ben miyim?

Menekşe Gözlerinde Çoban Ateşi, Ank. 2001, s.100.

DEPREM**Cengiz ÖYKE**

Titredi bir anda arz'ın en dibi
Bir uğultu her yeri inletti
Bağrışmalar, çağrışmalar, feryatlar...
Sur mu bu ya Rab? Yoksa kıyamet mi geldi

Kaçışırken yedi katlı binanın altından
Takıldı eşiğe ayağım, çıkamıyorum kapıdan
Bağrışmalar, çağrışmalar, feryatlar...
Sayamadım kaç insan gelip geçti sırtımdan

Nasılsa doğruldu belim, kalktım ayağa
Can havliyle ben de fırladım, o karanlık sokağa
Bağrışmalar, çağrışmalar, feryatlar...
Şükür ben de karıştım o şaşkın kalabalığa

Hal pazarı çarşısında bir ateş yakıldı
Zengini, fakiri etrafına toplandı
Bağrışmalar, çağrışmalar, feryatlar...
Sabaha kadar Bolu'm beşik gibi sallandı

Mehmetçikler geldi, çadır kurdular bize
Aş, ekmek geldi başka ilden şehrimize
Durmadı yine bağrışmalar, çağrışmalar, feryatlar...
Allah rahmet eylesin, kayıp olan kardeşlerimize

Üç beş aile bir çadırda oturduk
Kardeş olup, koyun koyuna uyuduk
Zengini, fakiri, hepimiz bir olduk
Aynı kaptan karnımızı doyurduk

Bir gün gelir evimize geçeriz
Geçeriz de, ah ne günlerdi deriz
Unuturuz bu günleri, yaşanan acıları
Can vermek için, can pazarı binaların altında
Yine, çürük çürük gökdelenler dikeriz...
Kasım 1999

Bahar Çiçeği, Ankara 2008, s. 47-48

MUDURNU DESTANI

Yatsı vakti idi geldi bir kınâ
 Kapladı cihâm ün ile sedâ
 Müstahak olmasa yakmazdı Hüdâ
 Yandı viran oldu Mudurnu

Kol kol dört yanımız ateş bağladı
 Ehl-i İslâm onu görüp ağladı
 İki saat içre yandı sağladı
 Yandı viran oldu Mudurnu

Cihangir'den Gaygana'ya dayandı,
 Ehl-i İslâm buna nice dayandı
 Haseki Ağa da odlara yandı
 Yandı viran oldu Mudurnu

Büyük Cami ateş aldı, inledi
 Yanında Fahreddin onu dinledi
 Emr-i Hak olduğun cümle anladı
 Yandı viran oldu Mudurnu

Ateş aldı cihan dolu felekler
 Hazır geldi bölük bölük melekler
 Taksirat bizdedir geçmez dilekler
 Yandı viran oldu Mudurnu

Cihanda olmamış buna nazîre
 Yandı gitti bunca zâd u zahîre
 Cümle ağniyâsı döndü fakîre
 Yandı viran oldu Mudurnu

Dağ başının bakmaz mısın göçüne?
 Meyvelerin, hayvanların suçu ne?
 Cümle bizim isyanların ucuna
 Yandı viran oldu Mudurnu.

Bir kazadır geldi, çaresi şükür
 Onu kuldan bilmek demişler küfür
 Def'i mümkün değil, takdir de budur
 Mâmur iken viran oldu Mudurnu.

Not: 1785 yılında çıkan büyük yangını anlatan bu destanın şairi belli değildir. Bu şiir Dertli gazetesinden alınmıştır.

VI KURUMLAR

SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ

DERGİLER

GAZETELER

ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ MARŞI Söz – müzik: Yavuz DURAK

Bir ışık yükselir kuzeyden
Sanki bir gün doğar derinden
Göklere yazar ilim ve irfan
Baysal'ın adıyla devleşir.
Bir ışık yükselir kuzeyden
Sanki bir gün doğar derinden
Göklere yazar ilim ve irfan
Baysal'ın adı devleşir
Abant İzzet Baysal Üniversitesi adımız
Mustafa Kemal andımız
Türkiye için hep varız.

BOLU LİSESİ MARŞI

Biz Bolu Lisesi öğrencileriyiz,
İrfan ordusunun öncü eriyiz,
Fikirde, görüşte hep ileriyiz,
Kültürün öncüsü biz liseliyiz...

Senin için, ilim, irfan, şeref, şan
Senin için her şey,
Ey güzel vatan.

Lisemarslari.blogspot.com/ 23.09.2012:15:41

SELÂM YETİŞTİRENLERE Tarık Ziya İŞİN

Selâm Hisarıma,
Okul kardeşlerime,
Koştuğum, oynadığım bahçelere

Tüm hocalarıma selâm ve rahmet,
 Güzel hayalleriniz gönlümde canlanıyor,
 Çocukluk anılarımla gönlüm yanıyor.
 Her birinizden aydınlık yol aldı
 Hayatımız,
 Eğer bugün anılıyorsa adımız,
 Sizin tablonuz olarak bakıyorlar,
 Bize,
 Mutlu ellerimiz bu ekmeğin,
 Hamurunu yoğurdu,
 Ve Bolu, yurduna yüzlerce seçkin evlât
 Doğurdu,
 Selâm okuluma,
 50. Cumhuriyet yılında,
 Bizi yetiştirenlere rahmetler ve selâm.

Boludan Sesleniş, s.25.

KOÇ İLKÖĞRETİM OKULU Samet BAYRAM

Konuşur bahçede çocuklar
Okulumun öğrencileri
Çalışkandır Einstein gibi

İyilik severdir hepsi
Lâiktir Atatürk gibi
Karneleri hep pekiyi
Öğrencilerim benim
Güzel fikirli çiçeklerim
Refah bir eğitim için
Eğitim seferberiyiz biz
Tutumludur öğrencilerimiz
İnsanları sever yardım ederiz
Mükemmel öğrencileriz.

Okulumuzda devir açtık geleceğe
Koç ilköğretim Okulu
Uyu rahatça Vehbi Koç, sayende
Liderliğe ulaşıp
Ulu Atatürk'ün izinde yürüdük.

13 Okul El Ele, Şubat 2009, S.: 40, s. 13.

KÜLTÜRLÜYÜZ**Söz ve Müzik: Hayrettin ÖZPEK**

Sevgi gönüllerde, bilgi dillerde
Saygı, ilim, doğruluk Kültürlülerde
Dünde, günde, yarında daima önde
Durmamak, yılmamak
KÜLTÜRLÜYÜZ

Haydi, haydi el ele
Sevgiyle kol kala
Beraber yarınlara
KÜLTÜRLÜYÜZ

Öğretmenim meşale, ışık bize,
Cehaleti seninle getirdik bize,
Yükselecek Türkiye'm Atam izinde,
Durmamak, yılmamak
KÜLTÜRLÜYÜZ

Haydi, haydi el ele
Sevgiyle kol kala
Beraber yarınlara
KÜLTÜRLÜYÜZ

2001–2002 Eğitim öğretim yılında açılan marş yarışmasında 1. olan şiiri, aynı zamanda Hayrettin ÖZPEK tarafından bestelenmiş ve halen Kültür İlkokulu Marşı olarak çalınıp söylenmektedir.

BÜYÜKSU'YA**Müdrîke ÇOŞANSU**

Büyüksuyu görünce severek duraksadım,
Çoşan, çağlayan, taşan benim de su, soyadım.
Büyüksuyun kaynağı berrak ve saf bir varlık
Tahlil edebilirsek sularda var uygarlık.
Ben de yurdun bağrından koştum çoşar çağlarım.
Ben de yurt için güler, yurdum için ağlarım,
İstiyoruz ki yurdun şen olsun dağı, taşı.
Şen olsun bu yurt için çağlayan her sutaşı.
Büyüksu, Y.:1, S.: 2

SAZIYLA SÖZÜYLE BOLU

Alemdar DİNÇ

Bahar olsan boran kışın,
Sükûta ersin dağbaşın,
Sevdadan aksın gözyaşın,
Sazıyla sözüyle Bolu.

Erenler diyarı şehir,
Gönül çeşmesi bal, nehir,
Kimse çekmesin; dert, kahır
Sazıyla sözüyle Bolu.

Dağların var çiçekten,
Oyunun; davul, köçekten
Mavi ladinin saçaktan,
Sazıyla sözüyle Bolu.

Sessiz bakışlı ovalar
Göze gözükmeyen sevdalar,
Arşa yükselir dualar,
Sazıyla sözüyle Bolu.

Alemdar gönül dolusu,
Şiire konuk Bolu'su,
Selam eder dost kalesi,
Sazıyla sözüyle Bolu.

Gönülden gönle hitap
Sazıyla sözüyle Bolu

MUTLU YILLAR DERGİME

Hasan KARAKAŞ

Azmine hayranım ey ufku geniş insan,
Füsün halin ile topladın bizi,
Emelin bildik, mâziden atıye koşan.
Hayırlara meftun ey güzel insan.

Dert, meşekkat bilmeden hep hedefe erdin,
Alemdarımız oldun; önder bildik seni.
Rahatlık ve uyumlar vardı her işinde,
Dillendi duygular, coşkuyla çıktı eser.

İşin ile neşelendi gönüllerimiz,
Nesinden sözler edilmemiş ki BOLU'nun
ÇELE-ÜÇTEPE ve şimdi de Güzel DERGİM,
Emekle geldim, yaşatın diyor bize.

Sazıyla sözüyle dillerde söylenecek,
Gönülden gönüle ışık olup gidecek,
Marifetli ellerde açmış çiçek çiçek.
Mazide kalmayacaksın artık, ey BOLUM.

Açıldıkça sayfaların, mest olacağım,
Resimde, çizgide, hep seni bulacağım,
Bir şeylerim olacak ben de yazacağım,
Ödenir borcum böylelikle, belki ancak.

Sürüldün neşrinle sen ilim pazarına,
Şükranımız var Bolu'dan tüm yazarına,
Dilerim devamı olur hiç aksamadan,
Geleceğin aydın olsun, ey benim DERGİM.

(Sazıyla Sözüyle BOLU, Yaz 1998, Yıl: 1, Sayı:2, s.46)

DERNEĞE
Âşık İsmail ALADAĞLI
Mansur ALYANSOĞLU

Ata izleri fark ettim,
Bolu Kültür Derneği'nde,
Birlik beraberlik gördüm,
Bolu Kültür Derneği'nde.

Sevgi barış dolar, yağar,
Muhabbeti bizi boğar,
Yarınlara ışık doğar,
Bolu Kültür Derneği'nde.

Aladağlı hisse kaptık,
Alyansoğlu sohbet yaptık,
Başkandan çok şeyler aldık,
Bolu Kültür Derneği'nde.

(Bolu Kültür Derneği Ziyaretçi Defterinden)

KÖŞESİ Durmuş ÖZMEN

Bir kenara sazlarını koymuşlar,
Çok güzeldir şark odası köşesi,
Muhabbetle insanlığa uymuşlar,
Çok güzeldir şark köşesi.

Bir ustalık çıkarmalı kilimden,
Arabının tekerinden ilinden
Eski heybe asılmıştın belinden,
Çok güzeldir âşıkların neşesi.

Halı yastık dizilidir sırada,
Göster işte hünerini burada,
İki kapı açılırsa arada,
Çok güzeldir şark odası köşesi.

Durmuş Özmen şimdi geldi oturdu,
İbrik, çanta sırasına getirdi,
Allah bizi bu mevkiye yetirdi,
Çok güzeldir şark odası köşesi.

(Bolu Sanat ve Kültür Araştırmaları Derneği Ziyaretçi Defterinden)

SAZIYLA SÖZÜYLE BOLU'YA Cemalettin ŞENER

Bir şey anlatıyor mu harfleri
Şairlerin, ozanların, aşıkların defteri
Sazıyla sözüyle bize tanıtan
Bolu'nun hem doktoru hem rehberi

Bizlerden şarkı, şiir beklersin
Sohbetleri gönül bağına eklersin
Sazıyla sözüyle yaptıkların için
Mevlâ'm gönlüne göre versin.

Bolu için verdiğin şu emek
Çok seviyorsunuz bizleri demek
Sazıyla sözüyle Bolu'yu görmek
Bir sanattır tabiatı gönülden sevmek

Nasip etsin herkese görmesini
Unutmaz kimse çamların gölgesini

Sazıyla sözüyle Bolu'yu sevenin
Hiç istemem görmeden ölmesini.

Çıkın yüce dağların başına
Hayranım ekmeğine, suyuna, aşına
Sazıyla sözüyle Boluluyum demek
Tabi gider, herkesin çok hoşuna.

Gördünüz mü diye sordunuz soruyu
Yedigöller, Abant, Gölcük ve Kuru'yu
Sazıyla sözüyle methetsek de Bolu'yu
Unutmak mümkün mü Köroğlu'yu

ÜÇTEPE

Hayati YAVUZER

Hisartep, Fırkatepe
Uğurlu Naıptepe
Bir araya geldiler
Çıktı bizim Üçtepe

Çıkışını sorarsan
Ne fazla ne bir noksan
Tarih on beş aralık
Sene dokuz yüz doksan.

ÇELE'den ÇELE'ye Selâmlar

Şeref ÇELE

Sanki hayatın aşkını tesadüfler hazırlar,
Ne garip değil mi, Birbirinden ayrı, birbirine bağlı,
İki ÇELE var...
Hayat böyle,
Ümitten, ümide herkes koşar,
Bitmez hayaller,
Fışkırır yer, yer,
Biri kaybolsa ötekine koşarlar...

Görmeseydim keşke Bolu'yu
Şimdi özlem yükleri olmazdı bende,
Sızlamazdı içim, sızlamazdı kalbim oradan geçende...

Çele bir fikir dergisi, Çele bir bölge, Çele bir dağ,
Üç Çele bir bine bağlı, üç Çele sık örülmüş bir ağ,

Üç Çele'yi de ayırır dağlar,
Üçünü de birleştirir dağlar, onlar.

Özlemim sana çok ÇELE BÖLGESİ,
Seni bana getiriyorlar Çele'nin sesi,
Üçümüzü birleştiren Büyük Çele var,
Kalpten ve gönülden ona selâmlar...
Bolu'ya, Düzce'ye hasretim Çele
Duyur özlemimi, benden selâm et, emi,
Unutma, unutma, söyle bendeki özlemi...
Çele, Mayıs 1964, Yıl:2, Sayı:15, s.31.

İRİMİZ BUYURMUŞ BİZ DENEMİŞİZ: Çele için

Behçet Kemal ÇAĞLAR

Âşık, tüy gibidir canan yolunda
İçinde dağ gibi bir hayal yatar.

Derin denizleri geçer yürüyüp
İki damla yaşın içinde batar.

İstek fıkır fıkır kaynar kazanda
Özlem tütsü tütsü gözünde tüter.

Gün olur ki aklı gider başından
Gün olur ki kalbi topukta atar

Engeller önünde yığılır dağ dağ
Gönlü dalga dalga denizi ister

Pirimiz buyurmuş, biz denemişiz:
“Aşk gelecek, cümle eksikler biter”
(Çele, Ağustos 1963, Yıl: 1, Sayı: 6, s.5)

YARDIMSEVENLER (BOLU MARŞI)
Vedia SADIKOĞLU

Yoksulu koruyup ona yardımda,
Örnek bir kent olsun yeşil Bolu'muz,
Ulusça atılan mutlu adımda,
Örnek bir kent olsun yeşil Bolu'muz...

Sevgiyle, şevkatle uzansın eller,
Binlerce zavallı bir yardım bekler,
Analar sevinsin gülsün bebekler,
Örnek bir kent olsun yeşil Bolu'muz...

Bir avuç kadınız koşar dururuz,
Türlü kaynak arar yardım buluruz,
Bu güzel hizmetle mutlu oluruz,
Örnek bir kent olsun yeşil Bolu'muz...

SON SÖZ YERİNE

VATAN TÜRKÜSÜ Fazıl Hüsnü DAĞLARCA

Dalgalanır bayrak,
Dalgalanır Fatihalar bayrakta.
Siz tâ Orta Asya'dan beri
Uyursunuz, uyanırsınız,
Siz düşünürsünüz bu toprakta.

Yaprak yeşilindeyken, su mavisindeyken gücünüz
Memleketi sizden çoğaltmakta.
Yükselmemiş midir göğe karşı,
Kelime-i şahadetler yer yer.
Bütün soluğunuz bu toprakta.

Sizin aldığımız rüzgâr, sizin verdiğiniz sessizlik
Kırmızıda, akta.
Çalışmanızın
Ölümsüzlüğünüzün kımıldanışı
Buğday buğday, bu toprakta.

Allah bir nefes gibi yakın
Gökyüzü bir nefes kadar uzakta.
Gidecektir kâinatın son zerresine dek
Hürriyetiniz bu toprakta.

Gidecektir kuvvetli soyunuzla, sonsuz nesillerden,
Şerefte, fazilette, hakta,
Hizmetiniz
Varlığımız
Can can aksedecek bu toprakta.

Adınız tek,
Adınız bir milletle ayakta.
Kimi vatan der
Kimi Mehmetçik.
Yaşamamız bu toprakta

Şiirlerle Türkiye, Hazırlayanlar: Hüseyin Tuncer-İsmet Alparslan, Ankara 1995,
s.79-80.

KAYNAKLAR

- **ABANT Bolu Halk Evi Dergisi Koleksiyonu**, İlk Sayı: TEMMUZ-Ağustos 1944.
- Abdulkadiroğlu, Abdülkerim- Mustafa Tatcı; **Geredeli Mustafa Rumi Efendi Divanı**, Ankara 1998.
- Abdulkadiroğlu, Abdülkerim; **Halvetilik'in Şabaniye Kolu**, Ankara 1991.
- Adıgüzel, Muhammet Sani; **Şairlerin Gözüyle Kastamonu**, 3. Bs., Kastamonu 2010.
- Ağca, Hüseyin "Tunalı Hilmi", **Türk Dünyası Edebiyatçılar Ansiklopedisi**, Ankara 2007, Cilt: 8,s. 328.
- Adıgüzel, M. Sani "Lise Edebiyat Ders Kitaplarında Köroğlu", **Halk Kültürü ve Köroğlu Bilgi Şöleni Bildirileri**, Bolu 2008.
- Akbay, Sabahattin "Bolu ve Çevresinde Yetişen Edebi Şahsiyetler", **Bolu 1998 Yıllığı**, Ankara 1998, s. 187-212.
- Akbıyık, Prof. Dr. Yaşar "Akşemseddin'in Fatih'e Yazdığı Mektuplar", **Saziyla Sözüyle Bolu**, Yaz 1998, Yıl: 1, Sayı: 2, s. 3-4.
- Akdoğan, Dr. Yaşar "Akşemseddin-Zâde Hamdullah Hamdi'nin Eserlerindeki Atasözleri ve Deyimlerden Seçmeler", **Akşemseddin Sempozyumu**, s. 204- 227.
- Akpınar, Halil "M. Zeâi Konrapa", **Abant**, Ocak-Şubat 1945, Cilt: 1, Sayı: 4, s. 25-27.
- Aksan, Yaşar "Ümmi Kemal Menkıbesi", **Üçtepe**, Nisan 1992, Yıl: 2, Sayı: 17
- Aksan, Yaşar; **Çanakkale Mahşeri**,
- **Akşemseddin Sempozyumu Bildirileri**, Ankara y.t.y., 240 s. Akşemseddin Hazretleri Vakfı Yayınları, İçinde 24 bildiri bulunuyor.
- Akşıray, Şükran "Fethi Akşıray Kimdir?", **Mudurnulular Derneği Bülteni**, Aralık 2011, Y.: 6, S.: 6, s.46-47.
- Aktaş, Doç. Dr. Şerif; **Refik Halit Karay**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1986.
- Akyoloğlu, İsmail Hakkı "Bolu İlcelerinde XV. Yüzyıldan Beri Süregelen Müsiki ile Cönkten İlahi Okuma Geleneği, Yunus Emre ve Şiirlerinin Varyantları", **IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri**, Ankara 1992, Cilt: 3,(Ayrı basım)
- Akyoloğlu, İsmail Hakkı "Bolu İli ve çevresinde İlahi Söyleme Geleneği ve Eski Anadolu Türkçesi Devrine Ait Cönklerde Yer Alan İlahiler", **Bolu İli Halk Edebiyatı Sempozyumu**, Bolu 1987, s. 104-108.
- Akyoloğlu, İsmail Hakkı " Kültür-Folklor", **Cumhuriyetin 70. Yılında Bolu**, Bolu 1993.
- Albayrak, Muzaffer "Bir Şair Dört Divanlı Hilmi (Halil)", **Türk Folklor Araştırmaları**, Ocak 1956, Sayı: 78, s. 1247-1248; Mart 1956, Sayı: 80, s.1267-1270.
- **Alevî Bektaşî Şairleri Antolojisi**, 5 Cilt, İsmail Özmen, Ankara 1995.

- Alpagut, Doç. Dr. Uğur; **Müzik Sorunlarına Bakışta Atatürk'ün İzleri**, Bilim ve Ütopya Kitaplığı Yay., s. 66-67
- Alpman, İhsan, “Şair Dertli”, **Gerede Ekspres**, 24 Temmuz 1954; 31 Temmuz 1954; 7 Ağustos 1954; 14 Ağustos 1954; 21 Ağustos 1954.
- Alemdar, Kemal, “Geredeli Şair Kemal”, **Bolu Gündem**, 11 Haziran 20011, Yıl:22, Sayı:8083
- Alparslan, Cevat, **Bolu'dan Yetişen Seçkin İnsanlar**, Bolu 2010, 529 s.
- Alparslan Cevat avit, **Âşık Dertli Âşık Figani ve Köroğlu**, Ankara 1995, 237 s.
- Alparslan, Cevat, **Akşemseddin Hazretleri Hayatı ve Şiirleri ve Bolu Erenleri**, Ankara 1978, 227 s.
- Alparslan, Süha “Bolulu İki Aydınlik Gazeteci”, **Bolu Gündem**, 14 Eylül 2011.
- **Altıncı Geleneksel Şiir Yarışmasına Katılan Şiirler**, Yayına Hazırlayan: Yunus Nadi Özçelik, Türk Ocakları Bolu Şubesi Yay., Bolu 2011, 123 s.
- Altunsu, Abdulkadir; **Osmanlı Şeyhülislâmları**, Ankara 1972.
- Altundağ, Ayşegül Kara, **Bolulu Hayri Dîvânı**, Ankara 2010, 215 s.
- Anıl, Ahmet, “Köroğlu”, **Çele**, Şubat 1964, Sayı: 12, s. 24–26.
- Ata, Bahri “19. Yüzyılın Sonlarında Bolu'da Eğitim ve Bolulu Eğitimci Muallim Cevdet”, **Bolu'da Halk Kültürü ve Köroğlu Uluslar arası Sempozyumu**, Bolu 1998, s. 35–42.
- Ata, Bahri “Bolulu Bir etnoğraf; Ali Naci Eren”, **Sazıyla Sözüyle Bolu**, Yaz 1998, Yıl: 1, Sayı: 2, s. 26–27
- Ashlyüce, Erdoğan, **Türkistan'dan Anadolu'ya Alpler-Erenler**, İst. 2002, s.139.
- Asya, Arif Nihat, **Dualar ve Âminler**, 2. bs. İst. 1990.
- **Âşık Dertli Divanı**, Haz.: Hamdi Birgören, Ank. 2001, T.C. Bolu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını.
- “Âşık Kaplani”, **Sanat Sokağı Dergisi**, Ocak-Şubat 2009, Sayı: 29, s. 20–25.
- **Âşık Yorgansız Hakkı Bayraktar**, Haz.: Mustafa Eski, Ank. 1975,
- Atalay, Selahattin, “Şair Dertli”, **Öğretmenin Sesi**, Şubat 1967, Sayı:23, s. 2.
- Atay. Abdullah, www.antoloji.com/abdullah-atay
- Aydın, Prof. Dr. Mehmet “Akşemseddin mUhammed'in Tasavvufi Boyutu”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s.73-84.
- Ayyıldız, Mustafa; **Eğersiz Atlar**, y.y.y. , y. t. Y. , 48 s
- Ayyıldız, Mustafa; **Yarım Kalan**, Kampus Kitapevi, Ankara 2011.
- Bakım, Erkan; **Nice Deryalar Tükettim Hâlâ Sığmadın İçime**, Gaziantep 2010, 163 s.
- Bakırlı, Ahmet Burhan; **Geçmişte ve Bugün Mudurnu**, Ankara 1947.
- Bakiler, Yavuz Bülent, **Üsküp'ten Kosova'ya**, 11. bs., İst. 2007, Türk Edebiyatı Vakfı Yay.

- Baltacı, Doç. Dr. Cahid “Akşemseddin ve Yetiştirdiği İlim Çevresi”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s.21- 26.
- Banarlı, Nihat Sami; **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, 2 Cilt, İstanbul 1971.
- Baş, Oaman – Emin Ulu, **Hey Onbeşli Onbeşli Tokat Şiirleri Antolojisi**, Tokat 1998, Tokat Valiliği Yay.
- Başarangel, Mehmet, **Sarayiçi**, Osmaniye 2004, 64 s.
- “Battal Türksever ile Mülakat”, **Redif**, Kasım-Aralık 2001, Y. 1, S. 2, s.45-47.
- Bayat, Prof. Dr. Fuzuli; **Köroğlu Şamandan Âşıka, Alptan Erene**, Ankara 2003, 176 s.
- Bayram, Erhan; **Zernişan**, Gündüz Kitapevi Yay., Ankara 2010, 80 s.
- **Bektaşî Şairleri**, 3 Cilt, Sadettin Nüzhet Ergun, İstanbul 1955–1956.
- **Benden Selam Olsun Bolu Türküleri**, Hazırlayanlar: Caner Can-Siyami Palazoğlu, Ankara, 280 s.
- Berköz, Yaşar Egemen; **Çin Askeri Ah Devran**, Ankara 1966.
- Berköz, Yaşar Egemen; **Yalnızlıklar-Yalnızlıklar**, İstanbul 1977.
- Berköz, Yaşar Egemen; **Bu Kitapta Sen Neredesin?**, Ankara 1981.
- Berköz, Yaşar Egemen; **Yalnız ve Birlikte**, İstanbul 1985.
- Birgören, Hamdi “Şair Dertli’de Söz Varlığı” **Bolu Bilim Sanat ve Kültür Dergisi**, Aralık-Ocak – Şubat 2002, Yıl: 5, Sayı: 16, s.13–15
- Birgören, Hamdi “Şair Dertli”, **Redif**, Yaz 2002, Yıl: 2, Sayı: 5, s.45–58
- Birgören, Hamdi; Dertli Divanı, TC Bolu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yay., Ankara 2011, 269 s.
- Birgören, Hamdi “Taş Han”, **Redif**, Kış - Bahar 2004, Y.: 4, S.: 11-12, s. 8.
- **Birliğe Çağrı Dergisi A.İ.B.Ü. Türk Dünyası Topuluğu Yayın Organı Koleksiyonu** (İlk sayı: Nevruz/Mart 2009.
- Bolel, M. Aziz “Yunus Emre”, **Bolu İli Halk Edebiyatı Sempozyumu**, Bolu 1987, s. 21-28.
- “Bolu”, **Yurt Ansiklopedisi**, Anadolu Yay., İstanbul 1982, Cilt: 2, 3.
- **Bolu’da Halk Kültürü ve Köroğlu Uluslar arası Sempozyumu-Bolu 1997**, AİBÜ Yay., Bolu 1998.
- **Bolu İli Halk Edebiyatı Sempozyumu (2-4 Mayıs 1986)**, Bolu Kalkınma ve Tanıtım Vakfı Yay., Bolu 1987.
- **Bolu Kültür ve Turizm Rehberi**, Bolu 2010, 156 s.
- **Bolu Livası Salnamesi 1337–1338**, Hükümet Matbaası, Bolu 1338
- **Bolu Vilâyeti Salnâmesi Miladî 1925/Rûmî 1341)**, Hazırlayan: Hamdi Birgören, Bolu Belediyesi Bolu Araştırmaları Merkezi BAM Yay., Ankara 2008.
- **Bolu Livâsı 1921-1925 Senesi Sâlnâmesi** (Giriş-Metin-Tıpkıbasım-Dizin), Hazırlayanlar: Nermin Kılıç-Ayşe Kyapınar-Bilge Kaya-Fahri Kılıç-Levent Kayapınar, BAMER Yay., Bolu 2008
- **Bolu İl Yıllığı**, İstanbul 1968.
- **Bolu İl Yıllığı**, Ankara 1998.
- **Bolu**, Ankara 2001.

- **Bolu ve Karadeniz Bölgesi**, Haz.: Rifat Gökçen, İst. 1998, Özyürek Yay.
- **Bolu İli Halk Edebiyatı Sempozyumu**, Bolu 1987.
- **Bolu Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Envanteri**, T. C. Bolu Valiliği Yay., Ankara 2011
- **Bolu Üçtepe Şairlerinden Bir Demet Şiir**, Bolu 1998, 99 s.
- Boratav, Pertev Naili; **Köroğlu Destanı**, İstanbul 1931.
- Boratav, Pertev Naili; **Folklor ve Edebiyat**, İstanbul 1939.
- Boratav, İzahlı **Halk Şiiri Antolojisi**, Haz.: Metin Turan, İst. 2000.
- Bursalı Mehmet Tahir; **Osmanlı Müellifleri**, Yayına Hazırlayan: Cemal Kurnaz, Bizim Büro Basımevi, Ankara 2008
- **Büyüksu Dergisi Koleksiyonu**, Bolu 1944 (Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, M. Şadi Varlık- Medih Varlık.
- **Büyük Türk Klâsikleri**, 14 Cilt, Ötüken Yay., İstanbul 1989.
- **Çele Bolu Kültür ve Yardımlaşma Derneğinin Yayın Organı Koleksiyonu** (İlk sayı: Mart 1963, Yıl: 1, Sayı: 1, BOLU)
- Canpolat, Umut; Akşemseddin, (Editör: Yrd. Doç. Dr. Zeki Gürel), Ankara 2008, 89 s.
- Canbulat, A. Şahin “Ozanların Dilinden: Âşık Seyrani’nin Dertli ile Mukayesesi”, **Gurbet**, Sayı:11, s.33–37.
- Cantat, Celal “Kastamonu Evliyalari”, **Boyabat Gazetesi**, 6 Nisan 2012.
- Canbulat, Cevdet; **Dörtdivanlı Hilmî Hayatı ve Şiirleri**, Dörtdivan Belediyesi Yay., Ankara 2010, 64 s.
- Cihangir, Musa Seyfî, **Şeyh Şaban-ı Velî Hazretlerinin Hayatı ve Manevî Silsilesi**, Katamonu 1997.
- Cunbur, Müjgan “Şair ve Tabib Akşemseddin ile Oğlu Abdullah Hamdi”, **Bolu İli Halk Edebiyatı Sempozyumu**, Bolu 2987, s. 72-76.
- Cunbur, Dr. Müjgan “Fatih’in Arkasındaki Manevî Güç. Akşemseddin’den Davud-ı Halveti’ye” **Sazıyla Sözüyle Bolu**, Yaz 1998, Yıl: 1, Sayı: 2, s. 5-7.
- Cunbur, Dr. Müjgan “Akşemseddin’in Şiirlerindeki İç Dünya”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s. 85- 94.
- Cunbur, Müjgan “Davud-i Halvetî Hazretleri”, **Mudurnulular Derneği Bülteni**, Kasım 2006, Yıl: 1, Sayı: 1, s. 19.
- Cunbur, Müjgan “Abdurrahim Tirsî”, **Mudurnulular Derneği Bülteni**, Haziran 2007, Yıl: 1, Sayı: 2, s. 24–25.
- Cunbur, Müjgan “Mudurnulu Unutulmuş İki Divan Şairi: Sûzenî ve Oğlu Zârî”, **Mudurnulular Derneği Bülteni**, Haziran 2008, Yıl: 3, Sayı: 3, s. 4-7.
- Çaka, Mustafa; “Bir Şair Şair, Bir Şiir”, **Redif**, Bahar 2002, Y.:1, S.: 4, s.48.
- Çakan, Doç. Dr. İsmail Lütfî “Fetih Hadisi ve Akşemseddin’in Fetihteki Yeri”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s. 153–164.
- Çankaya, Ahmet; **Daldan Doruğa**, Bey Ofset, y.y.y., 2001, 102 s.
- Çankaya, Ahmet; **İstanbul’un Manevî Fatih Akşemseddin Hazretleri Tasavvuf ve İstanbul’un Fethi**, Ankara 2003, 236 s.

- Çankaya, Ahmet; **Siyasette ve Hayatta Başarının Sırları Bunalımdan Çıkış Yolu-I**, Akşemseddin Hazretleri Vakfı Yay., Bey Ofset, Ankara, y.,t.y., 255 s.
- Çankaya, Ahmet; **Henüz Basılmamış Şiir Dosyası**
- Çarboğa, Kenan, **Süt Rengi Düşler**, Ank. 2006, Bizim Büro Yay.
- Çarboğa, Kenan, **Az Kaldı**, Ank. 2008, Berikan Yay.
- Çelebioğlu, Prof. Dr. Âmil “Akşemseddin-Zâde Hamdullah Çelebi ve Pend-Nâmesi”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s.172–203.
- Çelik, Semra, **Alaz'ın Dansı**, Bolu 2003, 129 s.
- Çiftçi, Fazıl, **Hazret-i Pîr Şaban-ı Velî**, Kastamonu 1962.
- **Çocuk Gözüyle Türk Kültüründe Nevruz**, Ank. 2001, Kültür Bakanlığı Yay.
- **Çocuk Gözüyle Türk Kültüründe Nevruz**, Ank. 2002, Kültür Bakanlığı Yay.
- “Çoşkun Ertepinar”, **Çocuk Şiirleri Antolojisi**, Haz.: M.Koç, Isparta 1973.
- Çumralı, Celâl; **Büyü**, Samsun 1945.
- Çumralı, Celâl; **Dost**, Adana 1959.
- Çumralı, Celâl; **Mavi Dünya**, Adana 1959.
- Çumralı, Celâl; **Evren**, Mersin 1959.
- Çumralı, Celâl; **Ağıt**,
- Çumralı, Celâl; **Kırk Dalganın Suyu ve Kırk Çakıl**, Samsun 1946.
- Çumralı, Celâl; **Şiirin Geleceği**, 1965.
- “Dağlarca, Fazıl Hüsnü”, **Kahramanlık Şiirlerimizden Bir Demet**, Haz.: Dursun Yaşa, Ank. 1983.
- Danişman, Zuhurî; **Çamlar ve Göller Ülkesi Bolu**, Bolu Halkevi Yay., İstanbul 1935.
- Danişman, Zuhurî; **Üskübi Harabeleri**, 1934.
- Danişman, Zuhuri; **İşitilmemiş Hikâyeler**, 1939.
- Danişman, Zuhuri; **Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, 14 Cilt**, 1964-1966.
- Danişman, Zuhuri; **Büyük İslâm Tarihi, 3 Cilt**, 1967.
- Danişman, Zuhuri; **Cellat Çeşmesi**, 1953.
- Danişman, Zuhuri; **Deli Hüsrev Paşa**, 1953.
- Danişman, Zuhuri; **Sahde Şehzade**, 1954.
- Danişman, Zuhuri; **Lala Mustafa Paşa**, 1957.
- Danişman, Zuhuri; **Balak Gazi**, 1958.
- Danişman, Zuhuri; **Peçeli İmporotoriçe**, 1958.
- Danişman, Zuhuri; **Kahramanlar Geçidi**, 1958.
- Danişman, Zuhuri; **Bir Muallim Konuşuyor**, İstanbul 1940.
- Danişman, Zuhuri; **Naima Tarihi, 6 Cilt**, 1967-1968.
- Danişman, Zuhuri; **Evliya Çelebi Seyahatnamesi, 10 Cilt**, 1969-1970.
- Danişman, Zuhuri; **Koçi Bey Risalesi**, 1972.
- Danişman, Zuhuri; **Yeni Tarih Dersleri**, Ortaokul -1, İstanbul 1950.
- Danişman, Zuhuri; **Yeni Tarih Dersleri**, Ortaokul -2, İstanbul 1950.
- Danişman, Zuhuri; **Talebe Velilerinin Kitabı**, İstanbul 1965.

- Demir, Tuncay, **Menekşe Gözlerinde Çoban Ataşı**, Ankara 2001, 144 s.
- Demir, Tuncay, **Gönlüme Cemre Düştü Yerdeki Aydan**, Ankara 2003, 110 s.
- Demir, Tuncay, **İkilem**, Ankara, y.t.y, 72 s.
- Demir, Tuncay, **Hazan Senfonileri**, Ankara 2009, 73 s.
- Demir, Tuncay, **Bir Kavak Yelisin Başımda Esen**, 206 s. (Yayına hazır 5. şiir kitabı)
- Demirci, Abdullah “Geredeli Şair Muharrem Özdoğan”, **Gerkav**, Mayıs 1999, Yıl: 4, Sayı: 4. s.13–14
- Demirci, Abdullah “Geredeli Bir Halk Şairi Ramazan Çelikbaş”, **Gerkav**, Nisan 1999, Yıl: 3, Sayı: 3, s.37–38
- Demirci, Abdullah “Geredeli Baba-Oğul İki Şair Âşık Mustafa Hıfzı ve Hüseyin Şemsi Ergün”, **Gerkav**, Haziran 2011, Yıl: 16, Sayı: 16, s. 26–28
- Demirçioğlu, Ziya; **Şeyh Şaban-ı Veli Postnişinleri**, Kastamonu y.t.y.
- Demirçioğlu, Ziya, **Kastamonu Evliyalari**, Kastamonu 1962.
- Dertli, Mehmet Ali “Dedem Dertli”, **Çele**, Kasım 1964, Sayı: 19, s. 8
- “Dertli 1–9”, **Gerede**, 5 Şubat 1955; 19 Şubat 1955; 5 Mart 1955; 19 Mart 1955; 26 Mart 1955; 2 Nisan 1955; 9 Nisan 1955; 30 Nisan 1955; 14 Mayıs 1955.
- Dinç, Dr. Alemdar; **Birdemet Nilüfer (Bolu’da Yaşayanlardan Seçmeler)**, Bolu 1998, 87 s.
- Dinç, Alemdar, **Ay Gülümsüyordu**, Bolu 1997, 126 s.
- Dinç, Alemdar, **Bahar Şafağı**, Bolu 1996, 80 s.
- Dinç, Alemdar, **Dut Ağacı**, Ankara 1998, 78 s.
- Dinç, Alemdar, **Sürgün Vurdu Gönlüme**, Bolu 1996, 75 s.
- Dinç, Alemdar, **Gönülden Gönüle Hitap**, Düzce 1998, 63 s.
- Dinç, Alemdar, **Rüyaların Resmi (1)**, İstanbul 1998, 62 s.
- Dinç, Hasan; **Bolu İli-Gerede İlçesi Çoğullu Köyü**, Ankara 2004, 210 s.
- Dinçtürk, Cahit; **Hikâye, Fıkra, Masal ve Atasözleriyle Bolu Günleri**, Kemal Matbaası, Bolu 1991.
- Dinçtürk, Cahit; **Soyumuz Soyadımız**, Bolu 1987.
- Dinçtürk, Cahit; **Bolu’dan Yetişenler**, Bolu Kalkınma ve Tanıtma Vakfı Yayınları-3, Bolu 1987.
- Dinçtürk, Cahit; **Kadın Haklarının Gelişimi**, Bolu 1990.
- Dinçtürk, Cahit; **Bolu İli Yılım Öğretmenleri 1981-1990**, Bolu 1990.
- **Divander Dört Divan Köroğlu Kalkınma Ve Dayanışma Vakfı Bülteni Koleksiyonu**, İlk Sayı: Ankara
- Doğanor, Yıldız; **Yıldız Yağmuru**, Kemal Matbaası, Bolu 2003, 46 s.
- **Duygular** Bolu Halkevi Mecmuası Koleksiyonu, Bolu 1941.
- **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**, Hazırlayan: Behcet Necatigil, Varlık Yay., 9. Baskı, İstanbul 1978.
- Elçin, Prof. Dr. Şükrü; **Halk Edebiyatına Giriş**, Akçağ Yay., Ankara 1981.

- Elgin, Necati “Dâvud-i Halvetî'nin Gülşen-i Tevhid'i”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Dergisi**, 1964, Sayı: 13, s.91–98.
- Engin, İsmail “Şair Dertli”, **Öğretmenin Sesi**, 17 Nisan 1965, Sayı: 3, s.1-2; Sayı:4, s.2; Sayı: 5, s.2
- Er, Doç. Dr. Tülay Uğuzman; **Dörtdivan Sosyal ve Kültürel Araştırması**, Ankara 2000.
- Eraslan, Kemal “Akşemseddin'in Şiirleri”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s. 95- 98.
- Erdoğan, Yılmaz; **Güzel Yurdum**, Meneviş Yayınları, Ankara 2008.
- Erdoğan, Yılmaz; **Öykü Dünyası**, 3. Baskı, Papatya Yayınları, İstanbul 2005.
- Eren, Ali Naci; **Hece Tahtaları**, (Antalya, Burdur, Bolu, Muğla Çevresi), Arkoloji ve Sanat Yay., İstanbul 1984.
- Eren, Ali Naci “Bir Davul ve Oyun Ustası”, **Türk Folkloru**, Ekim 1984, Sayı: 63, s. 3–5.
- Eren, Ali Naci “Yatırlar I-II”, **Türk Folkloru**, Kasım 1984, Sayı: 64, s.10–13; Aralık 1984, Sayı: 65, s. 7–10
- Ergin, Osman; **Muallim Cevdet'in Hayatı, Eserleri ve Kütüphanesi**, İstanbul 1937.
- Erkut, Selami; **Tarihte Mudurnu**, Bolu Kalkınma ve Tanıtma Vakfı Yay., Bolu 1987.
- Erkut, Selami; **İstiklal Savaşında Mudurnu**, Ankara 1997.
- Erkut, Selami; **Mudurnu Adetleri**, Ankara 1999.
- Erkut, Selami; **Mudurnu Halk Dili Sözlüğü**, Ankara 2000.
- Erkut, Selami; **Duygular**, Ankara 1996. (Şiirler) 116 s.
- Erkut, Selami; **Deyimler Sözlüğü**, Ankara 2000.
- Erkut, Selami; **Mudurnu Aile Lakapları ve İsimleri**, Ankara 1993.
- Erkut, Selami; **İsmet İnönü İle Anılarım**, Ankara 2002.
- Erkut, Selami; **Karaaslan Kimdir?**, Mudurnu 1999.
- Erkut, Selami; **Mudurnu Tarihi ve Coğrafyası**, 1958.
- Eröz, Yurdakul; **Güneş Batmadan** (Şiir), Mengen 2008, 142 s.
- Ersoy, Orhan; **İki Pencere**, İstanbul 1980, 78 s.
- Ersoy, Mehmed Âkif, **Safahat**, Haz.: Kamil Akarsu – Mustafa Yücel, Ank. 2010, Berikan yay.
- Eru, Ömer, **Balkon Işıkları**, Ankara 2011, 160 s.
- Eru, Ömer; **Önce Sevgi**, Şiirler, İskender Matbaası, Trabzon 1991. 48 s.
- Eru, Ömer; **Vatan Uğruna** –Oyun İki Perde, Kütahya 2010, 54 s.
- Esen, Kâmuran; **Kâmuran Esen'in Kaleminden Mudurnu**, Mudurnu 2002,97 s.
- Esen, Kâmuran; **Şiirlerle Öyküler**, MEB Yay., İstanbul 1988.
- Esen, Kâmuran; **Sevgi Yumağı**, 1997.
- **Evliyalar Ansiklopedisi**, 12 Cilt, Türkiye Gazetesi Yay., İstanbul 1993.
- Evliya Çelebi; **Seyahatname**, Sadeleştiren Zuhuri Danişman, İstanbul 1970.

- Eyüpoğlu, B. R., **Dol Karabekir Dol**, İst.2006.
- Eyüpoğlu, Bedri Rahmi, **Tezek**, Ank. 1957.
- Genç, İlhan “Bolu’da Divan Edebiyatı Şairleri ve Mutasavvıfları”, **Bolu’da Halk Kültürü ve Köroğlu Uluslar arası sempozyumu**, Bolu 1998, s. 90–99.
- **Gerkav Gerede Kültür, Kalkınma ve Dayanışma Vakfı Bülteni Koleksiyonu**, Son sayı: Haziran 2011, Yıl:16, Sayı: 16
- “Gerede’de Yetişen Halk Ozanları: Köroğlu”, **Türkiye’de Beldeler**, 15 Temmuz 1983, Sayı:44, s.10–11.
- Gökay, Orhan Şaik “Yunus Emre’yi ve Halk Şairleri Anlamak”, **Bolu İli Halk Edebiyatı Sempozyumu**, Bolu 1987, s. 9–20.
- Gökdemir, Sevgi; **Ahmet Kutsi Tecer**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1987.
- Gökşen, Enver Naci, **Behçet Kemal Çağlar**, Ank. 1970, TDK Yay.
- Gövsa, İbrahim Alaettin, Çocuk Şiirleri, Haz.: Nazlı Rânâ Gürel-Zeki Gürel, 3. bs. Ank. 2010, Elips kitap Yay.
- Güçlü, Faruk “Kemal Bilsel Sarısözen İle Söyleşi”, **Folklor Edebiyat**, Cilt: 10, s.221–224.
- Güçlüol, Kemal; **Rüzgârlı Tepe’nin Dostları**, Kemal Matbaası, Bolu, y.t.y., 139 s.
- Güçlüol, Kemal; **Sonbahar Şarkıları**, Kemal Matbaası, Bolu, y.t.y., 124 s.
- Gülcan, D. Ali; **Karaman Velilerinden Şeyh Aliyü’s-Semerkandi ve Kemal Ümmi**, İstanbul 1987.
- Güldemir, Yunus “Üçler tepesi”, **Gerede Kültür, Kalkınma ve Dayanışma Bülteni**, Haziran 2011, Y.: 16, S.: 16, s.17.
- Güler, Ali; **Türk Eğitim Geleneğinde Nefis Terbiyesi ve Bilge Kişi İzzet Baysal**, AİBÜ Yay., Bolu 1997.
- Güler, Sabahat “Bayramiye Meşayihinden Şeyh Himmet’in Adab-ı Hurde-i Tarikat İsimli Eseri”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s. 228–239.
- Güler, Sabire; **Çıkmazdan Gelen Ses**, İstanbul 1969.
- Güler, Sabire; **Hor Görmeyin Kadını**, İstanbul 1982.
- Günay, Prof. Dr. Umay “Prof. Dr. Pertev Naili Boratv’ı Kaybettik”, **Millî Folklor**, Yaz 1998, Sayı: 38.
- Güngör, Şeyma “Bir Şairin Yetişmesinde Bolu Kültür Çevresinin Rolü”, **Bolu’da Halk Kültürü ve Köroğlu Uluslar arası Sempozyumu**, Bolu 1998, s. 75–79.
- Gür, Uğur, **Ömrümü Çalan Yıllar**, İstanbul 2003, 177 s.
- Gürel, Nazlı Rânâ, **Baharname**, Kastamonu 1998, 99 s.
- Gürel, Nazlı Rânâ, **Dağları Tutukladılar**, Ankara 2010, 110 s.
- Gürel, Nazlı Rânâ- Demet Yağar- Zeki Gürel; **Göktürk Mehmed Uytun Hayatı Sanatı Eserleri**, Berikan Yay., Ankara 2004.
- Gürel, Nazlı Rânâ-Zeki Gürel, **Fahri Kaya Hayatı Sanatı Eserleri**, Ank. 2010, Berikan Yay.
- Gürel, Zeki, **Bolu’da Aşk Başkadır**, Ankara 2002, VI+197 s.
- Gürel, Zeki, **Bolu Şehrengizi**, Bolu 2008, 200 s.

- Gürel, Zeki, **Türkistan Yazıları**, Ank. 2004.
- Gürel, Zeki, **Cumhuriyetin Önsözü Çanakkale Türk Gençliğinin Çanakkale Yürüyüşü Abant İzzet Baysal Üniversitesi Örneği**, Ankara 2009, 125 s.
- Gürel, Zeki, “Oğuz Adamlar Diyarı Bolu”, **Diyanet Çocuk**, Eylül 2001.
- Gürel Zeki, “Bolu'nun Mimarı İzzet Baysal”, **Karınca Kardeş**, Ağustos 2001
- Gürel, Zeki, “Bolu Kütüğü”, **Sazıyla Sözüyle Bolu Bilim Sanat Kültür Araştırmaları Dergisi**, Kış 2002, Yıl: 5, Sayı: 16, s. 5–8
- Gürel, Zeki, “Bolu'nun ilk Gazetesi”, **Bolu Gündem Gazetesi**,
- Gürel, Zeki, “Sazıyla Sözüyle Bolu-I”, **Bolu Gündem**, 27 Ekim 2001, Y.:12, S.:5433.
- Gürel, Zeki, “Sazıyla Sözüyle Bolu-II”, **Bolu Gündem**, 3 Kasım 2001, Y.:12, S.:5439.
- Gürel, Zeki, “Kültürel Hayatımızda Yerel Dergiler-I”, **Bolu Gündem**, 8 Haziran 2002, Y.: 13, S.:5619.
- Gürel, Zeki, “Kültürel Hayatımızda Yerel Dergiler-II”, **Bolu Gündem**, 10 Haziran 2002, Y.: 13, S.:5620.
- Gürel, Zeki, “Bolu'da Halk Kültürü ve Köroğlu”, **Bolu Gündem**, 5 Ocak 2002, Y.:13, S.:5490.
- Gürel, Zeki “Benden Selam olsun Köroğluna”, **Bolu Gündem**,
- Gürel, Zeki “Akşemseddin Çağırıyor-I”, **Bolu Gündem**, 20 Mayıs 2002, Y.: 13, S.:5602.
- Gürel, Zeki “Akşemseddin Çağırıyor-II”, **Bolu Gündem**, 21 Mayıs 2002, Y.: 13, S.:5603.
- Gürel, Zeki “Şiir Soluyan Adam ve Sivas'tan Gelip Bolu'da Nefeslenen Şair-I”, **Bolu Gündem**, 23 Ağustos 2002.
- Gürel, Zeki “Şiir Soluyan Adam ve Sivas'tan Gelip Bolu'da Nefeslenen Şair-II”, **Bolu Gündem**, 24 Ağustos 2002.
- Gürel, Zeki, “Toroslardan Göynük'e (Celal Ogan)”, **Bolu Gündem**,
- Gürel, Zeki “Göktürk Mehmet Uytun'un Bolu Günlüğü-I”, **Bolu Gündem**, 12 Ekim 2001, Y.: 12, S.: 5420.
- Gürel, Zeki “Göktürk Mehmet Uytun'un Bolu Günlüğü-II”, **Bolu Gündem**, 13 Ekim 2001, Y.: 12, S.:5421.
- Gürel, Zeki “Göktürk Mehmet Uytun'un Bolu Günlüğü-III”, **Bolu Gündem**, 20 Ekim 2001, Y.: 12, S.:5427.
- Gürel, Zeki “Bolu'da Şiirli Günler”, **Bolu Gündem**, 5 Mart 2002, Y.:13, S.: 5537.
- Gürel, Zeki “Bolu'da Aşk Başkadır”, **Bolu Gündem**,
- Gürel, Zeki “Kampüste Şiir Heyecanı (Metin Furkan Kaba-Özğür Karatekin-Yeliz Pulat)”, **Bolu Gündem**,
- Gürel, Zeki “Huzur Evinde Üç Şair (İrfan Aykut Pınar- Ş. Faik Şekeroğlu-Sedat Taymaz)”, **Bolu Gündem**, 11 Haziran 2002, Y.: 13, S.:5621.
- Gürel, Zeki, “Bolu'da Bir Giresunlu ve Mavi Çizgi (Birhan Bilge)”, **Bolu Gündem**,

- Gürel, Zeki “Başkente Bolulu Bir Şair: Bilge Öngöre”, **Bolu Gündem**,
- Gürel, Zeki “Bolu Şair ve Yazarları-I”, **Bolu Gündem**, 14 Mayıs 2002, Y.: 13, S.: 5598
- Gürel, Zeki “Bolu Şair ve Yazarları-II”, **Bolu Gündem**, 16 Mayıs 2002, Y.: 13, S.: 5599.
- Gürel, Zeki, “Şir Soluyan Adam ve Sivastan Gelip Bolu’da Nefeslenen Şair (Tuncay Demir-Battal Türksever)”, **Bolu Gündem**,
- Gürel, Zeki, “Bolu’nun Kültürel Değerleri ve Cevat Alparslan Paşa”, **Bolu Gündem**,
- Gürel, Zeki, “Bolu Bibliyografyası”, **Bolu Gündem**, 2 Ocak 2002, Y.: 13, S.:5487.
- Gürel, Zeki “Türk Millî Kültürünü Uluslar arası Düzeye Taşıma Sürecinde Yerel Dergilerin Rolü ve Meseleleri, Bolu Bilim Sanat Kültür Araştırmaları Dergisi”, **Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi ve Abant İzzet Baysal Üniversitesi İşbirliği İle Düzenlenen Yerel Dergiler Sempozyumu Bildirileri**, Ankara 2002, s. 244–250.
- Gürel, Zeki “Köroğlu’nu Çocuklara Anlatmak”, **Halk Kültürü ve Köroğlu Bilgi Şöleni**, Bolu 2008, s.230–248.
- Gürel, Zeki “Köroğlu Ansiklopedisi Niçin Hazırlanmalıdır? Kimler Hazırlamalıdır? Nasıl Hazırlanmalıdır?”,
- Gürel, Zeki “Türk Dünyasının Ortak Adı Köroğlu”, **Sanat Sokağı**, Kasım-Aralık 2009, Yıl:6, Sayı:34, s.34–35
- Gürel, Zeki “Bu Gelen Köroğlu’dur”, **Yeni Ses**, Ocak 2010, Yıl: 15, Sayı: 169, s. 30–31
- Gürel, Zeki “Küreselleşme Sürecinde Yerel Dergilerin Önemi ve Sanat Sokağı Örneği” **Kültür Çağlayanı**, Mayıs-Haziran 2010, Yıl: 1, Sayı:1, s. 14–20.
- Gürel, Zeki “İstiklâl Marşı Mecliste İlk Okunduğunda Ayağa Kalkmayan Bolu Milletvekili Kim?”, **Bolu Havadis Gazetesi**, 26 Şubat 2012.
- Gürel, Zeki; **Bolu Kültür Sanat Divanı Diyorlar Ki**, Ankara 2013, 678 s.,Bolu Valiliği Yayını.
- Gürel, Zeki “Şevkî İbrahim Efendi”, **Bolu Şair Ve Yazarları**, Bolu 2012. (Baskıya hazır kitap)
- Gürel, Zeki “İsa Mahvî Efendi”, **Bolu Şair Ve Yazarları**, Bolu 2012. (Baskıya hazır kitap)
- Gürel, Şevket; **İstanbul-Anadolu Evliyalari**, İstanbul 1995.
- “Halk Şairimiz Hilmi Halil”, **Gerede Hâkimiyet**, 5 Mayıs 1955, s. 3
- “Halit Fahri Ozansoy”, **Türk Edebiyatı Antolojisi**, Haz.: Ali Canip Yöntem, İst. 1931.
- Hüseyin Vassaf, **Sefine-i Evliya**, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü, Nu: 2311.
- Işıtman, Mahmut “Âşık Dertli’nin Şiirleri”, **Türk Folklor Araştırmaları**, Şubat 1972, Sayı: 271, s. 6234–6235.
- İlhan, Atilla, **Duvar**, Ank. 1977.

- “İlhan Başgöz İle Söyleşi”, **Mudurnulular Derneği Bülteni**, Haziran 2009, Yıl: 4, Sayı: 4, s. 32–35.
- “İlk Osmanlı Gazetesini çıkartan Bolulu Şair: Şinasi”, **Çele**, Ekim 1963, Sayı: 8, s.23–24.
- İsen, Doç. Dr. Mustafa “Bolu’nun Kültür Tarihimizdeki Yeri ve Bolulu Divan Şairleri”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s.145–152.
- İvgin, Hayrettin “Geredeli Âşık Figanî’nin Divanı Nasıl Bulundu”, **Geçmişten Günümüze Gerede**, s. 151–156
- İvgin, Hayrettin “Geredeli Âşık Figanî”, **Gerkav**, Mayıs 2001, Yıl: 6, Sayı: 6, s. 6
- İvgin, Hayretti; “Geredeli Âşık Figanî Bibliyografyası”, **Türk Folklor Araştırmaları**, 1989, s. 163–169
- İvgin, Hayrettin; **Geredeli Âşık Figanî**, Ankara 1994, 156 s.
- **İzzet Baysal ve Vakfı Halkın ve Ülkenin Hizmetinde 18 Yıl 1987–2005**, Derleyenler: Ahmet Baysal-Mustafa Yaman, Düzenleyen: Selami Özsoy, Bolu 2005.
- Işık, Meliha “Bolulu Himmet Efendi”, **Bolu Bilim Sanat ve Kültür Dergisi**, Aralık-Ocak-Şubat 2002, Yıl: 5, Sayı: 16, s. 11–12.
- Işın, T. Ziya; **Bolu Coğrafyası**, Bolu 1938.
- Işın, T. Ziya; **Bolu’dan Sesleniş**, Kürberk Matbaası, Bolu, y.t.y., 87 s.
- Işın, Tarık Ziya; **En Büyük Ölünün Ardından (Ata’yı Anış)**,
- Işın, T. Ziya; **Dertli Pınar**,
- Işın, T. Ziya; **Dağ Çicekleri**, Yayına Hazırlayan: Siyami Palazoğlu, 2. Baskı, Bolu 2002.
- Işın, T. Ziya; **Bergama Tarihi**,
- Işın, Tarık Ziya; **Lotus-Bozkut Davası**,
- Işın, T. Ziya; **Yeni Bolu Coğrafyası** (Basılıp basılmadığı konusunda bir bilgi edinemedim)
- Kabaklı, Ahmet; **Türk Edebiyatı**, 4 cilt, Gözden Geçirilmiş 9. Baskı, İstanbul 1997
- **Kamusü'l-Â'lâm**, Şemseddin Sami, 6 Cilt, İstanbul 1306–1316.
- Kanyılmaz, Hüseyin “Âşık Dertli ve Bir Zimmet Meselesinin İyçüzü”, **Bolu İli Halk Edebiyatı Sempozyumu**, Bolu 1987, s. 77–78.
- Kaplan, Hasan “Özünü Hakka Teslim Etmiş Bir Ozan”, **Bozok Gündem Gazetesi**, 1 Haziran 2010.
- Kaplan, Hasan; **Yürüyorum Dikenlerin Üstünde**, Hazırlayan: Metin Turan, 4. Baskı, Ürün Yay., Ankara 2006, 144 s.
- Kapusuzoğlu, Ertuğrul, **Yozgat Şiirleri Antolojisi**, Ank. 2000, Yozgat Belediyesi Yay.
- Karakaşoğlu, Mehmet “Tarihin Doğayla Buluştuğu Yer Mudurnu”, **Mudurnulular Derneği Bülteni**, Kasım 2006, Y.: 1, S.: 1, s. 6–7.
- Karakoç, Abdurrahim, **Vur Emri**, Ank. 1984, Ocak Yay.
- Karatay, Halit; **Hattat Divan Şairleri**, Akçağ Yay., Ankara 2008.
- Karal, Şerafettin; **Saatimi Sana Kurdum**, Ankara 2010, 112 s.

- Karaman, Erdal, **Azerbaycan Dili ve Kültürü Size Selam Getirmişem**, İst. 2011.
- Karay, Refik Halit; **Bir Ömür Boyunca** (Bitmemiş bir hatırat kitabıdır. 1985 yılında Tarih ve Toplum dergisinde tefrika edilmiştir.)
- Kâtip Çelebi; **Keşfüz-zünun**, İstanbul 1943.
- “Kemal Bilsel sarısözen İle Ropörtaj”, **Yeni Redif Dergisi**, Bolu, 2005, s.28–29
- Kanık, Orhan Veli, **Bütün Şiirleri**, 5. bs., İst. 1954, Varlık Yay.
- Kaya, Fahri “Nazım Öldürüldü mü?”, **Gün Bugün**, Üsküp/MAKEDONYA 2010, s.77–80. Yeni Balkan Yay.
- Kaya, Fahri, **Nazım Hikmet**, Üsküp 1983, 314 s., Birlik Yay.
- Keskin, İshak “Dertli’nin Basılmamış Koşmaları”, **Çele**, Mart 1964, Sayı: 13, s.12–14; Nisan 1964, Sayı:14, s.29–30.
- Kılıç, Fahri “Mustafa Kemal Paşa’nın Millî Mücadele Döneminde Bolu’da Yürüttüğü Faaliyetler”, **21. Yüzyılda Köroğlu ve Bolu Araştırmaları Uluslar arası Köroğlu, Bolu Tarihi ve Kültürü Sempozyumu Bildirileri**, Editörler: Ali Yaman, Azize Aktaş Yasa, Erol Öztürk, Bilge Kaya, Bolu 2011, s.420–429, Abant İzzet Baysal Üniversitesi BAMER Yay.
- **Kırlangıç Uşaklar Edebiyatını Antologiyası**, Dağıstan Respublikası, Magackala 2002, 185 s.
- Kısakürek, Necip Fazıl, **Yolumuz, Hâlimiz, Çâremiz**, İst. 1977, Büyük Doğu Yay.
- Kısakürek, Necip Fazıl, **Çile**, İst. 2002, Büyük Doğu Yay.
- Kocatürk, Vasfî Mahir; **Tekke Şiiri Antolojisi**, Ankara 1968.
- Koç, İbrahim “Akşemsettin Hazretleri”, **Bolu İli Halk Edebiyatı Sempozyumu**, Bolu 1987, s. 44–49
- Kolaylı, Neyzen Tevfik; **Azab-ı Mukaddes**, Hazırlayan İhsan Ada, Onay Yayınevi, İstanbul 1949, 304 s.
- Konrapa, M. Zekai; **Bolu Tarihi**, Bolu 1964.
- Konrapa, M. Zekai; **Peygamberimiz (İslâm Dini ve Aşere-i Mübeşere)**
- Konrapa, M. Zekai; **Peygamberimizin Hayatı (Siyer-i Nebi)**
- Konrapa, M. Zekai; **İsyan Günlerinde Bolu**, Hazırlayan: Hamdi Birgören, BAM Yay., y.y.y., 2009.
- Köprülü, Fuat; **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar**, 4. bs. , Ankara 1981
- Köprülü, Fuat; **Türk Saz Şairleri**, 5 Cilt, Ankara 1962–1965.
- Karamanoğlu, Muhsin “Fıkra ve Geçmişten Anılar” **Çele (Muhsin Karamanoğlu’nun Çele dergisinde bu başlık altında yazdığı pek çok yazı vardır. Her birisinin konusu ayrı ayrıdır. Tek ortak noktaları geçmişteki Bolu’yu anlatmalarındır)**
- Karamanoğlu, Muhsin “Fıkra ve Geçmişten Anılar Refik Firakî Üstüok”, **Çele**, Şubat 1968, Sayı: 58, s.8–14.
- Kıbrısî, Şeyh Nâzım Âdil, **İnsanlığa Meş’ale**, İst. 1987.
- Kolaylı, Neyzen Tevfik; **Hiç**, İstanbul 1335 / 1919.
- Kolaylı, Şefik v.d. ; **Mehmed Âkif 1873–1936**, Ankara 1939.
- Köseoğlu, Ali Rıza, **Şa’bân-ı Velî**,

- Kurt, İhsan, **Bir Yüreğin Türküleri**, Konya 2001, Çizgi Kitabevi.
- Kurdakul, Şükran; **Şairler ve Yazarlar Sözlüğü**, 3. baskı, İstanbul 1981.
- Kurnaz, Cemal; **Ahmet Talat Onay Hayatı Sanatı Eserleri**, Ankara 1999.
- Kurnaz, Doç. Dr. Cemal “Tasavvuf Şiirinde Akşemseddin’in Yeri”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s.59–72.
- Kutlu, A. Haydar; **Bolu Tarihine Kısa Bir Bakış**,
- Kutucuoğlu, S. Zeki; “Ümmi Kemal Hazretleri”, **Bolu Üçtepe**, Eylül 1994, Yıl: 4, Sayı: 46
- Kutucuoğlu, S. Zeki; “Ümmi Kemal’in Hayatı ve Eserleri Hakkında Araştırmalar”, **Bolu Üçtepe**, Aralık 1993, Sayı: 37
- Kutucuoğlu, S. Zeki “Bolu Tapu Sicil Müdürlüğünde Bulunan Ümmü Kemal Tekkesine Ait Vakıf Kayıtları” I-II, **Bolu Üçtepe Dergisi**, 1994.
- Lav,ERCÜMENT Behzad, **Bütün Eserleri**, Haz.: Doğan Hızlan, İst. 1996, YKY yayınları.
- “Yüz Yıllık Tebessüm” (Şadi Varlık’ın Eşi ile mülakatı Yapan: Semra Kocabaş), **Bolu Havadis** Gazetesi, 2 Ocak 2012, Yıl: 1, Sayı: 6.
- MAZIOĞLU, Hasibe “Bolu ve Çevresinde Yetişen Şairler ve Dertli”, **Bolu İli Halk Edebiyatı Sempozyumu**, Bolu 1987, s. 39–43.
- Mehmed Süreyya; **Sicill-i Osmanî**, İstanbul
- Mercanlğıil, M. D. “Ankara Radyosunda Dertli”, **Gerede**, 16 Haziran 1956, Sayı: 30, s.2.
- MİTRALYÖZ, Osman; **Gerede**, Ankara Basım ve Ciltevi, Ankara 1970, 119 s.
- **Müstakil Bolu Livası Salnamesi** (1337–1338 / 1918–1919)
- **Müstakil Bolu Sancağı Salnâmesi**, Hazırlayan: Hamdi Birgören, BAM Yay., Ankara 2008.
- **Mudurnu’da Gezi, Ahilik, Evliyalar, Turizm Rehberi**, Bolu 2006, 51 s. Mudurnu Şeyh-ül İmran Kültür ve Tanıtma Vakfı Kültür Yayınları Serisi: 1
- **Mudurlu Mudurnulular Derneği Bülteni Koleksiyonu**, İlk Sayı: Yıl: 1, Sayı: 1, Kasım 2006, Bolu
- **Mudurnu**, Hazırlayanlar: İhsan Okay – Necati Colayır, Halk Eğitim Merkezi, 1971.
- Nalbantoğlu, Muhiddin “Akşemseddin’in Hayatı ve Eserleri”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s.7–16.
- Nasrattınoğlu, İrfan Ünver “Sofya’da Bulunan Bir Çöngkte Yer Alan Şair Dertli ve Bolulu Diğer Üç Ozan”, **Bolu İli Halk Edebiyatı sempozyumu 2–4 Mayıs Bolu**, Bolu 1987, s.52–57.
- Ocak, Ahmet Yaşar, **Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menakıbnameler**, Ank. 1992.
- “Orhan Şaik Gökyay”, **Türk Edebiyatında Yeniler**, Haz.: Hüseyin Karakan, İst. 1951.
- Ogan, Celal, **Gönüllere Merhaba**, Ank. 2001.
- Oğuz, M. Öcal “Pertev Naili Boratav”, **Millî Folklor**, Yaz 1998, Sayı: 38
- Olguner, Doç. Dr. Fahrettin “Türk-İslâm medeniyeti İçinde Akşemseddin’in Yeri”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s. 27 -38.

- Oluklu, İbrahim “Çağdaş Şiirimizde Köroğlu Olgusu”, **Bolu’da Halk Kültürü ve Köroğlu Uluslar arası Sempozyumu**, Bolu 1998, s.315–323, Abant İzzet baysal Üniversitesi Yay.
- Onay, Ahmet Talat; **Âşık Dertli’nin Hayatı, Divanı**, 1928.
- Onay, Ahmet Talat “Bolulu Hanif”, **Abant**, Temmuz-Ağustos 1944, Yıl: 1, Sayı: 1, s. 22–26
- Onay, Ahmet Talat “Süreyya Efendi”, **Abant**, Kasım 1944, Sayı:3, s.4–6.
- Onay, Ahmet Talat “ Allâme Efendi”, **Abant**, Ocak-Şubat 1945, Sayı: 4, s. 12–15.
- Onay, Ahmet Talat “Vehbi Efendi”, **Abant**, Ocak-Şubat 1946, Sayı: 7, s. 17–18.
- Onay, Ahmet Talat “Reşat Aker”, **Abant**, Eylül-Ekim 1946, Sayı: 11, s. 16–20.
- Onay, Ahmet Talat “Bir Âdet”, **Abant**, Kasım-Aralık 1946, Sayı: 12, s. 19–23.
- Onay, Ahmet Talat “Dertli Saip”, **Abant**, Kasım-Aralık 1946, Sayı: 12, s. 19–23.
- Onay, Ahmet Talat “Osman Bey”, **Abant**, Mart-Nisan 1945, Sayı: 5, s. 21–24.
- Onay, Ahmet Talat “İstiklâl Mahkemesi”, **Abant**, Kasım-Aralık 1945, Sayı: 6, s. 8-12.
- Onay, Ahmet Talat “Bolu Destanları”, **Abant**, Eylül-Birinci Teşrin 1944, Sayı: 2, s. 14-22.
- Onay, Ahmet Talat musiki Hareketi”, **Abant**,
- “Ozan Dertli”, **Gerede Esentepe Bayram Gazetesi**, (Özel Sayı), 27 Temmuz 1969.
- “Ölümünün 9. Yılı Dönümü Yaklaşırken Bolu’lu Neyzen Tevfik”, **Sesimiz Gazetesi**, 11 Ocak 1962.
- “Ölümünün 56. Yıldönümünde Neyzen Tevfik”, **Sanat Sokağı Dergisi**, Ocak-Şubat 2009, Sayı: 29, s. 38–39.
- Ömer Fuadî, **Menakıb-ı Şeyh Şaban-ı Veli ve Türbenama**, Kastamonu 1998.
- Önal, Güray “Göynük, Mudurnu, Bolu, Köroğlu Çeşmesi ve Gerede’nin Tarihinde Çizilen İlk Resimleri”, **Mudurnulular Derneği Bülteni**, Haziran 2007, Y.: 1, S.: 2, s.6-13.
- Öngöre, Bilge, **Çığlıgın Rengi**, Ank. 2000.
- Öngöre, Bilge, **Kozada Uyku**, 2. bs., Ank. 2000.
- Öyke, Cengiz; **Bahar Çiçeği**, 2. Baskı, Gündüz kitabevi, Ankara 2008, 80 s.
- Özcan, Celal “Mudurnu Bir Mecburiyet”, **Mudurnulular Derneği Bülteni**, Kasım 2006, Yıl: 1, Sayı: 1, s. 26–27.
- Özcan, Halilullah “Dört Divanlı Hilmi”, **Divander**, Haziran 1997, Yıl: 1, Sayı: 1, s.8–9.
- Özdemir, Gülece “İstiklâl Marşımız ve Bolulu Firaki’den Bir Şiir”, Redif, Mart 2008, Sayı: 14, s. 6–7; 15–16.
- Özdemir, Nurettin, **Vakit Geçti Yorgunum**, Ank. 1981.

- Özkaya, Yücel “Bolu’lu Şeyhülislam: Bovî Mustafa Efendi”, **Çele**, Temmuz 1963, Yıl: 1, Sayı: 5, s. 14.
- Özkaya, Yücel “Şair Dertli’nin Tarihi Şahsiyeti ve Özellikleri”, **Bolu İli Halk Edebiyatı Sempozyumu**, Bolu 1987, s. 50–53.
- Özönder, Yrd. Doç. Dr. Hasan “Akşemseddin’in Türbesi ve Vakıfları”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s. 117–132.
- Öztelli, Cahit “Âşık Dertli Divanı”, **Türk Dili**, 1 Aralık 1954, Sayı: 39, s. 186–190.
- Öztelli, Cahit, **Köroğlu, Dadaloğlu, Kuloğlu**, 2. bs., İst. 1984.
- Pala, İskender; **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, 2 Cilt, 2. bs. , Ankara 1989.
- Pekolcay, Necla “Yunus Emre ve Diğer Yunuslarla İlgili Bolu İlindeki ve Çevresindeki, Diğer Yörelerdeki Eser ve Belgeler”, **Bolu İli Halk Edebiyatı Sempozyumu**, Bolu 1987, s. 35–38.
- “Pertev Naili Boratav Özel Sayısı”, **Mudurnulular Derneği Bülteni**, Aralık 2010, Yıl: 5, Sayı: 5.
- **Pertev Naili Boratav Armaganı**, Hazırlayan: Metin Turan, Ankara 1988.
- “Pertev Naili Boratav Arşivinden Seçmeler”, **Mudurnulular Derneği Bülteni**, Haziran 2009, Y.: 4, S.: 4, s.22-29.
- “Rahmetli Hemşehrimiz Âşık Dertli’den Taşlama”, **Yeşil Bolu**, 25 Temmuz 1946, Yıl. 1, Sayı: 2, s.4
- “Rahmetli Hemşehrimiz Âşık Dertli’den Divan”, **Yeşil Bolu**, Ağustos 1946, Sayı: 4, s. 3.
- Ran, Nazım Hikmet, **Yeni Şiirler**, 3. bs., y.y.y. y.t.y.
- **Redif Dergisi A.İ.B. Ü. Türkçe Topluluğu Yayın Organı Koleksiyonu** (Son sayı:
- Ruscuklu, Dinçer “**Dörtdivanlı Hilmi**”, **Çele**, Şubat 1964, Sayı: 12, s. 19–20
- Sadıkoğlu, Cevat; **Zaman Değirmeni**, Afacan Ofset, Ankara 2005, 84 s.
- **Sahabeden Günümüze Allah Dostları**, 9 Cilt, Hazırlayan: Komisyon, İstanbul 1995.
- Sakatürk, Baha “Âşık Dertli”, **Hazine**, Temmuz 1954, Sayı: 18, s.20–21
- **Sanat Sokağı Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi Koleksiyonu** (Son sayı: Yıl: 8, Sayı:41, Eylül- Ekim 2011, BOLU)
- Say, Ahmet, “Sarısözen Kemal Bilsel”, **Müzik Ansiklopedisi**, Cilt: 3, s. 227.
- **Sayıyla Sözüyle Bolu Dergisi Sayıyla Sözüyle Bolu Sanat ve Kültür Araştırmaları Derneği Yayını** (Son sayı: Aralık-Ocak-Şubat 2002, Yıl: 5, Sayı:16, BOLU)
- Serin, Rahmi; **Hayreddin Tokadî Hazretleri Bolu ve İlçelerindeki Türbeler**, İstanbul 1995.
- Sertel, Zekeriya, **Mavi Gözlü Dev**, İst. 1977, Cem Yay.
- Sunar, Şerif “Neyzen Tefik”, **Çele**, Mayıs 1964, Sayı: 15, s. 11-14,34.
- Sunar, Şeref “Bolulu Bir Hemşehri: İbrahim Şinasi”, **Çele**, Şubat 1964, Sayı: 12, s. 27- 28.

- Sutüven, Mustafa Seyit, **Bütün Şiirleri**, İst. 1976, Türkiye İş Bankası Yay.
- Şakir, M. “Dertli ve Şemî'nin Şiirleri”, **Atsız Mecmua**, 1981, Sayı: 8, s. 202–203.
- Şahin, Haşim “Menakıbnâme”, **Diyanet İslâm Ansiklopedisi**, Ank. 2004, C. 9, s.112–114.
- Tan, Nail “Eski Şairlerimizi, Yazarlarımızı Nasıl Değerlendirmeliyiz?”, **Size**, 25 Ağustos 1984, Sayı: 126, s.8–9
- Tan, Nail “Bolu İli Halk Edebiyatının Kaynaklarından Dört Divanlı Düldül Mevlüt”, **Bolu İli halk Edebiyatı Sempozyumu**, Bolu 1987, s. 66–67
- Tanpınar, Ahmet Hamdi; **Ondokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi**, İstanbul 1997
- Tatçı, Mustafa; **Yunus Emre Divanı**, 2 Cilt, Ankara 1990.
- Tatçı, Mustafa “Hz. Pîr Şeyh Şa'ban-ı Velî”, <http://tasavvufkitap.com> (6.4.2012)
- Tapsız, Meliha; **Bolulu Himmet Divanı Manzum Tarikatname Adabı**, Ankara 1995, (Gazi Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) 222 s.
- Tekindor, Nurettin, **Hayat Yarımını Bilmez**, İzmir 2007, 271+ (10) s.
- Tekindor, Nurettin “Bolu'nun Çehresi Değişmiş”, **Bolu Gündem**, 21 Eylül 2011.
- Tekindor, Nurettin “Geçmiş Zaman Olur ki...”, **Bolu Havadis**, 27 Şubat 2012.
- Tekindor, Nurettin “Duyuşun Öyküsü”, **Sanat Sokağı**, Şubat 2008, Yıl: 4, Sayı: 23, s. 37.
- Tezcan, Esma; **Şevkî İbrahim Efendi Divanı**, Kütahya 2007 (Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve edebiyatı Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi)
- “Tokad-i Hayreddin Hazretleri'nin Hayatı”, **Bâb-ı İrfan**, 2012, Y.:1, S.: 1, s.37)
- Tunçkol, Mehmet “Bir Dünya Vatandaşı Mudurnu Hemşehrisi Pertev Naili Boratav”, **Mudurnu Derneği Bülteni**, Kasım 2006, Yıl: 1, Sayı: 1, s. 22.
- Tunçkol, Ali “Bir Mudurnu Geleneği Birikme”, **Mudurnu Derneği Bülteni**, Haziran 2007, Yıl: 1, Sayı: 2, s. 44–47.
- Tunçkol, Mehmet “Pertev Naili Boratav Arşiv,nden Mudurnulu ‘Ayıncıların Türküsü’”, **Mudurnulular Derneği Biülteni**, Haziran 2007, Y.: 1, S.: 2, s.26-29.
- Tunçkol, Mehmet “Mudurnu’da Epcennet Şenlikleri”, **Mudurnulular Derneği Bülteni**, Haziran 2008, Y.:3, S.: 3, s.58-61.
- Tural, Sadık Kemal “Önsöz”, **Şiirlerle Türkiye**, Haz.: Hüseyin Tuncer-İsmet Alpaslan, Ank. 1995, Kültür Bakanlığı Yay.
- **Türk Dili Dergisi Türk Şiiri Özel Sayıları**, Türk Dil Kurumu Yay.
- **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, 8 Cilt, Dergah Yay., İstanbul 1976 -
- **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, TDV Yay., İstanbul 1988-,
- **Türkiye’de Kim Kimdir**,

- **Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçılar Ansiklopedisi**, 8 Cilt, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara 2007.
- **Türkiye Bolu 2010 Yıllığı**, Ankara 2010 (Detay Gazetesinin Ekidir)
- Türksever, Battal; **Sevgi Pınarından Birkaç Yudum**, Bolu 2002, 112 s.
- Türksever, Battal; **Boz Armut**, İst. 1982, 126 s.
- Türksever Battal; **Gönül Dostu**, Antalya 2001, 407 s.
- Türksever, Battal; **Sevgi Yağmuru**, Bolu, y.t.y, 111 s.
- Türksever Battal; El Yazması şiir Defterleri (Üç adet, kendisinden aldık)
- Uytun, Göktürk Mehmet, **Kader**, Ank. 1994.
- Uytun, Nurettin, **Gül Düşmüş Bahtına**, İst. 2005.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı; **Kastamonu Meşayihleri**, Hazırlayan: Mustafa Eski, Ankara 1990
- **Üç Tepe Gazetesi Koleksiyonu, Türk Ocağı Bolu Şubesi Yayını** (Son sayı:
  - Ünlü, Ali Rıza; **Tarih Boyunca Gerede**, Sadeleştiren: Hacı Ömer Cevahir, Yayınlayan: Adem Çevik, İstanbul 2000, 360 s.
  - Ünver, İsmail “Kemâl Ümmi”, **Bolu İli Halk Edebiyatı Sempozyumu**, Bolu 1987, s. 21–28.
  - U. , Dr. Ş. “Bolu’dan Fıkralar Neyzen Hakkında”, **Mudurnu Haber**, 26 Ocak 1959, Sayı: 29, s.2.
  - Ulaş, Bahri “Ölümünün XIV. Yılı Dolayısıyla Neyzen Tevfik Kolaylı ve Birkaç Hatıra”, **Çele**, Oçak 1967, Sayı: 45, s. 10–11.
  - Uzun, Yrd. Doç. Dr. Mustafa “ Akşemseddin Hayatı, Eseri Hakkında Bazı Meseleler”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s.7–16.
  - Vahabzade, Bahtiyar, **Akıl Başka Uzak Başka**, Bakü 2000, Azer Neşriyat.
  - Vahit, Ali “**Kemal Ümmi Hakkında**”, **Halk Bilgisi Haberleri**, 1933, Sayı: 31, s.212–215
  - Varlık, Şadi “Bolu Halkevinde Dertli Hakkında Konuşma”, **Duygular**, 15 Nisan 1940, Yıl: 1, Sayı: 8, s. 1–2; 8.
  - Varlık, M. Şadi; **Duyuşlar-I**, Bolu 1943, 96 s.
  - (Varlık), Rıza Oğlu Muallim Muzaffer Şadi; **Çamlı Gölgeleler**, Bolu Matbaası, Bolu 1931, 203 s.
  - Varlık, Şadi “Âşık Cönk’ünden: Şeyh İbrahim Şevki Efendi –Kabadayı–”, **Büyüksu**, 30 Eylül 1944, Sayı: 2, s.7
  - Vassaf, Hüseyin, **Sefine-i Evliya**, Seha Neşriyat, İstanbul 1990.
  - Yağcı, Ömer; **Köroğlu Yaşamı ve Şiirleri**, İstanbul 2000.
  - Yagcıoğlu, Halim; **Samanyolu**, 1942.
  - Yagcıoğlu, Halim; **Anzelha**, Ankara 1955.
  - Yagcıoğlu, Halim; **Kasım Rüzgârı**, İstanbul 1955.
  - Yagcıoğlu, Halim; **Destan Türk: Mustafa Kemaller Tükenmez**, Ankara 1973.
  - Yagcıoğlu, Halim; **Altın Günlerin Eşiğinde**, İstanbul 1976.
  - Yagcıoğlu, Halim; **Burası Sınır Şehri Gaziantep**, Ankara 1965.

- Yağcıoğlu, Halim; **Al Gelinciğin Masalı**, Ankara 1965.
- Yağcıoğlu, Halim; **Öğretmen Şiirleri Antolojisi**, Ankara 1965.
- Yağcıoğlu, Halim; **Türk Kadın Şairleri Antolojisi**, Ankara 1966.
- Yağcıoğlu, Halim; **Atatürk'ten Son Mektup**, Ankara 1985.
- Yağcıoğlu, Halim; **Afyon Yalayan Çocuk**, 1964.
- Yakıt, Doç. Dr. İsmail “Akşemseddin’in Eserlerinin İstanbul Kütüphanesindeki Yazma Nüshaları Üzerine Bir İnceleme”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s.39-48.
- Yakıt, Doç. Dr. İsmail “Akşemseddin’e Göre Hakikatin Bilinmesi Meselesi”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s.99-116.
- Yaman, Mehmet “Bolu’dan Yetişenler: Zekai Konrapa”, **Çele**, Mart 1963, Sayı: 1, s. 7; 16
- Yaman, Mehmet “Bolu’dan Yetişenler: Bolulu Hanif”, **Çele**, Mayıs 1963, Sayı: 3, s. 14; 16.
- Yardım, Doç. Dr. Ali “Akşemseddin’in Türbesi ve Haziresindeki Tarihi Kitabeler”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s. 133- 144.
- Yardımcı, Abbas, **Gönülden Gelen**, Ankara, y.t.y. , 94 s.
- Yardımcı, Abbas; **Hasretim Sana**, Şiirler-2, Yıldız Ofset, Ankara 2011, 128 s.
- Yavuz, Prof. Dr. Kerim “Şiirleri İçinde Akşemseddin’in Tasavvuf Dünyası ve Psikolojik Yaklaşımlar”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s.49-58.
- Yavuzer, Hayati; **Kemâl Ümmî Dîvânı (Metin – İnceleme)**, AİBÜ BAMER Yay., y. y. y. , 2008, 789 s.
- Yılmaz, Doç. Dr. Kâmil “Akşemseddin ve Akbıyık Sultan”, **Akşemseddin Sempozyumu**, s. 165-171.
- Yılmaz, Turan; **Şeyh Şa’bân-ı Velî**, Kastamonu 1998, 35 s.
- Hâcegân Yayınları Nu.: 2
- Tiyatro Eserleri Nu.: 1
- Osmanlı Devletinin Kuruluşunun 700. Yılına Armağan Eserler: 1
- Yücel, Caner, **Dizelerle Nasrettin Hoca**, Bolu 2011, 95 s.
- Yüksel, Servet; **Gel Ey Aşk**, Şiir Dünyası Kitapları, Ankara 2008, 102 s.
- Yüksel, Servet; **Karanfil Düşleri**, Bay Ajans Yayınları, y.y.y. , y. t. y., 62 s.
- Yüksel, Servet; **Aynalardan Bakan Sen misin?**, Gen Mat. Rek. Şti., Ankara 1997, 64 s.
- **Yurt Ansiklopedisi Bolu Maddesi**, İstanbul 1982, Cilt: 2, s. 1470-1488; C. 3, s. 1519-1534.
- Yurt, Ali İhsan; **Fatih’in Hocası Akşemseddin**, İstanbul 1972.
- **Yunus Emre Güldeste**, Haz.: Ayvaz Gökdemir, Ank. 1990, Kültür Bakamlığı Yay.
- Zengin, Ahmet Yaşar; **Kastamonu Evliyalari**, (Editör: Nazmi Korkmaz), İstanbul 2005.
- Ziya Gökalp, **Yeni Hayat**, İst. 1976.